

శ్రీనివాసవిలాససేవధి

ద్విపద కావ్యము

శ్రీష్టలూరి వేంకటార్య

ప్రణీతము

శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యపరిశోధనాలయమున

ఆంధ్రవాఙ్మయపరిశోధకుడగు

కోరాడ రామకృష్ణయ్య M.A. చే

సంపాదితము

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం బోర్డు ఆఫ్ ట్రస్టీస్ తరపున
ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరువారగు

శ్రీ చెలికాని అన్నారావు, బి. ఏ. గారి
యనుమతిని ప్రకటింపబడినది

తిరుపతి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రాక్షరశాల

1954

Editor :—Prof: P. V. RAMANUJASWAMI, M.A

శ్రీనివాసవిలాస సేవధి

ద్విపద కావ్యము

శ్రీ శ్రీ లా రి - వెంకటాచార్య
ప్రణీతము.

శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యపరిరోధనాలయమున
ఆంధ్రవాఙ్మయపరిశోధకుడగు
కో రా డ రా మ కృష్ణ య్య M.A. చే
సంపాదితము.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం బోర్డు ఆఫ్ ట్రస్టీస్‌వారి తరఫున
ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరువారగు
శ్రీ చెలికాని అన్నారావు, బి. ఏ. గారి
యనుమతిని ప్రకటింపబడినది

తిరుపతి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రాక్షరణం

1954

శుకె-౦౦

పీఠిక

“శ్రీనివాసవిలాసనేవధి” యనునది ఆంధ్రదేశమునందలి ప్రసిద్ధ పుణ్యక్షేత్రమగు తిరుపతి కొండపై నెలకొని శ్రీనివాసులని పేరుగన్న వేంకటాచలపతి విలాసములను విహారలీలలను వర్ణించు నొక చక్కని ద్విపదకావ్యము. ఆ దేవుని విలాసకీర్తనకేది యొకనిధి. ఇది శ్రీ వేంకటాచలపతియే స్వయముగాగోరి శ్రేష్ఠలూరి వేంకటార్యుడను కవుచే రచింపించుకొని తాను కృతిగొన్న కావ్యములలో నొకటి. నెంకటవీర రాఘవ అనునది యీతని పూర్తిపేరయినట్లు బ్రాహ్మదొరగారు వ్రాసికొన్న దానినిబట్టి తెలియవచ్చుచున్నదిగాని, యా పేరీతని గురువగు అన్నాని అప్పలాచార్యులపేరుగా గనబడుచున్నది. బ్రాహ్మదొరగారిని యీతని సేనే అని పొరబడియుండవచ్చును.

వేంకటార్యుడను నీ కవి భారద్వాజ గోత్రుడు. ఆపస్తంబ సూత్రుడు.

“ అష్టభాషా కవిత్వార్జిత ప్రోద్య
 దప్తావధాన విఖ్యాత బైరదుడు
 శ్రీ కృష్ణయార్య లక్ష్మీగర్భవార్ధి
 రాకాసుధానిధి రాజపూజితుడు
 వివిధ విద్యాశాలి వేంకటార్యుండు ”

అగునీతడు కావ్యరసనాభిణాషయై గుండగా శ్రీ వేంకటేశ్వరు లాతనికి న్యష్టమునఁ గానుపించి,

“ గరిమ నీక్షించి, యో కవివర్య మున్ను
 ధర సంస్కృతప్రాకృతముఖ భాషలను

శ్రీనివాసవిలాసనేపథి

ద్రవిడాంధ్రములఁ బ్రంధముఁ లెన్నియైన
 నవరించితివి మాకు సంతసంబెసఁగ
 నొక కృతి కేహచలోరువై భవము
 ప్రకటితాలంక్రియాస్వదవర్ణనలను.....
 విసువక శృంగార వీరాద్భుతాది
 రసములు భావముల్ రంజిల్లునట్లు
 ద్విపద లోకులకెల్లఁ జెలివిడిగాన
 ద్విపదగాఁ దెనుగునఁ దేటగావించు
 వారాహ వామన బ్రహ్మాండ పాద్య
 గారుడ స్కంద మార్కండేయ ముఖ్య
 బహుపురాణోక్తి సంబాధంబువలన
 గహనమై పెనుగొన్న కథ చిక్కుదీర్చి
 శరధిలోపల రత్నజాతంబు లేర్చి
 మెరుగుసాసను దీర్చి మెలకువఁదేర్చి
 భూషణంబొనరించు పాలుపున కర్ణ
 భూషణంబుగను సల్పుము చెల్వ్వు గుల్కు”

అని యానతియ, నాతఁడు వెంటనే హేలకొలచి, పెక్కు పురాణ
 ములలోఁ జిక్కుపడియున్న శ్రీనివాసుల కథలలో, పునరుక్త కథను
 ద్రోచి, మొదలుతుద యేర్పరించి, పూర్వోత్తర విరోధములను దోచ
 నీక, సర్వ సమాధాన సరణిని, భావుకభావ సర్వభావ్యతనలరఁ గావించి,
 పటుమహాకావ్యలక్షణములు వెలయ నందే వేంకటాద్రిమాహాత్మ్య మిం
 పొందునట్లుగాఁ దెనుగున నీ ద్విపదకావ్యమును భూసుత విఖ్యాతి పొసగ
 విరచింపఁ బూనినటులఁ జెప్పియున్నాఁడు. పిదప నా కృతివతియగు
 ధవేంకటేశుని వడ్డి ప్రాకృత భాషలలో - ననఁగా - ప్రాకృతము, శౌర
 సేని, మాగధి, పై శాచి, చూళికోక్తి, భాండీరం అనువానిలో స్తోత్రము

చేసినాడు. ఈ కవి సంస్కృత ప్రాకృతములందును, ద్రవిడాంధ్రములందును పెక్కు కావ్యములను రచించి, యితరుల బూర్వమే తన కర్పించినట్లుగా నా వేంకటాచలవతి యీతని కలలోఁ జెప్పటను బట్టి తెలియవచ్చుచున్నదేగాని, యీతని యితర గ్రంథములేవియు నింత వరకుఁ గానరాలేదు. ఆరు ప్రాకృతములలోని యల్పరచనలు మాత్రమీ గ్రంథముననే గానవచ్చుచున్నవి. ఈతనిది ద్విపదరచనయే యైనను, దాని నీతఁడు,

“ పటులార్థకల్పనల్ శబ్దసందర్భ
 మొరపొందమాధుర్య ముల్లసిల్లగను
 నరున పద్దెనిమిది వర్ణనల్ గులుక
 సతుల శృంగార వీరాద్భుతరసము
 లతినయింపగ, విభావాది భావములు,
 భావుక భావ్య సంభావ్యత నలరఁ
 గావించి, పటు మహాకావ్యలక్షణము
 నెలయఁ దెనుంగున ద్విపదకావ్యముగ ”

రచి పఠబూనినట్లు చెప్పికొన్నాఁడు. అట్లే రచన ద్విపదయే యైనను మహాకావ్యలక్షణములతోఁ గూడినదై యే యున్నదనుటకు సందేహములేదు. వేంకటాద్రిమాహాత్మ్యమును, శ్రీనివాసుని విలాసములను వర్ణించు గద్యపద్యాత్మకములగు గ్రంథము లనేకములున్నను, ఈ ద్విపదరచనయే చక్కని తెనుఁగుదనముగలిగి, కావ్యలక్షణములతోఁ గూడి వానికన్న మిన్నయేయై యున్నదని చెప్పదగియున్నది.

“ వేంకటార్యుని తండ్రి పేరు కృష్ణయార్యుఁడు, తల్లి లక్ష్మీ. ఈతఁ డశేషదేశికులకెఱిగి “ వాఘాల వంశా వతంసుడగుఁ నన్నదాచార్యు నన్నావి యప్పలాచార్యు ” ని భజయింతునన్నాఁడు. దీనిని బట్టి యితఁడు వాఘాలవంశావతంసుఁ డగు అన్నావి అప్పలాచార్యుల

శిష్యుడై నట్లు తెలియుచున్నది. వాఘాల గోత్రజుడగు నీతని అసలు పేరు వీరరాఘవాచార్యులనియు, ఈయనకే కందాడై కోవిలంట్ల అని ప్రసిద్ధికలదనియు జెప్పుదురు. ఈయన వైష్ణవ సంప్రదాయ గ్రంథములగు అష్టాదశరహస్యములలో నొకటగు 'శ్రీ వచనభూషణమునకు' లఘువాఖ్యను రచించినవారు. వీరి వాసస్థానము తిరుగుళ్ళిశై అను పూనమల్లి సమీపమునగల యొక గ్రామము. ఈ కందాడ అప్పలాచార్యులే ఔనాలి రామకృష్ణ విరచిత మగు పాండురంగమాహాత్మ్యమునకుఁ గృతిపతియగు విరూరి వేదాద్రికిఁగూడ గురువై నట్లు గ్రంథమున రామకృష్ణకవి యీయనను గూర్చి చేసిన యీ క్రింది వర్ణనమునుబట్టి తెలియ వచ్చుచున్నది:—

నీ॥ నేదనూర్ల ప్రతిష్ఠా దై వతజ్యేష్ఠః
 డభ్యస్త వడ్డర్శనార్థ రాశి
 యతిరాజ రచిత భావ్యగ్రంథవిశ్లేత
 యఖిల పురాణేతిహాసకర్త
 బంధుర దివ్యప్రబంధానుసంధాత
 పంచసంస్కార ప్రపంచ చణుఁడు
 వాఘాలమునిచంద్ర వంశవర్ధనమూర్తి
 సకల దేశాచార్య నికరగురువు
 పట్టమేనుంగు శ్రీరంగపతికి నణ్ణ
 గారి గర్భాంబురాశి నీహారరశ్మి
 సాగసాహిత్య సర్వస్వశయ్యపేటి
 మూలవందారు కందాళ యప్పగారు.

వై జయంతీవిలాసకర్తయగు సారంగు తమ్మయ్య కూడ నీ కందాళ అప్పలాచార్యులుగారినే తనకు గురువుగా,

కం॥ వందారు దాసజనతా

మందారు న్వేదశాస్త్ర మహితప్రజ్ఞా

బృందారకగురు మధురుః

గందాశప్పలగురున్ జగద్గీతుః గౌలుతుః.

అని చెప్పికొనియుండుటచే, నా యప్పలాచార్యుల శిష్యుడే యగు మన వేంకటాచార్యుడును తెనాలి రామకృష్ణ, సారంగు తమ్మయ్య లతో సమకాలికుడై - క్రీ. శ. 17-వ శతాబ్ది ప్రారంభముననుండి యుండునని నిశ్చయించెదగియున్నది. ఈ కందాళ అప్పలాచార్యుల వ్యాకరణశాస్త్ర పాండిత్యమునుగూర్చి ప్రశంసించుచు నాయన శిష్యుడొకఁడు “అపశబ్దభయం నాస్తి అప్పలాచార్య సన్నిధౌ” అని చెప్పిన సందర్భముననే, సమకాలికుఁడగు తెనాలి రామకృష్ణుడు ‘ఆనాచార భయం నాస్తి తిష్ఠన్ మూత్రస్యసన్నిధౌ’ అని పరిహసించెనని చెప్పుదురు. రామకృష్ణుని గూర్చిన యిట్టి కథలనేకములు విశ్వసనీయములైనను కాకున్నను మన శ్రేష్ఠలూరి వెంకటాచ్యుఁ డాతనికి సమకాలికుఁడని మాత్రము వ్యక్తిమగుచున్నది. ఈతని వాసస్థానముగు శ్రేష్ఠలూరు అనంతపురం జిల్లాలో జేరిన చెట్లూరు కానవచ్చునని తోచుచున్నది. కావున నీ కవి యిప్పటికి సుమారు కిరీ సంవత్సరములకుఁ బూర్వపు వాడుగాఁ గనఁబడుచున్నాఁడు.

ఈతని ద్విపదరచన ప్రబంధకవిత్వమునుబోలి ప్రౌఢమైన వర్ణనలతో రసభావబంధురమై ధారాళమైన శైలితో నొప్పుచున్నది. ఇంకను దనకావ్యకన్యక శయ్యకుఁ దగిన మృదుపదము, ఒయ్యారినడంబు, శుభోరుకాంతి, సద్వృత్తులు, సరసభావంబులు, సౌకుమార్యంబు గలిగి సువర్ణమయ మూర్తియగుచు, లలిత శృంగారలీలల సొంపు నింపు కై కొనియుండి శ్రీకాంత కెనగాఁగఁ జెలగుటచేత నద్దానికి కలశాబ్ధి

కన్యకావిభుండగు శౌరియే తగిన పతియంచు భావించి యాతని కవి సమర్పించినట్లు చెప్పికొన్నాడు.

శ్రీనివాసుని విహారలీలలతోపాటు ఆతని కావాసమైన వేంకటాద్రి యొక్క మాహాత్మ్యమునుగూడ వర్ణించి వివరించుటచేత నీ రచన ప్రాశస్త్య మినుమడించిన దనవచ్చును. ఇంతేకాదు ఆ శ్రీనివాసులే యాతనికలలో గాఢపించినప్పు డానతిచ్చినట్లుగా, నా దేవునికథ, 'బహు పురాణోక్తి సౌభాధంబువలన గహనమై మొదలుతుండలేక, పురాణోక్తి విరోధములతో గూడి చిక్కుగొనియుండుటచే నట్టి కథలోని చిక్కులన్నీ తీర్చి మొదలు తుదయేర్పరించి శరధిలో గలరత్నములనేర్చి సాన దీర్చి మెఱుగువెట్టి భూషణంబొసరించు రీతినే యీతఁడీ కావ్యమును దిద్ది యా వెంకటాద్రివిభు నలంకరించినాడు. శ్రీవేంకటేశ్వరుల గూర్చిన కథలు, సంస్కృత భాషారచితములగు 12 పురాణములలో గానవచ్చుచున్నట్లు ఇటీవల ప్రకటితముగు "శ్రీ వేంకటాద్రిమాహాత్మ్య" మను నొక సంకలన గ్రంథమునుబట్టి తెలియుచున్నది. కాని ఆ యా పురాణభాగములుగా నందు జేర్పబడియున్న రచనలు కొన్ని మూల పురాణ గ్రంథములలో గానవచ్చుటయేలేదు. ఈ కారణముచే నీ భాగము లా యా పురాణములం దేయకాలముల జేర్పబడియుండునో తెలియదు. మన వేంకటార్యకవి కాలమునకు మాత్రము — అనగా శ్రీ. శ. 17-వ శతాబ్ది ప్రాంతమునకు వారాహ, వామన, బ్రహ్మాండ, పాద్మ, గారుడ, స్కంద మార్కండేయములను నీ యారు పురాణములలోను, నీ వేంకటాద్రి మాహాత్మ్యమును గూర్చిన కథాభాగములు గానవచ్చుచున్నవని యీతఁడు చెప్పుటనుబట్టి నిశ్చయింపవచ్చును. అప్పటికే వీనిలో నొకదాని కొకటి పొందకయుండినవని కవియే—కాదు—వేంకటాద్రి దేవుండగు శ్రీనివాసులే — చెప్పికొనియున్నాడు. భిన్న కాలములందు భిన్న గ్రంథకర్తలచే రచింపబడిన కథాభాగము లా యా పురాణముల జేర్పబడి

యుండుటచే నట్టి చిక్కు ఏర్పడియుండ నేమో! ఈ చిక్కును విడదీసి కథకు మొదలు తుద లేర్పరించి చెప్పటలో నీతఁడు కాలగతిని అనుగా యుగముల వరుసను అనుసరించి, త దనుకూలముగనే వారాహ వామన బ్రహ్మాండ పాద్య గారుడ స్కంద మార్కండేయ పురాణములందలి కథను యథాక్రమముగా సవరించి రచించిన ట్లగపడుచున్నది.

ఈతని ద్విపదరచన మారాశ్వాసముల గ్రంథము. అందు మొదటి మూడాశ్వాసములలోను ప్రధానమైన “వెంకట ధరణీధర మహిమను వినుపించినాడు”. ఈ ముఖ్యకథాభాగమంతయు వారాహ పురాణాంతర్గతమైనదే. అసలీ కథకంతకు మూలమే యాదివరాహావ తారము. మున్నీట మునిగియున్న వసుధను బైకెత్తుటకై శ్వేత వరాహరూపమును దాల్చిన శ్రీ కాంతుండు ఆధరణిని “ఒక కొరమొన నొత్తి యుబుకబైకెత్తి యెగసి వెల్వడివచ్చియిల ధాతకీచ్చి”న పిదప నా భూమియందే భూరిలీల విహరింపఁ దమి పుట్టగా, నా దేవుండు వైకుంఠమందలి మన నగరిలోని రత్ననగరాజము నిచ్చటికిఁ దెమ్మని, చెంతనున్న గరుండునికాజ్ఞయిచ్చి, తానా భూమివయిని గౌతమి కరువ దామడను స్వర్ణముఖర్యాఖ్య వాహించెంత స్వర్ణనగాధిత్వ సదృశమైన యొకచో నొక వనముంగనుగొని దాని వైఖరి కలరి యచ్చట విహరించు చుండెనట. ఇదియే వేంకటాచల ప్రదేశము. ఇంతలో గరుండుండు వైకుంఠమునకుఁబోయి యచ్చటి నారాయణాద్రిని వెఱలించి నిమిష మాత్రనేతెచ్చి యెదుట నిలువగా, నా వాసుదేవుం డా చెంతనున్న స్వామి పుష్కరిణియనో సరమునుజూపి యీ మహాసరస్వితై నెసంగగధరణి నిడుమని యానతీయఁగా నాతఁడట్లుచేసెను. దీనినిబట్టి భూమిపై స్వామిపుష్కరిణి యను నొక సరస్సు, వెంకటాద్రియను నొక కొండ వెలసియుండగా దీనినే నారాయణాద్రిగఁ జేసినట్లగపడుచున్నది. అందు వరాహావతారమున వెన్నుండు విహరించుచుండ, దేవతలాతని స్తుతించి “తమధారులిట్లులీ

దారుణ రూపమునుజూచి భయమున మూఢులయ్యెదరు, చాలించి యీ మూర్తి సౌమ్యరూపమున 'మే లానంగవే' అని ప్రార్థింప నా దేవుడగు సురల కానందమెనగ "నేవింప నింపై న శ్రీనివాసుడయి" నిలిచినాడట. ఇది స్వర్ణ ముఖరీ తీరమునగల స్వామి పుష్కరిణియను సరస్సు చెంతనున్న వెంకటాద్రియందు వరాహావతారమూర్తి శ్రీనివాసుడై వెలసినకథ. ఇది మంతయు వరాహ పురాణాంతర్భాగముగానున్నది. వరాహావతార మనకుఁబూర్వమే పృథివిపై స్వామిపుష్కరిణి యెట్లువచ్చినది, ఆ వరాహ మూర్తి దీనిచెంతకే యెందులకు రానయ్యె నను ప్రశ్నకు సమాధానముగా కల్పాదియందు ప్రళయవై కుంఠ విలసితోద్యోనమున ప్రవిష్టమైనట్టి దాని యందు నిజపదోద్భవయగు గంగనునిచి "యే మేను గానని యుర్వికి బిలుచుకొని వచ్చినాడట! ఆ గంగతో స్వామిపుష్కరిణియు వచ్చినదట. ఈ తీర్థ తీరంబునందు వరాహుఁగొలిచి పూజించినఁ గోటిజన్మంబుల కలుషసంఘంబు తక్షణమే తొలంగునట. ఈ రీతిగా వరాహుని, శ్రీనివాసునిగూడ వెన్నుని రూపములుగా నీ స్వామిసరోవరతటమున నిల్పినట్టై నది. కాని వరాహుఁడే శ్రీనివాసుడై నాడుగదా. షష్ఠాశ్వాస ములోఁగూడ తొండమాకారాజు మూలముగాఁ దనకు విమాన ప్రాకారాదుల నిర్మాణమును సాధించుపట్ల, నాతనికి నచ్చటి నిషాదునికి నా శ్వేత వరాహరూపముననే మొదట కానుపించి, పిదప భూమిలోనికిఁ జొరబడి పోయి, యా ప్రదేశమును రాజుత్రన్వించినపుడు జానువులవరకు భూమిలో పాతుకొనిపోయిన శ్రీనివాసుని యర్చారూపమే గానుపించుటనుబట్టికూడ వరాహుఁడే శ్రీనివాస రూపముదాల్చినట్లు మనము నిశ్చయింపవచ్చును. కావుననే వరాహపురాణమున నీ కథాభాగము తొలుతఁ గానఁబడుటకుఁ గారణముకూడ వ్యక్తమగుచున్నట్లున్నది. ఇప్పుడిది 'మహావిష్ణోరాజ్ఞ యా' ప్రవర్తమానమగుచున్న శ్వేతవరాహ కల్పముగావున నీ కల్పమున కాదియగు నా వరాహమూర్తితో నీ శ్రీనివాసమూర్తి కభేదము కల్పింప

బడుటయు క్తమే. ఇంక నా మూర్తిప్రభావమును ఆస్థలతీర్థముల మహిమలను వ్యక్తపరచుటకుగాను, శంఖఃకుండను చంద్రవంశపురాజకథ, చక్క-గఁ బ్రబంధరీతిని ప్రథమాశ్వాసమున వర్ణింపఁబడినది. రెండవ యాశ్వాసమున నాత్మారాముఁడను బ్రాహ్మణునికథ మూలముగా వేంకటాద్రి ప్రభావము, మూర్తి ప్రభావమును వర్ణించి, యచ్చటి పదునేడుతీర్థముల మహిమలను దెలుపునందర్భమున, పాండవులు అరణ్యవాసమున కృష్ణుని యుపదేశముతో శ్రీనివాసాచల శిఖరమున నొక వత్సరము తత్పుణ్యోదకముల స్నాతులై తపస్సుచేయుటచే జయమొందినట్లు చెప్పెను. అట్లే మరియొక యుగమున దశముఖుని ఖండింపఁబోవుచున్న రాముని నా కొండపై తపస్సుచేయుచున్న అంజనాదేవి గాంచి “ఆ గావణుని గణమున గెల్పుట దుర్భటము కావున స్వామి పుష్కరిణిని స్నానంబుచేసి వేంకటేశ్వరుగాంచి వరమంది చనుమని పలికినదట. హనుమంతుఁడు సట్ల విన్నవింప “మోమున చిరునవ్వు మొలకలై త్త సామిత్రియు రానుచంద్రుఁడు నా సరసి స్నానముచేసి నీలశైలేశు భావించిరట. ఈ విధముగా తొలి యుగంబునందలి ఆదివరాహావతార కథతోపాటు, త్రేతా ద్వాపర యుగములందలి కథలుకూడ నీ వేంకటాచలక్షేత్ర తీర్థదైవతములతో ముడివెట్టఁబడినవి. రావణబాధతులగు మునులు బ్రహ్మతోఁగూడి వెన్నుని వెదకుచు క్షీరాబ్ధిలో వెన్నుఁడు లేడు వేంకటాచలమున నున్నాఁడని చెప్పిన నారదునితోఁగలిసి శేషశైలమునకు వచ్చి ఆ యా తీర్థములఁ దపస్సుచేయుచుండగా పుత్రార్థమైవచ్చి తపంబు సల్పుచున్న దశరథునకును వారికిని స్వామి ప్రత్యక్షమయ్యెను. అప్పుడు ముందు దశరథుని పల్కరించఁగా స్వామి నాతఁడు నాల్గుశ్లోకములచే స్తుతించుటచేత నాతనికి సల్పురుపుత్రులుగలుగ వరమిచ్చెనట. తరువాత దేవతలు రావణవధకై ప్రార్థింపఁ దానేవచ్చి సంహరించెదనని చెప్పిపంపెను. ఈ సందర్భముననే బ్రహ్మస్థిరముగా నాగిరిని ఆ మూర్తితోనే భక్త

వశ్యుండవై యుండుమని వేడుకొని, యాతని యర్చాకృతికి నుత్సవము సల్పుటకనుజ్ఞ వడసి, దేవశిల్పిచే మందిర ప్రాకారాదుల నిర్మింపజేసి యుత్సవములను వై భవముతో నడపించెను. దీనినిబట్టి శ్రీనివాసుని యర్చాకృతి కుత్సవము సల్పునిధానము త్రేతాయుగముననే బ్రహ్మచే బ్రారంభింపబడినదని తెలియవచ్చుచున్నది. అప్పటికే కలశప్రతిష్ఠాపనము, ధ్వజారోహణము, దిగ్బలి, తిరువీధులేగుట సంప్రదాయవిహితములై నవి. తిరునాళ్లకుఁ చోళద్రమిళ పాండ్యసూరసేనాంధ్ర మాళవ కర్నాట మగధ సౌవీర కురు ఘూర్జ్జ గోత్తరకోసలప్రముఖ ధరణీశ్వరులు తత్తద్రాష్ట్ర జనులు నడుగడుగుకు దండముపెట్టువారు, నోటితాళములు పూనువారు, తమ్మటంబులు బెట్టి తాటించువారు, గోవింద బెట్టుచు గునుకువారునై వచ్చుచుండిరి. అచ్చటి ప్రవాపాలికలు పాంథుల ననేకవిధముల నాద రించుచుండిరి. అందరికి నట్లే శ్రీనివాసుండు దృశ్యుండగుచుండునట్లు ప్రతివర్ష మామహోత్సవమట్లే జరుగుచుండునట్లు బ్రహ్మ వరమును బడ సెను.

ఇది వరాహపురాణకథ. తొలిమూడు యుగములకు సంబంధించినది — దీనిని మూడాశ్వాసములలో నిముడ్చినాడు కవి. పద్మావతీ పరిణయము కలియుగమునకు సంబంధించిన కథయని గాఁబోలు నిందు తెలుపఁబడలేదు. 5, 6, ఆశ్వాసములం దా పద్మినీపరిణయము, అర్చాకృతి యర్చనార్థము కొండపై మండపప్రాకారాది నిర్మాణాదికథలు భవిష్యపురాణోక్త పద్ధతిని వివరింపఁబడినవి. ఇక నడుమనున్న నాలుగవ యాశ్వాసమున శీర్థాదుల మహిమలును, వానిని గూర్చినకథలును, వామన బ్రహ్మాండపురాణోక్తరీతిని వర్ణింపఁబడినవి. నేకటధరణీ ధర మహిమను విన్న ఋషులువేసిన ప్రశ్నల కుత్తరముగా, స్వామిపుష్కరిణీతీరమున కుమారుండు తారక సంహారమువలనఁ గలిగిన బ్రహ్మ హత్యను దొలగించుకొనుటకై శివుని యుపదేశంబున స్వామిపుష్కరిణీ

తీరంబున తపంబుసలిపి నారాయణు నెట్లుదర్శించెనో, విష్వక్సేనుఁడు సువర్చలయందు వరుణుని కుమారుఁడై పుట్టుటచే, నా పేరితీర్థమున కెట్లు మహిమకలిగెనో, అహల్యాజారుఁడగు నింద్రుని తపస్సుమూలముగా వజ్రతీర్థమెట్లు మహితమయ్యెనో, తెలుపుకథలను విపులముగా వామన పురాణమునుబట్టి వర్ణించి, వేంకటాద్రికి వివిధనామములు గలుగుటకుఁ గలకారణములను బ్రహ్మాండపురాణోక్తరీతిని వివరించెను.

ఇది 5, 6, ఆశ్వాసములలో వృషాసురునిఁ బాలియించుట మూలముగా వృషాచలనామమెట్లుకలిగెనో, శ్రీనివాసుఁడు సద్మినీకాంత నెట్లు పెండ్లాడెనో, కలియుగాగమమునందెట్లు వెన్నుడు విహరింపఁదొడఁ గెనో యను విషయములను గూర్చి (యేవో) పురాణముల్ దడవి, వ్యాసుని భావంబునలిపి సూతుఁడు మునీశ్వరులకుఁ జెప్పినట్లు మాత్రమే యీ కవి చెప్పినాడుగాని యే పురాణ విషయములో వ్యక్తపఠపలేదు. ఈతఁడు తొలుత పేర్కొనినవానిలో మిగిలినవి “పాద్యగారుడమలు”. ఇందలి కథ తెలుపు విశేషమేమనఁగా నీ భూమిపై నున్న “వేంకటాచలమును” నది “వెన్నుడు మున్ను తిన్నగా భూమికి వై కుంతమునుండి తెప్పించినదే” యని. ఇదివరలో వై కుంతమునుండి వెంకటాచలమును తెప్పించినట్లచ్చటను ఈతఁడు పురాణోక్తముగనైనను చెప్పియుండలేదు. తొలుత వరాహమూర్తి గరుడునితోఁ జెప్పినది “పక్షింద్ర నీవు నిబ్బర ముననేగి, యక్షిణ లక్ష్మీచే నలరు వై కుంత నగరంబునను మన నగరిలో రత్ననగరాజ మొకటి యున్నదిగదా దాని భువికిఁడేవలె” నని. ఆతఁడు దానినట్లు పీనిశానిరాఁగా “స్వామిపుష్కరిణియో సరమునుజూపి ఈ మహానరసిపై నెనగంగధరణి నిడుమన, నాతఁడయ్యెడ సమంబైన పుడ మిని యా దివ్యభూధరంబునిచె” ననిచెప్పెను. ఆ వరాహమూర్తి శ్రీనివాసుఁడై నట్లే ఆ రత్ననగరాజమే స్వామిపుష్కరిణి సమీపమున నుండుటచే వెంకటాచలమయ్యెనని మనము తలంపవలసియున్నది.

పంచమాశ్వాసములోని వృషభాసురుని కథయే యీ విషయమును వ్యక్తపరచునట్లున్నది. ఏలయనగా, నా యసురుఁడొకనాడు “శేషాద్రి శృంగంబు లతులిత మణికాంచనాంచిత శ్రీః కనుపట్టిన” జూచి కరముచింతించి ‘వనభూమి నెందుండివచ్చె నీ కొండ, ఒకనాడు నిందిది యుండుటలేదు ప్రకటింప నెవ్వఁడో ప్రబలమాయావి తనశక్తి గల్పించి తగిలియుండుండు — నతనినే ఖండింతుగాక’ యని యనుకొనుటనుబట్టి ఒకప్పుడా వెంకటశైల మచ్చటలేదని, వెన్నుని యాజ్ఞపై నది యచ్చటికి వైకుంఠమునుండి తేలబడినదేయని వ్యక్తముచేయఁబడినట్లు నది. తనపై నెత్తివచ్చిన వృషభాసురుని స్వామి చక్రముచే ఖండించెను. ఈ కారణముచే దానికి వృషాద్రియను పేరుగలిగినది. ఒకప్పుడు చెంచురూపమున శ్రీ వేంకటేశ్వరులు స్వర్ణముఖరి చెంతనున్న కాననమున వేటాడఁబోవ చెలికత్తెలతో వనవిహారమునకు వచ్చిన పద్మిని గాంచుట తటస్థించినది. పిదప పరస్పర ప్రేమాంకురములు, పరహాము, వక్రహూలిక చెలికత్తెయై వీరికి సంధానముచేయుట కంగీకరించి ఆకాశ రాజునింటికిఁబోయి వివాహముహూర్తమును నిశ్చయించుట, నారదు డీలోపల నెఱుకతవేషమున శ్రీనివాసుఁడు పద్మిని జేపట్టినని యెఱుక చెప్పట పద్మిని వివాహవైభవము మొదలగు కథాభాగము వర్ణింప బడినది. ఈ సందర్భములోనే యాకాశరాజున కయోనిజగా లభించిన పద్మినియను కూతురు యొక్క పూర్వజన్మకథ దెలుపఁబడినది. కృతయుగమునాడు వెన్నునివివాహమాడఁ దపస్సుచేసిన బృహస్పతి మనుమ రాల్లెని వేదవతి త్రేతాయుగమున రావణసంహారమునకు దోడ్పడి, ద్వాపరమున కృష్ణునిఁగూడలేక ఇప్పుడు పద్మినియైన వృత్తాంతమునా శ్రీనివాసుఁడే వ్యక్తముచేసింట్లు వర్ణించినాడు కవి.

తరువాతి కథ కలియుగమున స్వామి అర్చాకృతి వేంకటాచలమున వెలసినరీతిని దెలుపుచున్నది. వెనుక తొలియుగమున సముద్రమున

చునిగిపోవుచున్న భూమి నుద్ధరించుటకు వెలసిన వరాహావతారరూపమే ఈ యుగమున మరల నీ కొండపై నవతరించి వసుండను నిమానుడు వేసి కొన్న కొట్టచేసును తిని పాడుచేయుట మూలముగాఁ దానచ్చటి దైవమని వానికెరిగించి తనమాహాత్మ్యమును రాజు తొండమానున కెరిగింపుమని చెప్పుటయు, వాడట్లుచేయ, రాజు తనకుఁ గలలోవచ్చిచెప్పిన దైవముమాట నిదర్శనముగా నాప్రదేశమునకువచ్చి యా క్షేత్రవరాహ మొక పుట్టఁజొచ్చుటనుఁజూచి, దానిని త్రవ్వించి క్షీరఘటాభిషేకము చేయించగా, నాదేవుని యర్చాకృతి భూమిలో పాతుకొనిపోయి కాన వచ్చుటయు, నద్దాని కితఁడు మండప ప్రాకారాదులనునిర్మించి, యుత్పి వాదికమును వెనుక బ్రహ్మాదులు సల్పినట్లే సలుపుటయు వర్ణింపబడినది. విశేషమేమనగా నపుడు భూమినుండి వెలికితీసిన యా యర్చాకృతియే తొండమానుఁ రాజుతో భాషించుచు నాతని కొక బిలముఁజూపి ప్రతి దినము నీ వీ బిలద్వారమునవచ్చి నన్నర్చింపవచ్చును, ఎల్లపుడు నాసేవ యందే నిమగ్నుఁడవై యుండవచ్చు, భోగముల్ మాని యోగివలెనుండు లుమి! రాజయోగినికమ్ము. నీవు నీ భార్యలతో యభేచ్ఛ భోగము లను భవించుచునే యుండుమని దేవుడే హెచ్చరించినాడట! నీవు యావజ్జీవ నియత కైంకర్యసేవ లిట్లే సేయుచుండి భోగభాగ్యంబులు భుజియించి, తుదకు మోక్షమొందుము అని చెప్పెను. ఆతఁడు నట్లే ధర్మవృషభము నాల్గుపాదముల నడచునట్లు రాజ్యముచేసి తుదకు పరమాత్మ సాయుజ్య మునుపొందునని భవిష్యత్పురాణకథ వ్యక్తముచేసినాడు. ఈ రీతిగా బహుపురాణోక్తి సంబంధంబువలన గహనమైయున్న శ్రీ వేంకటాచల పతి కథను చిక్కులుతీర్చి పునరుక్తిదోషంబు చాలవరకు పరిహరించి సక్రమపద్ధతిని శ్రీనివాసుని విలాసకథలను వెంకటాద్రిమాహాత్మ్యము వ్యక్తమగునట్లే. ఈ కవి ద్విపదకావ్యముగా రచించినాడు. ద్విపదకావ్య రచయితలు సామాన్యముగా పాల్కురికి సోమనాధుని దలపింకమావర్ణు.

శ్రీనివాసులు కవితోఁ గలలోఁజెప్పిన “ద్విపదలోఁకులకెల్లఁ బలివిడిగాన,
ద్విపదగాఁ దెలుఁగునఁ దేటగాఁచు” అన్నమాటలును, తదాజ్ఞానుసార
ముగా వేంకటార్యుడు చెప్పిన,

ఘటియించి తగు నలంకారముల్ మెరయ,
చతులార్థకల్పచల్ శబ్దసందర్భ
మొరపొంద మాధుర్యముల్లసిల్లగను
వరుస పద్ధెనిమిదివర్ణనల్ గులుక
నతులశృంగార వీరాద్భుతరసము
లతిశయింపగ విభావాది భావములు
భావుకభావ సంభావ్యతనలర
గావించి పటు మహాకావ్యలక్షణము
వెలయ దెనుఁగున ద్విపదకావ్యముగ
భూనుత విఖ్యాతిపొనఁగ నల్పెదను.

అనుమాటలును సోమనాధుని యీ క్రిందివాక్యములను దలపింపకపోవు.

“ ఉపమింపగన్యపద్యోవా త్తకృతులు ద్విపదయు సమమభావింప
సత్కృతియన నూత్నసంగతి దనర
తొన్నిదిరసములు దులుకాడ దాని
యిమ్మడివర్ణనలెగంగఁ ద్విగుణ
మగు నలంకారము లనలార, దాసి
కేటతెనుఁగున ద్విపదరచింతు ” (పండితారాధ్యచరిత్ర)

ఇట్టి కవి యీ ద్విపదకావ్యమును రసభావములతోను చక్కని
వర్ణనలతోను అలరారునట్లుచేసి దీనినిమహాకావ్యముగనే రూపొందించినా
డనుటకు సందేహములేదు.

ఇందు ప్రథమా శ్వాసముననే కై కుంతపుర వర్ణనము, సముద్ర వర్ణనము వేంకటాచల వర్ణనములును గలవు. రెండవ యాశ్వాసమున స్వామిపుష్కరిణీతీరమున దపస్సుచేయు మునులను దశరథుండుగాంచిన సందర్భమున గ్రీష్మాది ఋతువర్ణనముకలదు. స్వామిపుష్కరిణీ ప్రభావమును దెల్పు శంఖఃఖండను చంద్రవంశపురాజు కథాసందర్భమున స్వయంవర వర్ణనము కలదు. ఇట్లే చంద్రారోదయ వర్ణనములు సందర్భానుసారముగా నా యా కథాసందర్భములతోడ బ్రకృతి సానుభూతి దెలుపుటను సూచించుచున్నట్లుగా జేయఁబడినవి. తృతీయాశ్వాసమున స్వామి తిరునాళ్లముగిసిన నాటి రాత్రి వర్ణనము మరునాటి సూర్యోదయ వర్ణనమును జూడుదు.

“ ఆరేయి

తిరునాళ్ల గనుటఁ జెందిన ప్రసన్నతను
 మురియుచు దిగ్విధాముఖపాళి దనరె
 పొడుపుగట్టను సాధమును గయినేయ
 నిడిన దీపంబన నినుఁడుదయించె
 తిరువెంకటేశ్వరు తిరునాళ్ల కెనయ
 నరుణమండలమచు నంజెచ్చే బూర్వ
 హరిదబముఖ కుంకుమాసారములను
 ధరణిజ విటపాళి దగుల వసంత
 మొరపురంజెల్లె నా సురువనాగ్రముల
 నెరయ కెంజాయల నీరెండ యడరె,
 నరుణాతపద్యుతి నందుకారాకు
 తరుణపల్లవముగాఁ దలఁచి కోయిలలు
 నొక్కి త్రుంచగలేక నుసివినం జూచి
 పక్కుననగియెనా పద్మంబులలరె ” etc.,

ఈరీతి చక్కని భావంబులలర సందర్భానుకూలముగ నా యా వర్ణనలను ప్రౌఢరీతిని సాగించినాఁ డీకవి. చక్రరాజు శ్రీనివాసుల యాజ్ఞానుసారముగఁ జేసిన దాసవసంహార సందర్భమున జరిగిన యుద్ధములు వీరాద్భుతరస భరితములు. రావణసంహారమునకై పోవు రాముఁడు కపి సైన్యముతో శ్రీనివాసులను సేవింప వెంకటాచలమున విడిసినప్పు డా వానరులలోఁ గొందరు కాంచినట్లుగాఁ జెప్పఁబడిన వై కుంతగుహ వర్ణనము అద్భుతరసావిష్కృతిని గొల్పుచున్నది. రంగదాసునికి మతి భ్రమము కల్పించిన గ్రంధర్వస్త్రీల జలకేళివర్ణనము అహల్యకొరకై ఇంద్రునకును, పద్మావతికొరకై శ్రీనివాసులకును గలిగిన విరహము వర్ణనమును, కుంతల — సువర్చల — కథాసందర్భమున శృంగారాది వర్ణనములును చక్కగా రచింపబడినవి. సందర్భాను సారముగా దక్కిన వర్ణనములును కుదురుపరుపఁబడియున్నవి.

‘వేంకట’ గిరి పాపై కదాహకమను నర్థమును వ్యక్తముచేయు టకుగా మాధవ సోమయాజి యను బ్రాహ్మణకుమారునికథ చెప్పఁబడినది. ఇది చాలవరకు తెనాలిరామకృష్ణుని పాండురంగమాహాత్మ్యమునందలి నిగమశర్మ కథను బోలియున్నది.

బ్రహ్మదేవుఁడు మునుల నిగ్రహమును బరీక్షించుటకై అహల్య యను స్త్రీరత్నమును సృష్టించు సందర్భమున, కాళిదాసు శకుంతల సృష్టిసందర్భమున బ్రహ్మ యవలంబించినాఁడన్న పద్ధతినే, యీకవియు, నాతని కాపాదించినాఁడా, చూడుడు.

“ నెమ్మేన, నుదిరి బంగరురంగు నొరపొందు మెఱుపు
పొదలికె తఱ్ఱునుం బూవుల తావి
కలయ మేదించి శృంగారంపుతేట
వలరాజు చెలువ చెల్వము జిగి నీటు
బదునిచ్చి మెరుగిడ భావించి తనదు

మదిని నూహించు సమ్మదయత్నమునను

చేతనంటిన కందుజెందెడి ననుచు

చాతురి మనసుచే సరగనిర్మించి

కని యొచ్చెమింతయు గనమిడహల్య, యనిసంజ గావించె” నట.

తృతీయాశ్వాసమునందలి యుద్ధవర్ణనము నన్నిచోడుని కుమార సంభవమందలి 11-వ యాశ్వాసమందలి యుద్ధవర్ణనమును దలపించు చున్నది.

“ రథమును రథముసారథిని సారథియు,
రథికుండు రథికుండు రాతునురాతు
తురగంబు తురగంబు దొరయును దొరయు ”

క॥ కరిగరి భటు భటు డరదం

బరదంబుహయంబు హయము. సవి మొత్తములై ” (కు. సం)

“ కత్తినొక్కడు కచాకచి వై రిశిరము
మొత్తి డొల్లించునా మొండెంబుతనదు
చేతివాలున వాని శిరముఖిండించు
చాతురి నొకడేటె సరిగట్టె వడగఁ
బగతురఁబొడుచు నా పగర యయ్యాయె
తెగడుస్సిపోనెక్కి తెగటార్చునతని (పుట-145)
మెండు భండస మంట మింట నచ్చెరలు
తనవల్లభుఁడవీడు తనవీటుఁ డితఁడు
తననాయకుడు వీడు తనపతియితడు
తనభుంజగుడు వీడు తనవిభుడితడు
అనుచు గోర్కొనుచు నయ్యని జూచుచుండ ”

ఇట్లె ప్రాచీన ప్రబంధకవుల యనుకరణములచ్చటచ్చటగలవు.

ఈతనిశైలి ధారాళమై కుంటులేక తేటతెనుగు పదములతోఁ దీగసాగినట్లు సాగుచుండును. ద్వీపద యేపాదమున కాపాదము విరిగిపోవు చుండునెగాని కలిసిపోవుట సామాన్యముగా కాసరాదు. ప్రాసములలో రేఫ శకటరేఫముల భేదము నీ కవి పాటింపకుండుటేగాక, ణ-నప్రాసము శ-సప్రాసమును గూడ నీ కవి ప్రయోగించినాఁడు. ప్రాసముకొరకీ కవి ' ఒకడు అను దానిని ' ఒకడు ' గా మార్చినాడు.

“ ఆని చూడు మటంచు నదలించు నొకని,
 నొగఁడు దప్పి యడంగియును దనమోము
 సొగసుఁజూచుచుఁ ద్రావుచొప్పున రి త్ర
 గుటకలుబెట్ట

అక్కడక్కడ కొన్ని యపూర్వ పదములను హిందూస్థానీ పద ములను ప్రయోగించినాడు.

- ఆమటిమొక్కులు = ఆమడదూరమునుండి పెట్టుదండములు.
- తలనీలరులు = తలవెండ్రుకలు
- ఆహూయరక్షకుడు = పిలిచిరక్షించేవాడు
- సుదినాహము = సుదినము
- దహజ్వాల = మండుచున్న అగ్ని
- గద్దరిహొంతకాఁడు = దిట్టరియైన జెట్టికాడు
- వణకులు = సందులు, గుహలు
- ఇజాకు = శ్రమము, సంకటము
- కొణిగ = ముంజూరు
- బజాహిణిచేయుట = వీణ తీగలు బిగించుట
- గాజిరాసంధించి = అంగీతొడుగుకొని
- తాణెము = కావలిదండ
- ఉక్కశము = శత్రువులెత్తివచ్చుటను తెలుపుకావలి
- బిస = యంత్రపుకీలు
- పిస = అవివేకము

పరిష = పరిషత్తు, పరన

ఆనిక = దార్శన్యము

ముంగామురము = (ముందు + కై + మురము) హస్తాలంకారము

శాలకాయెంటులు = కర్ణ భూషణములు

పసిడినకా సెమెల్ = బంగారుదట్టిమీద, బంగారునగిషీపని

చిక్కటిలు = చిక్కుపడు

దెబ్బటించు = ఆపదనొందించు

ఎదపడు = భయపడు

శ్రీకమిత = శ్రీకాముకుడు, పిష్టవు

బై రదుడు = బిరుదుకలవాడు

నెప్పు = ఉపాయము

ఉలుపాలు = కానుకలు

బారీలు = ఏనుగు కాలికిగట్టుగొలుసులు

చేతిపంజు = చేతిలోని దినిటీ

చెంగులు = శంఖములు

పట్టనరాతులు = గుడారముచుట్టు గోడవలె నేర్పరచిన తెర

తగిటీల మేల్కట్లు = సరిగంపలుగల వితానములు

ఆదా = ఆదాయము

గోరియ = గోరీ

గొహారు = ఉపద్రవము

ప్రయోగవిశేషములు.

హరుషంబు, మంతరము, మల్ల, దూర్షడు, ప్రతిదరి, ప్రతితటి, మోము వంచుకనిలిచి, తమదారములు, చించాగమంబు, నోరుపుచ్చిపొయ్యెను, ఇత్యాదులు.

సంఘటలు — దీనోయారము, అతిసుద్ధరించి, ఇదహాల్య, మనసు వీనెడలేదు, తభుకుల గనోయనగ, ఇత్యాదులు.

ఈ గ్రంథము వ్రాతప్రతియొక్క శ్రీ నెంక శేష్వర ప్రాచ్యపరిశోధనాలయ పుస్తకభాండాగారమున గలదు. దీనికి మాతృకయేదో తెలి

యదుకాని, మద్రాసు గవర్నమెంటు ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకాలయములో
జ్రాసు దొరగారు న్రాయించిన వ్రాతప్రతి యొకటికలదు. దానిని నూ పరి
శోధనాలయ డై రెక్టరుగారు దయతో తెప్పించగా దానితో సరిపోల్చి
చూచుటచే పలుతావుల సరియైన పాఠములు లభించుటేగాక, పరిశోధ
నాలయ ప్రతిలోని లుప్త భాగములకొన్ని గూడ యందు దొరికినవి.
ఈ ముద్రిత ప్రతిలోఁజేరనివి కొన్ని పాదము లీదిగువ సంగ్రహించబడినవి.

I. ఆ. 7. పుట.

..... మొదయ
చటులార్థకల్పనల్ శబ్దసందర్భ
మొరపొంద మాధుర్యముల్లసిల్లగను
వరుస పద్దెనిమిది వర్ణనల్ గులుక.

- I. ,, 10. ,, తుల్యాధి కరహితాద్భుత శీలుసకు.
- I. ,, ,, ,, సమ్మతంబాప్పగ సన్నుతిచేసి
- I. ,, 54. ,, శ్రీ చిరవాసమా చిత్రకూటము.
- I. ,, 70. ,, అచ్చరల్ సన్తించి రజుండు శంకరుండు
సచ్చటం గీర్తించి రాగమోక్తులను.

II. ఆ. 122-వ పుట. 1089-వ పంక్తి. నుండి 30 పాదములు
వ్రాతప్రతిలో లోపించినవి ప్రా. లి. పు. ప్రతినుండి సమకూర్పబడినవి.

IV. ఆ. పుట. 220, పంక్తి 1078 నుండి 1115 వరకు వ్రాత
ప్రతిలో లోపింప ప్రా. లి. పు. ప్రతినుండి సమకూర్పబడినవి.

VI. ఆ. పుట. 365. 1410-12. పంక్తులు. సమకూర్పబడినవి.

ఈ సందర్భమున మాకు తమ వ్రాతగ్రంథమును దయతో నొస
గిన మద్రాసు గవర్నమెంటు ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకాలయసాధికారులకు
మేమెంతయుఁ గృతజ్ఞులము.

ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకాలయమందలి యీ గ్రంథము మొకనీ దొర
గారు సంగ్రహించిన లిఖితపుస్తక సమితిలో దొరకడగా ప్రా. లి. దొరగారు

దానికీ నీ ప్రతిని వ్రాయించినట్లు వారి స్వహస్త లిఖితాక్షరములతో ఇంగ్లీషులో వ్రాసిన యందలి యొక పత్రమునుబట్టి తెలియుచున్నది. దానిలో కృత్రిక ర్తవేరు వెంకట వీరరాఘవుడని యున్నది. కాని యది యాతని గురువుగారిపేరు. ఈతనిపేరుకాదు. ఈ ద్వీపద రచన బ్రాహ్మ దొర గారి కంతనచ్చలేదని వారందు వ్రాసియుంచిన పత్రములోని ఈ క్రింది వాక్యములనుబట్టి తెలియవచ్చుచున్నది.

“Sreenivasavilasa sevadhi”. Being a Vaishnavite book written in Telugu Dvipada by Venkata Vira Raghava. This I caused to be transcribed from the original manuscript found among Mackenji MSS. This appears to be a modern composition of no merit. It abounds with Hindustani words. As is usual in Vishnu books the author asserts that the God appeared to him in a dream and directed him to undertake this work. The preface declares that the story here given is modelled on that recorded in the Markandeya, Padma and other Puranas.

పిదప నిందలి కథా విషయము సంక్షిప్తముగాఁ దెలుపఁబడినది. ఆంధ్ర భారతమును మనువసుచరిత్రాది ప్రబంధములను పుడితుల సహాయముచే వ్రాయించినంపాదించిన బ్రాహ్మదొరగారికి వైష్ణవకథాపాపమును నీ ద్వీపద కావ్యమంతగా రుచింపలేదనుటలో నాశ్చర్యములేదు.

ఈ వేంకటాచలమాహాత్మ్య కథలనే పద్యకావ్యముగా రచించిన వారిలో దామెర చినవెంకటరాయడు, చెళ్లపిళ్ల నరసకవి, తరిగొండ వెంకమాంబ మొదలగువారనేకు లున్నారు. కాని వారందరు నీ వెంకటార్జున కర్వార్చనముగానే కనఁబడుచున్నారు. వేంకటాచలపతికంకితముగా వేంకటాచలమాహాత్మ్యమును తెలుఁగునఁ దొలుత రచించిన వాఁడు శ్రీవలూరి వేంకటార్జుణ్డే యైయుండుననుటకు సందేహములేదు. ఈతనికే గలలోఁగనంబడి యా దేవుఁడుచెప్పిన మాటలనుబట్టియే యది కొంతవరకు సూచితమగుచున్నది. గ్రంథాంతమం దీతఁడుచెప్పిన యొక్క రహస్యముమాత్ర మందరు గమనింపవలసినదై యున్నది. కావున దానినిచ్చట వినుపించెదను,

“ ఇకనొక్కటి రహస్యమిదిబుధుల్ నినుడు
 సకల వేదాంతార్థసారరూపంబు
 శ్రీనివాసులు, నట్టి శ్రీ వేంకటాద్రి
 యానందనిలయంబు, నాస్వామి సరసి
 జీవకోటులబ్రహ్మవం జెలగి యెల్లెపుడు
 పావనసితినుండు, భావంబుదెలిసి
 ద్వీపాంతరంబుల దేశాంతరముల
 నేవట్లనుండె న నెట్టివాడె నం
 దదభిముఖంబుగా ధర వ్రాలి మ్రొక్కి
 మదిలోనఁగొల్పిన మాత్రంబునందు
 శ్రీనివాసులు వాని చెంగటనిలిచి
 తానె యిష్టార్థముల్ దయమీర నొసగు
 వేదశాస్త్రమువంటి విద్య వేరొండు
 శ్రీదేవి కెనయెన చెలువ యొకర్లు
 భూమికి సరియైన భూత మింకొండు
 స్వామిపుష్కరిణికి సాటితీర్థంబు
 వేంకటాద్రికి నుద్ది విష్ణుస్థలంబు
 వెంకటేశ్వరుఁబోలు వేరెడై వతము
 సత్యంబుగాఁగ నెచ్చట లేదు లేదు !!
 ప్రత్యక్షముగ నుమాపతి సాక్షి యిందు ”

ఇట్లు సకల వేదాంతార్థసారరూపుండై వేంకటాచలమునఁ బ్రత్యక్ష
 డై వమై నిలిచిన శ్రీనివాసులు, తత్సేవానిమగ్నులై దయతో నాకు నట్టి
 యవకాశమును గల్పించిన ప్రధానకార్యనిర్వాహకులగు శ్రీ చెలికాని
 అన్నారావుగారికిని, పరిశోధనాలయడై రెక్కరుగారగు శ్రీపి.వి. రామానుజ
 స్వామిగారికిని వారియిష్టార్థముల దయమీర నొసఁగుచు వేదశాస్త్రముల
 విద్యను పెంపొందించి భక్తాళి కానందనిలయముఁ బ్రసాదించుగాక !!

శ్రీవేంకటేశ్వరప్రార్థనపరిశోధ
 నాలయము, కరువతి.
 12—8—54.

కోరాడ. రామకృష్ణయ్య.

విషయ సూచిక.

ప్రథమ శాస్త్రము

కథాప్రారంభము	పుట.	10
శ్రీ రమణుడు వరాహవతారమున భూమి నుద్ధరించుట	...	13
ప్రసతేయుడు హరియాజ్ఞచే వై కుంతమునుండి		
రత్ననగరాజమును దెచ్చుట	...	17
దేవతలు వరాహస్వామిని స్తుతించుట	...	29
స్వామిపుష్కరిణి ప్రభావము	...	33
శంఖుణుడను చంద్రవాళపు రాజుకథ	...	35
సముద్ర వర్ణనము	...	55
స్వర్ణముఖరీ వర్ణనము	...	60
నేకకలచల వర్ణనము	...	67
శ్రీనివాసుండు శంఖుణునకు బ్రత్యక్షుడై వరాబులొసగుట	...	70
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థ మాహాత్మ్యము	...	75

ద్వితీయ శాస్త్రము

ఆత్మారాముడను బ్రాహ్మణుని కథ	...	77
పనునేడుతీర్థముల మహిమావర్ణనము — కపిలతీర్థము	...	92
ఇంద్రతీర్థ మహిమ	...	93
విష్వక్సేనతీర్థము	...	94
శంఖచక్రాది తీర్థములు	...	95
అగ్నికుండాఖ్య తీర్థము	...	96
బ్రహ్మతీర్థము	...	97
సప్తతీర్థములు	...	98
శోణపుర బ్రాహ్మణునికథ	...	99

పాండవతీర్థము	పుట.	96
వై కుంతగుహ మహిమావర్ణనము	...	98
అంజనాదేవి రామునకు హితవుచెప్పట	...	99
వై కుంతగుహ వై భవము	...	101
రావణునిచే బాధితులగు మునులు బ్రహ్మాతో మొరలిడుట	...	105
మునులు బ్రహ్మాతోఁగూడి వెన్నుని వెదుకఁబోవుట	...	107
మునులకు నారద దర్శనము	...	108
బ్రహ్మాదులు నారదుఁగూడి శేషశైలమునకుఁజనుట	...	109
బ్రహ్మాదులు వెన్నునిగానలేక తిరుగుట	...	110
స్వామిదర్శనమునకై బ్రహ్మాదులచ్చటి పుణ్యతీర్థంబులఁ		
దవంబునల్పుట	...	111
దశరథుఁడు పుత్రులులేక దుఃఖించుట	...	113
వశిష్ఠుఁడు దశరథునితో స్వామిపుష్కరిణియందు హరిపూజ		
గావింపుమని చెప్పట	...	114
గ్రీషర్తువర్ణనము	...	115
వర్షాగమము	...	"
దశరథుఁ డా స్వామిపుష్కరిణియొద్ద తాపసులఁజూచుట	...	117
శ్రీనివాసుఁడు విమానమునఁ బ్రత్యక్షమగుట	...	119
శ్రీ కాంతుని దశరథుఁడు నాల్గుశ్లోకముల స్తుతించుట	...	124
శ్రీనివాసుఁడు బ్రహ్మాదులకుఁగోరిన వరములిచ్చుట	...	126
శేషశైలమున స్వామి స్థిరముఁగానుండునట్లు బ్రహ్మాకు		
వరంబొసగుట	...	127
దశరథునకు నల్లరుపుత్రులను బ్రసాదించుట	...	128
లోకకంటక సంహారంబొనర్ప చక్రంబున కాజ్ఞయిచ్చుట	...	129
సుదర్శనాగ్రణి శత్రుసంహారం బొనర్చుట	...	130

కృత్రియ శ్వాసము

చక్రండు తూర్పుదిక్కున రక్కసులఁ జెండాడుట	పుట.	135
ఆగ్నేయదిక్కున మాయాశ్వుఁడను దానవుని సంహరించుట ...		139
యుద్ధవర్ణనము	...	145
చక్రరాజు ఉత్తరదిగ్విజయము	...	147
చక్రరాజు దిగ్విజయముచేసి వేంకటాద్రికివచ్చుట	...	152
చక్రరాజు తనసేనకులపరాక్రమము స్వామికెఱింగించుట	...	154
బ్రహ్మ శ్రీనివాసుని కుత్సవచుసేయ ననుజ్ఞ వేడుట	...	157
దేవశిల్పి మందిరప్రాకారాదులను నిర్మించుట	...	158
నా నా దేశజనులరాక - వారినడకలు	...	161
నలువపండ్లు - ప్రసాసాలికలు	...	163
శ్రీ కాంతుఁ డూరేగుట	...	165
సూర్యోదయవర్ణనము	...	167
ప్రతిదినము - వాహనారోహణము వీధివిహారము	...	169
శ్రీనివాసులు బ్రహ్మాదుల బహూకరించుట	...	„
స్వామి వేంకటాచలమునందె వసించునట్లు బ్రహ్మ వరము	వడయుట ...	170
వేంకటాచలమహిమ	...	172

చతుర్థా శ్వాసము

శివుఁడు వేంకటాద్రికిఁబోవుటను గూర్చి మునులు ప్రశ్నించుట ...		177
రజతగిరిమీద శివుని యాస్థానవర్ణనము	...	„
శివపార్వతులయొద్దకుఁ గుమారుండు నచ్చుట		181
కుమారుండు తారకవధవలనఁ దనకు గలిగిన బాధను	చెల్పికొనుట ...	182
దానికిఁ బాయశ్చిత్తముగ నారాయణ మంత్రోపదేశము	...	183

వేంకటగిరియందు వెన్నఁజూడనగునని చెప్పట	పుట.	184
కుమారుడే విష్ణువని గురుడాతని కెఱింగించుట	...	186
కుమారస్వామి జననకథ	...	188
వేంకటాద్రికి శివపార్వతులు వచ్చుట	...	192
శివుని శేజంబువలన అంజన హనుమంతుని గాంచుట	...	193
విష్వక్సేనతీర్థ మాహాత్మ్యము - కుంతలయను నపురస కథ	...	194
శివుఁడు సార్వతికి నజ్రతీర్థ మాహాత్మ్యముచుజెప్పుట	...	206
బ్రహ్మ మునుల సిగ్రహమును బరీక్షింప నొక స్త్రీరత్నమును	స్మృష్టించుట	...
		„
ఇంద్రుని విరహవర్ణనము	..	211
గౌతమాశ్రమమునం దహల్య	...	213
ఇంద్రుఁడు గౌతమాశ్రమమునకు వచ్చుట	...	214
అహల్యార్జునుడైన యింద్రుఁడు గౌతమ శాపమునొందుట	...	216
ఇంద్రుఁడు వేంకటాద్రిని తపమునల్ప స్వామియగుగ్రహించుట...		218
శివ పార్వతులకుఁ గుమారునకు హరి ప్రత్యక్షంబగుట	...	221
శివుఁడు సార్వతికిఁ గపిలతీర్థమహిమచెప్పుట	...	220
శంఖుఁడను రాజుకథ	...	225
వసుంధను రాజుకథ	...	226
స్వామివుష్కరిణీతీరమున స్వామి వసురాజుదులకుఁ		
	బ్రత్యక్షమగుట	...
		232
విష్వక్సేనుడు దైత్యసంహారార్థము వెడలుట	...	236
వేంకటాద్రికి వివిధనామములు గలుగుటకుఁ గారణము	...	238
మాధవసోమయాజికథ	...	240
వసుంధవర్ణనము	...	242
మాధవ మాతంగీ బమాగమము	...	243

పంచమాశ్వాసము

వృషభాసురునికథ	పుట.	251
గోవిందుఁడు శేషశైలమున వేటాడఁబోవుట	...	252
శ్రీనివాసుడు వృషాసురునిపైఁ జక్రప్రయోగము సేయుట	...	255
నారాయణపురమున విష్ణుభక్తుఁడగు నాకాశరాజు కథ	...	258
ధరణిదేవి గర్భచిహ్నములు	...	259
పద్మిని సౌందర్యవర్ణనము	...	260
శ్రీనివాసుఁడు చెంచుకూపమున వేటకుఁబోవుట	...	261
శ్రీనివాసుఁడు - పద్మిని చెలికత్తెలతో సంభాషించుట	...	264
పద్మిని పల్లకిలో నిల్లుచేరుట	...	267
సేనతో నిల్లుచేరిన శ్రీనివాసుని విరహవర్ణనము	...	268
వకుళమాలికతో శ్రీనివాసుడు విహారకారణముచెప్పుట	...	270
పద్మావతీయం దాతనియనురాగమునకుఁగల కారణము	...	272
వేదవతి వృత్తాంతము	...	273
వకుళమాలిక పద్మావతిని దోక్షరనారాయణపురంబునకరుగట		280
నారదుఁడెఱుకత వేషమునవచ్చి యెఱుక చెప్పుట	...	284
వకుళమాలిక తానువచ్చిన కార్యంబెఱింగించుట - ముహూర్తనిశ్చయము	...	286
పద్మిని తులసీదామము నాసవాలుగా బంపుట	...	293
చెన్నుని వివాహనిన్నాహము	...	295
వైసతేయుపై నెక్కివచ్చుస్వామిని జూచి పౌరాంగనల యల్పాహము	...	298
పద్మావతి వివాహము - తలంబ్రాలు, భాషహోమాదులు	...	302

షష్ఠా శ్లా సము

భవిష్యత్కథలు, కలివిజృంభణము	పుట...	308
వేంకటరమణుని అర్చావతారము మహిమలు	...	311
పాండ్య దేశీయుడగు రంగదాసు తొండపై పూలతోటగావించి	స్వామినిసేవించుట	... 317
గంధర్వఊకడు చెలులతో వచ్చి యాకాసారమున	జలక్రీడలాడుట	... 319
రంగదాసుని మతిభ్రమ శ్రీనివాసులూరడించుట	...	321
రంగదాసు చోళచక్రవర్తికి నాగకన్యకయందుబుట్టిన కథ	...	325
తొండమానాఖ్యుడగు నందిని కుమారునకు ధోవిభుడు	రాజ్యాభిషేకముచేయుట	... 337
తొండమానుడు పాండ్యాదిభూవరుల కన్యల	వివాహమాడుట	... 338
పాలకడవలుపలుగుచున్న వృత్తాంతము కీలారులు రాజునకు	దెబ్బుట	... 339
నర్మమున రాజునకు శ్రీనివాసు లగపడుట	...	342
వసుడను నిషాదుడు శ్వేతవరాహమునుగూర్చి తెలుపుట	...	344
వరాహముపుట్టం జొచ్చుట	...	347
తొండమానుడు స్వామికి విమానాధులను నిర్మించుట	...	349
స్వామి తిరునాళ్ళవర్ణన	...	352
కృష్ణశర్మయను విప్రునికథ	...	356
కుర్వపురి కుమ్మరికథ	...	363
తొండమానునకు స్వామి జీవన్ముక్తి సాయుజ్యము	కటాక్షించుట	... 369
తుడినొక్కరహస్యము	...	378

ఓం

శ్రీనివాసవిలాస సేవధి

శ్రేష్ఠలారి వెంకటాచార్య ప్రణీతము.

ద్విపదకావ్యము

ప్రథమాశ్వాసము

శ్రీకాంత కిరవుగాఁ జెలఁగు పేరురము
 వై కుంతమిదె యంచు వంచినకరము
 మలసి నిగులు గుల్కు మకరకుండలము
 లలరు కౌస్తుభశోభి హారమండలము
 కంతు సంకునకు నగ్గలమైన గళము
 వింతదర్పణము నవ్వెడు గండతలము
 కరుణఁ జిల్కు వెడంద కన్నుల నీవి
 చిరునవ్వుతేట రంజిల్లు కెమ్మోవి
 కప్రపు నామంబు కళలీను మోము
 దీప్రకిరీటంబు తెఱఁగొందు గోము
 ఘనకటితటి బద్ధ కనకాంబరంబు
 కనదురుమేఖిలాగణడంబరంబు
 నలువఁగాంచిన తమ్మి నలువొందునాభి
 కలన చాణూరుని కలఁచు నూరువులు
 జనని రోలును బిగించఁగ నర్జునములఁ
 దునియింప జరుగు ముద్దులజానుయుగము

బలిని దానమువేడి బలిమిఁ బెంపొంది
కొలిచి ముజ్జగములు గొన్న పాదములు
మకరతోరణదీప్తి మరగి సంపంగి
నికరంపు దండగా నీటకొందు నిగ్గు

20.

కనుగొన్న భక్తలోకముల కానంద
మొసరించు సోయగ ముల్లసిల్లంగ
సంజ్ఞచల లక్ష్మీ యమరురూపమున
సంజనాచలనీమ నలరు పెకావేల్పు
కొలఁదికాని వరాలకును వరాలిచ్చి
వెలుసుబేరము లాడు మేటివర్తకుఁడు

వడ్డికాసుకు కాన్పువలయు గొడ్డొడ్డ
కడ్డిచేయ కొనంగు నాటలవాఁడు
తలనీలములుడించి తగువైన సీరులు
కలకెత్తి యనుచు వింతల యెమ్మొకాఁడు

30.

కురువ దను గుఱించి కుమ్మరి మట్టి
విరులఁబెట్టిన మెచ్చి వెసవిఱ్ఱవీఁగి
పుడమిరెండు నిజాంఘ్రి పూజననిధుల
నిడువిరుల్ దిగువగా నెదనెంచు భాణ
ఆమటిమ్రొక్కుల కలరి దాసులకు
కామితార్థములిచ్చు కరుణాపయోధి
తాతకుఁ దాతయై తానొక్క మనుజుఁ
దాత నీళ్ళని వేఁడు తచ్చనకాఁడు
జనములందఱుఁ జూడ సంపంగిచెట్టు
ననువుగా నడిపించు నైంద్రజాలికుఁడు

40.

చక్రవర్తి కౌసంగి చక్రము విమతు
 లాక్రమించిన చక్రమందినమేటి
 వేరువేరుగ రూపు వేళవేళలకు
 నేరుపునను జూపు నెఱమాయలాఁడు
 చక్కఁదనము మించు జవరాండ్రఁబొంది
 దక్క పెనంగు గద్దరిహాంతకారి
 ఆహూయరక్షకుం డార్తశరణ్యుఁ
 డా హర బ్రహ్మది కాత్మమిత్రుండు
 నందకుమారుఁ డానందమయుండు
 నందకధరుఁ డుమానందనారాధ్యుఁ
 డఖిలకారణ కారణాదికారణము
 ముఖరిత శ్రుతి చతుర్ముఖ సన్నతుండు
 కరుణాది కానంత కల్యాణగుణుఁడు
 పరమాత్ముఁ డగుణుఁడు భవరోగవైద్యుఁ
 డాద్యుఁ డూద్యుఁడ త్యమలయోగీంద్ర
 వేద్యుం డవేద్యుండు విశ్వాత్మకుండు
 విశ్వాతిరిక్తుండు విశ్వరక్షకుఁడు
 శాశ్వతికాకార సంసారదూరుఁ
 డఘటన ఘటనా సమర్థవిలాసుఁ
 డఘవినాశన వాసనార్థ ప్రకాశుఁ
 డాకిటి విధజగ దాధారమూర్తి
 శ్రీ కరోల్లాసుండు శ్రీనివాసుండు
 మీనకచ్చ ప కీటి మృగరాజవదన
 మానవవటు విప్రమహిస రూపముల
 ముసినాది వేషనూల్ మను లాధరించి

50.

60,

జనుల శిక్షించి యూసరణి సంసరణ
 మవఘుళించు జనాళి నటు నటించించు
 తవర యా కపటనాటక సూత్రధారుఁ
 డసదృశాలంకార హావభావములు
 రసచమత్కృతు లతిరమ్యభూమికలు
 నరుసనేర్చి మదీయవాణిని వాణి
 కరము నటించంగఁ గరుణించుఁ గాత !
 అనుచు నాయిలువేల్పు నల నెలదాల్పు
 కనుఁగొన్న పెన్నిధిఁగరుణాంబు నిధిని
 అలమేలు మంగా సమంచిత వక్షు
 విలసత్సరోజాక్షు వేంకటాధ్యక్షు
 భావించి నేవించి ప్రార్థించి నతులు
 గావించి మఱియు జగత్ప్రయీ జనని
 కలశాంబునిధిరాజ కన్యకా మణిని
 నలమేలుమంగమ్మ నర్మిలఁగొల్పి
 శేషాహి సౌపర్ణ నేనాధిపులకు
 శేషతక్ మ్రొక్కి యశేషదేశికుల
 కెఱిగి సాష్టాంగంబు నెలమి నద్భక్తి
 వఱలంగ వాధూల వంశావతంసు
 వాచాతిగజ్జాన వై భవు నన్న
 దాచార్యు నన్నావి యప్పలాచార్యు
 భజియించి వాల్మీకి బౌదరాయణుని
 సుజన సమ్మతులై న సుకవివర్యులను
 బేర్కొని పొగడి యభీష్ట సిద్ధికిని
 గోర్కులుబ్బ రసజ్ఞకోటి సంతసెల

70.

80.

90.

నొకకావ్యమొసరింప నూహదలంచి
 యకశంక సత్కథ లరయుచుండంగ -
 సిరులొందునెలను మించినమోమువాఁడు
 హరినీల రుచిఁగెల్వనగు గోమువాఁడు
 కమలసంపదఁగేరు కన్నులవాఁడు
 విమలార్ధ్వ పుండ్రంబు విలసిల్లువాఁడు
 డంబై స మకరకుండలములవాఁడు
 హంబట్టు వల్లెవాళిఁగొప్పినవాఁడు
 బురుసారుమాల్ గట్టి పొలుపొందువాఁడు
 నెరరాజసంబున నీచునవాఁడు
 చిరునవ్వువెన్నెలఁ జిల్కెడువాఁడు
 కరుణారసముఁజల్లు ఘనమైనవాఁడు
 రమణీయలీలల రంజిల్లువాఁడు
 కమలాస్తుమించుచక్కదనంబువాఁడు
 పూజార్హుఁడగు మహాపురుషుఁ డొక్కరుఁడు
 రాజబింబాన్యయా రమణితోఁగూడి
 వెఱుఁగుబంగరుమేడ మీఁదనుండంగఁ
 గరమచ్చెరువుమీఱఁగాంచి నే నందుఁ
 జేరి నివ్వెరపాటుచే నిల్వఁగరుణ
 భూరివై భవుఁడట్టి పురుషుండు నన్ను
 గరిమ నీక్షించి యో కవివర్య మున్ను
 ధర సంస్కృతప్రాకృతముఖ భాషలను
 ద్రవిణాధిములఁ బ్రబంధము లెన్నియైన
 నసరించితిని మాకు సంతసం బెసఁగ
 నాకప్పతి శేషాచలోరునై భవము

100.

110.

ప్రకటితాలంక్రియా స్పదవర్ణసలను
 విసువక శృంగార వీరాద్భుతాది
 రసములు భావముల్ రంజిల్లునట్లు
 ద్విపద లోకులకెల్లఁ దెలివిడిగాన
 ద్విపదగాఁ దెలుఁగునఁ దేటగావించు.

120.

వారాహ వామనబ్రహ్మాండ పాద్య
 గారుఁడనకుండమార్కుండేయముఖ్య
 బహుపురాణోక్తిసంబాధ బువలన
 గహనమై పెనుగొన్న కథ చిక్కుదీర్చి
 శరధిలోఁ గలరత్న జాతంబు లేర్చి
 మెఱుఁగుసాననుదీర్చి మెలకువఁ దిద్ది
 భూషణంబొనరించు పొలుపున కర్ణ
 భూషణంబుగను నల్పుము చెల్వగుల్క,
 తొలుత భాగవత భక్తులు మాకు కబ్బ
 ములుకూర్చి ధన్యతఁ బొల్చి రన్నటులఁ

130.

గలగని మేల్కొంచి కడుచోద్యమునను
 తలఁచి తలఁచి తత్కలన నూహించి
 శ్రీనివాసులె యిట్లు చెలగుచు చెలిమి
 నానతిచ్చుటగాదె యని నిశ్చయించి
 మానితభాగ్యసంభావన నెంతె
 నానందరసవార్ధి యాత్మనుప్పొంగ
 వారాహవామన బ్రహ్మాండపాద్య
 గారుఁడాదిపురాణ కథలు శోధించి
 కిసటుదేర్చి ప్రసిద్ధకథ సంగ్రహించి
 నెనచిత్రికథ చాల విస్తృతఘణితఁ

140.

గదియించి పునరుక్తి కథ దోచి మొదలు
 తుద యేర్పరించి బంధురసంగతులను
 పూర్వోత్తరవిరోధములుదోచ నీక
 సర్వసమాధానసరణి దీపింప
 ఘటియించి తగునలంకారముల్ గలుగ

... ..

నతులశృంగారవీరాద్భుత రసము
 లతిశయించగవిభావాది భావములు
 భావుకభావసంభావ్యత నలరఁ
 గావించి పటుమహాకావ్యలక్షణము
 వెలయఁ దెనుంగున ద్విపదకావ్యముగ
 నల వేంకటాద్రిమాహాత్మ్యమింపొంద
 శ్రీనివాసవిలాససేవధి యనఁగ
 భానుతవిఖ్యాతి పొనఁగ నల్పెదను.
 శయ్యకుఁదగిన యుజ్వల మృదుపదము
 లొయ్యారినడలు శుభోరుకాంతియును
 నలువొందు సూక్ష్మత నడుమఁ జెన్నొంద
 చెలఁగనుచ్చైస్తన శ్రీనలంకృతులు
 వితతలక్షణముల విఖ్యాతఁజెంది
 యతులితసద్వృత్తు లమరవహించి
 సరసభావంబులు సౌకుమార్యంబు
 తెరతెడు బెళుకులు తియ్యబల్కులును
 మలసిమించు సువర్ణమయమూర్తి యగుచు
 లలితశృంగారలీలల సొంపు నింపు
 కైకొని సుముఖయై గడువ్రసన్నతను

150.

160.

శ్రీకాంత కెనగాఁగ చెలఁగుమత్కా¹ వ్య
 కన్యకుఁగలశాబ్ది కన్యకావిభుఁడు
 ధన్యచరితుఁ డుదారశేఖరుఁడు
 రతిరాజజనకుఁడౌ రమణీయమూర్తి
 యతిలోకవైభవు డతిపుణ్యకీర్తి
 అఘహారి గుణహారి యహితసంహారి
 అఘటనఘటనావిహారియకా శౌరి
 పతిగాఁగఁదగుసంచు భావించి కాంచి
 మతిలోన హర్షించి మరియు నూహించి

170.

ప్రాకృతభాష

ఇందరక్షయధే ఉపేంద ముయుంద
 చందమాళత్తుత జలజత్తజణయ
 శౌరసేని

కమణియ్యకహ దెచ్చగవ్వసంతిలర
 యమిసహ దాణిం పియంకాహి ణాహ
 మాగధి

శిళివహూవల్లహే శిడలోఅశుళచె
 శిళివచ్చుళుఇళంగె చిళతళపుళుళె

180.

పైఠాచి

గుసపున్న కాలున్న కొత్తుహోహాలన
 అనమామతనలూప అరియ ముతాహి

చూళికోక్తి

సలచక్చ కతీసె చనరక్చనపల
 కులుతలకున పాహి కొవింతలాచ

1. వ్రా. ప్ర. “చలగు మతనికృతి”

భాంసీరం

దేవు రే పదిమక్ష్ఠ దీనరక్ష్ఠణు రే
సావణచరిదు రే పణమేమి తుహ రే

ఇందులకు చాయ

ఇంద్రోరక్షకహే ఉవేంద్రోసుకుంద
చంద్రోచూడస్తుత జలజాస్తుజసకి
కమనీయకథ దై త్యగర్వశాంతికర
యమసఖే దానీం ప్రియంకురు నాథ
శ్రీవధూవల్లభ శ్రీశలోక సులభ
శ్రీవత్సరుచిరాంగ చిరతిరపురుష
గుణపూర్ణ కారుణ్య కౌస్తుభాభరణ
అనఘమదనరూప ఆర్య మాం త్రాహి
శరజాక్ష జగదీశ జనరక్షణపర

190.

గురుతరగుణ పాహి గోవిందరాజ !
దేవ భో పద్మాక్ష ! దీనరక్షణ భౌ !
పావనచరిత భో ! ప్రణమామి త్వాం భౌ !

అని యిట్టి బాసల నచ్చెరువెనఁగ
కొనియూడుచును వేగఁగని కొల్చి మఱియు

200.

శ్రీచిత్రీకూటపురీ నివాసునకు
ప్రాచిత భువనకారణవిలాసునకు
దుగ్ధాబ్ధికన్యకా ధూర్వహస్థితికి
ముగ్ధగోపాంగనా మోహనాకృతికి
గిరిరాజరక్షణ కారుణ్యనిధికి
బరమయోగేశ్వర భావనావధికి
భక్తపరాధీన పార్థసారథికి

వ్యక్తసాధుజనేప్పి తార్థసేవధికి
కల్యాణగుణగణ కరణీలునకును

... ..

210.

భవనవహా క్షిచయ ప్రోతసూత్రునకు
దివిజనన్ను తవను దేవపుత్రునికు
నరకసంహారి కానందకారికిని
ధరణిధారికి బుధాంతరవిహారికిని
సిరకృపావేళి రక్షితబిడౌజునకు
హరవిరిం చ్యార్చ్యపా దాంభోజునకును
అతిమహోదార భూర్వమరభూజునకు
నితతతేజునకు గోనిందరాజునకుఁ

బూనిసమర్పితంబుగ నే నొనర్చు

శ్రీనివాసవిలాససేవధి యందు

220.

భవనపావన గుణాద్భుతతమ మహిమఁ
గవినుతంబగు కథాక్రమ మెట్టి దనిన

కథా ప్రారంభము.

శ్రీనై విశారణ్యసీమను వ్యాస
మూనికిఁ బ్రియశిష్యమణియన సూతుఁ
డున్నతమణిపీఠి నుండఁ బురాణ
నన్నుతకథలు వే నరసవాక్రౌఢి
శౌనకాదిమునీంద్ర సంఘుంబు వినఁగ
వీనులకింపుగా వివరించువేళ
నన్నొను లాతని కంజలిసేసి

... ..

230.

మును పెక్కులుపురాణములు మాకు మీరు
వినుపించితి రొకొండు వినఁగఁగోరెదము
వ్యాసులకరుణ మీ కల పురాణేతి
హాసముల్ హస్తలామలకముగ
విదితమ్ము లగుఁగాన వెఱపింతలేక
గదిసి యిత్తటి యడుగఁగఁబూనితిమి
ధరణిలో నతిపుణ్యతమమైనక్షేత్ర
వరమెద్ది భవనపావనగిరి యెద్ది
యెందు ముకుందఁ డయ్యిందిరఁ గూడి
పొందుగా విహరించు భూరిలీలను
విచ్చలవిడి మ్రొక్కి వేఁడువారలకు
నిచ్చలు కరుణచే నిచ్చునిష్టంబు
లెక్కడ బ్రహ్మాదు లీశ్వరుఁ గాంచి
యెక్కువ భవబంధ మెడలఁజాలుదురు
భోగమోక్షము లెందు భూజనుల్ సెంద
యోగి దుర్లభబోధ కుందుదు రెట్టి
కథ విసనంతనే కలుగు సంపదలు
ప్రథితపుణ్యము లందు పాతకం బణగు
నేది విన్నంతనే యెల్లవేదంబు
లాదరంబున విన్న యట్లుగు నట్టి
స్థలము గల్గెనయేని దాచక తల్పు
ప్రలసద్వివేక ! పౌరాణికచంద్ర !
అనవుడు సూతుఁ డత్యాశ్చర్య మొంది
ఘసచింత నూహించి ఘటికాద్వయంబు
ప్రత్యభిజ్ఞానంబుఁ బాట్టిల్లఁ గాంచి

240.

250.

యత్యంతసమ్మోద మలర ని ట్లనియె.
 మాసీంద్రులార యిమ్ముహి రహస్యంబు
 జ్ఞానవిజ్ఞానై క సాధనసాన
 మరయంగ శుద్ధసత్వాస్పదం బైన
 పరమసదం బొండు భావింప శేష
 గిరి యొండుగాక యీక్షితిని వేఱొండు
 కరము చూడఁగ వినఁగాఁ దగ దెందు
 నైన వై కుంఠ¹ మమ ర్త్య గమ్యంబు
 గానఁ బ్రత్యక్షమై కనుఁగొనరాదు
 దేవమనుష్యాది దృశ్యమై భూమి
 నీవేంకటాద్రి యింపెనఁగు నట్లగుట
 నై కుంఠము దొఱింగి వనజాక్షుఁ డిదియె
 చేకొని విహరించు శ్రీకాంతఱోన
 నిది మీకుఁ దెలుపంగ నేఁ గోరుచుండు
 నది మీఱ లడుగుట నద్భుతం బయ్యె
 నద్భుతం బాగిరి యతులితమహిమ
 అద్భుతతర మందు హరివిహారంబు
 నా కథావృత్తాంత మత్యద్భుతంబు
 లోకింప నింతయు లోకాద్భుతంబు
 ఆదివరాహమై హరి సృష్టివేళ
 ప్రాదుర్భవించుట పరమాద్భుతంబు
 కిటిరూపమన నిట్టి క్షీతినుద్భవించి
 చటులత వేంకటాచల భ రయైన
 పుణ్యచరిత్ర మద్భుతతమం బని య

260.

270.

1. (వా ప్ర. వత్సల గమనీయంబు.

గణ్యవాక్పటిమ వొంగఁగఁ బఠించినను
 తెలిపినా శుభములు తిరముగా సిరులు
 కలితసాఖ్యారోగ్య ఘనభాగ్యకీర్తు
 లలఘువై భవము లత్యర్థమఁ గల్గి
 వెలయుదు రటు గాన వినుఁడు తెల్వదను
 నావుడు మాను లానంద ముప్పొంగ
 నీవసుధోద్ధార మిటు నల్ప¹ నిటక
 నాదివరాహమై యవతీర్ణుఁ డగుట
 యాదిగ శ్రీ వేంకటాద్రివై భవము
 వివరింపు మన విని వే నూతుఁడటుల
 వివిధవృత్తాంతముల్ వివరింపఁదొడఁగె.

280.

290.

శ్రీ రమణుఁడు పరాహావతారమున భూమి సుద్ధరించట.

శ్రీ రమణుఁడు మున్ను శేషతల్పమున
 క్షీరాబ్ధిని శయించి చెలఁగునవ్వేళ
 లీలచే భవనముల్ సృజించుకోర్కె
 నాలోన తననాభి నంబుజం బొప్ప
 గలిగించి యా దివ్యకమలంబునందు
 నలువఁబుట్టించి యా నలువక స్మృతుల
 దయ సుపదేశించి తతపంచభూత
 మయలోకనిచయ నిర్మాణపాటవము
 కల్పింప నారీతి కమలసంభవుఁడు
 కల్పాదియందు లోకములు సృజింపఁ
 బూని నీరము వహ్ని వుడమిని గాడ్పు

300

వానిన బరువుచే వసుధ మున్నీట
 మునిగి కూర్మమువెన్ను మోసియుండంగఁ
 గని దానిఁబై నెత్తగా నేరకునికి
 పరమకారుణికాత్మక బద్మనాభుండు
 చిరునగ వాసనశ్రీకీ దల్కొనఁగ
 కాతుకం బొప్ప నాకస్మికంబుగను
 శ్వేతవరాహమై చెలువొందె నపుడు
 అట్టి మహావరాహాకృతి నంజ
 ఘటనోద్ధతపరాక్రమ ముట్టిపడఁగ
 ఘర్షణరాయితమహా ఘోరరవంబు
 నిర్ఘాతశతకోటి నీటణంగించె
 మెఱుగుకోరలతీరు మేతము సలను
 దొరలంగఁ గొఱకువోఁ దునియలై వ్రీలి
 దండిగా సెలవులఁ దగిలిన వెండి
 కొండ ఖండంబుల కొమరున నమరె
 బుసకొట్టునట్టి యూర్వులకుఁ గలంగి
 కనరెత్తి సప్తసాగరము లుప్పొంగె
 కడలిసీరెల్ల నగ్గలిక నింకించు
 బడబాగు లన కండ్లు ప్రబలి కెంపెక్కె
 పక్కున బ్రహ్మాండభాండంబు వగుల
 నిక్కరించెను చెవుల్ నిఘ్నరాకృతిని
 చలిగట్టుపై తాలసాలంబు లనఁగ
 బలురోమములు నిట్రుపాటున నిలిచె
 గొరిసెలధాటిచే ఘోరిల్ల జలధి
 దిరదిర దిరిగె నల్దిక్కు లాకసము

310.

320.

1 హారుండు విస్మయమొందె నది చూచి బెడరి

వరమేష్టి నివ్వెఱపాటున నిలిచె

అప్పు డాపెనుబంది యతిజవం బంది

యువ్వాంగు ప్రళయకాలోదధి జలము

330.

చొచ్చి చెల్లాడి హెచ్చుగ నుల్లురేచి

విచ్చలవిడి నొక్క వేదండవరము

కొలను సొచ్చిన యట్లు కొందలమెనఁగ

నల మందరము కవ్వమై త్రచ్చుకరణి

బిరబిర తెరలుబ్బి పెంపొంది మ్రోయ

నురుగు తెట్టియలు మిన్నుల నిండ నెగయ

వెనవెన పాతాళవీధిఁ గలంచి

యసురపుంగవు హింశ్యాక్షుఁ గఱగొనియె

అట్టిదై త్యుని భీకరాకారమునను

గట్టుకై వడి తొలంగఁగ నిల్చి యెదుట

340.

కనుఁగుడ్లు నిప్పులుగ్రక్కంగ నోరు

పెనుబొంద చందాన బెట్టుగాఁ దెఱచి

యడరినపిడుగుల ట్లార్చి యెంతయును

పొడవైన చేతుల వూన్కి నంబుధులు

తెరవిచ్చి పాయలై తెఱువిచ్చి తొలఁగ

నురువడి 2 నడరిన యురువేగమునను

గిరగిర దిరుగుచుఁ గెరలి లోఁదెరలి

మొరయు నార్భటి మారుమొరయున ట్లుబికి

నుడివడ నీరముల్ నుడిఁబడి కలఁగ

1. వ్రా. ప్ర. హారుండు.

2. వ్రా. ప్ర. నడరినయ్యారువేగ.

తొడివడ నటఁజేరి దొరకె నిం దొక్క

350.

భక్షణం బని వేగఁ బఱచిన వాని
నాక్షణంబ నరాహ మలుకచేఁ దాఁకె
తాఁకిన యసుర నత్తఱిఁ దత్తరమున
వీఁక దప్పక గిన్న వేగ ధట్టించి
షిడికిటఁ బొడిచిన బెట్టు రోసమునఁ
గడిమికోరల వాఁడి గావించి మించి
వడిమిఱ సురరాజు వసుధాధరంబుఁ
గడక వజ్రముచేత ఖండించినటుల
కరిరాజకుంభంబు కంఠీరవంబు

గురుతరసఖఁ యొట్టిన యటుల

360.

తనకఠోరకఠాఢ దంష్ట్రాగ్రమునను
తునియించి గొరిజలఁ ద్రొక్కి చక్కాడ

రక్కసుం డీల్లె తద్ర క్తంబు లెగసి
యక్కజంబుగ నిండ సంభోధిజలము
సంతయుఁ గలయఁగ నరుణీభవించె
సంతట నాదంష్ట్ర యతివేగమునను
ఆదికూర్మము వీఁపునందుండు ధరణి
నాదరంబుగ గాంచి యవలీలగాఁగ
నొక కోరమొన కొత్తియుబుకఁ బైకెత్తి
యెగసి వెల్వడివచ్చి యిల ధాత కిచ్చి
ఘణిరాజుపడగలపై నిల్ప నపుడు
ప్రణతులు గావించు పద్మసంభవుని
కల్పాంత మిటువలెఁ గాఁగ లోకములు
కల్పించు మిఁక నొండు గలుగ దసాయ

370.

మనుచు నొనరియిచ్చి యఖిలభూచక్ర
 మనువుగాఁగనుఁగొంచు నట సంచరించి
 కులపర్వతమ్ములు కుదురుగా నుంచి
 జలధుల విభజించి చంద్రసూర్యులను
 నుచితతేజములతో నుండ నేమించి
 రుచిరమా గౌతమిరోధము చేసి
 చెంతను భక్తితో నేవించుగరుడు
 సంత వీక్షించి యిట్లని యానతిచ్చె

380.

వై నతేయుఁడు హరియాజ్ఞచే వైకుంఠమునుండి రత్న నగరాజమును దెచ్చుట

పక్షీంద్ర సీవు నిబ్బరమున నేగి
 యక్షీణాలక్ష్మీచే నలరువై కుంఠ
 నగరంబునను మన నగరిలో రత్న
 నగరాజ మొకటి యున్నదిగదా దాని
 భువికేదేవలె నిందు భూరిలీలను
 దవులుగా విహరింపఁ దమిబుట్టు మదిని
 ఇందిరారమణిని హితపారిషదుల
 నిందురా తోడ్కొని యేగి వేవేగ
 ననుచు నియోగించి యావై నతేయు
 ననిచి గౌతమిదాటి యలకౌతుకమున
 మరి కుంభజావాసమహితదిగ్భాగ
 మరయుచు గౌతమి కరువ దామడిను
 స్వర్ణముఖర్యాఖ్యవాహించెంత
 స్వర్ణ¹ నగాధిత్య సదృశ మానొక్క

390.

1. బ్రా. ప్ర. స్వర్ణగణాద్యంన,

వనముఁగన్గొని దాని వై ఖరి¹ కలరి
 వినుతినేయుచు నందు విహరించుచుండె
 అపు డట్టివనభూమి హరికటాక్షియును
 విపుల లక్ష్మీవహించె నివిధభూజములు
 చందన మందార చంపకాశోక
 తిందక జంబీర దేవదారువులు
 తాల తమాల హింతాల తక్కోల
 నారికే ఖామ మస్మథ సింధువార
 పారిజాతాదుల పసన శైలాష
 నారంగ పున్నాగ నాగకేసరిము
 లామలక కదంబ కాశ్వత్థ వకుళ
 తామస తింత్రిణీ తపసాభ్యములును
 న్యగ్రోధ సప్తపర్ణాశ్వక ణారక
 శ్రీగుకరంజక శ్రీఫల పటజ
 కరవీర మరువక కంకేలికోల
 కురవ కురంటక కోవిదారములు
 పిచుమంద బంబూ విభీతక హరిత
 లిచు భాభ యాలర్క నింబ ఝింట్రికలు
 సాల కాకోల రసాల దాడిమలు
 పాలాశ శాల్మలి పాటలంబులును
 సురభి ప్రియాళ రింఛోళ ఖర్జూర
 సరళ వంశాగురు సహకారములును
 తిలక లవంగ బాణిక పూగ ఖదిర
 కలివాస శింశుపా కర్ణికారములు

400.

410.

420.

కదలీవనంబులు కలువబావులును
 పొదలై న మల్లెలు బొండుమల్లియాలు
 చేవంతులును పచ్చచేవంతిగములు
 తావిరంజులు గేదంగిమొత్తములు
 జాదులు విరిజాజి నన్నజాజులును
 పూదోటలఁజెలంగు పూపొదరిండ్లు
 కమలాకరంబులు కల్వారములును
 విమలకాసారముల్ విపులనిర్వరము
 లంతంతకును వసంతావాసమనఁగ
 నంతయు వింతగా నింపొందెనందు.

430.

అపు డట్టిపక్షికులాధినాథుండు
 విపులవిక్రమమున వినువీధి కెగసి
 వారిదంబులు రెక్కవడిఁ దొలఁగంగ
 భూరి మారుతపదంబులు విలంఘించి
 స్వర్గలోకము బాటి వడి మహారోకి
 మార్గంబును ధరించి మరి జనలోక
 మాతపోలోకంబు లవలీలఁ గడచి
 ధాతకు నిరవుగాఁ దగు నత్యలోక
 ము నతిక్రమించి సమున్నతాశాంఢ
 ఘనవివరము దూరి గడిమీఱి యునల

440.

సావరణజలంబు లగ్నిమండలము
 నావాతబంధంబు సంధకారంబు
 పెనుబయల్ వెనుకబోఁ జేట్టురికీ
 ఘనవిరజానది గర్భంబు సొచ్చి
 కడలేరి యెద్దరి కడిమిమైఁ జేరి

సడిచి యూవై కుంతనగరోపకంత
 మగుట సద్భక్తి సాష్టాంగ మెఱుంగి
 తగు విషయంబుతో దడయ కేగంగ
 సుద్యాసనసనీమ నుండుభూజములు
 విద్యాధరాస్పరుల్ నివిధకిన్నరులు
 క్రీడామృగంబులు కేకేశారికలు
 చూడనా హంసఃకుల్ శుకకోకిలములు

450.

సప్రాకృతంబులై యమలవిజ్ఞాన
 దీప్రంబు లగుటచే దిలకించి యతని
 సేమ మరసి యక్కుఁజేర్చి సంతసిలి
 ప్రేమ నాతిధ్యంబు పెనుపొండఁ జేయ
 వడిదేటి యాతండు వారి వీడుకొని
 వడినేగి యాపురద్వారంబు గాంచె

నందు నూరుచు పదియారు వన్నియల
 కుండనంబులు చెక్కు గోపురంబులను
 పులుగురా మేటిరూపులు దాల్చి వెఱుఁగు
 పులుగురాతాల గుంపుల డా లెసంగ
 చెలఁగుడాలులు తమ శేఖరంబులుగఁ

460.

¹ గులుకుఘాంటికులు పల్కుల నాదరింప
 చలువగా డ్పొలయ నై జపటాళి వీవ
 నలరుచు నొయ్యన నరుగు నత్తటిసి
 వివిధమణిగృహ వీధికాతతుల
 ధవళేందుకాంత సౌధప్రకాండములు
 విస్తృత వై డూర్యవేదికావళులు
 నిస్తుల ముక్తామణికవాటములు

470.

తులలేని పచ్చల తోరణములును
 వెలలేని పగడాల వేయకంబములు
 వృష్టింపరానట్టి దీప్తుల కెంపు
 లష్టాంగవజ్రంబు లంతరాంతరము
 లంతయుఁ దాచిన యట్టికుడ్యములు
 వింతసీలములు బర్హినగవాక్షములు
 పాలుపొందు కాంచనపుష్పరాగములు
 మలచిన యాస్థానమంటపంబులును
 జీవదంతంబులఁ జెలఁగుసెజ్జలును
 జీవిపాంచాలికాంచిత విటంకములు
 నిలుపుటద్దములు వన్నిన పడకిండ్లు
 నిలుపునిగ్గొడిక మందినకరుంజులును
 గాణిక్యనటన రంగస్థలంబులును
 మాణిక్యములఁ బొల్చు మజ్జనశాల
 లాణిముత్యముల హవణించు నంబు
 వేణికాయంత్రముల్ వెళియుమేడలును
 చలువరానిగనిగల్ సవరించుమించు
 చలువతాలఁ జెలఁగు చప్పరంబులును
 గోరోచనచ్చవి గుల్కుపా స్పలర
 పేరోజనంబులఁ బేర్చుమంచములు
 చమరవాలంబులు జల్లు లుల్లసిలి
 యమరవాటిల్లు నాయతవితానములు
 మణిశైలములమించు మఱపించి మించు
 రణరణన్నవరత్న రథకదంబములు
 నిరుపమ చింతామణిచిత్ర సింహ

480.

490.

పరివారిణోన్నత భద్రపీఠములు
 కలితకాంచన పత్రికాధూయమాస
 లలితశుద్ధాంత షోలాయంత్రములును
 విధుముఖజనవచోవిసరానువాద
 మధురోక్తశారికా మణిపంజరములు
 కనుగొన నానందకరములై మొఱయుం
 దనరు నప్పురియొప్పిదములు వర్ణింప
 వశమై శేషునకైన వాక్పత్తికైన
 ననమేక్షణునకైన నజనకునైన
 నా నందకాయుధునాలయంబరయ
 నానందరసఘనమై తేజరిల్లు
 బద్ధచేతనులకుఁ బ్రాపించరాని
 శుద్ధసత్వైకవిస్ఫూర్తి రంజిల్లు
 నిత్యముకాత్ముల నిలుచుప్రో లగుచు
 నిత్యసత్యజ్ఞాననివహమై యొప్పు
 సూరచంద్రాగ్నులు నొరరాని దివ్య
 ధూరితేజఃపుంజముగఁ దేజరిల్లు
 వేనూరువేవేలవేలక్షకోటి
 పూని యొక్కెడఁగూడి పొదలక నిలిచి
 మొఱయు మొఱుంగుల మొఱుంగులేయైన
 నరయ ననంతకోట్యర్కులేయైన
 సరిగఁబోల్పంగ నచ్చటి మిఱుంగురుల
 కురుఁజునిగ్గుకురాదు గొనరాదుసుష్ట
 అట్టివై కుంతపురాంతరంబునను
 దిట్టయె నని వై వత్తేయండు కీధిఁ

500.

510.

520.

బాలుచుమేడలు మేడఁ బొలయుపులులును
 పులుఁగులతోఁబలుకు పుణ్యపూరుషులు
 పురుషులు ధరియించు భూషణంబులును
 వరభూషణంబులు వరులునమ్మణులు
 మణికిలీతంబై న నుందిరగణము
 గణనీయనూక్తుల క్రమమునఁగుశల
 మహాగంగ నటుసేమమృతలువడసి
 నుడుల కలవిగాసి నూత్న¹ విభూతి
 భవనుతుండై నట్టి పరిధూతభవుని
 భవనప్రతీహార భాగంబు సేరి
 యచలబంగరుబెత్తు లచువుగాఁ బూని
 యచిరప్రభానిభం బై నఖిలంబు
 పడఁతల ధరియించి పసిడిపుట్టంబు
 కడుమిన్నగాఁ గట్టి కరతలంబులను
 సవరణచెలగంగ శంఖచక్రములు
 వివిధభూషణములు నెలయంగఁ దాల్చి
 నరకీరీటంబు శ్రీ వత్సలాంఘనము
 నురమునఁ గౌస్తుభం బొప్ప ముఠారి
 సారూప్యమున నిల్చు జయవిజయులను
 గూరిమి భజియించి కుశలము లడిగి
 తా వచ్చురాకయుఁ దడయక తెల్పి
 దేవనియోగంబు దెలియ నిట్లనియె
 వినుఁడు శ్రీ రమణుండు వెన్నుండు ధరణిఁ
 దనలీల విహరింపఁదలఁచి యిందుండు

530.

540.

1. వ్రా. ప. వైభవము.

సడవాలు మొదలుగాఁ బరిజనంబులను
 దడయుక దోడ్కొని తతవిహారాది
 తెమ్మని ననుబంచె దేవాజ్ఞ యట్లు
 నెమ్మిత్తోఁ జనుఁడని నెయమించి మఱియు
 సైస్యవతికిఁ బొరిషదులకు మ్రొక్కె--
 మాన్యత నిందిరామందిరోద్వాస
 మరయుచు సరిగి యం దారన్నశైల
 మరుదుగాఁ గనుఁగొని యాత్మ రంజిల్ల
 ఘనలీలనిందెకా కమలావధూటి
 వసజాతఘండును గూడి వదలనినేమ
 సరసంబులాడుచు సరివలపులను
 మురువుగా నేకతంబున రహఃకేళి
 నలుపుదు రిందెకా సారకల్లఱ
 జలజోత్పలంబుల సరుల నొండొరులఁ
 గయినేసి కస్తూరికాతిలకములు
 ప్రియమున దిద్దుచు బిగువుకొగిళ్ల
 మెలఁగుదు రీపాన్పు మృదువల్లవములఁ
 జెలిమి నిందేకాదె చెలఁగి జూదంబు
 వింతగా నాడుచు వేడక నందుదురు
 చెంత నీపాళి యాచెలువుఁ దెల్పెడని
 మచ్చిక నిచ్చోట నులయుచు నిరుపు
 రిచ్చటభుజియింతు రీభాజనమున
 నీ సరోవరమున నీదులాడుచును
 భాసురజలకేళి పాటింతు రెపుడు
 గుహచెంత నిందెకా కొమరుమీఱఁగ
 విహరింతు రడుగు లివ్వేళఁ గన్పట్టె

550.

560.

570.

ప్రథమాశ్వాసము

నిరువురు నిచ్చోటనే నిరుల్ గోసి
 రరయఁగా దేని యిట్లలరునే తోట
 ఈపొన్ననీడనే యెనసి కూర్చుండి
 రేపున నటుగాన నిది కరం బెసఁగె
 నొర యీతగువులయందంబు నేను
 నోరులచేనైన నుతియింపఁ దరమె
 పగడంపువన్నియ పరగినతరులు
 ధగధగద్రుచులచేఁ దసరెఱుఁ గాదె
 మరకతమణికాంతి మలయు నీమహిజ
 వరము లింపొందెడి వనభూషలగుచు
 చంద్రకాంతచ్ఛవిఁ జలుచు నిట్టి
 సాంద్రద్రుమము లొప్పసాగె నయ్యారె
 మే లిట్టిలతికలు మిసేమిబంగారు
 డాలు మించంగ నాట్యము సేయఁదొడఁగె
 భళిరె యీపొదరిండ్లు బటువుముత్తైముల
 కొలఁది లేమొగ్గలగుతులఁ దాల్చె
 నిచ్చటిమ్మగములు నిన్నివన్నియల
 మెచ్చుచు మారీచమ్మగలీలఁ బూనె
 నెన్నెన్నివిత లియ్యెడఁ గాననయ్యె
 వెన్నుఁడు విహరించు వెల్లు లబ్బుటను
 బాపురె యీశృంగపాళి రత్నములఁ
 జూపట్టుచున్నది సొబగు రంజిల్ల
 నిది వింత యీర్షురి యెనలేనిపసిమి
 యుదిరి కడానిడా లూని రాణించె
 నని మెచ్చిచూచుచు నచ్చెరువంది

580.

590.

విఘ్నాతిచు వెన మ్రొక్కు వెండియు లేచు
 మొఘి ప్రదక్షిణంబులు సేయు భక్తి
 పెనుపొంద భావించు బేర్చినటించు
 నానందభరితుడై యానందకథరు
 నానటించలపోసి యతివేగ డాసి
 పటులీల నా గిరి బలిమి నెత్తంగ
 కటిని బంగరుశాల్య కడిమి బిగించి
 నేరులై లాయితమేయెన సాటి
 గా రూఢి గొన్న శిఖరసంఘములును
 నల రోహణాద్రినహానంబులై న
 తుల సేయరానట్టి తుంగశృంగములు
 మంచుకొండలకోటి మార్కొని గెలువ
 మించిన కూటముల్ మిగులఁ గ్రాలంగ
 ఫణిరాజఫణములపగిది మాణిక్య
 ఘృణి నొప్పు సానువుల్ కెలన దీపింప
 మహానీయమందిరమండలాకృతిని
 గుహలు లతాగృహాణోటులు దనర
 నా లతాగృహములయందుఁ గిన్నరులు
 కేళిని బాండుచు గీతముల్ సేయ
 నల గీతు లాలించి యలరి యచ్చరలు
 లలితనాట్యంబులు లయమీఱ సలుప
 నా నటనము మెచ్చి యచట బర్హంబు
 లూని ¹ కలాపిక లుగ్గడించంగ

600.

610.

నా తాళమానంబు లంది మయూరు
 లాతతలాస్యంబు హావణిపుచుండ
 నట్టి లాస్యంబున కతిహర్ష మొంది
 నెట్టన శుకహంసనికరంబు వొగడ
 నగలక్ష్మీ చూడ నన్నగరా జొనర్చు
 సొగసు నాటశశాలచొప్పున నొప్పు
 బావురే యనఁగ ముప్పదియోజనముల
 చావును మూఁడు యోజనముల వెళువు

620.

కలిగి వెన్నునిపొప్పుగా నుల్లసిల్లు
 చిలువరాయచిగూపు చేకొని మెఱసి
 మరియుఁ గోటికిరీటమండలిఁ దాల్చి
 వరుసగ మణిసానువరభూషణంబు

630.

జాతరూపావని జాతరూపాగ్ర్య
 వీతాంబరం బింపు పెంపొందఁ గట్టి
 నృత్యస్మయూరికోన్నిద్రబర్హంబు
 లత్యంతరుచు లీన హంసచక్రంబు
 రహి శంఖచక్రపరంపరగాఁగ

బహుళపద్మాకర పంక్తులకాంతు
 లమితలోచనవదనాభఁ జూపంగ
 వినులనిర్ధర హారవితతి శోభిల్లు
 స్ఫారవిరాట్స్వరూపంబునఁ బొలుచు
 నారాయణుండె కా నలువుండు నట్టి

640.

నారాయణాద్రిఁ దిన్నగ నుద్ధరించి
 భూరిభుజాశక్తిఁ బూని మూపునను
 వారక నంటి విష్వక్సేనముఖులు

కూరిమి రాంగ చంగున నింగి కెగసి
 నిజపక్షవిక్షేపనిష్ఠురోద్ధతుల
 గజిబిజి బ్రహ్మాండఘటము లూటూడ
 మెఱసిసట్టలు కండ్లు మిఱిమిట్లుగొంగ
 సురకిన్న రాదులు చూచి నివ్వెఱగు
 ఓడి కంప మొండ సప్తసముద్రపాలి
 సుడివడి ఘూర్ణిలుచును బెట్టు మొరయ
 కులగిరుల్ దిద్దిర కుమ్మరిసారె
 పాలుపునఁ దిరుగంగ భూశభోంతరము
 దిక్కులు బోరునక దీరనిరొదలఁ
 బిక్కటిల్లగ లోకభీకరంబుగను
 జవనంజనితభూరిజంఝానిలంబు
 భువనసాళిక నిండి భూరుహంబులను
 పెకలించి సుడిగాఢ్య బినబిన వినర
 వికలజీర్ణ పలాశవితతి యనంగ
 భ్రమియింపగాఁ జని ప్రాథవేగమున
 నిమిషమాత్రనె తెచ్చి నీరజేక్షిణుని
 సమ్ముఖిమున పారిషదులును దాను
 నెమ్మి కేల్లోడ్చి వినీతుండయి నిలిచె
 నిలిచిన విహాగ్రణిని బూర్ణకరుణఁ
 దలకెంచి యా వాసుదేవుండు చెఱి
 సారసకలహంసచక్రపాకములు
 సారసోత్పలలతానయములఁ గవలు
 గూడి మృణాళముల్ గొని మొసవుచును
 వేడుక విహారింప ఎరులతేనియలు

660.

660.

గ్రోలుచు తుమ్మెదల్ రొప్పు ఝంకృతులు

చాల వీచుల కెల్ల సంతనం బెనంగ

670.

తటజమందార చందన కుండ వకుళ

కుటజ చంపక వట కోవిదారములు

నాగకేసర తాల నారంగ పసస

పూగ పున్నాగ జంబూ ముఖద్రుమము

లతీశీతలచ్చాయ లడరించు శాఖ

లతులితచ్చవి గప్పి యావరింపుచును

పుష్పవత్కిర్ణముల్ బొదలంగనీక

పుష్పధారావర్షములు గురియంగ

నల్ల నీడలజాడ నరిగి తెమ్మెరలు

చల్లదనసు తావి చల్లంగ మెఱయు

680.

స్వామిపుష్కరిణియన్ సరమునుఁ జూపి

ఈ మహానరసిపై నెనగంగ ధరణి

నిడు మన నాతఁ డయ్యెడ సమంబైన

పుడమిని యా దివ్యభూధరం బునిచె

దేవతలు పరాహస్వామిని స్తుతించుట.

అప్పుడు వినువీధి నలరులసోన

లాప్పె వేల్పులభేరు లులిసె నచ్చరలు

నటియించి రటు జూచి నలినసంభవుఁడు

నిటలాక్షుఁ డింద్రుండు నిర్జరమునులు

నతివిస్మయంబున నచ్చోటి కరిగి

క్షీతిపరాహస్వామి నేవించి భక్తి

690.

ప్రణుతించి దేవ యో భక్తమందార

సుణగణాధార త్రిగుణవర్జితాత్మ
 ఈవె జగత్కర్త వీవె రక్షితవు
 నీవె సంహ ర్షవునీవె బ్రహ్మాంబు
 ధర నుద్ధరించి తందరిని బ్రోచితెవి
 స్థిరమైన నీదు శక్తిప్రభావమున
 నే మెల్ల నీవిచ్చు నియ్యధికార
 మోముకాలుద మింక నొకటన నేల
 సర్వశక్తివి సర్వజగదాత్మ వీన
 సర్వభూతదయైకజలనిధి వీవ
 యనఘ త్కండు గజేంద్రు డాదీమూలబు
 యని నిన్ను దలచె గా కన్యల మదిని
 దలచెనే సురమునుల్ తగువేళ నిన్ను
 గొలుతురు గా కన్య గొలువ బోవునురె
 సరనిగా భజయించు సకలజీవులకు
 వరము లిచ్చెడ వి శైవ్యా గిర్యుంగలరు
 భువనరక్షకు గాడ భూమిక లిటుల
 నవధరించితి వీవె నభవుండ వీవు
 పరమకారుణిక్ సృభావ నీయమిత
 వరగుణోత్కరములు వర్ణింపగలమె
 తనుధారు లిట్టు లీదారుణరూపు
 మును జూచి భయమున మూఢులయ్యెదరు
 చాలించి యీమూర్తి సౌమ్యరూపమున
 మే లొసంగవె జనుల్ నేము గొల్వొగను
 నావు డా సురల కానందం బెసంగ
 నేవింప నింపెన శ్రీనివాసుడయి

700.

710.

నిలిచి వారు నుతింప నిఖిలేప్పితములు
 ననువున నొనఁగి యంతట నాత్మమాయ
 నంతర్నితుండై న నా శ్రీనివాసుఁ
 డంతర్నితంశయ్యో సద్భుతంబుగను
 అటుల తిగోధాన మందు గోవిందుఁ
 బటుభావనం గాంచి బ్రహ్మాదు లపుడు
 తమనివాసములకుఁ దరలి యేగుటయు
 రమణీయమైన నారాయణగిరిని
 తపసీయగోపురాస్థానమంటపని
 రుపమభద్రాసనద్యుతు లింపు సింహ
 యత్న దుస్సాధస్వయంవ్య క్తమైన
 రత్నవిమానంబు ప్రాదుర్భవించె
 నందు ముకుందుండు వ్యక్తరూపమున
 నిందిరం దిరమైన యెలమితో నలమి
 వదలక సంత విష్వక్సేనగరుడు
 లుదితభక్తిని జెంత నుడిగముల్ సేయ
 నిత్యముక్తులు భక్తి నెరి నోలగింప
 సత్యసంకల్పత్వసత్యకామతలు
 ప్రత్యక్షముగ నాత్మభావంబుఁ జూడ
 నిత్యంబు లీలై కినిరతభావమున
 నొక్కొక్కయెడ సదృశ్యుం డయి మరియు
 నొక్కొక్కవేళ మాయోపగూఢుఁ డయి
 యొకచో వరాహమై యుదయించు మూర్తి
 యొకచో నృసింహమై యొనరు రూపమున
 నొక్కడ శ్రీనివాసోజ్జ్వలాకృతిని

729.

780.

740.

నొక్కెడ వరరాజయోగ్యవేషమున
 వనవిహారముల వరదరిసలుప
 లను విలాసముల డోలాఖేలనముల
 నిష్కుటరోహణాన్విత 1 మగు స్వామి
 పుష్కరిణిని శుభ్రాంబుక్రీడనమున
 వాహనారోహణవారితవిహృతి
 సాహసమృగయాప్రసంగకలీల
 నవ్యాజదీనావనాసక్తి నెపుడు
 భవ్యసంచారంబు వరంగ సల్పుచును
 శ్రీ వేంకటాచలశృంగాంతరమున
 నీవగ యుగము లెన్నేనియు నుండె
 ననుచు సూతుఁడు వరాహపురాణసరణి
 వినుతింపగా మునుల్ విస్మితాత్ము లయి
 బాదరాయణపాదపంకజభృంగ
 వేదాంతనిధి వీవు విశదంబు గాగ
 వై కుంఠకిటివై భవంబును వేంక
 టాకుంఠితాతిమాహాత్మ్యంబు లోక
 మాన్యపురాణక్రమమున దెల్పు విని
 ధన్యుల మైతిమి తగ నందు స్వామి
 పుష్కరిణి యనంగ భువి నెట్లు గలిగె
 పుష్కరాక్షుస కది ముద మెట్లు సల్పె
 శ్రీపతి నెవ్వారు నేరి గన్గొనిరి
 యేపగిదిని యాతఁ డిల విహరించె
 నంతయుఁ దేటగా నాద్యంత మిపుడు

750.

760.

1. వ్రా. ప్ర. స్వప్నకేశవస్వామి.

సంతోషముగ సవిస్తారంబు దేలుపు
 మనుచు ప్రార్థించిన నమ్మునీంద్రులకు
 వినవిన నమృతంబు వెదజల్లినటుల
 నభినవానందంబు లతిశయించంగ
 శుభకథావ్యాఖ్యాత సూతుఁ డిట్లనియె

770.

స్వామిపుష్కరిణి ప్రభావము.

యమిచంద్రులార నారాయణశైల
 విమలవై భవములు వివరించుతఱిని
 స్వామిపుష్కరిణిం బ్రసంగసంగతిగ
 నేమును సంగ్రహాకృతిని బేర్కొనిన
 నదె మీర లడిగెద రట్టి మాహాత్మ్య
 మెదనుంచి పలుకంగ నెవ్వరితరము
 పదినూరుమోముల ఫణిరాజుకైన
 వదనాయతము గల్గు వనజాక్షుకైన
 స్వామిపుష్కరిణిస్రవంతిప్రభావ
 భూమ గణింపను బొగడంగ వశమె ?
 ఐన నే వినినంత యరసి మీ కిప్పుడు
 పూని తెల్పుదు మహాద్భుత ముద్భవిల్ల
 పావన మిది మహాపాపహరంబు
 భావితారోగ్యసంపత్కారణంబు
 కేవలశ్రవణసంకీర్తనామృతము
 సావధానము మీఱ నమకట్టి వినుఁడు.
 మును పా హారి వరాహమూర్తియై ధరణి
 కనుఁగొని చింతించి కల్పాదియందు

780.

ప్రళయతమఃకృతాపావనత్వమున
 కెలమి నిష్కృతిఁజేయ నిచ్చించి మదిని 790.
 నిజపదోద్భవయైన నిర్జరతటిని
 నిజముగా నెప్పుడు నిత్యయా కతనఁ
 బ్రళయవేళను దానిఁ బ్రళయవై కుంఠ
 విలసితోద్యానప్రవిష్టమా సట్టి
 స్వామిపుష్కరిణిలో సంగతి నునిచి
 యే మేను గా నని యుర్వికిఁ బిలువ
 గంగతో స్వామిపుష్కరిణియు వచ్చె
 సంగతిశుచిగాఁగ నలిపె నీ భూమి
 జలజాతుఁడును గేళినరమైన దీని
 తొలఁగక తత్తటి ధ్రువముగా నిలిచెఁ 800.
 గావున స్వామిపుష్కరిణి లోకైక
 పావని హరిమనఃప్రమదంబు నల్పు
 దానిఁ దలంచిన తలఁగు నఘంబు
 మానితపుణ్యసంపదయుఁ జేకురును
 స్వామిపుష్కరిణియై సంజ్ఞఁ బేర్కొనిన
 భూమి సదారోగ్యభోగభాగ్యములు
 పుత్రపౌత్రసమృద్ధి పుణ్యకీర్తలును
 ధాత్రీతలస్వామితయును సిద్ధించు
 నై రమ్మదసరోవరాఖ్యుఁ జెన్నొంది
 సారెకు హరి కేళినరసిగాఁ జెలఁగు 810.
 ఆ తీర్థముఁ ప్రదక్షిణాప్రతిపతులఁ
 బ్రీతిఁ బూజించిన స్త్రీ శూద్రులకును
 గోరిక లెల్లఁ జేకూరు నెల్లెడలఁ

దీరు నాపద లెల్ల దివ్యసౌఖ్యములు
 కలుగు నెంతయు లక్ష్మీ కదలక యింట
 నెలకొను హరిభక్తి నిత్య ముప్పుంగు
 నల తీర్థతీరమునందు వరాహుఁ
 గొలిచి పూజించినఁ గోటిజన్మముల
 కలుషసంఘంబు తక్షణమే తొలంగు
 తలఁచిన నిష్టసంతానంబు గలుగు
 బహుభాషణము లేల బధిరాంధమూక
 విహతాంగవంధ్యాదివివిధజనంబు
 లాపుణ్యతీర్థంబునందు వత్సరము
 రేపకడనె మున్ని శ్రీకాంతుఁ గొల్చి
 నియమంబు మీఱంగ నిత్యకృత్యంబు
 నయపరులై విధానక్రమంబునను
 వ్రత మాచరించి యవ్వత్సరాంతమున
 క్షీతిసురపూజ లా శ్రీనివాసులకుఁ
 బ్రీతిగా భక్తి సల్పిన యట్టివారి
 కేతీరునను గోర్క లీడేరు సువ్వె
 వినికి చూడ్కియుఁ బల్కు వినుతాంగపటిమ
 తనయులుం గలుగును తథ్య మెంతయును
 అది గల్గు నిది గల్గ దని సంశయంబు
 మది నుంచకుఁడు తీర్థమహిమ యట్టిదియె

820.

830

శంఖఙ్గుదను చంద్రవంశపురాజు కథ

ఇతిహాస మొక్కటి యిట్టి యర్థమున
 ప్రతిబంధ మయ్యె సస్పరిసాటి వినుఁడు

ఇద్దరఁ గాంభోజ మేలువారఁ డొకఁడు
బుద్ధిసంపన్నుఁడు భూరివై భవుఁడు
మంత్రినశ్యుఁడు సాంగమంత్రకోవిదుఁడు
సంత్రాసితాఘలశత్రుమండలుఁడు

840.

సీతేశాస్త్రజ్ఞుఁడు నిఖిలార్థవేది
ఖ్యాతిమంతుఁడు పరాక్రమపంచముఖుఁడు
తురగరేవంతుఁడు దోర్బలాన్వితుఁడు
సరసాగ్రగణ్యుఁడు శస్త్రాస్త్రవిదుఁడు
శరదభ్రశంకరాచలహరిహార
శరచామరపటీరసారకర్పూర
పారదడిండిరఫణివరక్షీర

శారదరాభ్రేభసంఘసీహార

శంఖేందుజాహ్నవిసదృశసత్కీర్తి

శంఖిణుం డనురాజు చంద్రవంశజుఁడు

850.

కలఁ డాతఁడు విచిత్రకళల భోజుఁడు

కలనై న పగరఁ బెన్గలనై న నన్య

కాంతలపాలిండ్లు కై నేయఁ డెందు

పంతంబునను ద్యూతపటిమఁ జేకొనఁడు

వేడకము న్నిచ్చు వేడనే నర్థి

వేడినంతకు హెచ్చు వేవేగ నిచ్చు

నాడఁడు పెక్కు లట్లాడనే నంటి

యాడినంతయు నిక్క మైయుండఁ జేయు

నెంచఁడు నేరంబు లెంచెనేని బుధు

లెంచంగ శిక్షించు నెయ్యెడ ఖలుల

860.

నలుగఁ డల్పంబున కలుగునే నొకెడ

నలుకఁగేచవిరోధి నపుడె ఖండించు

వినయపరుండయ్యు విమతులయెడల
 ననయంబు భీషణుం డగుచుఁ జెలంగు
 వీతలోభుండయైన విబుధసంగతుల
 నాతతలోభంబు నాత్మ వహించు
 భయదూరుండయ్యును పరమశాంతాత్ము
 లయినవిప్రులపట్ల నతిభీతి మెలఁగు
 ధరఁ దాన యఖిలస్వతంత్రుడై యుండి
 గురుజనపరతంత్రగుణములఁ బరగు

870.

నలహరిశ్చంద్రశంతనుముఖ్యభూప
 తులకన్నఁ బుణ్యుం డతులధర్మశీలు
 డాశాధిపసమానుఁ డగు నట్టి యతఁడు
 కాశినిమించు సాంకాస్యాఖ్యపురిని
 రాజ్యపాలనకళారక్తుడై ప్రజల
 ప్రాజ్యభూజాశక్తిపటిమఁ బ్రోచుచును
 భూలోకగతుండైన పురుహులూతుపగిది
 శ్రీల వై భవములఁ జెలఁగుచుండంగ
 మహనీయశీలుండు మాళవాధిపుండు
 విహితధర్మపరుండు విజయుఁ డన్వాండు

880.

రతికన్నఁ జక్కని రమణీలలామ
 ప్రతిలేక నటియించు బంగరుబామ్మ
 మెఱుఁగుకన్నను నిగ్గుమెఱయు పూఁబోడి
 మరునిదీమమువంటి మానినీమణిని
 మొనసి లేజవ్వనంబునఁ బొల్చుదానిఁ
 దసకూతుఁ గనుఱొని తగ నిట్లు దలఁచె
 ఆమని లేదీవె యలరినయట్లు

ఈ మెలఁతకు మేన నెనఁగె జవ్వనము
ప్రాయంబువచ్చిన బాల నిట్లుంచ
న్యాయంబు గాదు నా నరపాలుఁ డెవఁడు

890.

దీనిరూపవిలాసదీప్తుల కెనయఁ
బూనుచక్కదనంబు బొలుపొందువాఁడు
కులశీలములె యింపు గురుజనంబులకు
బలపరాక్రమములే భావించు తండ్రి
యమితనంపదలకు హర్షించు మాత
రమణీయరూపంబు ప్రార్థించు కన్య
కావున మన మెంతగా మంచివరుని

భావించి తెచ్చిన బాలికామణికి
మన సెట్టులుండునో మన కేల యింక
వనిత కిప్పుడు స్వయంవరము చాటించి
రాజుల నందఱ రావింపవలయు

900.

రాజాస్య తనకై న రమణు వరించు
నని నిర్మయంబుగా నరసి దూతలను
జననాధులకు నిట్టి సరవి చాటించ
బనిచి నిజావాసపట్టణం బెల్ల
దనరఁ గై నేయఁ బ్రధానుల బంచె
వారలు నారత్నవతి యనువురము
గారవంబునను సింగారింపఁ దొడఁగి
బంగారుమేరువుల్ బలుకురుంజులును
రంగై న కేతువారంబులు దనరు
పందిరు లుత్తుంగభవనభాగములు
షాండై న తోరణంబులును గావించి

910.

పచ్చలతోరణప్రకరంబుఁ గట్టి
 వచ్చకప్రపుముగ్గు బరఁగఁ జెట్టించి
 విరులసరుల్ బూన్చి వివిధవీధులను
 నెరయ నెచ్చోటఁ బన్నీరు జిల్కించి
 యల గృహపాళిక ననటికంబములు
 నిలిపి మంచలు దీర్చి నీటు మీఱంగ
 హొంబట్టు మేలకట్టు లొరుగుదిండులను
 కెంబట్టు సుళువునకినెలపానుపులు
 తాపితాబిల్లులు తగుచిత్రపటము
 లేపట్ల నవరించి హెచ్చుతివాసు
 లేపుగఁ బరపించి లేఖాంగలనఁగఁ
 జూపట్టు గణికల సొగసు మీఱంగఁ
 దాశ్వై ఖరుల స్పృతము సల్పుచుండ
 మేళంబు లెయ్యెడ మిక్కిలి మెఱయ
 వీణారవంబులు వెలయించి రపుడు
 రాణించె నాపురరత్న మెంతయును
 అంతట మహికాంతు లట్టి వృత్తాంత
 మంతయు విని కాంత నంతరంగమునఁ
 దలఁచి మోహంబునఁ దడయక వెడలి
 నిలిచినపాళెన నిలువక తమక
 మడర హుటాహుటి నప్పురంబునకు
 వడి నేగ శంఖణవసుధాధిపుఁడును
 చతురంగబలముతో సన్నాహ మెనఁగ
 నతులితోన్నతిఁ బటహఁర్భటిచెలఁగ
 దివినుండి భువిడ్కిగు దేవేంద్రుకరణి

920.

930.

రవళి నేగెడు రతిరాజుచందమున
 రత్నవతీనగరంబున యువతి
 రత్నంబు గైకొన రహి నేగె నంత
 వచ్చినయారాజవరుని భూవరులు
 విచ్చలవిడిఁ జూచి వీనిరూపంబు
 వీని విలాసంబు వీని వైభవము
 వీని యొయూరము వెలఁది కన్గొనిన
 మనలను వరియింప మనమునఁ దలఁప
 దని యాస లుడిగి తియ్యనివిల్తుకాక
 లురవడి మది నంట నుస్సురు మనుచు
 పొరలుచుఁ జింతతోఁ బొగులుచుండంగ
 నారాజులను మాళవాధినాథుండు

940.

కూరిమితో నెదుర్కొనుచు రప్పించి

950.

¹ తగినబిడారు లందఱికి నొసంగి
 వగమీఱ నులుపాలు వరుసఁ బెట్టించె
 ఈ రాజు లందంద నీటు లుల్లసీల
 నారయ నిరవలంబాయాసి నగుచు
 నే నుండరా దంచు నినుఁడు సిగ్గుననె
 తాను గ్రుంకె ననంగఁ దపసుండు గ్రుంకె
 వీరల యనురాగవిసరంబు విరిసి
 మీరి వెళ్లరికి యెమ్మొయి న పరాశ
 నెలకొనెనొ యనంగ నిరుపమరాగ
 మిల నపరాశ నెంతేనియు నడరె
 నారాజులకు మోము లటు నల్లనై న
 తీరునఁ దమముచే దిజ్ముఖంబులును

960.

నల్లఁదనము దాల్చె నవతారలకును
 వెల్లఁదనము దోచునిధమున నంత
 తారలరుచి ననంతము తెల్లఁబారె
 సారమందస్మితచంద్రిక లెసఁగ
 వెస శంఖణముఖంబు వీఁకఁ జుద్రుండు
 లసమానకళలచెల్వమునఁ జెలుగె
 తరుణివేమరులున ధరణీశు లవుడు
 నిరహతాపముఁ జెందువెరవున నందు
 మక్కువఁ దనుకవల్ మాయ నాయెసని
 జక్కవల్ విరహజసంతాప మొందె
 నట్టితేలకు రమణ్యభినివేశమున
 నట్టి నే యుగయుగంబై యుండె మదికి
 నంత వియుక్తుల నడరి యేయుటలు
 కంతుఁడు చాలించఁగా వానిధర్మ
 దారలు మ్రోయుచుదానఁ గుక్కుటము
 లారవంబు లొనర్చె నానిశాంతమున
 తరుణావలీరక్తిఁ దా మ్రుచ్చిలించి
 యరుణుండు ధృతరక్తియై కానఁబడియె
 నినుఁ డగ్నికిరణ మయ్యెడఁ గొని యరుణు
 నెనయ ననూరుగా నిడి రథంబునను
 వినువీధిఁ ద్రిప్పంగ వెడలెనో యనఁగ
 ఘనరక్తి నుదయాద్రుఁ గనుపట్టె నంత
 అంధకారకిరాతుఁ డణఁగంగ ముదము
 సంధిల్ల జెలువొందె జక్కవకవలు
 తమవల్లభకరంబు తను వంటిచవుడె

970.

980.

తమిమిఱఱఱ బద్మిని దనరె నుల్లసిలి
 కళలంది పద్మిని కాంతసంగతికిఁ
 గలువ సిగ్గున వేగఁ గన్నులు మోఱ్ఱె

990.

నావేళ భూపాలు లందఱు రేయి
 పూవుఁబోడివిరాళిఁ బూరయక నిదుర
 జేగురించినకండ్లు చిడుముడిపాటు
 తావిమించినమేను తమకు రంజిల్ల
 మజ్జనంబై చల్వమడుగులు గట్టి
 అజగా తిలకంబు హవణించి నుదుట
 కలపంబు లలఁది మై కలితభూషణము
 లలరుచుఁ దాల్చి యొయ్యారంబు మీఱ

పరిచారకులు చెంతఁ బరిచర్య నేయ
 వరుస మంచెలమీఁద వై భవం బొప్ప

1000.

విరులతూపులవానివిశ్వరూపంబు
 కరణి ధారణిగాఁగ గడు మెఱయంగ
 అపు డట్టి మాశవాధ్యక్షకుమారిఁ
 జవలేక్షణులు మంచి సంపంగినూనె
 యంటి జకల మార్చి హరువుగా నూనె
 గంటి వై చి హరిద్ర గలయు కుంకుమము
 వన్నె మీఱఁగఁ బూసి వలిపెంపుహణుగు
 నన్నెఱి తడి యొత్తి నయమైన మెఱుఁగు
 చెంగావి పావడ చెలువొందఁ గట్టి
 బంగారు సరిగంచు బలురంగు మించు
 దువ్వటంబు ఘటించి దురుసుచంద్రియఁ
 బువ్వలజంటల పొంబట్టు రవికె

1010.

బిగువుగాఁ దొడిగించి పేర్చి ఫాలమున
 మృగనాభి తిలక మెమ్మెను దిద్ది ముద్దు
 చెక్కుల మకరికల్ చెలువొప్ప వ్రాసి
 చక్కగాఁ గండ్ల కంజనములు దీర్చి
 కమ్మలు భావిలీల్ కంకణములును
 వొమ్మైన హారము లుంగరంబులును
 సందిదండలు కంఠసరులు బారీలు
 నందెలు మెట్టియల్ హరువు మేఖలయు
 బంగరొడ్డాణంబు బన్నసరములు
 ముంగర పాపటబొట్టును చంద్ర
 వంకయు మురువులు వరుసఁ గై నేసి
 పొంకంబుగఁ దురాయిఁ బూనిచి కొంద
 రందంబుగా గంద మలఁద నెమ్మైన
 పొందుగా జడ యల్లి పొలతి వేతోర్తు
 నెరికురులను తావి నెఱిమించునటుల
 విరులు సరుల్ చుట్టి వెళ్లె రాణింప
 రతనంపుకమలంబు రహి కీలు గొలుప
 సతిమోహనాంగియై యా తట్టిల్లతిక
 పొలుపున నవరంజిబొమ్మచందమున
 వలనొప్ప నప్పరోవనితచాడ్పునను
 చెలఁగుచు వెడలి నెచ్చెలు లెందరేని
 కొలువఁగ బెత్తులు గొని యన్నగార్లు
 ముందరి జనబృందముల నివారింప
 నందఱుం గనుఁగొని యర్మిలిఁ బొగడ
 లీల మధూకమాలిక చేతఁ బూని

1020.

1030.

చాల మాణిక్యహంసకములు మ్రోయ

ధళధళభూషణతలమణుల్ మెఱయ

వలరాజువంటి భూవరుని వరింప

1040.

నతులసంభ్రమముతో సరదంబు నెక్కి

రతిలీల రాజమార్గము ప్రవేశించె

వచ్చుచో నా కన్యవైఖరిఁ జూచి

మెచ్చుగాఁ బుంజనుల్ మేడలనుండి

మఱిమఱి దిలకించి మగువ లమ్మగువ

మఁరువుకు మురు లంది ముచ్చట మీఱ

నీ రమణి వరింప నెవనికి భాగ్య

మామాఢిఁ గలుగునో యతఁడె ధన్యుండు

పదివేలజన్మముల్ బలు సూదిమొనను

పద మటు లూని తపంబు సల్పినను

1050.

గాక యీ కమలాక్షిఁ గలియు సుఖింబు

చేకూరునే యెంత శ్రీమంతునకును

మనలను మగువలై మహి సృజించి

వనజసంభవుఁ డెంత వంచన చేసె

నై నను దీనిమే నంటి పెనంగఁ

గా నొక సొమ్ముగాఁ గల్పించఁడాయె

నీ రంగు నీయంగు నీ యొయారంబు

నీ రూపు నీ కైపు నీ విలసంబు

లీ కుల్కు లీ తళ్కు లీ బెళ్కుచూపు

లీ కల్కితనముల నెంచి చూడంగ

1060.

నింతయు నీ యింతి కెనఁగెను గాక

కాంతల కింతైనఁ గలుగునే జగతి

మునుపు మోహినియైన మురవై రిరూపు
 గనుఁగొని నిదె బోలు కంఠునియింతి
 యేము యీ మదిరాక్షి యే మహీపాలుఁ
 బ్రేమ మీఱంగ వరించునో గాక
 వసజాన్తుఁడైన నవ్వనితఁ గూడంగ
 ఘనతపం బొనరించగావలెఁ గాదె
 యనుచు విస్మయ మంది యలరుచుఁ జూడ

1070.

ననబోడి మంచెల నడుచుక్కి నరిగె
 అయ్యెడ కలవాణి యనునొక్క దాది
 చయ్యన నా రాజనంఘంబుఁ జూచి
 వారి యూరును వేరు వంశవై భవము
 వారక తెలిసినవనిత తా నగుట
 వనజేక్షణకు వారి వరుసగాఁ జూపి
 వినుతించి వేర్వేర వినుతింపఁ దొడఁగె
 కలికిరో ! తిలకించఁగదవె యీ రాజు
 బలశాలి రతికళాపాంచాలుఁ డిందు
 కులజుఁ డా వనరాశికువలయం బేలఁ

1080.

గల వేటి నకులుఁడ౯ కర్నాటవిభుఁడు
 వీని వరించ నో వెలది ! నీ వెంచి
 తేని చేకొననచ్చు నిండ్రభోగములు
 నావు డా కన్య యన్నరనాథుఁ జూచి
 భావ ముంచమి నగి పలుకక నిలిచె
 నిలుచుబాలమనంబు నెమ్మదిఁ దెలిసి
 కలవాణి యవ్వలికడ కేగి బలికె
 కలికి చూచితివె యీ కాశ్మీరరాజు

పలికి బొంకనివాఁడు భండనంబునను
 పరరాజమైభవంచవస్త్రిండు
 నిరుపమప్రాభవనిర్జరేంద్రుండు
 వితరణకర్ణుండు విఖ్యాతకీర్తి
 క్రతుమంతుఁ డనుపేరు గలవాఁడు వీఁడు
 వరియించితేని దుర్వారసౌఖ్యములు
 నిరతంబు చేకూరు నీలాహివేణి !

1090.

అనవు డా మదిరాక్షి యటు మోముఁ ద్రిప్పఁ
 గని నమ్మతముగామి కలవాణి యవల
 నుండు నొక్క నృపాలు నువిదకుఁ జూపి
 మంఠలేంద్రుండు వీఁడు మత్స్యభూవిభుండు
 చాతుర్యగాంభీర్యశౌర్యధుర్యుండు
 ఖ్యాతిమంతుండు సుప్రకాశుఁ డ౯ రాజు
 వీనిఁ బెండ్లాడవే విరిఁబోణి యనిన
 పూనినవిరిదండ పూఁబోణి డించె
 మనసు వీనెడ లేదు మదవతి కనుచు
 కనుఁగొని కలవాణి కడిమి ముందరను
 పేరోలగంబున్న పృథివీశుఁ జూచి
 వారిజేక్షణ వీఁడు వంగభూవరుండు
 సత్యకీర్తిసుతుండు సంజయాఖ్యుండు
 కృత్యంబరునిచెంతఁ గినియక దనరు
 వలరాజుచందంబువాఁ డిటు లెన్న
 తిలకింపఁగదె వధూతిలకమా ! వీని
 చెట్టఁ బట్టితివేని సిరులు భోగములు
 మట్టుమీఱగఁ గలు మతమె నీ కనిన

1100.

1110.

ఆవలికథఁ దెల్పు మనె నంబుజాక్షి
 యా వనితను జూచి యటు కలవాణి
 యరిగి పురోవర్తియగు నృపుఁ జూచి
 తరుణీలలామ ! యీ ధాత్రీనరుండు
 భోజనృపాలుండు పుణ్యశీలుండు
 తేజోంబుజాప్తుండు దేవారిసుతుండు
 జనదేవుఁ డనురాజు సౌందర్యశాలి
 కనకాంగి ! మొగ మెత్తి కనుఁగొను మితని

1120.

వీనిపొందుకు వేల్పువిరిబోణులై న
 మానసంబునఁ గోరి మరులు చెందుదురు
 అనిన సమ్మతిలేని యా యంబుజాక్షిఁ
 గని యవ్వలికి నేగి కలవాణి వలికె
 వీఁడె పాండ్యవిభుండు విశ్రుతకీర్తి
 వాఁడిమీఱినవాఁడు వై రులయెడల
 నరసాగ్రగణ్యుండు జయవర్మ యనెడు
 నరపాలుఁ డీతఁడే ననబోణి ! చూడు
 ఇతఁ డింపుగాఁడేని యెలనాఁగ ! యతఁడు

ప్రతిలేని చోళభూపాలవర్మ్యుండు
 శ్రుతవంతుఁ డనురాజు సురరాజతుల్యుఁ
 డతులవిక్రమకళాహతవై రిబలుండు
 నలకూబరజయంతనవరూపశాలి
 యలివేణి యీతని నంగీకరించు
 మీతఁడు సరిపోడె యిభరాజగమన !
 ఈతటి తిరిగి చూ డీ రాజవరుని
 ఇతఁడె కాంభోజభూమిశ్వరాత్మజుండు

1130.

వితతపరాక్రమవీరసింహంబు

చంద్రవంశంబున జనియించి క్షీర్తి

చంద్రికల్ వెదజల్లు సర్వజ్ఞమాళి

1140.

శంఖకుండమ¹ రాశచంద్రసత్కీర్తి

శంఖణుఁ డనురాజు జలజాశ్రుసముఁడు

తిలకింపవే సిగ్గుతెర పుచ్చి వీఁ

గలిగి నీ కెనయైన కాంతుఁ డితండె

కుండనంబును మణి గూడినపగిది

పొందు వీనికి నీకుఁ బొసఁగు నిక్కంబు

నెల వెన్నెలను జెంది నీతైన యట్ల

యెలనాఁగ ! నిను బొంది యితఁడు రఁజిల్లు

రతి మదను వహించి రహి మీఱినట్లు

పతిగాఁగ నీతని బాల చేసొమ్ము

1150.

నా విని మాళవనరనాథుకన్య

భావించి తనమదిఁ బతిగా పరించి

ఈక్షణోత్పలదాన మెసఁగఁగఁ బూన్చి

లక్ష్మీతమధుకమాల్యంబును వై చె

అంతనే దుందుభు లార్భటి మ్రోసె

కాంతలదీవనల్ కడువేడ్కఁ జెలఁగె

మఁచలు దిగి యేగు మహిపాలురకను

ముంచినచీకట్ల ముఖపద్మపాళి

ముకుళించె శంఖణుముఖచంద్రుఁ డలరి

ప్రకటించె శ్యామానుభావకలక్ష్మీ

1160.

1. వ్రా ప్ర. కుండ మరంది.

నవుడు మాళవవసుధాధినాథుడు
 నుపచరింపుచు శంఖణోర్విశమాళి
 కా కన్నియకుఁ బెండ్లి యపుడె కావించె
 లోకు లుత్సవము లాలోకించి పొగడ
 పరిభవంగును బొందు పార్థివు లెల్ల
 కరకరి చింతించి కాతరబుద్ధి
 దొమ్మి చేయఁ దలంచి దొడరి మాళవుఁడు
 గ్రమ్మిన నిలువ శక్యంబు గా దనుచుఁ
 గాంభోజుపై నీర్వ్య కడు వెల్లివిరియ
 సంభృతలజ్జ మించగ నేగి రంత

1170.

అల వధూవరు లాత్మ హర్షించి కొన్ని
 నెల లుండి వెనుక నా నృపుఁ డరణంబు
 నొనఁగి పంపించ వా రుల్లసిల్లుచును
 పొసఁగిన తమతమ పురముల కేగి
 సతతంబు రతితంత్రసౌఖ్యానుభూతి
 నతులితానందంబు లందుచు నుండి
 రటులఁ గొన్ని దినంబులై న శంఖణుఁడు
 పటుతరనిజరాజ్యపాలన మఱచి
 గణకుల మంత్రులఁ గనుఁగొన కాస్త

గణముల డిగనాడి కామభోగముల
 వరవశుడై గురుబంధుహితోక్తి
 నరుచిఁ జేయుచు నెప్పు డంతఃపురంబు
 తరలక నెవరికి దరిశన మీక
 తరుణిరతాసక్తిఁ దగిలియుండఁగను
 గొన్ని దినంబులకును మీఱి యహితు

1180.

లున్నతై శ్వర్యంబు నొంది రాజ్యాంగ
 మంతయుఁ గ్రమమున నాక్రమించుకొని
 కొంత పెరడిగాఁగ గొహ రడగించి
 మంత్రమిత్రాదు లేమరి యుండునట్లు
 తంత్రంబు లొసరించి తచ్చనచెలిమి
 గావించి సామంతగణనై నికులను
 రావించి నలుదిక్కు రాయిడిచేసి
 పురమున నొకకొంత పోటు బుట్టించి
 మరి భేదదానసామముల లో జెరివి
 కూటయోధులు గుంపు గూడి గ్రమ్మినను
 పాటించి యా మాట బహుదినంబులకు
 వసితాభుజివ్యుల వచనంబువలన
 విని శంఖాంకుర బై లువెడలి కోపమున
 శరచాసధారియై చనిన నా రమణి
 వెరచి పిరుందనె వెడలినఁ జూచి
 యింతిరో చింత యింతేల నీ వ్రండు
 మంత్రపురంబున నర్థక్షణంబు
 పురము ముట్టడిచేయఁ బూనినవైరి
 ధరణీశబలముల దరలంగఁ గొట్టి
 సొచ్చుపాశేము లెల్ల చూరలుబట్టి
 విచ్చిపోదఱుముదు వెఱవ నేమిటికి
 నసవుడు వల్లభు నలమి కౌగిటను
 వనజాక్షి కన్నీరు వరుద గట్టంగ
 విభునిసాహసవృత్తి విడిపించఁ దలఁచి
 యభిమతసీతిగా శతని కిట్లనియె

1190.

1200.

1210.

అవనీశులకు మంత్రు లాపులు క్రోశ
 మవికలరాష్ట్రంబు సఖిలదుర్గములు
 చతురంగబలములు స్వవశంబు లగుచుఁ
 బ్రతిపాలితములై నఁ బరుఁ గెల్వవచ్చు
 నివి యెల్ల నొరునిచే నిచ్చినరాజు
 భువి వై రుల జయించి పొగడొందఁ గలఁడె ?
 రమణ మోసము వచ్చె రాజనీతులకు
 క్రమ మెఱుఁగక నీవె రాజ్యతంత్రంబు
 పరునియం దిడి మిత్రబంధువర్గముల
 నరయక గజతురగాదిసైన్యములఁ

1220.

బరికింపక ధనంబు పాటి చేకొనక
 గురుజనమంత్రముఖ్యులమాట వినక
 ననిశంబు కామభోగాసక్తిఁ దగిలి
 ధనబలసంగ్రహోస్థఁ దొలంగి యుంటి
 వేనును నీమంత్రు లెచ్చరింపంగ
 నానాఁడు దెల్పిన నదియు నీమదికి
 విన నింపు గాదయ్యె విధివశం బటుల
 వెనుక చింతించుట వెఱ్ఱికార్యంబు
 ఇప్పుడు నీవరులపై నేగంగ నెవ్వ
 రు పబలంబుగ వచ్చి యొర్పు వా రిచట

1230.

పగర లందఱు గూడి పై విడియంగఁ
 దగునె నీ వొకఁడవే తారసంబగుట
 కలహంబునకుఁ దఱిగా దిట్టివేళ
 నిలయంబునం దిఁక నిలువంగరాదు
 రమ్ము పోదము మధ్యరాత్రమ్మునందె

ఇమ్ము దప్పినవేళ నెమ్మి యేమిటికి
 ననుచు యోజనఁ దెల్పు నా వన్నెలాడిఁ
 గనుఁగొని దై న్యంబు గదురంగ జనువు
 ముమ్మరించగ నతిముగ్ధభావమున
 కొమ్మును వెంటఁ దోడ్కొని నడురేయి

1240.

పురము రాజ్యము ధనంబులను బో విడిచి
 నరపతి ఘోరకాననముల కరిగె
 అరుగుచో నామాళవాధిపుకన్య
 ధరణి మోపినఁ గందు తన పాదములను
 పలుగురాళ్లను ¹ ముండ్లు బలుకంప లడరు
 బలుకానఁ బ్రియునివెంబడి నంట నడవ
 చిగురులకన్నను జిగికోమలీకము
 తగునట్టి యడుగుల తగిలి కంటకము
 లెడలేక నాట నయ్యెలనాఁగ నొప్పిఁ
 దడయుచుఁ జీకటిఁ దడవాడికొనుచు

1250.

తోనఁ గానక పొదల్ దూరి మీ నెల్ల
 దీవెలుకంప లెంతే గొట్టి జీరు
 కొనునట్టి బల్చురుకును నెరుంగకయె
 గునుకగంటికి నూఢి కోరెందగుములు
 కుంతళంబులఁ బట్టి గుంజి యీడువగ
 నంతయుఁ దప్పించి యరుగుచో నెదుట
 గుటగుట రొప్పుచు నోల్పులుల్వెలుగు
 లట వీభములు వరాహములు గారోత్తు

1. వ్రా. ప్ర. ముండ్లు బరికి : ప. అడరు.

కిదుపులు కేచులగములు సింగములు
 పొదలుచు భీకరంబులుగాఁ జరింప
 నభికుచు మై కంప మందంగ నిలుచు
 నభికుంతలను జూచి యవనీవిభుండు
 కడు శోకమున నెడఁ గనలుచు నూతఁ

1260.

బడి వెడలఁగలేని ఫణిరాజుపగిది
 బోనునఁ జిక్కు బెబ్బులిచందమునను
 కాననోదంబునఁ గాల్మోగి ద్రెళ్లు
 వనదంతిచాడ్పున వగ మీఱ నూర్చి
 నను జెట్టఁబట్టంగ ననబోఁడి నీకు
 కడలేని యాపదల్ గలిగఁగా నింత

1270.

యిడుమలఁ బడి కుందు నీ పాటుకన్న
 పగరపైఁ బడి తెగి పడిన మే ల్లాదె
 మగుడక దావాగ్ని మ్రగ్నిన లెస్స
 మాళవరాజకుమారివై యెల్ల
 వేళల వేవేలు వెలఁదులు గొలువ
 నలరుదోటల చల్లనగు చప్పరముల
 నెలకొని యాడుచు నిరతిభోగంబు
 లనుభవింపుచునుండు నట్టి నీ విపుడు
 ఘనభయంకరమృగాకరమైనయట్టి
 వనభూమి భయ మొంది వణకుచు నిటుల
 మొనసి దుఃఖాబ్ధిని మునుఁగగా నయ్యె
 కటకటా విధి యెంత కరుణావిహీనుఁ
 డటవి నివ్విరిబోఁడి నలయించఁ దగునె
 యనుచు కన్లవఁ గ్రమ్మి యశ్రువుల్ దొరుగ

1280.

తనదుకౌఁగిటఁ జేర్చి తరుణితత్పదము
 లరచేతఁ దడివి యుం డ్లన్నియుఁ దీసి
 నెరి బుజ్జగింపుచు నెనరు సంధిల్ల
 యలరుదండ ధరించునట్లుల బాళి
 నలరుబోణిని యెత్తి యక్కునఁ బూని
 యహిభయంబున దూర మరిగెడుమాడ్కి
 నహిభయంబున నిల్చి కరిగె బల్కుడిగి

1290.

చిటుకు మనఁగ నళ్కు చింతయు నిగుడ
 పటుగతి నుదయవకాపాటికి నై దు
 యోజనంబులు దాటి యొక్కెడ గాన
 నేజనంబుల గానకిచ్చిననాస
 విన్ననై పొదరిండ్లు విడిదిగా నిలిచి
 యన్నవ వడఁ దీర్చి యాదరింపుచును
 చనిచని యందందు ర్పురులును దరులు
 ఘనగిరులును జరుల్ గసుగొంచు నంత
 నికటభూమిని మండనితరామగిరిని

ప్రకటగోదావరి భవ్యలహరిని

1300.

నిపుణవిహారసన్నిహితవృహరిని
 యపవర్గకారిణి యగు ధర్మపురిని
 సేవించి విజితసంస్కృతి మృగత్ప్రవృ
 పావనవాహినిభరితయా కృష్ణ
 తిలకించి యిందిరాధీశుకాపురము
 కలితసంపద మించు కాంచికాపురము
 చూచి మాణిక్యభాసురకవాటంబు

... ..

భావించి లోకసంభావితవారి

కావేరిఁ గాంచి యక్కడ రంగధాము

1310.

పరమదయోద్దాముఁ బ్రణమిల్లి యవల

నరిగి కన్గొని చంపకారణ్యలోలు

శ్రీ రాజగోపాలుఁ జెలిమి భజించి

యారాజముఖితో రయంబున నరిగి

దక్షిణపాథోధితటభూమిఁ జేరి

వీక్షించి యలరుచు వెలచి కిట్లనియె

సముద్రవర్ణనము.

జలరాశి చూచితే జలజాతనయన !

ఇల యెల్ల జుట్టుక యెటు మట్టిమేర

లోకపట్టనను లేక యుండియు నీతిఁ

బ్రకటించి మర్యాద పాటించు రాజు

1320

పాలువున నిట్టి యంభోధిరా జెప్పుడు

చెలియలికట్ట మించి యొకింత రాఁడు

గాక తరంగసంఘాతఘాతమున

కీ కట్ట యానునె యెయ్యెడనైన

ప్రబలోర్మికావధూపరిధూయమాన

నిబిడాచ్ఛశీకరనికరచామరము

లలర ననంతాంతరాకాంతవిశద

జలదమండలమయచ్ఛత్రంబు మెఱయ

ఘనపాండుడిండ్డిరఖండహారములు

దనర విద్రుమలతాతతిచిత్రచేల

1330.

మంతరాళాంతరీపాంతికరత్న

సంతతోన్నతమహాచలకీరీటంబు

' సావేగమ్మగనాభిసారాంగరాగ
 మావేలవితతశంఖారవంబులును
 విపులాంగకచ్చపవితతిఖేటములు
 నిపుణతిమింగిలనికరకింకరులు
 విలసిల్లగా వినువీధిపై కెగసి
 బెళుకు జూపి నటించు పెనువాలుగలును
 నటుల విద్యలు జూపు నాకేభఘటలు
 ఘటితధ్వజంబులుగా బారు లిడగ

1340.

జలమానుషావళిసైన్యంబు గొలువ
 పాలుపొంది నిధి మహాంబుధిచక్రవర్తి
 జలనిధి హరిలీలఁ జక్రప్రయుక్తి
 వలన మహాశరవాహిను లడఁచి
 వేలుపులను మన్ని విఖ్యాతి గాంచి
 నీలమేఘచ్ఛాయ నెలకొనె చూడు
 మీ శరధియె కాదె యినవంశకర్త
 దాశరథి భజించి తను వేడ మున్ను
 తననీటఁ గొండలతండముల్ తేల్చి
 ఘనసేతు వొనరింపగా వరం బొసఁగె

1350.

నలువకుఁగీని గాంచనం బుంచె ననుచు
 నిలమణుల్ తన కుఁగీ నిడియె నీ కడలి
 యల్లుని కల్లుండై యలరు నీ యబ్ధి
 నెల్లవంతలు గల్గు లే మద్భుతంబు
 ఘోరనక్రవిహారఘూర్ణితవీచి
 వారసంస్థాలితావనిభృద్గురూర్ధ

గంభీరనాళముల్ కకుబంతరాళ

జృంభత్రస్తిధ్వానస్పష్టిచే నిట్టి
భ్రువిభూతసంఘాతముల కెల్లఁ జెవులు
చెవుడుపడంగ మించి మృదంగభంగ

1360.

ధక్కార ధమధమ డ్రటహటాత్కార
ధిక్కార మొనరించు తీరు వహించె
మదిరాక్షి ! చూడు మీ మహితరాజీవ
మిది నీదు కన్గవ కెన యశాదు నంచు
కడు మిట్టిపడనేల కాంచునే లీల
జడధినంభవమైన సంభ్రమం బింతె

యెలనాఁగ నీ వేణి కెన యశాదు నంచు
నల నాగ మురుభోగ మందనేమిటికి
చెలగు నామోదంబు చెల్లునే తనకు

మలక మాత్రమె గాక మిరి యేమి గలదు

1370.

మగువ నీ మోచితో మలయుదు ననుచు
పగడంబు జగడంబు పచరించఁ దగునె

సరసత తనకెందు సాగునే వట్టి
పరుసంబె తనవంకపా పెట్లు దీరు
చాన ! నీయూరుతో సరివత్తు ననుచు

నా నాచుతీవె తా నలరంగ నేమి
ఈ చక్కఁదన మొందు పెట్లకో తనదు
కౌచు బొవుకొనంగఁ గలదె తా ననుచు
ముచ్చటాడుచు నా సముద్రతీరమున

వచ్చు తెరల శైత్యవై ఖరివలన
మయివడదీర నెమ్మది భువనాతి

1380.

శయసంబయిన దర్భశయనంబుఁ గాంచి
యిందుబింబానన యిందు భూరుహము
క్రింద నమితకీర్తి కృతి ధని గాము
చంద్రుఁ డభిగురించి సామిత్రిబటచు
సాంద్రదర్భాంకురచ్ఛటఁ బవ్వళించె
కావున కల్యాణకర మిట్టి పురముః
సావనతర మిభ్యపంకజాకరము

శ్రీతాళవనసీలజీమూతభరము

వేతాళపుర మిదె వెలది ! కన్గొనుము

1390.

వనధి సేతు వొసర్పవలసి రాఘవుఁడు
మును నవ పాషాణములు నాపె నిచట

ఈ సైకతశ్రేణి యెంత ధన్యంబో

శ్రీసఖపాదాబ్జచిహ్నముల్ దాల్చు

ననుచు నానందాశ్రు లడర భావించు

వినతులు గావించు వెనను నేవించు

సర్ధించు శ్రీరామునామంబు మిగుల

కీర్తించు నిటుల భక్తి దలిర్ప నతఁడు

దుష్టరావణవంశధూమ కేతువును

స్వప్తపాతకజాతశంసహేతువును

1400.

సీతాంగనామోదజీవధాతువును

వీతకల్మషరఘువీరసేతువును

గాంచి యంజలికంజకలితహౌళి యయి

ప్రాంచితానందపూర్ణాద్భుతం బడర

తిలకించితే లోకతిలకహా దీని

కలితవసుంధరాకాంతకుఁ గాంతుఁ

ఊనరించు కీల్ జడయో ముక్తిసౌధ
మున కెక్క సౌపాసములపంక్తి యిదియ
ప్రబలమా రావణప్రాణమారుము
కబళించి మించిన కాళాహి యిదియ

1410.

యవని ధరించు రత్నాకరకాంచి
నవరించురాక ట్టెసగు నీల యిదియ
సముదగ్రమలయగజము రాక్షసేంద్ర
కమలాహృతికి జూచు కరదండ మనఁగ
తనకూతు హరియింప దశముఖుఁ ద్రుంప
కినుక రెట్టించి యీ క్షీతి వనరాశి
విల్లుగా తీర ముద్వీస్థలిఁబూన్చు
భల్లకాండం బిది భావించి చూడ
నీ నేతు వద్భుతం బెద నుద్భవిల్ల
భాసురాకారవై భవము చూపెడిని

1420.

అమరాలయంబు కా పథిక్మై నిండ
శమనాలయము బిండు సల్పె నీనేతు
విల దీనిఁ దలఁచిన నెల్ల పాపములు
దొలఁగును గనుగొన్న దొరకు నిష్టములు
స్నానదానంబులు సలుపు ధన్యులకు
మానితమోక్షమె మ్మయి కరస్థంబు
దీని మాహాత్మ్యంబు దెలిసి వర్ణింపఁ
గా నేర రీశుండు కమలజుండైన
అని నుతింపుచు నంత నఘశై లకోటిఁ
హాసనోగ్రశతకోటి యగు ధనుష్కోటిఁ
గని యందు దుర్వారకల్మషంబులను

1430.

మునుకొని గడుగంగ మునిగి యాతీర్థ
 విధులఁ దీర్చి జపించి వెస మల్లి యచట
 మధుసూదనుని సేతుమాధవుఁ గొల్చి
 అమితనిర్మలబోధు నా రామనాథుఁ
 గ్రమమునఁ బొడఁగాంచి గంగాదితీర్థ
 తతి నవగాహించి తగ బ్రహ్మకుండ
 మతులసీతాతీర్థ మగ్నితీర్థంబు
 మొదలుగా నారుణమోచనతీర్థ
 మది తుదగాఁ గల్గు నన్నితీర్థముల
 నరయుచు నందెల్ల నవగాహనాది
 కరణీయములు సల్పె కాంతయుఁ దాను
 బహువాసరము లిట్లు పరమమోదమున
 మహిషాలుఁడు వసించి మరలి యనంత
 శయనజన్మార్ద్రనస్థలములఁ జూచి
 భయహారిణిని దామ్రవర్ణి నా కన్య
 గ్రుంకి వై కుంతము వృషభాచలంబు
 సంకెను మలయాద్రి యదుగిరి గాంచి
 యందందు శ్రీ పతి నర్చించి మఱాని
 బృందామితాశ్రమప్రియకరలహారి

1440.

1450.

స్వర్ణ ముఖరీవర్ణ నము.

నల స్వర్ణ ముఖిరి రయంబునఁ జేరి
 తిలకించి యదియున్న తెఱఁగు భావించి
 మది సంతనంబు విన్మయము పెంపొంద
 మది రేక్షణకుఁ జూపి మరియు నిట్లనియె
 ఈ మహానదిఁ జూడు మిభరాజగమన !

భూమహిళాకంఠభూషణం బనఁగ
 హల్లకపద్మరాగావళి మెఱయు
 తెల్లదమ్ములును ముత్తైములు రాణింప
 నాచులక పచ్చరాల్ నలుపు శోభిల్ల
 మేచకాబ్జమణినమ్మద్ది నింపొంది
 బహువిచిత్రప్రభాభరితవిస్ఫూర్తి
 రహి మించు చూడ్కులు రంజిల్ల మరియు

1460.

గండుమీలు వెడందకన్నులు గాఁగ
 నాడు నిగ్గులతమ్మినెమ్మోము గాఁగ
 నీలోత్పలగణంబు నెఱికురుల్ గాఁగ
 లోలతరంగముల్ భుజములు గాఁగ
 బలుజక్కవలు గుబ్బపాలిండ్లు గాఁగ
 నలరు శై వలము రోమావళి గాఁగ
 పాలుపుమీఱిన సుడి పొక్కిలి గాఁగ

1470.

తలమైన యూ సైకతము శ్రోశి గాఁగ
 చెలఁగు ప్రవాహంబు చేలంబు గాఁగ
 కలహంసగమనంబు కడు నుల్లసిల్ల
 తనవిభుఁ గలయంగఁ దమకించి నడచు
 ననబోడికరణి యీనది యున్న దిపుడు
 ఈతటినీతటి హేరాశముగను

మాతులుంగార్జున మదన మాధూక
 పారిభద్ర కపిద్ధ పనస బంబీర
 నారంగ ఖర్జుర నారికేళముల
 మాలతి మల్లికా మాళవికాంచ
 నైలా వకుళ పాటలీక్షోదిలతలు

1480.

ఘనసారకదళికాకదళీవనములు
 కనుగొన నింపొందె కనులపండువుగ
 నీకాన మునిచంద్రు తెవరున్నవారొ
 గాక యిట్లెనగునే కాననభూమి
 తాపనాశ్రమము లీ తరి యెన్నియైన
 చూపట్టుచున్నవి చోద్యులబు గంగ
 ఈవల్కలములు మహీరుహంబులును
 ప్రావేలితంబులై పరగుచున్నవియ
 వారలు మునులె కావలయు నిశ్చలతి
 తీరభూములఁ దపస్థితి నున్నవారు
 వారల నండ గోవ్యాఘ్రుసింహేభ
 సారంగవృకకీటిసారమేయాది
 ఘోరజంతువు లెల్లఁ గూడి యాడుచును
 వైరం బెడలి శాంతి వరలెడు నార
 యనుచుఁ గన్గొనుచు నత్యాశ్చర్యమునను
 చనిచని యా శుకాశ్రమమును గాంచె
 కని యట్టి వనికి యేగంగ గంగాయ
 మునలకన్న నగణ్యపుణ్యకారణము
 సారసమాస్వాదనమదనంచార

1490.

... ..

1500.

చంచల్లతాంచితచంచరీకప్ర
 పంచవిపంచికాభవరవోత్కరము
 రుచిరాంగనతరమా రుచిరూపభాను
 రచితసంతతవాసరము పద్మసరము
 తిలకించి యూచుట్టు తిరిగి యా కొలని

చెలువంబునకు మెచ్చి చింతించి కొంత
 వనజాక్షి యా సరోవరమున్న సాబగు
 మనమున కెంత సన్ముదము సల్పెడిని
 సురకిన్న రాదులు సొంపున నిందు
 విరిబోణులను గూడి విహరింతు రేమొ

1510.

మానీంద్రు లియ్యెడ మన నేత్రములకుఁ
 గాన రాకయె తపోగరిమ నుండుదురు
 వినవచ్చుచున్నది విశదమా పలుకు
 కనుగొన మెవ్వారిఁ గడు చోద్య మయ్యె
 కలికి చూచితివె యీ కమలాకరమున
 పులుగులు కవఁ గూడి పొలుపొందు తెఱఁగు
 పచ్చతివాసీలు పఱచినయట్టి
 రచ్చకూటంబుల రాజు లున్నటుల
 కంజదళాల్పైఁ గడు బారు దీరి
 రంజిల్లుచున్నవి రాజహంసములు

1520.

జక్కవ యిది ప్రాణసఖి కూర్మి సగము
 మెక్కి యిచ్చినతూఁడు మెసవ నింపొంది
 సారనం బొకటి లక్షణపక్షపాళిఁ
 జేరి నెమ్మది నిద్ర నేయంగ సాగె
 తమ్ముచాటుకు నేగు తన కొమ్మఁ గాన
 కిమ్ముల వెదకెడు నీ నీరుకోడి
 ఈ కురరి నిజేశు నెడబాసి దీన

యై కూత లిడుచున్న దశ్రువుల్ దొరుగ

¹ కమలసౌధము నెక్కి కాంతలో నొక్క

భ్రమరంబు మధుపాన పరవశ మయ్యె

1530.

నని చూపి రమణి కయ్యవసీశుఁ డందు
 మునిగి జపార్చనములు దీర్చినంత
 సరసిజమిత్రుఁ డా శంఖఙ్గుకరణి
 పరరాజమండలోల్బుణ ముద్భవిల్ల
 పగలు మించె నటంచు పటుతేజ ముడిగి
 మగువతో వనరాశిమధ్యంబుఁ జొచ్చె
 అపు డిందుఁ డుదయాచలాగ్రంబునందు
 సుపమించగాఁ గాంచనోన్నతసౌధ
 మునఁ బెంపుమీఱు కెంపులకుంభ మనఁగ
 ఘనతమోమ త్రేభఘటలను ద్రుంచి
 చిందు నెత్తుటఁ దడసినసింగ మనఁగ
 నంద మొందెను గలశౌంబుధితనయుఁ
 గని యుట్టి జగమెల్లఁ గప్పెనో యనఁగఁ
 దనరుచు వెన్నెల ధర నింగి నిండె
 అది చూచి యలరుచు నన్నరేంద్రుండు
 సుదతియు నొకచోట సుఖనిద్రఁ జెంది
 తెలిసి వేకువ లేచి దివ్యవకాసట్టి
 జలజాకరంబున స్నానాదివిధులు
 సలిపి యావసభామిఁ జరియించు పక్షి
 కులముల మృగముల గుంపులఁ జూచి
 కొనుచు నచ్చటి వృక్షకుంజపుంజములు
 కనుఁగొంచుఁ దత్ఫలకందమూలములు
 భుజియింపుచును రొప్పు పులులకు మత్త
 గజముఖ్యములకు సింగంబుగుంపులకు
 బలుశరభంబులబారుల కింత

1540.

1550.

యభుకక దిరిగి యింపగుచోటఁ బండి
 యతివతో ముచ్చటలాడుచు నిటుల
 సతఁడు కొన్నిదినంబు లయ్యెడ నుండె
 ఒకనా డతఁడు బుద్ధి నూహించి దుఃఖ
 మకట నే మత్తుడనై యేల నుంటి

1560.

నమ్మదగనివారి నమ్మి యిట్లెల
 సొమ్ములు రాజ్యముల్ సుఖములు విడిచి
 యడవులఁ బడనాయె నలివేణి యిట్లు
 పడరానియిడుములు పడనాయె నకట
 పసిడిమేడల నాడు భామిని యిందు
 వసివాడఁ బొదరిండ్ల వర్తించనాయె
 విరులపానుపులపై విహరించు పడతి
 చురుకై న ముండ్లపై సొలయంగనాయె
 బలు తూగుటుయ్యెలఁ బవళించు చెలువ
 పలురాతిదిన్నెలఁ బడియుండనాయె

1570.

మగువలు గొలువఁగా మలయు మానవతి
 మృగములు బెదిరించ మెలగంగ నాయె
 సరసాన్నపానసుల్ చవిఁ జూచునింతి
 విరసకందంబులు వేడంగనాయె
 కటకటా విధి యెంత కతినుఁడో సిరుల
 నటమటించి కడింది యూపదల్ పెట్టె
 నెవ్వరు దిక్కింక యేమి నేయనగు
 నెవ్వరు నా మది నెడ దీర్చువారు
 అనుచు నసహ్యశోకాన్నిచేఁ గంది
 కనుగవ వశ్రువుల్ కడు వెల్లివిరియ

1580.

నురగంబుకై వడి నూర్చి యెంతయును
 తరుణితోఁ బలుకక తనలోనె గుంది
 తాను తెంపొనరించు దమకించు తఱిని
 వానికి నాకాశవాణి యిట్లనియె
 ఓహోమహీపాల ! యుడుగుమీ యిట్టి
 సాహసంపు తలంపు సరగ రాజ్యంబుఁ
 జెంద నుపాయంబు చెలిమిఁ దెల్పెదను
 ముం దెఱుంగని శోకమును మాచి వినుము
 మహి నిచ్చటికిఁ గ్రోశమాత్రంబునందు
 గహనాంతరమున వేంకటశైల మనఁగ

1590.

నొక గిరి యున్నది యోగినేవితము
 సకలపుణ్యకరంబు స్వామిపుష్కరిణి
 యన నొక సరమున్న దందు నీ వచట
 జని యట్టి సరసిలో స్నానంబుఁ జేసి
 యా సరోవరతటి హరిని గురించి
 మాసపట్కము పూజ మరువక వినుము
 సలుపుచుండుదువేని స్వామిపుష్కరిణిఁ
 గలితవై భవమునఁ గమలేక్షణుండు
 నీకోరిక లొసంగు నిక్క మింతయును
 చేరుకు భాగ్యంబు చింత యేవిఁటికి

1600.

అనవు డా శంఖణుం డద్భుతం బొంది
 కనుఁగొని దిక్కు లాకసమును నెందు
 నొకజనంబును లేమి నులికి మై వడకఁ
 బ్రకటోక్తి యిటు వినఁబడె నశరీర
 పలుకులో స్వప్నంబొ భ్రమయొ నిక్కంబొ

తెలియ దెట్టెన మేల్ దెలుపుట గాదె
 యడవిలోఁ బరదేశినై న నే నెందుఁ
 దొడరి వై రులచేత దొరకీనరాజ్య
 మెందు నే నది మళ్ల నెట్లు చేకొందు
 నం దుపాయం బెట్టి దగు నకాలమున

1610.

నిది యసంభావితం బెంచి చూడంగ
 తుది దై వయత్నంబు దుర్బలం బగునె
 దై వంబె శరణ మెంతయు నెల్లవారి
 కావిధి గా కిట్లడవులఁ దరమె
 యింత చేసినవిధి కే మసాధ్యంబు
 సంతసంబున నట్లు సలుపుదు గాక
 యని నిశ్చయించి యయ్యతివను లేపి
 తనమనంబునఁ గల్గు తలఁపెల్లఁ దెలిపి
 సుదతియుఁ దాను నచ్చోనుండి కదలి
 ముదమున నుత్తరముఖముగాఁ జనియె
 చని యందుఁ గాపిలాశ్రమసమీపమున

1620.

వెంకటాచల వర్ణనము.

కనకమయంబులౌ ఘనశిఖరములు
 ధళధళమెఱయు రత్నమ్ములచరులు
 చలినిగ్గురాగనుల్ నవరించు వణుకు
 లచ్చపువచ్చరా లలరు కందరము
 లెచ్చైన నీలంబు లెసగు సానువులు
 కాంచనద్యుతి మించు గహనభూజములు
 మించుతీగలడాలు మెచ్చని లతలు

చిత్రవర్ణముల రంజిలు మృగంబులును
నేత్రోత్సవము నేయ నిరుపమకాంతి

1630.

మలయంగ జాజ్వల్యమానరూపమున
విలసిల్లుచుండు శ్రీ వేంకటాచలము
చేరికఁ గాంచి మించిన సంతసమున
వారిజాక్షీయుఁ జూచి వర్ణన నేయ
నొయ్యన గిరి నెక్కి యుచితమార్గమున
నయ్యెడ తీర్థంబు లరయుచు నతఁడు
నారాయణాద్రిచెంతను దూర్పుకడను
సారసారసవారసారభపూర
పూరితమారుతపోతసంచార

చారువౌ నొకవృక్షపండంబుఁ జేరి
అందు బాలురకై న నవలీలఁ గేల
నంది కోయఁగనై న యమృతోపమాన
రసము లొల్కెడు ఫలరాజభారమున
వసపోక నెంతయు వ్రాలు రెమ్మలను
మీరిన ముంతమామిడిగుంపు పనస
నేరెళ్లు తియ్యని నిమ్మలగుములు
దాడిమల్ కి త్తళ్లు దనరంగఁ బుష్ప
పాళికె వెదజల్లు పాటలాశోక
వరనాగ కేసర వకుళ పున్నాగ
కరవీర కేతకి కనకవారములు

1640.

1650.

మొదలై న భూరుహంబులు తీరభూమి
ముదము సల్పంగ నంబుజము లుత్పలము
లలర సత్పురుషుల య తరంగంబు

పాలుపున నిర్మలంబులు ప్రసన్నంబు
 లై మహాపుణ్యంబులగు నుదకముల
 స్వామిపుష్కరిణియొద్ద శంఖణుఁడు తపంబొనర్చుట.
 స్వామి కిం పొనరించు స్వామిపుష్కరిణి
 నకలతీర్థములకు స్వామిని యగుటఁ
 బ్రకటింపుచుండ నా పార్థివేంద్రుండు
 కనుఁగొని తనమదిఁ గడు హర్ష మొంది
 మను బయల్ పల్కులు మొనసి తెల్పుంగ

1660.

విన్నలక్షణముల వెన నిశ్చయించి
 వన్నెలాడికి దానివై భవం బెల్ల
 తెలుపుచు నిదె నున్ను దేవతారాధ్య
 మిలఁ గల్గువారల కిష్టంబు లొనఁగు
 నిదె లోకపావన మిది పుణ్యతీర్థ
 మిది యోగినేవితం బిదియె వై కుంఠ
 మానితోద్యాసనమాగతం బిదియ
 చాన నేవించుమీ స్వామిపుష్కరిణి
 యనుచు నంజలికంజ మాదలఁ జేర్చి
 వినతుఁడై పొగడుచు దెసఁ బ్రదక్షిణము

1670.

గావచ్చి యాచెంతఁ గనుపట్టు పట్టు
 క్రేవతీర్థంబున గ్రుంకిడి సాంధ్య
 కరణీయములొనర్చి కడిమి నందొక్క
 పరిశుద్ధతమభూమిఁ బటుపర్ణ శాలఁ
 గావించుకొని ఫలకందముల్ నియతి
 గా వేళ భుజియించి కాంతతో నిట్లు.

పూని నిత్యవ్రతంబుగ నాటు నెలలు
 శ్రీనివాసార్చనల్ నేయుచు నుండ

శ్రీనివాసుండు శంఖఋణకుఁ బ్రత్యక్షంబై వరంబులొనఁగుట,

నొకవేళ కోటిసూర్యోదయదీప్తి
 ప్రకటితంబై నట్ల పదివేలకోట్లు

1680.

మెఱుపు లొక్కెడఁ గూడి మెఱసినయటుల
 మెఱయుచు రత్ననిర్మితమైన యొక్క
 దివ్యవిమానంబు దేదీప్యమాన
 భవ్యవ్రభలు సభోభాగంబు నిండ
 నా సరోవరతరంగాంతరంబునను
 భాసురాంబురుహంబుపటలి బావుకొని
 వెడలె దేవగణంబు విస్మయం బొందె
 తొడివడ నై లింప దుందుభుల్ మ్రోసె
 వన్నెమీరగ పుష్పవర్షంబు గురిసె
 కిన్నరగంధర్వగీతముల్ నెగడె

1690.

నచ్చరల్ నర్తించి రాగమోక్తులను

... ..

హరి చతుర్భుజుఁడు హేమాంబరధరుఁడు
 కరధృతశంఖచక్రగదాయుధుండు
 కమలాయతాక్షుండు కౌస్తుభాంచితఁడు
 సమదసీలాంబుద శ్యామగాత్రుండు
 శీవత్సచిహ్నుండు శ్రీకాంతుఁ డపుడె
 ఆవిమానంబున నావిర్భవించె

అంతట నల శంఖణావసీంద్రుండు
సంతోషవిస్మయశంక లుప్పుంగఁ

1700.

దన యెదుటనె వచ్చి దయమీర నిల్చు
వనజలోచను శ్రీనివాసు నీక్షించి
యానందబాష్పము లలర మేనెల్ల
పూనినపులకముల్ పొలుపొంద భీతి
వడకుచు సంభ్రమవార్థిలోఁ దేలి
కడఁగి యంతట వివేకము సంభవిల్ల
నరసి యీశ్వరు డంచు నలరి సాష్టాంగ
మెఱుగు లేచు జొహారు లిడు ప్రదక్షిణము
దిరుగుఁ బేర్కొనుచు నర్తించు హసించు
పరువడి ద్రొక్కు నిబ్బరమున మ్రొక్కు-

1710

సాలయు నిల్చును చక్కఁజూచు నుతించు
తలచుక నిష్టముల్ తడవి యర్థించు
నిటుల భ్రాంతునిమాడ్కి నెసగు నారాజుఁ
జటులకరుణఁ జూచి జనపాల ! నీకు
నేది వాంఛిత మది యిపుడె యియ్యంగఁ
గాదె వచ్చితి మదిఁ గలవెల్ల నడుగు
మనుచు శ్రీవల్లభుఁ డాన తిచ్చుటయు
జనవల్లభుఁడు చాల సంతోష మొంది
శ్రీవల్లభ ! ముకుంద ! శేషశైలేశ !
నీ వెఱుంగని దేమి నే విన్నవెంత

1720.

నీ వొసంగినయట్టి నిజరాజ్య మెల్ల
భూవరుల్ గుమిగూడి పొదివి చేకొనిరి

సీకృప లేకున్ని- నే నోట మొంది
 యీకాననంబుల నీటు లున్నవాండ
 దీనవత్సల దయాదృష్టిచే నాదు
 దీనతఁ బాపవే దేవదేవేశ!

అనవుఁ డాతని హరి యాదరింపుచును
 వినుము కాంభోజేంద్ర వెన నీకు రాజ్య
 మిచ్చితిఁ జను మింక నేల సంశయము
 విచ్చి వై రులు తామె వీగిపోయెదరు
 స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానంబు సేయు
 నామనుజుల కెల్ల నాపదల్ దొలఁగు
 రాజ్యంబు చేకురు ప్రార్థనకొలది
 పూజ్యతయును గల్గు భవనంబునందు
 నని యానతిచ్చి యయ్యుంబుజాక్షాండు
 వనజోద్భవాదిదేవతలు నుతింప
 మానితమాయచే మణివిమానంబు
 తాను నాక్షణమె యంతర్ధాన మొందె.

1730.

అంతట బ్రహ్మాదు లందఱు హరిని
 చింతించి యా రాజశేఖరువలన

1740.

స్వామిదర్శనము పావనమైనయట్టి
 స్వామిపుష్కరిణిదర్శనము లభించె
 నని కొనియాడి నిజాలయంబులకుఁ
 జనినంత నా రాజు సకియతోఁ గూడ
 వేడుక నలరుచు వేంకటాచలము
 నాడె డిగ్గి రయంబునన్ నిజపురికి
 నరుగుచుండఁగ నట్టి యవనిపా రకుఁ

గరము రాజ్యార్థమై కలహంబు పొడమి
 చతురంగబలములు సమయంగ వారు
 హతబుద్ధులై చెందినట్టి రాజ్యంబు
 సరసశంఖణుమంత్రిజనులచే నిచ్చి
 ధరణీశు రావించి తనరుపట్టంబు
 కట్టుఁ డనుడు వారు కడువడి నెల్ల
 పట్టుల వెదకుచుఁ బరతెంచి విభుని
 గోదావరీతీరకుంజాంతరమున

1750.

నాదరంబునఁ గాంచి యట్టి వృత్తాంత
 మంతయుఁ దెల్పి వాహనములమీఁద
 నింతిని మహికాంతు నిడుకొని యరిగి
 పురముఁ జేరంగ నా భూపతుల్ వచ్చి
 సిరులు మించఁగ నభిషేకంబుఁ జేసి

1760.

రంతట సాంకాస్యమను పురంబునను
 సంతృప్తచిత్తుండై శంఖణాహ్వయుఁడు
 నంభోజమఖయు మహాసౌఖ్య మరల
 కాంభోజదేశంబు కరుణఁ బాలించి
 క్రతువులు సలుపుచుఁ గడు ధర్మనిరతి
 శ్రుతులఁ బోషింపుచు సిరు లొందుచుండె.

కావున స్వామిపుష్కరిణివై భవము
 లీ వసుధ నుతింప నెవరికిఁ దరము
 మునుపు వాల్మీకిసన్ముని యానతిచ్చు
 వినుతేతిహాసంబు వివరించి తివుడు

1770.

ఈ కథవినువారి కిష్టసంపదలు
 చేకురు భాగ్యంబు సిద్ధించు నిజము

శ్రీనివాసవిలాససేవధి

టిల్ల. స్వామిసరసి వాయవ్యకోణమున
 నరసి వరాహతీర్థాఖ్య వహించి
 తనరు పావనత ను తరభాగమునను
 ధనదతీర్థంబన ధనదభాగ్యదము
 చాల నీశాన్యదిశను బుణ్యాకరము
 గాలవతీర్థముగా నుతి కెక్కు
 కరము తూరుపున మార్కండేయతీర్థ
 వరముగా నాయుష్యవర్ధన బగును
 ఆగ్నేయదిశను మహాపావనముగ
 నగ్నితీర్థంబను నాఖ్యఁ జెన్నొందు
 రమణీయదక్షిణాప్రాంతంబునందు
 యమతీర్థమన నొప్పు నఘమోచనముగఁ
 జెలఁగు రాక్షసదిశ సిద్ధిదం బగుచు
 చెలువంబు దనరు వాసిష్ఠతీర్థంబు
 పడమట నశ్వత్థపాదపచ్చాయఁ
 గడు వాయుతీర్థవిఖ్యాతి నింపొందు
 నడును సరస్వతీనామకం బగుచు
 కడలేని విద్యాప్రకాశంబు నిచ్చు

1780.

1790.

నొకనాట నిన్నిట నొనర గ్రుంకిడిన
 సకలలోకులకు నాస్వామిపుష్కరిణి
 భోగభాగ్యంబులు పుత్రసంపదలు
 యోగిదుర్లభము క్తియు నొసంగు నువ్వె
 స్వామిపుష్కరిణిని స్నానంబు సలిపి
 శ్రీ మించఁగ వరాహు సేవించ కెవఁడు
 వేంకటేశ్వరుఁ గొల్వ వెడలు నవ్వాని
 సంకల్పితార్థ మెంచఁగ వ్యర్థ మాను

ప్రథమాశ్వాసము

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థ మాహాత్యము.

వినుఁ డామహాతీర్థవిభవ మెంతయును
మునులార ! తెల్వైద ముదము రంజిల్ల

1800.

క్షమ ధనుర్మాసశుక్ల ద్వాదశులను
విమలారుణోదయవేళలయందు
భుషిఁ గల్లు గంగాదిపుణ్యతీర్థములు
జవమున స్వామిపుష్కరిణీలో వచ్చి
తమయందుఁ గ్రుంకు సాతెకులపాపములు
తము నంటకుండఁ బ్రార్థన నేయుచుండు
నావేళ నందు స్నానాదికృత్యములు
గావించువారికిఁ గామితార్థములు
సిద్ధించు నిధరఁ జెలఁగు గంగాది
శుద్ధనదీసరస్త్వమావగాహ

1810.

పుణ్యఫలం బబ్బు పురుషోత్తముఁడు న
గణ్యకారుణ్యవీక్షులఁ బ్రోచు వారి
ననుచు రహస్యార్థ మమ్మునీశ్వరుల
కెనయ సూతుఁడు దెల్పె నింపు దీపింప
అనుచుఁ జిత్రార్థసమర్థనాకలిత
ఘనసర్గవిశ్రుతకవిముఖ్యుపేర
విపులానుభావభావితసంవిధాన
కపటనాటకజగత్కారణుపేర
భాసురాంగశ్రుతిభారతిభవ్య
లాసికాగీతవిలాసునిపేర

1820.

తారకాంతకపితృద్వంద్వా¹ ద్యతీత

1. వ్రా. ప్ర. స్వధీశ.

తారకమంత్రాభిధానునిపేర
 ప్రత్యామ్నో త్తరావత్సయై తస్య
 సత్యనిత్యబ్రహ్మచర్యునిపేర
 క్షీరపారావారసీకరాసార
 పూరితనిజముఖాంభోజునిపేర
 పావనభక్తా పబంధునిపేర
 గోవిందరాజముకుందునిపేర
 శ్రేష్ఠలూర్యస్వయశ్రేష్ఠశీలుండు
 ప్రేషమహాయశ్రీధురీణుండు
 గోత్రభారద్వాజగోత్రవర్ధనుండు
 సూత్రుండౌపస్తంబసూత్రానువర్తి
 అష్టభాషాకవిత్వార్జితప్రోద్య
 దష్టావధానవిఖ్యాతభైరవుండు
 శ్రీకృష్ణయూర్యలక్ష్మీగర్భవార్ధి
 రాకాసుధానిధి రాజపూజితుండు
 వివిధవిద్యాశాలి వేంకటార్యుండు
 సవరించు శ్రీనివాసవిలాసమునను
 హారువొంద నిది ప్రథమాశ్వాసముగుచు
 ధరఁ బొల్చు నాచంద్రతారకంబుగను

1830.

1840.

ప్రథమాశ్వాసము, సమాప్తము.

శ్రీనివాసవిలాససేవధి

ద్వితీయాశ్వాసము

—o—o—o—

శ్రీ రమణీకాంత త్రిజగన్ని శాంత
 వారిదశుభగాత్ర వసుధాకళత్ర
 నందగోపకుమార నరకసంహార
 కందర్పజోభరూప¹ కమనీయరూప
 ఫణికులేశ్వర తల్ప భవ్యనంకల్ప
 గుణగణై కనివాస కుహనావిలాస
 కూటనంగరబాణ కుంతనబాణ
 కోటిభాస్కరతేజ గోవిందరాజ
 అవధరింపుము సూతుఁ డమ్ముసీంద్రులకు
 వివరించి తత్కథ వెన నిట్లు లనియె

10.

ఆత్మారాముఁడను బ్రాహ్మణవికథ.

కలఁ డొకవిప్రుండు కనకాద్రివింధ్య
 ములకు మధ్యమదేశమున ధనాఢ్యుండు
 కులశీలవంతుఁడు కోవిదోత్తముఁడు
 విలనచ్చతుర్వేదవేదాంతవేది
 యతని కుమారుఁ డాత్మారాముఁ డనఁగ
 వితరణశాలి వివేకవంతుండు
 నతతంబు నతిధివ్రాజనకర్మశీలుఁ
 డతులక్ష్మీరి వహించి యవనిఁ జెంపొందు

1. వ్రా. ప్ర. కమనదురూప.

నాతఁడు గృహమేధియై గృహకృత్య
 మాతతవై భవం బలరవహించి 20.
 తనతండ్రికన్న నుదాత్తవృత్తులను
 దనరుచు గురుభక్తి దాల్చి సజ్జనుల
 బంధుమిత్రాశ్రితపరిజనంబులను
 బంధురబుద్ధి సంభావించుకొనుచు
 కులకాంతయందె మేల్ కూరిమిభోగ
 ములఁ బొందు పరదారలను నోరఁ డెందు
 నియతకాలములయఁగ దీప్తివర్గంబు
 ప్రయమునఁ జేకొను పేదలనరయు
 నసమవెచ్చమునేయఁ డతితోభ్రమోదఁ
 డెనగు నాదాకన్న హెచ్చుకుఁ బోఁడు 30.
 తల్లిదండ్రుల దేవతలకా భజించు
 నెల్లధర్మంబులు హితమతి నలుపు
 నప్పలన్నను తంటలన్న వడంకు
 తప్పఁ డాడినమాట తగవు మీరండు
 హీనవృత్తికిఁ జొరఁ డేపట్లనైన
 మానంబు వదలఁడు మదము గైకొనఁడు
 దయయు దాక్షిణ్యంబు దనరంగ నడుచు
 నయము సౌజన్య మెంతయు మానఁ డాతఁ
 డీరీతుల గృహస్థుఁ డెనయు నీతులను
 మీరక వర్తించు మిగుల నవ్విప్రుఁ
 డతని యిల్లాలు ప్రాయము చక్కదనము
 మతియు శీలంబును మాస మార్జవము
 నత్తకు మామకు నై నట్ల నడత 40.

చిత్తప్రసన్నత చెలిమి మృదూక్తి
 పతియె దేవతగాఁగ భావించు తలఁపు
 వ్రతనిష్ఠ దయయును ¹ నమ్రతయోర్పు
 నవరసజ్ఞతయు ధర్మానుకూల్యంబు
 లివి యెల్ల కులసతి కెనయు లక్షణము
 లగుట నీగుణము లింపగు నలంకార
 ముగఁ బూని తను నెల్లపొలతులు వొగడఁ

50.

దనరుచుఁ గొందఱి దనయులవరుసఁ
 గని మన్ని కంచంతకాపురంబుగను
 దంపతు లనోన్మనోదత్తభావముల
 నింపొంది కొన్నియెం డ్లిట్టు లుండంగ
 జనకుఁడు జననియున్ జనినంత వారి
 శనుపమంబుగ బిత్రయజ్ఞంబు దీర్చి
 విహితకర్మములెల్ల వెలయఁజేయుచును
 బహువత్సరంబులు వ్రబలి వర్తించె
 నంతటఁ గొన్నాళ్ల కావిప్రవరున
 కెంతయు భాగ్యంబు వెడలు దుర్దశను

60.

పొలములోఁ బశువులం బులులు రోగములు
 పొలియించె చోరు లప్పుడె యింటనుండు
 ధనముల్ హరించిరి ధాన్యం బకాల
 ఘనవర్షముల వెల్లిగలిసెను జూత
 యీవికి లోభించె నిచ్చినరుణము
 లేవగలనురాక ² యిష్టకులఁబడియె

1. వ్రా. ప్ర. సంపవయోర్పు.

2. వ్రా. ప్ర. హిజుగుల.

చేలు పంటదొలంగె క్షేత్రము లెండ
 మేలుభూషణము లెమ్మెయి మాయమయ్యె
 నీరీతి శ్రీవీగి యేగంగ నంత
 దారిద్ర్యభూత మెంతయు నిల్లు సాచ్చె
 నది చూచి తమరుండ ననువుగా కతని
 ముదము ధైర్యము రూపమును నేర్పు దరిగె
 నెన్నెన్ని పోయిన నెలమిక్కిరియును
 బన్నిన సుకృతముల్ పగులక నిలిచె
 నెండమావులవంటి యీధనంబునకు
 మెండుదై న్యమునొంది మేనమ్మి కొలిచి
 వంచించి కడ తేరువాటులు గొట్టి
 కొంచించక నకృత్యకోటికి న్నాగ్ని
 గడియింతు రవి పోవగన్ నిల్వలేరు
 విడువను లే రెంత వెడమాయ యాస
 తరళమా నల పారదముచేత సుదృఢ
 తరకాంచనము జెందు తగు వాదికరణి
 ధన్యులు సిరమైన ధనముచే భువన
 మాన్యమా సత్కిర్తి మహిమజ్ఞేగొండ్రు
 అపు డాసరోజుకీ యతిదీన యగును
 ద్విపము మ్రింగినయట్టి వెలగపంటిక్రియ
 రిత్తబోయిన తన గృహగర్భసీమ
 తత్తరంబునఁ జొచ్చు తడవు వే వెడలు
 పొద్దు పల్మరుఁ జూచు పొగులుచు నూర్పు
 నెదియు లేమిచే నెంతో చింతించు

70.

80.

90.

బడలిక వసివాడు బాలురఁ గాంచు
 కడుఁ జేయునదిలేక కన్నీరు డించు
 విభునిచెంతకుఁ జేరు వెనఁ బల్కవెఱచు
 నభిమానవతి గాన నాత్మలోఁ గుండు
 నిటుల దారిద్ర్యాన్ని నెంతయుఁ గుములు
 కుటిలాలకను జూచి కొడుకులఁ జూచి
 మన మెరియుచు ధరామరవర్షుఁ డెంత
 ఘనదుఃఖములఁ జూడఁగాఁ జాల నిట్టి
 తనువుతో హీనవర్తనలకు నొగ్గి

100.

యెరుల వేడఁగఁజాల నుద్ధతులై న
 దొరలఁ గొల్వఁగఁజాల దుర్విధి యిట్లు
 లేమిఁ జూపిన సిగ్గులేమి మే లేమి
 లేమికన్నను మనలేమియే మేలు
 అని రోసి యెద శోక మడరంగ ఘోర
 వనిఁ జొచ్చి తిరుగుచు వచ్చి యుచ్చోట
 కపిలతీర్థముగాంచి కపిలేశుఁ గొల్చి
 విపులసౌఖ్యకరంబు వేంకటధరముఁ
 గని యధిరోహించి క్రమమున నందు
 మును వజ్రతీర్థాది ముఖ్యతీర్థములు
 పదియునై దును రెండు పరికించి మునిగి
 తుద కేగి యొక్క యద్భుతమైన మునిని
 నిడుదకెంజడలఁ బూనిన యోగమట్టై
 యొడల తెల్లనిభూతి యుదరబంధంబు
 నిటలోర్థవుండ్రంబు నెరయు గడ్డమును

110.

స్ఫటికాక్షమయమైన జపమాలికయును
 కట్టినపులితోలు ఘనకమండలము
 పట్టినదండంబు పటుయజ్ఞసూత్ర
 మరమోడ్చుకనుదోయి యచలసంస్థితీయు
 మెరయ మంత్రావృత్తి మెదల నోష్ణములు

120.

హరిపదధ్యానయోగానందసింధు
 పరివాహమగ్నహృత్పద్మతనుండు
 వై రాగ్యజితమారు వారిజోద్భవకు
 మారునట్టి ససత్కుమారుఁ గన్గొనియె
 కని నిరనాధిత్యకావనంబునను
 వినుతతేజఃపుంజవిగ్రహుం డగుచు
 కనుపట్టెడి నితండు కమలసంభవుఁడొ
 వనజారి మాళియెు వనజలోచనుఁడొ
 గాకున్న మునుల కీకాంతిరూపములు
 చేకురు తెబ్బుంగి చిరతపఃక్లేశ

130.

మనుభవింపుచు డస్సి యస్థులై యెండి
 కనువేదు రయ్యుండఁ గనమె యమ్మునుల
 సుకుమారవంతుఁ డాసురుచిరాకారుఁ
 డకళంకమోదంబు నలరించె మదికి
 నీమహామహుఁడు నాయెడఁ దీర్వజాలు
 వేమారు కారుణ్య విభవంబుచేత
 ననుచు నూహదలంచి యాయోగి యెదుట
 జని భక్తి సాగిలి సాష్టాంగమెఱిగి
 దీనవత్సల! కృపాదృష్టిచే నన్ను
 పూని రక్షింపు నాపూర్వదుష్కృతము

140.

వలన మహాదుఃఖవారిలో మునిగి
 నెలవు గానక నేను నిను దెప్పఁగాఁగఁ
 గనుగొంటి నన్నిక కడతేర్చు గదనె
 యనఘాత్మ శరణు నీ వని నమ్మినాడ
 నని విన్నవించంగ నాయోగిమాళి
 కనువిచ్చి చూచి యోగంబున నరసి
 వినుము భూసురవర్య వెతఁబడనేల
 మునుజన్మమున నీవు మూర్ఖతచేత
 మానవేంద్రులచెంత మంత్రివై యుండి
 దానవిఘ్నముఁజేసి దత్తవిత్రములు

150.

మరలహరించి సన్మతులబాధించి
 యొరులకలిమికి నీర్ష్య నుడుకుచుఁ జాడి
 పలుకుచు శ్రీహరిభక్తియు లేక
 పలుగాకీవై యున్న పాపంబు లిపుడు
 మొనసి యీగతి దుఃఖముల నించెఁగాన
 తననేర్పనను దీర్చ తరమె యెవ్వరికి
 భువిజనంబులె కాదు పురుహూతముఖ్యు
 లెవరై న ప్రారబ్ధ మెడలించఁగలరె
 ఐన నీ కొకయుపాయము దెల్పె దనుచు
 మానంగ దురితముల్ మరి సిరుల్ గలుగు

160.

వనరుహాక్షప్రాణవల్లభ లోక
 జనని మహాలక్ష్మీ సంపత్స్వరూప
 మయిమించు నద్దేవి వై నవ్యూహములు
 జయకీర్తి లక్ష్మీనా జగతి మవ్వగలఁ
 జెలఁగు నావ్యూహాలక్ష్మీయె వాసుదేవ

విలసితకారుణ్యవిగ్రహ యగుచు
 ప్రారబ్ధము లడంచి భక్తకోటులకుఁ
 గోరినయిష్టముల్ గొబ్బున నొసఁగఁ
 జాలు నయ్యందిరక శరణుగాఁ జెంది
 మే లొందు మనుడు భూమిసురుం డలరి

170.

మాసీంద్రునకుఁ జాల మఱిమఱి మ్రొక్కి
 పూనికఁ గేల్మోడ్చి పొగడి వెండియును
 మునివర్య యాదేవీఁ బొడగాంచు తెట్లు
 దనరు నెచ్చట నెట్లు ధ్యాన మెబ్బంగి
 యెందు ప్రసన్నయా నిలలోకజనని
 పొందుగాఁ దెలుపు మిప్పుడె యట్లనేతు
 నని యడిగిన వాని నాయోగి కరుణఁ
 గని విను స్వామిపుష్కరిణిచెంగటను
 వరదుఁ డయిన శ్రీనివాసు పేరురమె

యిరవుగా నెలకొని యీవ్యూహలక్ష్మీ

180.

పొందమ్మిగదై ద్విభుజయై వసించు
 కుందనపుంబొమ్మ కొమరు మీఱంగ
 నాయందిరం దిరమైన సద్భక్తి
 పాయక మదినిల్చి స్వామిపుష్కరిణి
 పావనోదకములక బరిశుద్ధి గాంచి
 భావంబునన్ రమాపతిని భావింపు
 మాపుడె ప్రసన్నుడై యల శ్రీనివాసుఁ
 డవరిమితప్రేమ నందుఁ గన్పట్టి
 నినుఁ గృతార్థునిఁ జేయు నిక్కమం చొక్క
 మనువువదేశింప మదిఁదాల్చి యతఁడు

190.

తనకు సాగిలిమొక్కి తగ లేచుమున్నె
 తన యోగమహిమ సంతర్హితుండయ్యె
 తంత నాత్మారాముఁ డాకస్మికముగఁ
 జెంత నుండిన యోగిశేఖరుఁ డెందుఁ
 గచుపడకుండినఁ గడు చోద్యమంది
 తనువు గగుర్ప మందత నిల్చి కొంత
 తడవుకుఁ దెలివొంది తడవాటు విడిచి
 జడదారి దెల్పిన జాడ దలంచి

యరుగుచుఁ గోనలు నడవులు గడచి
 దరులు బల్చరులును తడవుచు నడచి

200.

యుడివోని విరిదోట లొప్పు నొక్కెడను
 కడువడి స్వామిపుష్కరిణిని గాంచి
 సదయఁ డమ్ముని దెల్పు స్వామిపుష్కరిణి
 యిది యంచు మదినెంచి యెంతయు నలరి
 శంకింప కాతీర్థసలిలంబు నందు

నంకల్పపూర్వమై స్నానం బొనర్చి
 సకలకల్మషములు నడలించి భాగ్య
 నికరంబు చేకొని నిత్యకర్మములు
 జపములు గావించి సరస నుల్లసిలు
 నుపవనాంతరసీమ నొనర దీపింప

210.

నందు కుందనపు తళ్ళందుగోపురము
 లిందుకాంతంబుల నెనఁగు ప్రాకార
 మింపుసొంపులు నింపుమీరు సౌధములు
 కెంపులగుంపు చెక్కిన మంటపములు
 పచ్చరాల నొనర్చు బహువిమానములు

మెచ్చుగా నీలనిర్మితవేదికలును
 వైడూర్యఖచిత మౌద్వారమండలము
 చూడనౌ పగడంపు సోరణగండ్ల
 నాణిముత్తెంబుల నలరు తల్పులును
 మాణిక్యముల మించి మలచు కంబములు

220.

గోమేధికోజ్వలకుట్టిమంబులును
 హైమోరువుష్యరాగాస్థానములును
 బహురత్నహర్యాథ భద్రాసనములు
 రహిమించు నాపుల్గురా సిడంబులును
 సిడములతుదల మోసెడు ఘంటికలును
 తొడరి యాఘంటలతోఁ బల్కు చిల్కు
 లలచిల్కు-పల్కుల కలరు నచ్చరలు

... ..

అచ్చరల్ నర్తించు హరుపురచ్చలును
 రచ్చల ఘోషించు రమ్యవాద్యములు
 నావాద్యముల్ విని యరుదెంచు వేల్పు
 లావేల్పులను గూడి హర్షించు మునులు
 మునుల హరిస్తోత్రములు దనరంగఁ
 దనరంగు భూనభోతరములు మెఱయ
 మెఱపులు వేవేలు మెదలక నిలిచి
 మెఱసినచాడ్పున మింటిపై నంటి
 నటియించు గంధర్వనగరంబు పగిది
 పొటమరించిన మాయవూన్కి చందమున
 నొక దివ్యమందిరం బొప్పంగఁ గాంచి
 వికలచిత్తుండయి విస్మయం బొంది

230.

240.

యిది యేమిచోద్య మీయెడ నేన ముందు
 వదునై దువరుసల బరికించి యందు
 నిర్జనంబగుట నీనిలయంబు గాన
 నిర్జరమాయఁ గన్పించెనో యిపుడు
 కలయొ నిద్దురలేక కల యెల్లు గలుగు
 కలవళంబున భ్రాంతిగాఁ దోచినదియొ
 శ్రీనివాసుఁడు నన్ను జెలిమి రక్షింపఁ
 దానె యీహుంబు దాల్చి వచ్చుటయు
 జనుల కదృశ్యుండై జగదీశ్వరుండు
 దనరు నీగిరి నంచుఁ దపసి మున్ దెలిపె

250.

నాదు భాగ్యవశంబునకా దృశ్యుఁ డగుచు
 నీ దివ్యగృహమున నెనఁగునో శౌరి
 చొచ్చి చూచెదఁగాక సొలయ కే ననుచు
 వచ్చి యాభవనంబు వడిఁ బ్రవేశించి
 వరగోపురము దాటి ద్వారముల్ గడచి
 పరికించి మణిమంటపములు వేదికలు
 మరియుఁ గన్గొనుచు హేమమయసౌధములు
 సరసి మహావిమానాంతరమ్మునను
 చింతామణిమయ సింహాసనమునఁ
 గాంతామణి యురంబు గదిసి రంజిల్లఁ
 గౌస్తుభమణియందుఁ గడుదీప్తు లొసఁగ
 నిస్తులవనమాల నెరి దావి నింప
 విమలహారంబులు వెడనిగ్గు నెరప
 కమనీయశంఖచక్రము లిరుగడల
 నయనేందురవుల విన్నాణంబుఁ జూప

260

నయముగా వీనుల స్మృకరకుండలము
 లలరువిల్కాని సోయగములఁ గెల్చి
 బలిమిఁ దెచ్చిన డాలు పగిది నిం పెనఁగ
 ఘనకీరీటంబు కంకణము లుంగరము
 లనుపమభుజకీర్తు లంగదంబులును

270.

మిసిమియొడ్డాణంబు మేలురకంపు
 పసిడిరెంపెము మీఁదఁ బరగుమేఖలయు
 గండపెండేరముల్ కటిఁ గట్టినట్టి
 మండలాగ్రము జీరు మంజీరములును
 మించులుక రతనంపుమెఱుఁగునిగ్గులును
 మించులమించులక మించి రాణించ
 జగమెల్ల నాక్రమించఁగ గమకంబు
 దగు పాదముల చక్కదనము పిక్కటిలు
 పిక్క లోయ్యారంపుబిగు వండు తొడలు
 మిక్కిలి సింగముక మెచ్చని కౌను

280.

మురువుహమును జూపు మూపులసౌబగు
 కరికరంబులడంబు గలభుజంబులును
 పూవుబోడుల చొటిపోటుల నీటు
 శ్రీవత్స మనుమత్సచే డాచు నురము
 గొల్లగుబ్బెతల సంకులగాఙు లొత్తి
 మల్లాడు దద్దురుల్ మాయని గళము
 పాలకడలిపట్టి పట్టెన బాళిఁ
 గ్రోలఁ గ్రోలఁగఁ దృప్తిగొలుపని మోవిఁ
 కరుణారసముగుల్కు కన్నుదమ్ములును
 చిఱునవ్వువెన్నెల చిలుకు నెమ్మొగము

290.

నంగకాంతివిధంబు నంటి సొమ్ములకు
 సింగారమొనరించు చెలువు మీఱంగఁ
 బొంగారు కార్మోగుల్ భువి నిల్చినటుల
 శృంగార మొకమూర్తి చేకొన్న పగిది
 కన్నులభాగ్యంబు గనుపట్టి యెదుట
 నున్న తాకృతి దాల్చి యొప్పుచున్నటుల
 నుడివోని జవ్వనం బొరపుమే నూని
 పుడమిపై నాడుచుఁ బొడచూపినటుల
 నెల్లసోయగములు నేకీభవించి

యల్లన చైతన్య మందినయటుల

300.

నానందమంతయు నావిర్భవించి
 జ్ఞానసంపదలీల సల్పుచున్నటుల
 సతతంబు సిరు లిచ్చి జనులఁ బ్రోవంగ
 వితరణదేవత విలసిల్లునటుల
 ధారుణి గావించు తపములవలన
 భూరిపుణ్యము లొక్కప్రోవైన యటుల
 చెలఁగుచు నిలుచున్న శ్రీ వేంకటేశుఁ
 దిలకించి యతఁ డెదక దెలివి కలంగ
 భయవిస్మయానందభక్తిదైన్యములు
 రయకంపపులకసంభ్రమము లక్షణమె

310.

యడ కనురెప్పవేయక వెనఁ జూచి
 పుడమి జాగిలిమొక్కి పొదలు బాష్పములు
 గురియ క్రమ్మఱలేచి కోరికలెల్ల
 మరచి చూచుచు నిల్చె మందభావమున
 అపుడు నిర్వాజదీనావనోత్సుకతఁ

గృహ వెల్లివిరియ వీక్షించి యవ్విప్రు
 జడియ కోడకు మని చల్లనిదృష్టి
 కడునాదరింపుచు కమలేక్షణండు
 వినుతభూసుర నీకు వెత లేల యింక
 కనికరంబునలక్ష్యై కరుణించె నిన్ను

320.

చిరతరై శ్వర్యంబు చిత్తసమ్మదము
 వరపుత్రసంపద వై భవంబులును
 జనపూజ్యతయు నీ కొసంగుదు నెపుడు
 జననిగర్భమునందు జనియించుక్లేశ
 మొందవు ¹ మోక్షంబు నొసంగుదు తుదను
 ముందుగా విజ్ఞానమును నీకుఁ గల్గు
 నని యానతిచ్చి మాయలు గప్పి యపుడె
 ఘనమందిరము దాను గనుపించడయ్యె
 అంతట నావిప్రు డం దేమి గాన
 కెంతయు వెఱఁగంది యెద శ్రీనివాసు

330.

చెలువు నమ్మందిరశ్రీకరాకృతియుఁ
 దలఁచి దలఁచి సంతతచింతతోడ
 నానందబౌష్పంబు లడర కన్గవను
 మేను వడంకఁగా మెల్లనే మరలి
 స్వామిపుష్కరిణిప్రవాహంబునందు
 నేమంబులను దీర్చి నెలకొన్నభక్తి
 శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁ జింతించుకొనుచు
 భావంబలర నాత్మభవనంబుఁ జేరు

తలఁపుతోఁ దరలెనంతను వాని యింట
నెలనాఁగ కూరపా దిలఁ ద్రవ్వటయను

340.

పెన్నెఱానముగాంచె పృథివీశ్వరుండు
మన్నన నవ్విప్రమణి గౌరవంబు
పరికించి నిజహితప్రకరంబుచేత
వరధనభూషణవ్రాతముల్ పనిచె
చేలు మల్లను దుక్కి నేయ కెంతయును
మేలుపంట ఫలించె మిక్కిలి సిరులు
పూటపూటకు హెచ్చె పుత్రులు నేర్పు
పాటిల్ల విద్యల ప్రాధిఁ జేకొనిరి
ఇటులసంపదమించు నింటికి నతఁడు

350.

పటుతేజ ముప్పొంగ వరతెంచునపుడు
వారలబంధువుల్ పండితోత్తములు
దూరం బెదుర్కొని స్తుతులు నేయంగ
వచ్చి యచ్చెలువ నావరకుమారులను
| గుచ్చి కౌగిటఁ జేర్చుకొని యూరడించి
శ్రీకాంతపదభక్తి చెలగంగ సిరులు
గైకొని కొన్నాళ్లు కడుసుఖముగను
సకలధర్మంబులు నలుపుచునుండె
నకుటుంబమున వృషాచలసమీపమున
కరిగి నిత్యనివాస మందుఁజేయుచును

360.

హరిచరణంబుజఘ్నానయోగంబు
సాగించి యోగియై సంసారసంభ
వార్తి దొలఁగ ముక్తి హరికృపఁ గాంచె

సీపుణ్యచరితంబు నెవ్వరు వినిన
 నేపుమీఱఁగ నిష్ట మెల్లను గలుగు
 తొలఁగు నాపదలెల్ల దురితంబు లఱఁగు
 చెలఁగును హరిభక్తి సిద్ధమెంతయును
 నావుడు నల సూతునకు మ్రొక్కి మానులు
 ణోవిదోత్తమ మాకుఁ గుతుకం బెసంగ
 తెలివిగా వేంకటాద్రిప్రభావంబు
 తెలిపితి రందు పదియునై దురెండు

370.

పదునేడుతీర్థముల మహిమావర్ణనము — కపిలతీర్థము.

పరమతీర్థము లెట్లు పరగు నిమ్మహిమ
 యెరిగింపు మని వేఁడు ఋషుల కాసూతుఁ
 డనుమోద మలర ము న్నది దెల్పఁదొణఁగి
 వినుఁ డట్టివేంకటోర్విధరంబునకు
 దిగువ నాగ్నేయైకదిగ్భాగమునను
 నగరాజకన్యకానాయకుఁ డైన
 హరులింగమూర్తినా యతలాంతరమున
 నరుదార కపిలసంయమి పూజనేయు
 చుండంగ నాలింగ మొకకారణమున
 మెండువేగమున భూమిమండలంబు
 గండిగా భేదించి కడునన్నగంబు
 దండ పైకెగయ నత్తటి నాబిలంబు
 గపిలేశ్వరుండు రాఁగలిగినకతన
 కపిలతీర్థంబయ్యె కడుఁ బావనముగ
 నందు పురందరాద్యమరు లయ్యిశుఁ

380.

గందువ భజయించి కాంచిరి సిరులు
కావున నిల నట్టి కపిలతీర్థప్ర
భావంబు వర్ణింప బ్రహ్మకుండరమె

ఇంద్రతీర్థమహిమ.

నావయి నింద్రుం డహల్యసు గలయు
పాపంబు దొలగఁ దపం బొనరించ
నతని బావనుజేయు నాసరోవరము
క్షీతి నింద్రతీర్థమన్ కీర్తి వహించె

390.

విష్వక్సేనతీర్థము.

వానికి నెగువ విష్వక్సేనతీర్థ
మూనుపుణ్యోదకం బొంబు ముం దచట
నరుణకుమారుండు వదలనిభక్తి
హరిపూజ యొనరించి యనఘాతంక డగుచు
వనజాక్షునకు పడవాలు దా నయ్యె
వినఁగ నాతీర్థంబు విభవంబు కొలఁది

శంఖచక్రాదితీర్థములు.

పయి నై దు సరముల పంచాయుధములు
ప్రియమున హరిఁ గొల్చి పెనుపొందుకతన
నవి శంఖచక్ర శార్దూదిసంజ్ఞలను
భువికీర్తిఁ గని లోకపూజ్యంబు లయ్యె

400.

అగ్నికుండాఖ్యతీర్థము.

నటమీఁద త్రేతాగ్ని లాత్మకుద్ధికిని
పటుతపంబులు సల్పి పావను లగుట

నాతీర్థ మగ్నికుండాఖ్యమై సకల
పాతకంబు లక్షించి ప్రబలె నిమ్మహిని
అందుకు నుషరిభాగావనియందు

బ్రహ్మతీర్థము.

ముందర నాచతుర్ముఖుఁడు ముకుందుఁ
గనుఁగొందు నని యెంచి ఘనయోగనిష్ఠ
ననుపమంబుగఁ బూనె నబ్జసహస్ర
మంత శ్రీకాంతు నేకాంత భక్తి గని
సంతసమొందుటకై జగతి నాకొలను
బ్రహ్మతీర్థం బనుఁ బరగ నం దజుఁడు
బ్రహ్మాత్మవమువేళ బరతెంచు నెఱుడు

410.

సప్త తీర్థములు.

నవల సప్తర్షు లత్యద్భుతపము
సవరించి రటుగాన సప్తతీర్థములు
కలుషహరంబుగా ఘనుల వేరిటివి

... ..

యట్టితీర్థముల మాహాత్మ్యము దెలిసి
నెట్టుగ వర్ణింప నేరఁ డాశేషుఁ
డితిహాసమొక్కటి యిట్టి యర్థమున
శ్రుతమయ్యె మునులది చెప్పిరి వినుఁడు

420.

శోణపుర బ్రాహ్మణునికథ.

మును శోణపురమున భూసురుఁ డొకఁడు
వినయనంపన్నుండు విష్ణుభక్తుండు
కలఁ డాతఁ డొకనాఁడు ఘనశాస్త్ర మరసి

తోలుజన్మమునఁ దన మరితకర్మములు
 తెలిసి పశ్చాత్తాపదీనభావమున
 నల వాని కై నప్రాయశ్చిత్త మిలను
 తీర్థయాత్రయె యంచు దివ్యంబు లైన
 తీర్థంబు లన్నియు తిలకించు కొనుచు

430.

భూమిప్రదక్షిణంబును జేయఁ గడిగి
 కోమలి సుతులఁ గై కొనని విరక్తి
 నారేయి నిదురించునపుడు స్వప్నమున
 వారిజాక్షుఁడు కృప వాని కిట్లనియె
 వినుము భూసురవర్య వేంకటశైల
 మున సప్తదశతీర్థములు గల వందు
 నొకదినంబును స్నానమొనరించువార
 లకుఁ దీర్థయాత్రాఫలంబు సిద్ధించు
 ధరవేంకటాద్రిప్రదక్షిణంబునను

బురుషులకు లభించు భూప్రదక్షిణము

440.

వలన గల్గు ఫలంబు వనితలకై న
 కలుగు నన్నట్లుగాఁ గలఁగని లేచి
 యతఁడు మనంబున నాశ్చర్యమొంది
 వెతకుచు జనుదెంచి వేంకటాచలము
 కనుఁగొని నేవించి కపిలతీర్థంబు
 మునుకొని యన్నీట మునిఁగి యాగిరికి
 పోసఁగ ప్రదక్షిణంబును సల్పె నపుడె
 యెనఁగె నాతని కెల్లనిష్టసంపదలు
 కావున నట్టి వేంకటగిరి మహిమ
 భావించి యెంతని పలుకశక్యంబో

450.

మరియు నిమ్మహియందు మహితతీర్థంబు
 లరయంగ మూడుకోట్లకోటియును
 గలవు వానికి నాదికారణంబగును
 సలిసంపదఁ బొల్చు స్వామిపుష్కరిణి
 యేలికె యిది యకాట నిలఁగల్గుతీర్థ
 జాల మాశైలనిర రజలంబులను
 నెలకొనియుండు నిన్నిటి క్షేత్రపాలుఁ
 డెలమి సాలించు నయ్యెడ శౌరియాజ్ఞ

పాండవతీర్థము.

మును పాండవు లరణ్యముల సంచరించ
 గను కృష్ణుఁడు జయంబుగలుగు వారలకు

450.

శ్రీనివాసాచలశిఖరంబునందు
 పూని వత్సరము తత్పూర్వోదకముల
 స్నాతులై నియమంబు సల్పితీరేని
 ఖ్యాతిగా వైరుల ఖండించి జయము
 గైకొని యెడ రంచుఁ గరుణ బోధింపఁ
 జేకొని యల యుధిష్ఠిరముఖ్యు లేవు
 రట్టిపాంచాలియు నాగిరి యొక్క
 పట్టన రమ్య మైపరగుతీర్థంబు
 చెంత వాసముచేసి శ్రీపతిఁ గొల్చి
 యంతయు జయమొంది యిల నేలి రదియ

470.

పాండవతీర్థంబు పావనం బట్టి
 కొండ నుండెడిగనుల్ కొలదియే ! మణులు
 పసిడియు వెండి తామ్రములోహములును

వెనబారు హ్రాదములు వివిధౌషధములు
 నమితంబు లై కల వవియు నొక్కొక్క
 నమయమునాదు దృశ్యములై చెలంగు
 నాగిరి శ్రీనివాసాకృతిఁ బూని
 యోగీంద్రులకుఁ దోచు నొక్కొక్కవేళ
 నొకవేళ కనకాద్రియొరపున నుండు
 నొకవేళ రత్నశృంగోన్నతిఁ జూపు
 నొకవేళ శేషునియొడికంబు దాల్చు
 నొకవేళ వింతరూ పొనరంగఁ దనరు
 హారి మాయగావించునట్టి చండమున
 హారిరాజగిరియు మాయలు నేయుచుండు
 న మ్మహాగిరి భక్తి నర్థించువారి
 కమ్మెయి తానిచ్చు నెల్లకోరికలు
 భువి మూఁగ కనులాపములు నేర్పు గురుండు
 చెవిటి కేకాంతంబు చెవిఁజొన్ను సఖుండు
 పిచ్చుకుంటును నడిపించు బల్వెజ్జు
 హెచ్చుదయ్యము నిగ్రహించు మాంత్రికుండు
 గుడ్డివానికి చూడ్కు లొసఁగెడుదాత
 గొడ్డురాలికి చూలు గొలిపెడుజాణ
 యూ వేంకటనగంబు నంతరంగమున
 భావించి నేవెంతు ప్రతిసంధ్య మేను
 వినుఁ డింక నద్భుతవృత్తాంత మొకటి
 ఘనుండు జైమిని దెల్పుగా వింటి మున్ను
 స్వామిపుష్కరిణి కీశాస్యదిక్ష్ణీమ
 గోముండు వై కుంతగుహ యన నొకటి

480.

490.

వై కుంతగుహమహిమావర్ణనము.

యందు వై కుంతగుహాకారముగను
కుందనంబుల జెక్కు గోపురంబులును
మణిమయప్రాకార మంటపంబులును
ఘృణిమీరు కాంచన కేతువారములు
పగడపు కొణిగలఁ బరగు మాల్లిగెలు
మగరాల బిగియించు మందిరావళులు
నాణిముత్తయముల నలరు తోరణము
మాణిక్యఖచితహర్మ్యప్రకాండములు
బాగైన యుబ్బుచప్పరముల గుములు
లాగుల వేడ లుల్లసితవేదికలు
చకచకద్రుచిమించు చంద్రశాలలును
ప్రకటచతుశ్శాలపానశాలలును

500.

510.

పటుగీత శాలలు బలుకురుంజులును
నటన శాలలు వాహన స్థానములును
బంగరువన్నెల బరగు నేనుఁగులు
రంగుపచ్చలనిగ్గు రాణించు హరులు
ఖేచరగతి మించు కెంపులతేరు
లేచక్కి నడచు మహీరుహంబులును
లయ తప్పక నటించు లతికాగణంబు
నయముగాఁ బల్కు నానామృగంబులును
వేదాంతములు జదివెడు పక్షితతులు
సాధులై మెలఁగు భజంగపుంగవులు
తగుఱోర్కె లొనఁగు చింతామణిగురులు
మగువలతో నాడు మణిపుత్రికలును

520.

వాయింఛకయె మ్రోయు వాద్యబృందములు
 పాయక విహరించు పద్మాకరములు
 బహుళకాంచనమణిప్రభల నిన్నియును
 రహి మించి కోటిసూర్యప్రకాశమున
 గంధర్వనగరధిక్కారియై మీఱి
 బంధురశ్రీలచే భాసిల్లు పురము
 శ్రీభూమినీళలు నేవింప శౌరి
 ప్రాభవంబున నందు బరగుచు నిత్య

530.

సూరులు ముక్తులు శుద్ధసత్వంబు
 మీరి కొల్వఁగ లీల మెఱయుచునుండు
 నశశంకరేంద్రులు నమరగంధర్వ
 భుజగకిన్నరనరపుంగవుల్ మొదలు
 నెవరును గననేర రీశ్వరు మాయ
 దవిలియుండుటఁజేసి తత్రప్రభావంబు
 పొగడంగ వశమె మాబోంట్లకు నెల్ల
 భగవంతుఁడే దాని భావింపనోపు
 మును రాముఁ డాదశముఖుని ఖండింప
 వనచరనేనతో వచ్చుచుండంగ
 నంజనాదేవి యాహనుమంతుఁ జూడ

540.

అంజనాదేవి రామునికి హితవుచెప్పట.

రంజిల్లు చటు చేరి రఘువీరుఁ గాంచి
 ప్రణమిల్లి దేవ ! యారావణాసురుని
 రణమునఁ గెల్వ దుర్ఘట మెవ్వరికిని
 దేవర నల వైరిఁ దెగటార్చి గెలువ

గా వేంకటేశ్వరుఁ గాంచి ప్రార్థించి
 స్వామిపుష్కరిణిని స్నానంబుచేసి
 స్వామిచే వరమంది చను మని పలికె.
 అపుడు శ్రీరాముఁ డాయంజనాదేవిఁ
 గృహను వీక్షించి యాకెలను నిల్చున్న
 హనుమంతుఁగనుఁగొన్న నతఁడు కేల్కొడిచి
 వినయంబుతో నట్ల విన్నవించుటయు
 మోమున చిఱునవ్వు మొలకలెత్తంగ
 రాముఁ డట్లగునంచు రయమునఁ దరలి
 వనచరసైన్య ముర్వడి నడువంగ
 వనములు గిరులు గహ్వరములు నదర
 ధరణి వడంక దిక్కుటములు బెదర
 నెరసి భానుని గప్పి నెగడ రజంబు
 దండ్రిగా సింహనాదమునేయువారు
 కొండలపై నెక్కి కుప్పించువారు
 పెంపొందువృక్షముల్ పెకలించువారు
 సొంపున తేనియల్ జాత్రెడువారు
 బిగువుతో నొండొరుల్ పెనఁగెడువారు
 మిగుల రాఘవుకూర్మి మెచ్చువారలును
 విడివడి విహరించ వెంకటాచలము
 వడి నెక్కి మక్కువ వనజకల్పార
 వారహరిణియైన స్వామిపుష్కరిణి
 తీరంబున వరాహదేవు సన్నిధికి
 వచ్చుచో నుగ్రుండై వారిజమిత్రుఁ
 డుచ్చస్థితిభజించి యుర్వి కత్యంత

550.

560.

570.

సంతాపమొనరింప సాగెఁ బ్రతాప
 మొంతగల్గిన నంత నిల నెల్లవారిఁ
 బొగిలించు నతిదుష్టభూపాలుపగిది
 దగ మించు సైన్యమంతయు వాడినటుల
 వగమించు బలుకాక వనమెల్ల వాడె
 బుగబుగ నుడికె నంబుభరంబు లపుడు
 సౌమిత్రయును రామచంద్రుఁ డాసరసి
 నేమంబులను దీర్చి నీలశైలేశు
 భావించి యశ్వత్థపాదపచ్చాయఁ
 గ్రేవ నంగదుఁడు సుగ్రీవుఁడుగో గొలువ

580.

సమ్మదంబున నుండు సమయంబునందు
 నమ్మహీధరమున నమృతోపమాన
 ఫలములు కందముల్ భక్షించి యింపు
 చెలఁగఁ దేనెలు గ్రోలి చెలరేగి నేన
 రురుల బల్ దరుల మేల్చరుల గోనలను
 తరుగణంబుల శృంగతటముల నిండి
 జవలీలచేఁ జాలఁ జరియింపుచుండె
 గవయ గజ గవాక్షు గంధమాదనులు
 మరి శరభసుషేణమైందద్వివిదులు
 తరలి యీశాన్యది క్కటిని గ్రుమ్మరుచు

590.

వై కుంతగుహ వై భవము.

నం దొక్క గుహఁ గాంచి యంచితానంద
 కందళితాంతరంగంబులతోడ
 నచటఁ బ్రవేశించి యంధకారంబు

ప్రచుర మానటుగానరాక యొండొరులు
 కేలుకే ల్చెనకుచు కేరి నవ్వుచును
 చాల కక్కనముగా చనచన నందు
 వెన్నునికృప గొంత వివరబుదెలిసి
 తిన్నగా ముండట కీర్తి రంజిల్ల
 కాంచనమణిమయాకార మాపురము
 గాంచి యచ్చెరువొంది కడుచేర నరుగ
 బహురత్నతోరణప్రాసాదసౌధ
 గృహపాళికాట్టాలకేతుజాతముల
 మండపంబులు మణిమయవిమానములు
 మెండుగాఁ గనుగొంచు మెచ్చుచు నౌర
 అందరు నిందు వీతాంబరధరులు
 సుందరకాస్తుభశోభితవక్షు
 లంబుజాక్షులు సమాయతచతుర్బాహు
 లంబుధర శ్యామళాంగాభిరాము
 లంచితశంఖచక్రాదిసాధనులు
 చంచత్కిరీటాదిసకలభూషణులు
 వీర లెవ్వరో శౌరివీక నున్నారు
 తా రిటు వేషముల్ ధరియించినారొ
 యనుచు నివ్వెర గంది యరుగంగ నెదుట
 ఘనవిమానం బొండు గనుపించె నందు
 వై కుంతవాసుండు వాసుదేవుండు
 శ్రీకాంతధరణియుఁ జెంగట నుండ
 నీలావధూమణి నెమ్మి భజింప
 చాల కొందరుచెలుల్ చామరల్ వీవ

600.

610.

ఫణసహస్రమణిప్రభాభాసమాన
ఫణిరాజమృదుభోగభద్రాసనమున

620.

నాసీనుడై సవ్యహస్తాంబుజంబు
వాసిగా నూనిన వామజానువున
చెలువొందఁ జాచి దక్షిణపాణిఁ బూను
జలజం బడర శంఖచక్రముల్ మెఱయ
చిరునవ్వు వెన్నెల జలుగుచెక్కిళ్ల
నిరుదండకుండలహారముల్ తోర
ముగ నిగు నెరపంగ మకుటదీధితులు
మొగమున కొక జగ్గు మొలిపించి మించి

కొస్తుభహారముల్ క్రైవేయకములు
నిస్తులభూషణోన్నిద్రత్నములు

630.

మహాసీయకాంచనమయపటద్యుతులు
బహుకోటిభాస్కరప్రభ విసాళించఁ
గొలువుండగాఁ గనుఁగొని వనేచరులు
తలకుచుండఁగ నొక్క దండహస్తుండు
హుంకార మొనరింప నుల్లంబు గలగి
శంకింపుచును వారు చయ్యన మరలి
వడి వచ్చినట్టి త్రోవనె గుహ బైలు
వెడలి యందరి కది వివరింప వారు
కడుచోద్య మంది రాక్షసమాయ యేమొ
గడును రావణుడె యిక్కడ డాఁగినాఁడొ

640.

చూత మం చరిగి యుచ్చోట సరణ్య
జాతంబు కోనలు చరులును వెతకి
హరిమాయ గప్పుట నాగిరి త్రోవ

గురు తేమి గనలేక గ్రుమ్మరి యలసి
 మగుడి యండలు విభ్రమంబుగా నెంచి
 తగుతావుల వసించుతటి సంజ యయ్యె
 అ య్యవసరమునం దారామచంద్రుఁ
 డొయ్యన నర్ఘ్యంబు లొనరంగ వార్చి
 జపములు దీర్చి కుశవ్యాప్తశయ్య
 నుపవిష్టఁడై సుఖంబుండి వేగుటయు

650.

వనచరసేనతో వగమీఱ వెడలి
 వనధి సేతువుగట్టి వడి లంకకోట
 లగ్గులుపట్టించి లావు రక్కసుల
 మ్రగ్గించి రావణు మర్దించి సమర
 జయరమాజానియె జానకిజాని
 నయముగా సాకేతనగరంబుఁ జేరి
 పట్టాభిషిక్తుఁడై ప్రజలఁ బ్రోచుచును
 పట్టెనసామ్రాజ్యవద మంది వెలసె.
 కావున సట్టి వేంకటభూధరప్ర
 భావంబు భావించి భవపద్మభవులు

660.

మునులు నిలింపకింపురుషగంధర్వ
 జనములు సుతియింపజాల రింతైన
 నని తెల్పు విని విన్నయంబున నతని
 వినుతించి య మ్ముసుల్ వినయంబుతోడ
 వై కుంతగుహవై భవంబు మీవలన
 మాకు వినంగల్గె మరి శ్రీనివాసుఁ
 డెవరికి ప్రత్యక్ష మెనగంగ నిచ్చి
 భువిని యర్చ్యకృతి పూజలు గాంచె

నెవ్వరిని యనుగ్రహించె నెవ్వారి
 క్రొ వ్వడంచెను వినఁ గుతుక మయ్యెడిని
 నినిపించవే యని వేడఁ సూతుండు
 తనగురునిఁ దలంచి తగుపురాణములు
 దడసి యూహించి యెంతయు సంతసంబు
 అడర నమ్మానుల కవు డిట్టు లనియె
 వినుఁడు దెల్పెద నట్టివృత్తాంత మెల్ల
 మును హిరణ్యనివంశమున నుద్భవించి
 కొందఱు దైత్యులు ఘోరవిక్రములు

670.

రావణునిచేతాధితులగు మునులు బ్రహ్మతో మొరలిడుట.

పొందికతో జగంబులను బాధింప
 రావణుండును సురరాజును గొట్టి
 పూవుఁబోణులఁ బట్టి పురి చరల్ బెట్టి
 వరగర్వమునఁ దపోవసుల జన్నములు
 చేఱుచుచు వర్తించి నీడిముడి పడుచు
 గౌత మాగస్త్య గర్ల మృకండు కణ్వ
 మాతంగ విఘ్న నోత్రి మాండవ్య కుత్స
 వరతంతు నడభరద్వాజ వసిష్ఠ
 శరభంగ బాబాలి జై మినివ్రముఖ
 మునివర్యు లందఱు మాకగాఁ గూడి
 కినుకతో దర్భలు కృత్తులు జంక
 నిడికొని సమిధలు హితపుస్తకములు
 జడలు పై బిగియించి జలకమండలులు
 వడికేలఁ గీలించి వల్కలంబులను
 నిడుదదండములఁ బూనిక వ్రేలఁగట్టి

680.

690.

జపసరంబులువ్రేల సంధించి చెవుల
 నుపవీతములు జుట్టి యొసర రుద్రాక్ష
 మాలికల్ మెడవై చి మై భూతిఁ బూసి
 దాలిచి గోపిచందనములు నుదుట
 పర్ణ శాలలయందు బడుగు లై నట్టి
 వర్ణులకావుంచి వలసగా వెడలి
 యమరులనెగ్గించి యష్టదిక్పతులఁ
 గ్రమమున దూరి వారలనెల్ల గూర్చు

700.

కొని బ్రహ్మసభకేగి కొలువున నలువఁ
 గనుఁగొని ప్రణమిల్లి కణక నిట్లనిరి
 సకలవిధాత ! యో సకలనిర్మాత !
 యకశంకగుణజాత ! యబ్జసంజాత !
 శరణుగా నిను జేరఁ జనుదెంచినార
 మరుదుగాఁ గరుణించి యభయ మీఁగడవె
 అల హిరణ్యుఁడు వోవ హాయి నుందుమని
 తలఁచుచుండఁగ వాని తలద్రొక్కుపాటి
 దనుజులు కొంద టిద్దర మునీంద్రులచు
 జెనకుచు యజ్ఞముల్ జెరువుచుండఁగను

710.

పాటిల్లు గోర్చుట్టుపైని రోకంటి
 పోటును గల్గుచాట్టున రావణుండు
 అమరాధిపతిమొద లష్టదిక్పతుల
 సమరంబులక దిరస్కారంబు జేసి
 మమ్ము నడ్డించక మా తపోవనము
 లెమ్మెను జొచ్చి మహీసురాదులను
 బాధించి యిల్లాండఁ బట్టుచు నెల్ల

వేధలు జేయ నెవ్విధము తాళ్ళదుము
దేవర యేమియుఁ దెలియనియటలు
రావణాదులకు వరంబు లొసంగి

720.

యీరీతి వేడుక లివి చూచుకొనుచు
వారి దుర్మార్గముల్ వారింపవేమి
శాప మీఁజాలము సమయుఁ దవంబు
మీపల్కు వర మట్టుమృష యకాను గాన
అనుచు బహుప్రకారాలాపములను
మఃనిముఖ్యులందఱు మొదలుపెట్టంగ
వనజాసనుఁడు విని వారి నందఱిని

మునులు బ్రహ్మతోఁగూడి వెన్నుని వెదుకఁ బోవుట.

అనురాగమునఁ జూచి యాదరింపుచును
తీవరపడనేల తెలియరే మీరు
నావేళ వీ రుగ్ర మైనతపంబు

730.

నలుపుట నటుల దుర్జయులుగా వరము
చెలిమి నిచ్చితి నింకఁ జింతింపనేల
ఖలదైత్యులను ద్రుంపఁ గలఁడు వెన్నుండు
కలశాభిచేతకుఁ గడువడి నరిగి
శరణంచు నాహరి చరణముల్ గనినఁ
గరుణించి దనుజరాక్షసతతిఁ గూల్చి
జలజాక్షుఁడే ప్రోచు సకలలోకములఁ
దలఁకనేటికి పోవుదము సామికడకు
అని యూరడించి య య్యంబుజాసనుఁడు
తనకొల్వు చాలించి తరలి యందఱిని

740.

వెంటఁదోడ్కొని యేగువేళ నారదుండు
 మింటిపైఁ జనుదెంచి మెల్లన డిగ్గి
 తమ్మిచూలికి మ్రొక్కి తాపసోత్తముల
 నెమ్మిఁ గాగిటఁజేర్చి నిలువ నన్నలువ
 యాతఁటిఁ గలకార్యమంతయుఁ దెల్పి
 నాతండ్రి శ్రీజాని నారాయణుండు
 వై కుంతమున నున్నవాఁడొ ఝీరాబ్ధి
 నేకాంతకేళిని నెనసియున్నాఁడొ
 యెందు ప్రత్యక్షమై యీశ్వరుఁ గనుదుఁ
 బొందుగాఁ దెలుపవే పుణ్యచరిత్ర
 నీ వెఱుంఁగుదు వబ్బనేత్రునియునికి
 నావుడు తండ్రి కానారదుం డనియె

750.

మునులకు నారద దర్శనము.

వినుఁ డేను జలజాతు వేదైకచక్షు
 వనరుహమందిరావాసోరువక్షుఁ
 బొడగని సేవింప బుద్ధిఁ గాంక్షించి
 కడువడి ఝీరాబ్ధికడ కేగి యందు
 శ్రీకాంతుఁ గానక శీఘ్రంబు మరలి
 వై కుంతపురికిఁ బోవఁగ నందు కొంద
 రా దివ్యభవనరత్నాంకణద్వార
 వేదికల వసించు వేత్రధారకులు
 ననుఁ జూచి యందుఁ బన్నగళాయి లేఁడు
 చను ముర్వి వేంకటశైలంబునందు
 నెలకొని శ్రీభూమిసీళలు దాను
 చెలగి విలాసముల్ జెందుచున్నాఁడు

760.

నావుడు మగుడి యెంతయుఁజ్జితతోడ
 దేవర నడిగి యా దివ్యపర్వతము
 జూడ నే తెలియ నిచ్చట వచ్చినాఁడఁ
 గూడి పోవుదమయ్య గొబ్బిన సనిన

అహోదులు నారదుఁగూడి శేషకైలమునకుఁ జనుట.

చతురాననుఁడు చాల సంతసిల్లుచును
 నుతుని నమ్మునులఁ గూర్చుక యేగి వేగ

770.

శేషాచలం బున్నచెలు వెల్లఁ జూచి
 శేషశాయివసించు శ్రీగిరి యదియె

యిదియె కోమలము తా నిందిరారముణి
 పదములకుఁ జిగుళ్లు పాన్పుగానెనఁగు

నిది రత్నగర్భ తా నింపు దీపింప
 ముదమున ధరియించు ముకుటరత్నంబు

ఇదె జగంబుల కెల్ల నిరవుగా మెలఁగు
 మదనగురున కై న మణిమందిరంబు

ఇదియె భక్తులపాలి కెడలేని సిరులు
 పిదపగాక యొసంగు పెన్నిధానంబు

780.

ఇదియె చేరినవాని కెట్టియాపదలు
 చెదరిపోఁ గరము రంజిలు చెలికాఁడు

కన్నవిన్నవిగాని కడువిత లెల్ల
 చెన్నుమీఱి ఫలించు క్షేత్రమ్ము నిదియ

యెల్లతీర్థంబులు నెలమి గర్భమున
 చల్లగా ధరియించు జననియు నిదియె

యనుచు స్వర్ణమయంబు లై న వన్యలను
 తనరు మాణిక్యలతావితానములు

చిత్రవర్ణంబు లై చెలగుమ్మగములు
 చిత్రరూపముల మించిన విహంగములు 790.
 బహుభావములఁ దోచు భవ్యశృంగములు
 బహువిభ్రమముల జొన్నడిన పాదములు
 పొడవుగాఁ బ్రవహింపఁబోలు నిర్ఘ్నరులు
 నడచి ఫలములిచ్చు నవకల్పతరులు
 కనుగొంచుఁ జనిచని కడుచోద్యమంది
 తనసృష్టిగామి యెంతయు సిగ్గుపూని
 భూరిప్రదక్షిణములు నాచరించి
 శ్రీరమణుని యందు చేరి కన్దాసక
 యలసి మేనుచెమర్చ ననురుసురనుచు
 నిలిచి మానులఁజూచి నెమ్మి నిట్లనియె 800.
 నేను మీరును గూడి యిట్లెల్ల వెదకి
 కానలేమైతిమి కమలాసహాయు
 నటు లిట్టియిల నుండు నెమ్మెయి నిజము
 చటులమాయలఁ బన్నసాగెఁ గాఁబోలు
 ప్రతిదరి ప్రతీఝరి ప్రతిగహ్వరంబు
 ప్రతితటి ప్రతిశిఖరంబు నంతయును
 వెదకుఁడు మీరు వేర్వేర నందండు
 ప్రతివనాంతర మేను బరికించువాఁడ
 జతనమంచును బంచి సంయమివరుల
 వితతమాయలనేర్చు విలసిల్లుచున్న 810

బ్రహ్మాదులు వెన్నుని గానలేక తిరుగుట.

తనతండ్రిమహిమలు తలఁచి తలఁచి
 వనజాతములు సొచ్చె వనజాతభవుఁడు

అంతట నామానులందఱు నందు
 వింతకోనలు చరుల్ వెన కందరములు
 నరయుచు వింత లొనట్టి మృగముల
 హరియంచు భావించు రం దొకచెంచు
 తిలకించినన్ వాసుదేవుడే యంచు
 దలచి కేలోడ్డు రత్తటి దివ్యమైన
 పులుగును గనుగొన్న పురుషోత్తముఁ డని
 కొలుతు రే పందిగన్దొన్న వెన్నుఁ డని
 మ్రొక్కుదు రీరీతి మొనసి దిగ్రాభాంతిఁ
 జిక్కనటుల బుద్ధి చెదరఁ ద్రిమ్మరుచు
 సాయంతనంబున స్వామిపుష్కరిణి
 చాయకు డై వవశమున వచ్చుటయు
 నాతమ్మిచూలియు నపుడె యచ్చటికి
 నేతేరఁగా వార లీతెరం గెల్ల
 విన్నవించ ముకుందు వెదకంగఁ దరమె

820.

స్వామిదర్శనమునకై బ్రహ్మాదులచ్చటి పుణ్యతీర్థంబులఁ దపంబునల్పుట.

యన్నగదారి ప్రత్యక్ష మై తానె
 కరుణించుదనుక దుష్కరమైన తపము
 చిరతరంబుగ నిందుఁ జేయుద మనుచు
 పరమేష్ఠి నిర్ణయింపఁగ వార లటుల
 కరమొప్ప స్వామిపుష్కరిణి స్నానంబు
 నలిపి తపించి యచ్చటి కల్పనరణి
 వెలయ సంకల్పముల్ వేర్వేరఁ జేసి
 కొందఱు శేషవై కుంఠతీర్థముల
 కొందఱు తుంబురుకోన తీర్థముల

830.

మఱికొందఱు ససత్కుమారుత్థీర్థమున
 మఱికొంద రందు కుమారధారికను
 నయ్యెడఁ గొందరయ్యూకాశగంగ
 జయ్యన కొందఱు చక్రతీర్థమున
 కృతమతుల్ గొందఱు కృష్ణతీర్థమున
 చతురులు కొందఱు ననకతీర్థమున
 ఘను లందు కొందఱు కపిలతీర్థమున
 అనఘులు కొంద టింద్రాదితీర్థముల
 సీరహిణ దమతమ కెనయు తావులను
 జేరి నిష్ఠలఁబూని చెలఁగుచుండంగ
 నారదాగ స్త్యకణ్యప్రముఖులును
 సారసాసనుఁడు నాస్వామిపుష్కరిణి
 తటమున నశ్వతథరువులక్రింద
 చటులతనియమముల్ సల్పంగఁదొణఁగి
 యాసనాసీనులై యచలగాత్రులయి
 నాసాగ్రములనిల్చి నయనముల్ కుదుర
 నక్షమాలికలు చేయంది మంత్రోద్య
 దక్షరాంగన్యాస మమరఁ గావించి
 యేకాగ్రచిత్తులై యీశ్వరు నెదలఁ
 జేకొని ధ్యానముల్ నేయుచు దిశలు
 తిరిగిచూడ కొకింతఁ దెమలక మేన
 నురగముల్ వ్రాకెనా నులకక నూర్పు
 లడచుచు గాడ్పులే యాహార ముగను
 గుడుచుచు రేబగల్ గూర్క కింతైన

840.

850.

860.

నింద్రియంబుల నిగ్రహించి సత్తైక్యక
సాంద్రమానసముల శాంతిఁ బెంపొంది
పసదీర్చు బచ్చనప్రతిమలపగిది
వెన పరకాయప్రవిష్టు లౌ వారి
తనువు యుండెడిరీతి తముఁడామె మఱచి
తనరెడుచాఱ్ఱునక తన్మయానంద
భరితులై బ్రహ్మీనుభవవై భవముల
స్థిరతరోగ్రతపంబు నేయుచునుండ

దశరథుఁడు పుత్రులులేక దుఃఖించుట.

నపు డయోధ్యానాథుఁ డాదశరథుఁడు
విపులవిక్రమముల విలసిల్లి రాజ్య
పాలనఁజేయుచు భావంబునందు
బాలురులేమి నిర్భరశోక మంది
కులముద్ధరింపంగఁ గొడుకులులేమి
కలిమి యేమిటికి భోగంబు లేమిటికి
కొడుకులులేని తేకువ వెతగాదె
కొడుకులు లేనిల్లు గోరియగాదె
కొడుకులులేని మేల్ కొఱతయగాదె
కొడుకులులేనిమేల్ కురుమోడుగాదె
యనుచు శోకంపుచు నడర నూర్చుచును
తనగురుని వసిష్ఠుఁ దలఁచిన నతఁడు

870.

క్షణమాత్రమున వచ్చి కనుపట్ట నృపతి
ప్రణతుఁడై యతని కార్తితో నిట్టు లనియె
ఇనవంశదై వతం బీవకా నాదు
ఘనశోకములు దీర్పఁగాఁజాలు దనఘ

880.

నేను నీకరుణచే నిఖిలభూములను
 మానితంబుగ నీతిమర్యాద నేల
 నెంతవై భవ మది యేమితపంబు
 సంతతికి నుతుండు జనియించకునికి
 నాదుఃఖ మెటు లారు నరక మె ట్లుపగు
 నాదై న్యమును బాపి నన్ను రక్షింపు
 మేమిచేసిన పుత్రు లిపుడె కల్లెదరు
 ప్రేమ నుపాయం బెఱింగింపఁగదవె
 అనవు డట్టివసిష్ఠుఁ డాదరంబునను
 మనమునఁ దెలిసి సంభావ్యకార్యములు

890.

ఫనిష్ఠుఁడు దశరథుని స్వామిపుష్కరిణీయందు హరిపూజ గావింపునుని చెప్పుట.

వసుధేశ నీ కింతవంత యేమిటికి
 అనమాన వకావెంకటాచలంబునను
 వ్రతముఁజేకొని యందు స్వామిపుష్కరిణి
 నతిభక్తి మజ్జనంబై హరిపూజ
 సలిపిన శ్రీజాని సాక్షాద్భవించు
 తలఁ చినకోరికల్ తక్షణం బొనఁగు

900.

నలువయు నిపు డందు నారాయణాంఘ్రి
 జలజముల్ గనుఁగొను సంకల్పమునను
 బృందారకమునీంద్రబృందంబుతోడఁ
 బొందుగా నియమంబుఁబూని యున్నాఁడు
 పరమాత్ముఁ డతనికెఁ బ్రత్యక్ష మగుచు
 నరుదెంచు నంతలో నచటికిమనము
 జనవలె నని వేగ జననాధుఁ డోడు
 కొనివచ్చెఁ దనమడిఁ గుతుకం బెసంగ

గ్రీష్మర్తువర్ణనము.

నప్పుడు వేసవి యధికమై ముదుర
దప్పిగొని యిసుండు తనకరమ్ములను

910.

ధరగల్లు నీరముల్ ద్రావెడినాఁగఁ
జెరువులు దొనలేర్లు సెగ నింకసాగె
కొలనుల వాలుగల్ కుతకుత నుడికి
సొలసి యడుగసళ్ల చొరఁబారి యడఁగె.

భైరవుండు ధరించు పైతిణీ లుతుకు
నేరుల గతిఁ బొల్చె నెండమావులుచు

మల్లియలతకూన మమతమీఱంగ
నుల్లసిలుచు నినుం డొగిపెండ్లియాడ
మొత్తమై తలఁబ్రాలు వోసిన యాణి

920.

ముత్తియమ్ములలీల మొగ్గలింపొండె
గాట మా నెండచేఁ గాఁగి తెమ్మెరలు
పాటలవాసనక బడలిక దేరె

పడమటిగాడ్చుచే భానుయాసంబు

వడి తగ్గె ననఁగ దివావేళ హెచ్చె

ధర దప్పి నీ శృంబుదము వేడి చాచు

కరములోయన నుడిగాడువు లెనఁగె

మృగముల్ మరీచికాస్మృతిఁ బూని నిక్క

మగు ప్రవాహముఁజేర నళుకుచు సొలసె

రవిదీప్తిపటికముల్ రవిలి పెంపొంది

దవవహ్ని శతము లత్తఱి సృజియించె

930.

నెలనాగరవికపై నీర్వ్య పాటింప

మలయజరనే మల్ల మలసె చన్లవను

చలివెందలి మిటూర్ల చనుదోయి దుర్గ
 ము లయి డాగెడుశై త్యములకు తావయ్యె
 కవలపానుపు లెడగాఁగ మరుండు
 పువువిల్లు జబ్బుగాఁబోఁ జింత నణఁగె
 నపు డమ్ములు పంచాగ్నిమధ్యమున
 విపులతపంబు గావింపుచుండంగ
 నన్నగ మమితదావాగ్నిమధ్యమున
 నున్నతతప మంది యొప్పారె నంత
 తరుణులన్నేహంబు దగుల దీపించు
 విరహదీపము కోడి విచువీధి నంజె

940.

వర్ణాగమము.

కన క్రొమ్మెఱుగు లయ్యంబువాహముల
 తునుకలం గనుపట్టె తొలకరివేళ
 నంబుజాప్తుఁడు గొను నప్పు తా మోచు
 నంబుదంబును బట్టి యమరవిభుండు
 దండించ నది యశ్రుతతి నించెఁగాఁగ
 మెండుభారలు కొన్ని మేదినిఁ దొఱఁగెఁ
 దవపహ్నిదీపికాతతి క జలంబు
 దవిలెనో యన దివిఁ దనరె కార్మోగిలు
 ఘనమత్తగజముల కరసీకరములొ
 యన జల్లువానలు నలరె నందంబు
 మెల్లమెల్లన కీలు మేలును దిగఁగ
 మల్లడి నయ్యభ్రమదకరిఘటలు
 మెఱుఁగులన్ నిగళముల్ మెదలక పూని
 నెఱసిసట్టుల జడుల్ నిలుకడ దనరె

950.

కడలిలో మొగు లుదకంబులు ద్రావు
 నెడ మున్ను ముత్తెంబు లింపొందుకెంపు
 లెఱుంగక మ్రింగి తానిపుడు గ్రక్కె నన
 కఱకేంద్రగోపముల్ కడువడి రాలె

960.

ఘనమర్దళంబుల గర్జనధ్వనుల
 కెనయుమయూరిక లెలమి నర్తించె
 నెమ్మి కొమ్మలు నల్పు నృత్యముల్ చూడ
 నెమ్మిఁజెందక హంసనివహంబు దొలఁగె
 అప్పు లిచ్చి ఘనుండ వటు లార్భటించు
 లూప్పునే యని మబ్బు నుబ్బు నిందించి
 మొగిలిపిండు గడంగి మొగమెత్తి కేరి
 నగె నన నవ్విరుల్ నవముఁతై యలరె
 సరిదంబుజుఱులు సంపూర్ణ రసము
 మెరయ నిజేశు నెమ్మెయిఁ జేర నురికె
 జగతీరమణికి షర్జన్యం డొనంగు
 మగరానగలుగా నమరె తటాకములు
 నలజడి నంబుమధ్యావాసనియతి
 నలజడి లేకుండు న మ్మునీశ్వరుల
 ఘోరతపంబుఁ గన్గొనుచు సచ్చైరువు

970.

పకరఘండా స్వామిపుష్కరిణీయొద్ద తపమునల్పు తాపసులఁజూచుట

మీర నాదశరథమేనీశ్వరుండు
 గురునివెంబడి నంటి కొండ యెంతయును
 వరుసఁ జూచుచుఁ జేరెస్వామిపుష్కరిణి
 చేరి యందు నృపాలశేఖరుఁ డవుడు
 భూరివ్రదక్షిణంబులు నేయుచుండఁ

980.

గొందఱు మునివ్రేలు కుంభిని నూని
 పొందించి చూపు లంబుజమిత్రునందు
 ప్రస్థతోర్ధ్వబాహులై పంచాగ్నిమధ్య
 వసతి చలించక వరలువారలును
 కొందఱు నీటిలోఁ గుత్తుకబంటి
 నొందు గోమాఖవృత్తి నుదకభక్షు లయి
 అనిశంబు నక్షీ నాహారిఁ బ్రతిష్ఠించి
 కనుఁగొంచు నెంతె నిల్కడ నుండువారు
 కొందఱ తాసననిష్ఠఁ గూర్చుండి చూడ్కి-
 పొందుగా నాసాగ్రమునఁ గేలుకొల్పి

990.

హృదయాంబుజంబున నీశ్వరు నిల్పి
 పదరక నానందభరితులౌ వారు
 నందు కొందఱు కపాలాసనస్థితులు
 జెంది నందకుమారు శ్రీ శ్రీనివాసు
 భావించి దృఢముగాఁ బ్రణవజసంబు
 గావింపు చున్నతిఁ గనుపట్టువారు
 వెస కొందఱయ్యరవిందలోచనుని
 బినతంతునిభ నాడివేర్చి భూమధ్య
 మున నిల్పి ఘనయోగమునఁ బ్రాణములను
 తనవశంబుగఁజేసి తనరెడవారు

1000.

నగుచు నమ్మునివర్యు లలర సోద్యముగ
 జగదాదికర్త యాజలజసంభవుఁడు
 సమశిరోగ్రీవనిశ్చలగాత్రుఁడగుచు
 సముదగ్ర మగు వ్యాఘ్రుచర్మంబునందు
 నాసనాసీనుఁడై యనితరాసక్తి

నాసాగ్రలగ్నమై నలువొందఁ దనదు
 దృష్టిఁ బూన్చి మకున్దుఁ దిలకించి మదిని
 యప్టాక్షరీమంత్ర మభ్యసించుచును
 శుద్ధసత్వంబున శోభిల్లుచుండ
 సద్ధాతఁ గనుఁగొని యతివిస్మయమున

1010.

మ్రొక్కి నిల్చిన రాజముఖ్యునిఁ జూచి
 మక్కువను వసిష్ఠవచాని యిట్లనియె
 తడయ నేమిటి కింక దశరథభూప
 కడువడి స్వామిపుష్కరిణి సన్నినంబు
 నలుపుఁ మే దెలుపుదు సంకల్ప మనుచుఁ
 బిలువ నవ్విభుఁడు సంప్రీతి నం దరిగి
 తీర్థంబులం గ్రుంకీ తీర్చి కర్మములు
 ప్రార్థించి గురుని యప్టాక్షరిఁ జెంది
 న్యాయపూర్వముగ మంత్రము జపించుచును
 వాసుదేవుని శ్రీనివాసు భావించు
 కొనుచు వ్రతంబుఁజేకొని సతతంబు
 ఘనభక్తిఁ దత్పూజఁ గావింపుచుండె

1020.

శ్రీనివాసుఁడు విమానమునఁ బ్రత్యక్షమగుట.

అంతట నాచెంత నత్యంతకాంతి
 సంతతి యెంతయు సంతతం బగుచు
 శతలక్షకోటి భాస్కరకరోత్కరము
 వితతామితౌర్వాగ్ని వితతికీలములు
 ధ్రువతరాసంఖ్యవిద్యుత్ప్రభాభరము
 నవరళానందచంద్రాతపోచ్ఛయము

ప్రణతకాంతినముద్రప్రథితసుమేరు
మఃశిశ్యంగమును మించు మకుటంబువాని

1080.

కరుణారసాంబుజాకరమున నలరి
కరమొప్పు తమ్ములౌ కనుఁగవవాని
పురుషార్థములు నా ల్లెపుడు నిచ్చుకల్ప
తరువు లౌ భుజములఁ దనరెడువాని
నానరఁ గోరికల్లెనొసఁగనౌవ్రతము
కనుపట్టఁ బూను కంకణములవాని
జగదంబ గూర్చుండు చదురుపీఠంబు
పగిది మించిన కౌస్తుభముఁ దాల్చువాని
కరధృత శంఖచక్రంబులవాని
వరదహస్తవ్రభ వరలినవాని

1090.

చేకొని చాణూరుఁ జదిమిన తొడల
డాకమించఁగ నుఁచు డాకేలువాని
కథకు బంగరుశాలు గప్పినవాని
బలిఁగ్రుంగఁ ద్రొక్కిన పాదంబువాని
చాల భక్తులకు నిష్ఠములు వర్షించు
నీలమేఘంబుగా నెలకొన్నవాని
పారిజాతద్రుమ ప్రాంతవేదికను
భూరి వై భవములఁ బొలిచినవాని
ఆనందనిలయ విమానాంతరమున
నానందమూర్తియె యలరెడువాని

1100.

శ్రీనివాసునిఁగాంచి చెలువు భావించి
యానంద బాష్పంబులడర నర్తించి
దేహముల్ పులకింప ధృతులు చలింప

మోహః బుర్రెట్టింప ముదముద్భవింప
 పారవశ్యము మించ భయముదీపించ
 కోరికల్ మఱచి యాగుబ్బుగానరచి
 రెప్పవేయక చూచి రిత్తకేల్ సూచి
 యొప్పుగాఁ దెలివొంది యూహించిమదిని
 వెన్నుని వెనఁగాంచి వేదనూక్తముల
 సన్నతుల్ నే ముంగ సాగిరందరును.

1110.

అపుడు చతుర్ముఖుం డా శౌరిఁ బొగడ
 నవరిమితముఖింబు లందమి వగచి
 చతురత్వమునఁ దన చతురాగమములఁ
 జతురాననంబుల సన్నుతిసేయ
 మఱి యగస్త్య వసిష్ఠమాండవ్యకుత్స
 శరభంగ జైమిని జాబాలి వత్స
 లయ్యెడ వేర్వేర నలర సన్నతులు
 సెయ్యంగ నందు మించెను మహాధ్వనులు
 అంతట నారదుం డా నినాదంబు
 లెంతయుఁ దడవు కొక్కింత నిల్పుటయుఁ

1120.

దనచేతి మహతి తత్తరమున హత్తి
 మునిజనంబులకెల్ల ముందరహత్తి
 జరగిన బిరుడలు చక్కగానొత్తి
 సరిమేళనించి బజాహిణిచేసి
 యాహారిఁ గీర్తించి యాలఱించంగ
 నా హరి యటు శంకరాభరణేశు
 దిరువేలువీనుల నింపును సౌంపు
 మెరయ శాలించి యొమ్మొయి భోగవితతి

యున్నతిమించంగ నుల్లాస మొంది

కన్నుల బ్రహ్మనుఁ గనుఁగొనఁడయ్యె

1130.

శ్రీ కాంతుఁడు బ్రహ్మనువిడిచి దశరథుని గాంచనాతఁడు నాల్గుశ్లోకముల నుతించుట.

అప్పుడు దశరథుం డబ్జలోచనుని

విప్పులొ కన్నుల వెనవెనఁ జూచి

యానందభరితుఁడై యలరి నటించి

పూని యంజలి శిరంబున భక్తిమించ

శ్రీకాంతుగుణములు చింతించి నాల్గు

శ్లోకంబుల నుతించె శోకంబు దొలఁగ

నపుడు ప్రసన్నుఁడై యా శ్రీనివాసుఁ

డుపగూఢసార్యజ్ఞమూని తాఁ దెలియ

నటుల బ్రహ్మాదుల నాదరింపుచును

చటులగభీరఘోషణభాషణముల

1140.

శ్రీనివాసుఁడు బ్రహ్మాదుల నాదరించి వచ్చిన కారణమడుగుట

మీర లిచ్చట వచ్చి మిక్కిలితపము

లీరితి సల్పుట కేమి కారణము

దితిసుతుఁ డెవఁడైన దేవరాజ్యంబు

మితిఁదప్పి కొనెనొకో మీయధికార

నిర్నయం బెవ్వరేనియు సాగనీరొ

వర్ణాశ్రమంబుల వరుస దప్పినదొ

వేధకు నేమైన వేధదాకినదొ

బాధకు తెవరైన బాధించినారొ

వేదరాసులను నిర్వేదముందినదొ

వేదమఱాత్తిఁ దొలంగి వివరింపుఁ డనియె.

1150.

అనుటయు నబజుం డబనాభునకు
 వినతుండై కేలోడ్చి వినయంబుతోడ
 సర్వలోకేశ్వర ! సర్వాంతరాత్మ !
 సర్వశక్తిక ! సర్వజగదాదికర్త !
 సర్వజగన్నయ ! సర్వజ్ఞ ! నీవు
 సర్వగీర్వాణాదిసాధారణుక్రియ
 నన్నడిగెద విటె నావల్ల వినగ
 విన్నవించెద మున్ను వేదాదు లీవు
 నిర్నయించినరీతి నిర్బాధముగను
 బూనినసేవంబుఁ బూని యున్నవియ

1160.

అల్ల హిరణ్యకశ్యపుగాని నీవు
 పెల్లున నరసింహభీకరమూర్తి
 వగుచు ఖండించి యింద్రాదుల పగయు
 వగయుఁ దీర్చితి వట్టి వాని వంశమున
 జనియించి కొందఱీ జగతిధర్మంబుఁ
 జెనకుచు జనుల శాసించుచున్నారు
 సురగరుడాదికస్తోమంబుచేత
 వరబలంబున వారు వధ్యులుగారు
 మరియు రావణుఁ డను మత్తరాక్షసుఁడు
 చురుకు చూపుచు సురాసురముఖ్యజనుల
 ఘోరాజి బంధించి కోమలాంగులను
 మీరి చరల్బట్టి మృత్యువు గొట్టి
 దేవేంద్రు ననిఁ బట్టి తెమలక కట్టి
 దేవలోకముఁ జొచ్చి ధృతిఁ గొల్ల బెట్టి
 చాల రాయిడిచేయ సాగె నింకేమి

1170.

కై లాసగిరిని పెకల్చెను కేల
 దేవర లింద్రాదిదివిజుల మునుల
 బ్రోవఁగ నల వారిఁ బొలియించవలయు
 శ్రీ శై లపరిసరసీమను దై త్యు
 లాశీతనగదక్షిణాంబుధిమధ్య

1180.

మంతయు విహరింపు చచటి సజనుల
 నెంతయు బాధించు నెడల నెవ్వారు
 వారిని వారించువారలే కాక
 నారయ రక్షకు లన్యు లున్నారె
 శరణంబు దేవర చరణంబై మాకు
 కరుణించి మముఁ బ్రోవఁగదవె ముకుంద
 అని విన్నవించిన యా శ్రీనివాసుఁ
 డనుపమకరుణాగ్రసాబ్ధిఁ దేలింది
 చిఱునవ్వు మోమునఁ జిందులుద్రొక్క-

¹ నొటపుజూపులఁ జూచి యూరడింపుచును

1190.

సురలార మీ రింత సొలయంగనేల
 కఱకురక్కనుల నే ఖండించువాఁడ
 దనుజుల క్షణమాత్ర తలలు ద్రవ్వించి
 పనువుదు నా జమువట్టణంబునకు
 జడియక సుఖముగాఁ జరియింపు డింక

శ్రీనివాసుఁడు బ్రహ్మాదులకుఁ గోరివ వరములిచ్చుట.

నడుగుడు కాక్షించు నట్టివరంబు
 లిచ్చెద నిచ్చోట నెడవక యిపుడె

యిచ్చ సందియ మింక నేమిటి కనియె
నావుడు హర్షించి నారాయణునకుఁ
గావించి ప్రణీతు లాకమలసంభవుఁడు

1200.

కరుణాంబునిధి నిన్ను కనుఁగొన్న వెనుక
నరసి కోరఁగ మాకు నన్యముల్ గలవె
నినుజూచిన లభించు నిత్యసంపదలు
నినుఁ గొల్చిన ఫలించు నిఖిలపుణ్యములు
నిను నుతించినఁ గల్గు నిరతభాగ్యములు
నిను దలంచినఁ బాయు నిష్ఠురాఘములు
కలశాల్భిఁ జేరియుఁ గలదె దాహంబు
కలితామృతము గ్రోలఁ గలుగునే తృష్ణ
ఆనందమయుఁడ వొనటి నిన్ గాంచి
యానందరస మోలలాడెద మిపుడు

1210.

మరియుఁ గోరినవెల్ల మము వేడుఁ డంటి
మరువరా దామాట మధుకై టభారి

శేషకైలమున స్వామి స్థిరముగానుండునట్లు బ్రహ్మకు పరంబొసంగుట.

పరమాత్మ నీ విందు ఫణిరాజ గిరిని
స్థిరముగా నీమూర్తి చెలువంద నిలిచి
దృశ్యత నిట్టి మందిరమున భక్త
వశ్యుఁడవై యుండవలయు మాతల్లి
శ్రీదేవియును నిట్టి శ్రీ విలసిల్లి
నాదరంబున నుండి యతీచిత్రరత్న
శృంగాంతరంబుల చెలిమి నిన్ గూడి
శృంగారలీలచే జెలఁగి వర్తింపఁ

1220.

గోరుచున్నది మానికుంజరుల్ నిత్య
 సూరులు ఖచరులు సురలు కిన్నరులు
 మేమును ప్రార్థింతు మెప్పుడు నీవరము
 పూనిక దయచేయు భువననిధాన !
 ఇలఁగల్గు జనముల కీష్టార్థతులు
 చెలిమి నొసంగుచుఁ జెలువొందవలయు
 ముందర కలియుగంబున జనించునపు
 డందఱు నల్పపుణ్యక్రమంబుననె
 అల్పబలోపాయు లగుదురు వారిఁ
 గల్పకతరులీల ఘనఫలం బొసఁగి

1230.

రక్షింపవలయు వరంబిదె యనిన
 పక్షివాహనుఁ డట్టి బ్రహ్మ కీర్తనియె
 కమలసంభవ ! మీరు కాక్షించినటుల
 విమలరూపంబున వేంకటాచలము
 శృంగాంతరమ్మునఁ జెలఁగు నిమ్మూర్తి
 రంగొండఁబూని సర్వసుపర్వభక్త
 సులభతఁ గనుపట్టుచును నెల్లవేళ
 లలరుచు విహరింతు నాకల్పముగను
 అని యబ్జభవునకు నానతి యిచ్చి
 తనరఁ గటాక్షించి దశరథవిభుని

1240.

సాకేతపురనాథ ! స్వామిపుష్కరిణిఁ

నాల్లశ్లోకములను తిలకించిన దశరథునకు స్వామి నల్లరు పుత్రులను బ్రసాదించుట.

జేకొని స్నానంబుఁ జేసితిగాన

నీ పురాకృతపాపనివహంబు తొలఁగి

శ్రీ పరంపర సీకుఁ జేకూరు నిఁకను
 నాలుగు శ్లోకముల్ నన్ను గురించి
 చాల సందర్శించి నన్ను తించుటను
 శ్లోకసంఖ్యను సర్వలోకవిశ్రుతులు
 ప్రాకటోజ్వలమహారాజ్యలక్షణులు
 బలపరాక్రమములఁ బ్రతిలేనివారు
 నలువురు సీకు నందనులు గల్గెదరు
 చను మయోధ్యకు ని వ్వసంతంబునందె
 దనరంగ నశ్వమేధంబుఁ గావింపు
 మీవసిష్ఠముసీంద్రుఁ డిందు నాచార్యుఁ
 డై వెలయఁగఁజాలు నని నియోగింప
 విని యట్టు దశరథవిభుఁడు కృతార్థ
 తను ముకుందునకుఁ బ్రదక్షిణనతులు
 గావించి యానందగళితాశ్రుఁడగుచు
 సేవించి వీడ్కొని శిష్ట వసిష్ఠుఁ
 గలిసి యయోధ్యకుఁ గదిసి యేగుటయుఁ
 దిలకించి చక్రమును దేవుఁ డిట్లనియె

1250.

1260.

దేవుఁడు లోకకంటక సంహారంబొసర్ప చక్రంబున కాజ్ఞయిచ్చుట.

విను మశ్రురాజ యి వ్వేల్పులు చూడఁ
 గను రాజవేషంబుఁ గై కొని నీవు
 జ్వాలారపంక్తులు సైన్యపాలురుగ
 చాల శశ్రుంబులు సైనికుల్ గాఁగ
 నిజకింకరాసీకనిష్ఠురోద్ధతులు
 త్రిజగద్భయంకరస్థితి విజృంభింపఁ
 గదలి వేగమె లోకకంటకు లెందు

మెదలినఁ బరికించి మించి పోసీక
భండనంబునఁ జండపాండితిఁజెంది
ఖండతుండంబులు గాఁగ ఖండించి
యొకరెండుప్రొద్దుల నుర్వి నందఱికిఁ
బ్రకటసౌఖ్య మొనర్చి ర మ్మని పనిచె

1270.

సుదర్శనాగ్రణి శత్రుసంహారంబొనర్చుట.

అటు లంపిన సుదర్శనాగ్రణి హరికిఁ
బటుభక్తి మ్రొక్కి నిబ్బరమొప్పు వెడలి
భీకరతరజై త్రభేరిభాంకృతులు
లోకలోకాలోకలోచనప్రాధి

మెఱయ నార్భటులచే మిన్న భేదిల్ల
కఱకుమించిన పెక్కు కైదువుల్ బూని
కింకరనంఘంబు కెరలి బెట్టడరి

హుంకారసింహనాదోద్ధతుల్ నెరప

1280.

చతురంగబలములు సమకట్టి నడవ
చతురత మించంగ జై త్రసన్నాహ
పటిమ ఘటించి యాప్రాద్దిశాభాగ
కుటిలాటవులఁ జొచ్చి కోలాహలముగఁ

గార్చిచ్చు బేర్చినకై వడి నంటి
యార్చుచు రిపుల సంహరియింపఁదొణఁగె

అపు డామురారిబ్రహ్మాదులెల్లరును

విపులభక్తుల వేళవేళ నర్పించి

పరిణతబ్రహ్మాసుభవమునఁ జాలు

నిరుపమానండ్ల మంది నిరంతరంబు

1290.

నిత్యసూరులమాడ్కి- నిరతకైంకర్య
 కృత్యసత్యాత్ములై కిల్బిషం శాడలి
 సంసారవాగుర సడలించుకొనుచు
 కంసారిసాన్నిధ్యకలితభావమున
 నన్యాభిలాషంబు లంట కెంతయును
 ధన్యులై యా గిరిఁ దనరుచుండి రని
 శ్రీ సభాభివ్యక్తిఁ జెలఁగువృత్తాంత
 మాసూతుఁ డందు సంయములకుఁ జెలిపె

అనివిచిత్రార్థసమర్థనాకలిత
 ఘనసర్గవిశ్రుతకవిముఖ్యుపేర

1300.

విపులానుభావభావితసవిధాన
 కపటనాటకజగత్కారణుపేర
 భాసురాంగశ్రుతిభారతిభవ్య
 లాసికాగీతవిలాసునిపేర
 తారకాంతకపితృద్వంద్వా ద్యతీత
 తారకమంత్రాభిధానునిపేర

ప్రత్యాహృతోత్తరాపత్యచైతన్య
 సత్యనిత్యబ్రహ్మచర్యునిపేర
 క్షీరపారావారసీకరాసార

పూరితనిజముఖాంభోజునిపేర

1310.

పావనభక్తాష్టబంధునిపేర
 గోవిందరాజముకుందునిపేర
 శ్రేష్ఠలూర్యన్వయశ్రేష్ఠశీలుండు
 ప్రేష్ఠమహాయశ శ్రీధురీణుండు
 గోత్రభారద్వాజగోత్రవర్ధనుండు

నూత్రుఁడౌప స్తంబనూత్రానువర్తి
 అష్టభాషాకవిత్వార్జితప్రోద్య
 దష్టావధానవిఖ్యాతభైరవుఁడు
 శ్రీ కృష్ణయార్యలక్ష్మీగర్భవార్ధి
 రాకాసుధానిధి రాజపూజితుఁడు
 వివిధవిద్యాశాలి వేంకటార్యుండు
 సవరించు శ్రీనివాసవిలాసమునను
 హరువొంద నిది ద్వితీయాశ్వాసమగుచు
 ధరఁ బొల్చు నాచంద్రతారకంబుగను.

1320.

ద్వితీయాశ్వాసము, సమాప్తము.

శ్రీనివాసవిలాససేవధి

తృతీయాశ్వాసము

శ్రీ నగరీవాస శ్రీ కరోల్లాస
మానితదరహాస మాంజిష్టవాస
భాషావధూకాంత భావితోదంత
శేషాంగమృదుతల్ప సిద్ధనంకల్ప
కరసముద్భృతచక్ర ఖండితనక్ర
కరుణారససముద్ర ఘనయోగనిద్ర
శ్రీ వత్సకాస్తుభ శ్రీ రంజితాభ
కోవిదసురభూజ గోవిందరాజ
అవధరింపుము సూతు నమ్మనీశ్వరులు
సవినయప్రేమఁ బ్రశంసించి మిగుల
పౌరాణికేంద్ర ! శ్రీపతి పంపుచక్ర
మేరీతి రాజత్వ మేర్పడ వెడలె
నెవ్వారి ఖండించె నెటుల యుద్ధంబు
నివ్వటిలైన నీవు నిఖిలంబు మాకు
వివరింపు మని వేడ వెస వారి కతఁడు
సువిశదంబుగ భవ్యసూక్తి ని ట్లనియె

10.

హరిచక్రముచేసిన శత్రుసంహారక్రమము.

అంతట హరిచక్ర మద్భుతలీల
నెంతయు మణిహారహారకీట

- కంకణకుండలాంగద తులూకోటి
 కింకిణీగణముల ఘృణులు దళోత్త
 శ్రీగంధములపూత చెలఁగుఱ్ఱమునను
 బాగుగాఁ గుంకుమపట్టెలు దీర్చి
 దట్టపు బంగారుతగిటీల ధట్టి
 పట్టెనంబు ఘటించు పడదలా గట్టి
 యొగవంక బలువంకి యొనరఁగీలించి
 సాగనువీఁకను బాకుఁ జొనిపి డావంక
 వన్నెలచెంగావి వలెవాటు వైచి
 తిన్నఁగాఁ గస్తూరి తిలకంబు దిద్ది
 యరుణదీప్తి వహించు నరసహస్రంబు
 కరసహస్రంబుగా ఘనత రంజిల్ల
 కెందమ్మిరేకులక్రియ జేపురించు
 కందోయి మిక్కిలి కన్ను చెన్నొంద
 తొగలరాయని మేని తున్కలపగిది
 ధగధగదృచి మించి దంష్ట్రలు మెఱయ
 తేటిరెక్కలచాలు దీటుగాఁ గొనిన
 నీటందు మీనంబు నిగ్గఱ్ఱింప
 రాజనం బెసఁగంగ రాజులు నైజ
 రాజభావంబు స్వారాజు నుతింప
 జ్వాలాముఖుండును బడబాముఖుండు
 జ్వాలాకరాఘండు సైన్యపాలురయి
 కెలనఁ గొల్వఁగ యక్షకిన్నరగరుడ
 కులజ లా కింకరుల్ కుంతాసీతాశ్చ
 పరశు ముద్గర గదా పట్టెన ముసల

20.

30.

40.

శరచాపణోమరాస్త్రంబులు బూని
 సందడింపఁగ రథసామజతురగ
 బృందంబులును నిండి బెట్టుగా నడర
 భేరినిస్సాణగంభీరథక్కాది
 భూరివాద్యంబులు భోరున మొరయ
 చిక్కు లాకనము ప్రతిధ్వను లీనఁ
 చిక్కటిల్లుచు లోకభీకరంబుగను

50.

చండాంశుమండలసదృశ మౌ రథము
 నిండువై ఖరి నెక్కి నిష్ఠురోద్ధతుల
 సన్నద్ధుడై యుద్ధసాహసబుద్ధి
 మున్నుగాఁ బూర్వదిబ్బుఖిమున వెడలె

చక్రండు తూర్పుదిక్కున రక్కసులఁ జెండాడుట.

వెడలినచక్రండు వీరదశ్యునకుఁ
 గడుసురక్కసున కా గహనగోచరులు
 వినుము రాక్షసముఖ్య వింతకార్యంబు
 జనియించె నద్భుతసన్నాహ మెసఁగ
 జనపాలుఁ డెవ్వఁడో చతురంగబలము
 దలరంగ నివ్వనాంతరమునఁ జొచ్చి

60.

వచ్చెను వేటాడవలసియో మోస
 మెచ్చి మనలమీఁది కేతెంచువిధమొ
 తెలియఁజెప్పడు నిందు తేరిజూడంగ
 బలవై రి మొదలుగా భయపడుచుండు
 నిదియేమొ యుత్పాత మిట నిర్భయముగ
 కదిసి భేరి మృదంగ కాహళుల్ మొరయఁ

జనుడెంచుటను మాకు శంక యయ్యెడిని
 యన విని రక్కసుఁ డత్యాగ్రహంబు
 నెగడంగఁ గన్నవ నిప్పుకల్ గురియ
 భుగభుగ నూర్పులఁ బొగలు బె ట్టెగయఁ

70.

జెంత నమ్మంత్రుల జీరి క్రూరోక్తి
 నెంతయు గర్జిల్లి యిట్లని పలికె
 వినుఁ డిందు మనుజుండు వెర పింత లేక
 చనుడేరఁగలఁడె యా శతమఖప్రముఖు
 లెవరో వచ్చిరి వీరి నీక్షణంబుననె
 భువిఁ గూల మొత్తి బెబ్బులి మృగంబులను
 బొదివి కోరలఁ జీల్చి భూరిరక్తములు
 మెదడు గ్రోలెడుమాడ్కి మిక్కిలి డొక్క
 లుక్కున వ్రక్కలిం చుష్టాస్రధార
 లక్కజంబుగఁ ద్రావి యార్చెద నిపుడె

80.

తే రాయితము చేసి తెప్పించు డెల్ల
 వీరసైనికులను వెడలించు డనికి
 ననుడు మంత్రులు వేగ నఖిలసైనికుల
 మునుగూర్చి వేసడంబులు బూన్చి రథము
 బేర్పించి సన్నాహభేరి వేయించి
 యేర్పరించి బలంబు నెదుట మున్నుచి
 దుర్గస్థలంబులఁ దొలఁగక నాప్త
 వర్గంబు విల్పియ వ్వార్తలు విభుని
 కెఱుగింప నతఁడు తే రెక్కి సారథిని
 త్వరనేయుచుఁ గడంగి తరలంగ భటులు

90.

ధశధళుక్కున నాయుధమ్ములు మెఱయ

ఝళిశించి యట్టహాసములు సేయుచును
 మొనలకుఁ జేరి యా మూఁకపై దూరి
 కినుకఁ బంతము మీఱి కినిసి తాకినను
 చల మొప్పుగా సుదర్శనరాజు సేన
 లలర వై రిబలంబు లాక్రమించుకొని
 చక్కుచక్కునఁ జెక్కి సమితి బల్ డొక్క
 లక్కులు పిక్కలు నల కాళ్లు వేళ్లు
 సిరములు కరములు చెక్కులు ముక్కు
 లురవడి తునియలై యుర్విపైఁ బర్వ

100.

జొత్తుల యేరు లెచ్చోటుల నెగడ
 హత్తుల మొత్తంబు లత్తటిఁ గూలఁ
 దుత్తుమురై రథతురగముల్ మ్రగ్గఁ
 దత్తరంబున దైత్యతతులు నూటాడ
 కోలాహలంబుగా ఘోరవైఖరుల
 నాలంబు సల్పి రత్యద్భుతంబుగను
 అట్టి కయ్యంబున హతశేషులైన
 కట్టడిరక్కసుల్ కడువడి సురికి
 మన బలంబుల నెల్ల మ్రగ్గించి పరగ
 నినుమడించిన కింక హెచ్చి వచ్చి రని

110.

వీరదస్యనిచెంత వివరింప నతఁడు
 ఘోరాగ్రహంబున ఘూర్ణిల్ల గ్రుడ్లు
 వేడి వేడిగఁ గూర్చి వెస నొడుగఱచి
 వాఁడికోరలు దీడి వాలు చేఱూని
 తనచుట్టములు తాను తాఁకి బెట్టార్చి
 యని సుదర్శనసైన్య మాంతయుఁ గలచ

వానిముందర దానవస్తోమ మఠరి
 పూని పచారించి పాదలు రోసమున
 మండలాగ్రముల తోమరముల గదల
 భిండివాలంబుల బెట్టుగాఁ గొట్టి

120.

తలలు డుల్లఁగ బహుదండముల్ దునియ
 బలు మొండెములు ద్రెళ్ల పదములు చిదియ
 కరములు తునియ వతుంబులు నలియ
 కరులు నెగ్గఁ తురంగంబులు మ్రగ్గ
 రథములు చెదర వీరభటాళి బెదర
 రథికులు నుదర సారథులు బెట్టదర
 సిద్ధములు నెఱఁగ చేసింగిణిల్ విఱుగ
 నడిదముల్ తునుగ నస్త్రాస్త్రముల్ బెనఁగ
 నతిఘోరరణమున నాత్మసైన్యంబు
 ప్రతిరుద్ధ మగుట చక్రప్రభం డరిగి

130.

జ్వాలాముఖుని బంప వడి నాతఁ డట్టి
 యాలంబు జొక్కి చెక్కాడె వైరులను
 అచ్చట చండజంఝానిలంబునకు
 విచ్చిపోయెడు మేఘవిలేతిచందమునఁ
 గడకమై తూరు సింగంబు థాకకును
 కడుభీతి నుఱుకు మృగంబులపగిది
 వడిఁ బెల్లడరు సాళువంబును గాంచి
 పడి మూర్ఛఁజెందెడి బకములమాడ్కి
 కడిది చుట్టకవచ్చు కార్చిచ్చుశిఖిల
 నడుగంట మాడు కారాకులకరణి
 దురమున నాతని దోర్నిక్రమమున

140.

పురివిచ్చి వీగియు పొలసి నూపరియు
 తనదుసైనికు లెల్ల తలఁగఁగఁ జూచి
 కనుక రక్కసుఁ డొక్కగిరిశృంగ మఠని
 తేరుకై వైచిన దృఢశక్తి దాని
 వారించి మించి యా జ్వాలాముఖుండు
 ఘోరవిక్రమము గైకొని తనహేతి
 చే రాక్షసేంద్రుని శిరము ఖండించె
 అప్పుడు మింటిపై యమరదుందుభుల
 చప్పుడు నెగడఁ బువ్వుంబులవాన
 గురిసె ఖేచరతతి కొండాడి పొగడె
 ధరణీసురాదు లౌ తద్దేశజనులు
 సంతసించిరి సుదర్శనరాజవరుని
 అంతట నా విభుం డాదేశమునకుఁ
 బరిపాలనమొనర్పఁ బటుబుద్ధి నొకని
 ధరణీశుఁ గావించి తరలి యాక్షణమె
 కడగి యాగ్నేయదిక్కుటమున కరిగి

150.

ఆగ్నేయదిక్కున మాయాక్షుడను దానపుని సంహరించుట.

తొడిబడ విజయదుందుభులు మ్రోయించె
 అక్కడ మాయాక్షుఁ డను నానవుండు
 పెక్కండ్రు దైత్యులు పెంపునఁ గొల్వ
 క్షత్రియాకృతిఁ బూని సకలలోకులకు
 విత్రాసమొనఁగ గర్వించి గ్రామములు
 ననుపమమఠములు సగ్రహారములు
 జనపదంబులు మౌనిజనుల యూశ్రమము

160.

లుటజముల్ చెజీచి బహూపద్రవంబు
 లటు చేయుచుండువాఁ డా భేరిరవము
 విని యాగ్రహించి నావిషినంబునందు
 మనముఁ జడియ కే మహిపాలుఁ డిట్లు
 మదమున వచ్చె నా మాయచే వాని
 చదిచి డమాము లశ్వములు నేనుంగు
 లన్నియు హరియించి యరుదెంతు నంచు
 సన్నద్ధుఁడై బంఘనంఘంబుతోడ
 ననికీ జేరఁగ వాని నస్త్రుశస్త్రముల
 నినిచి తూలించె నా నృపసైన్య మపుడు
 ఆరీతి ప్రహారంబు లంటిన నట్టి
 క్రూరదానవుల మార్కొనలేక తూలి
 మాయచేఁ దమయున్ని మరుపెట్టి డాగి
 పోయిన న వ్వనభూమి యంతయును
 వెతకి గానక వారి విడిదిపల్లెల
 నతిరోషమునఁ జిచ్చు లంటించి మరలి
 సైన్యపతికిఁ దెల్పి చాల నతండు
 వన్యైఁ తరము లంటి ఎరుస శోధించి
 మాయ నేసినవారి మాయఁజేయంగ
 పాయని కిన్కను బాణంబు బూని
 మరియు నాగ్నేయాస్త్రమహిమ యం దుంచి
 వరభుజాశక్తి నుర్వడిఁ బ్రయోగించె
 నంతట నా పావకాస్త్రంబు మంట
 లెంతయు నెగయంగ లేచి యావనము

170.

180.

లంటుగ దహించి యచట నాలోక
 కంటకులను భూతిగాఁ గాల్చి మగుడ
 నతని యమ్ములదొన నణకువఁ జొరఁగ
 నతని శౌర్యము మెచ్చి రఖిలదేవతలు
 అటుల నాసైన్యేశుఁ డనురులఁ గూల్చి
 చటులత వారుణాస్త్రంబున వర్ష
 ధారలు గురియించి ధర చల్లఁజేసి
 శూరునొక్కరుని న-దోచి తాణె మునిచి
 ప్రజలను గరుణించి రావించి యచట
 నిజపరాక్రమమున నిర్భయంబుగను
 నెమ్మది నుంచి యా నృపతి చెంగటను
 సమ్మదమునఁ జేరి చతురుఁడై నిలిచె
 నిలిచిన నా చక్రనృపతి సంతసిలి
 చెలిమి మన్నించి యా సేనాధినాథుఁ
 బొగడుచుఁ గదలి యద్భుతవిక్రమంబు

190.

200.

చక్రనృపతి దక్షిణదిశను జయించుట.

నెగడ దక్షిణదిశ నిష్ఠురధాటి
 నడరి సంగరభేరి కార్పటుల్ మెఱయ
 తడయక సింహనాదములు సేయుచును
 భటకదంబంబు లుద్భటసాహసముల
 చటులత నడచి యచ్చటఁ బేర్చి యార్చి
 యుక్కశంబుల డాసి యొనరు తాణెంబు
 లుక్కణంగించి బెట్టుబికి పాళెములు.
 చొచ్చి చుట్టుక ముట్టి చూరలుబట్టి
 మచ్చరంబున దైత్యమండలిఁ దాకి

210.

అంపవాసల ముంచి యద్రు లార్థటులఁ
 గంపింప చెలరేగి కదనంబు సల్పు
 నత్తటి దైత్యు లాహాళహళిఁ గలఁగి
 ఉత్తలపాటుతో నుఱుకంగ గడఁగి
 అంకవంకపుళిందు లనుదైత్యవరులు
 పంకజభవుఁ డిచ్చు బహుళోగ్రవరము
 లందుట గర్వించి యందు బిడాలు
 ముందుగ రావించి మూర్ఖు బాలకుని

220.

హెచ్చరింపుచు వార లేవురు నేన
 విచ్చి పోవఁగనీక వెసఁ బురిగొల్పి
 పరిఘతోమరగదాప్రాసాసిపరశు
 వరచాపశార్జాది శస్త్రముల్ బూని
 యరదంబు లెక్కి గజాశ్వరధాళి
 యిరువంక బారులై యిల నందడింప
 వేరువేరుగ మొనల్ విభజించికొనుచు
 చేరి జ్వాలాముఖనేనలఁ గొట్టి
 గోరించి చెడిన ఘూర్ణిల్ల విఱిగి
 తారిన తనసైన్యతతి నాదరించి

230.

యా సుదర్శనుఁడు నేత్రాంచలదృష్టి
 నీనునఁ గోపాగ్ని యెగయ వీక్షించె
 నా లోచనాగ్నియం దాక్షణంబుననె
 జ్వాలకేశుఁడు మహానటుఁడు రణఘ్నుఁ
 డల స్ఫులింగాక్షకాలాంతకు లనెడి
 బలవంతు లేవురు ప్రభవించి వెడలి
 కత్తులు కేడముల్ కరములఁ దాల్చి

మొత్తి దైత్యులశిరంబుల దుర్లగొట్టి
యేవురు ననురుల నేవురుఁ దొలఁగి
పోవనీయక పట్టి పొలియించి రపుడు

240.

ఇటుల వైరులఁ ద్రుంచి యేవురుచక్ర
భటు లేలికకు మ్రొక్కి భక్తితో నిలువఁ
గనుఁగొని వారిఁజక్రప్రభుం డెలమి
వినుతించి యచ్చటి వివిధలోకులను
పిలుపించి యభయంబుప్రియమున నొనఁగి
బలియు నొక్కని మహిపతిగా ఘటించి
మునివరుల్ దీవింప ముదమునఁ దరలి
చని పశ్చిమంబున జయభేరు లులియ

చక్రరాజు పశ్చిమ దిగ్విజయమా.

మునుకొని నేన లిమ్ముల సాగి నడువ
వనములు గిరులు గహ్వరములు నడరి
చతురంగబలములు నందడింపంగ
ప్రతిలేక చక్రభూపతి వచ్చుతఱిని
అచట కానకకర్త యను రక్క-సుండు
సుచిరతపశ్చక్తి శూలిచే వరముఁ
జెంది యింద్రాదులఁ జెనకుచు మునుల
నెందు బాధింపుచు నెనఁగు రక్క-సుండు
వాఁ డట్టి పటహనిధ్వానంబు చెవుల
వాడిమి వినినంత వడి పెట్టుబడిన
యురగంబుకై వడి యూర్చి కోపించి
యరదంబులు గజంబు లశ్వముల్ భటులు

250.

260.

వీరసేనాపతుల్ వేగ నాయుత్తు
 మీరి రాఁబంచి గంభీరమందుభులు
 తాడించుడని వేత్రధారులఁ బలికి
 వీడనికినుకతో వేగరి నొకని
 పరసేనలతెఱంగు బరికించఁ బనిచి
 పురము వెల్వడి దుర్గభూమికై నడచె
 నంతలోన సుదర్శనాధిపసైన్య
 మంతటంతటఁ జేరి యార్చి రక్కసుల
 నఱికి యచ్చటి తోరణంబులఁ బెరికి
 విఱిచి డాలులు కోట వెనఁ గూలఁజెఱచి

270.

వ్రాల్చి తేరుల హయవారముల్ గూల్చి
 గ్రాల్చి పురము లందు కరిఘటల్ వ్రేల్చి
 ముంచి తూవుల ఖడ్గముల తలల్ ద్రుంచి
 దంచిభటుల మత్తదైత్యుల నొంచి
 తరిమి సేనల నడిదమ్ముల మెరిమి
 యురిమినట్టుల నార్చి యుబికి పైఁదాఁచె
 అటుల నార్చినఁ జూచి యా రాక్షసుండు
 నిటలాక్షుఁ డిచ్చిననిష్ఠురవరము
 బడయుటను మదించి భయ మింత లేక
 వెడలి రథతురంగవేదండఘటలు

280.

సుభటసంఘము నిండి చుట్టల నడర
 రభసంబునను సింధురమ్ముపై నెక్కి
 సవరణ గాజరా సంధించి మేన
 వివిధాస్త్రశస్త్రముల్ వేగ ధరించి

యుద్ధవర్ణనము.

బెట్టుగా సంగ్రామభేరి వేయించి
 యట్టిమొనం దాఁకఁగా నిరుదళము
 లంటి సంకులకలహంబునఁ గినిసి
 యొంటరి యొంటరి యోధయు యోధ
 రథమును రథము సారథిని సారథియు
 రథికుండు రథికుండు శాతును శాతు

290.

తురగంబు తురగంబు దొరయును దొరయు
 కరియును కరియు గింకరుఁడు గింకరుఁడు
 నొంఁడాంటి కై దువు లొరయుచు మెఱయ
 మెండుభండన మంట మింట నచ్చరులు
 తనవల్లభుఁడు వీఁడు తనవిటు డితఁడు
 తననాయకుఁడు వీడు తనపతి యితఁడు
 తన భుజంగుఁడు వీఁడు తన విభు డితఁడు
 తనపల్లవుఁడు వీఁడు తన ప్రియుఁ డితఁడు
 తనరమణుఁడు వీఁడు తనకాంతుఁ డితఁడు
 ననుచుఁ గోర్కొనుచు న య్యని జూచుచుండ

300.

కత్తి నొక్కఁడు కచాకచి వై రిశిరము
 మొత్తి డొల్లించు నా మొండెంబు తనదు
 చేతివాలున వాని శిరము ఖండించు
 చాతురి నొకఁ డీటె సరిగట్టె బడఁగఁ
 బగతురఁ బొడుచు నావగర యయ్యిటె
 తెగ దుస్సిపో నెక్కి తెగటార్చు నతని
 నొకఁ డర్థచంద్రబాణోద్ధతి నహితు
 వికలమస్తకుఁ జేయ వెస నట్ల వాని

శీరమూడ నా తూపుచే వేయు లూన
 శిరుడయ్య మదిలోన చెలఁగు రోసమున
 నొక్కరుండ లఱోరి నుచ్చిపో రిపుని
 యుక్కన వేయ వాఁ డొకనిమిషమున
 నుర మాతనికి నట్ల నుచ్చిపో నేయు
 పరువడి నిటు పరస్పర మంట జోడు
 లుద్దులై యొండొరు లొరసి పోరాడి
 పద్దన సరిగాఁగ పడుదురు వొలిసి
 ఇవ్విధంబున రణం బిరుదశములకు
 నివ్వటిల్లగ దైత్యనివహంబు మ్రగ్గి
 రహించెడి యురికిన రక్కసుం డలిగి

310.

కహాకహ నార్చుచు కదిసి యంపరలు

320.

జడి బట్టినట్టుల సమకట్టి కురిసి
 పుడమి సింగియు నిండ పొదివి బల్మాయ

శివభక్తుడగు రక్కసుని మాయాయుద్ధము.

గప్పిన నిబిడాంధకారంబు గ్రమ్మ
 నొప్పునొ ప్పెఱఁగక నిలిచి యా చక్ర
 సైన్య ముంధంబయి జడియుచుఁ దమరె
 యనోన్యోన్యశత్రుఘాతాహతులగుచు
 నలయగ రక్కసుఁ డవ్వారిమీఁద
 శిలలవర్ష మునించి చెండుచుండుటయు
 నివ్విధం బరసి చక్రాధిపుఁ డపుడు
 రవ్వయతా జ్వాలాకరాళుఁ బంపంగ
 నతఁడు సూర్యాస్త్రంబు నడరించి వాని
 వితతమాయ లడఁచి వెన దండహతిని

330.

దండించి వాని వేదండంబు గూల్చి
 ఖండించె నట్టి రక్కసుశిరం బవని
 అంతటను సుదర్శనాధిపుఁ డటలుఁ
 బంతంబున సురారిఁ బరిమార్చి జగతి
 నిహతకంటకఁ జేసి నిజతేజమునను
 మిహిరుకై వడి మించి మిగుల నాదేశ
 జనములఁబాలింప జనపాలునొకని

చక్రరాజు సుత్తర దిగ్విజయము.

యునిచి వాహినితోడ నుత్తరదిశకుఁ
 గదలి వేగిరమె యక్కడ నొక్కయెడను
 కదలీక్షువనముల కరమొప్పు ధరణి
 నిలిచి సురారాతినేతను వెదుక
 బలములఁ బంపించి పటహాభాంకృతులు
 భూనభోంతరముల బోరున నెగడ
 నానోగ్రభటసింహనాదముల్ రిపుల
 గుండియల్ వ్రేలించఁ గుంభిని నిండి
 దండిగాఁ దనసేన దనరంగనుండె

340.

శివునివలన వరములఁ బడసిన భేరుండను రక్కసుఁడు

ఆచోట భేరుండుఁ డను దానవుండు
 ఖేచరాజు¹ సుతుండు గిరిసమానుండు
 యోజనత్రితయనమున్నతగాత్రుఁ
 డాజి మత్తేభసమాస్రబలుండు
 మున్ను శ్రీ శై లాగ్రమున నుగ్రనిష్ఠ
 సన్నంపుసూదిపై చరణాగ్ర మూని

350.

1. “ ఖేచరాజ్య సుతుండు ” వ్రా. ప్ర. పాఠము.

భుజవండములు రెండు పొడవుగా సాచి
 నిజదృష్టి రనియందె నిల్చి కన్రెప్ప
 వేయక శ్వాసంబు వెడలనీ కడచి
 రేయును బగలు నిద్రించ కాహార
 మేమియుఁ గొనక యట్టిటు చలింపకయె
 హామిక నిల్చి పంచాగ్నిమధ్యమున
 గండకత్తెరఁ యొచ్చి కంఠనాళమున
 మండలాగ్రములు మర్మములఁ గీలించి
 భూత్రబులు దలంక భూరివృక్షములు
 ధాతను గురియించి తపము సల్పంగ
 వారిజభవుఁ డేగి వాని నీక్షించి
 ఘోరతపం బేమిగోరి చేసెదవు
 వేడు కొరిన దిత్తు వేగమే యనిన
 వాఁడు నాయుధముల వగళిలాధార
 గరళంబులను దేవగంధర్వదనుజ
 గరుడమనుష్యరాక్షసయక్షజనుల
 వలన వధ్యుఁడుగాక వలయురూపమునఁ
 జెలఁగునట్టుగ దయచేయవే యనుడు
 వనజసంభవుఁ డట్టివరముల నొసఁగి
 కనరాక భయమునఁ గడలె నక్షణమె
 ఆ దైత్యుఁ డత్తరి నఖిలలోకముల
 సాధు లౌ మానుల సకలదేవతలఁ
 జాల బాధింపుచు జనపదనగర
 జాలముల్ చెరుపుచు శకకిరాతాంగ

360.

370.

యవనులు మొదలగు నతిపాపజనులు
భువి దనుగొలువ నెప్పుడునుండు నాతఁ

380.

డీ సుదర్శనురాక కెంతయుఁ గనలి
యీసునఁ దననేన నెదురుగాఁ బనిచెఁ
బనిచిన నానేన పాఠోధిచయము
పెనుపొంది యుబికి యాభీలతరంగ
రంగ త్తిమింగలరాజితో వచ్చు
సంగతి కంఠాణసంఘమాతంగ
భరముతో నడరిన ప్రళయకాలోగ్ర
తరబాడబాగ్ని బృందంబు చందమున
ధగధగమెఱయు నశ్రుప్రకాండములు
ధిగధిగజ్వాలతై దీపించ మించి

390.

హరిచక్రరాజసైన్యంబు తేజమునఁ
బరవాహినుల గ్రాచి బల్మి నింకించ
కోలాహలంబుగా ఘూర్ణిల్లి తెరలి
యాలంబునం దుభయదళంబు లొరసి
పోరఁగను కబంధములు నటియించె
వారణంబులు డుల్లె వాజులు ద్రెల్లె
నటు తేర్లు చదిసె రథ్యంబులు చిదిసె
భటతతి మిడిసె నుపర్వోళి జడిసె
అప్పుడు దైత్యసంహతి తన నేన
నొప్పించి నంతఁ గన్గొని చాల కడగి

400

యని చక్రవిభుఁడుఁ క్రోధాగ్ని హుంకార
మున వెడలింప నద్భుతముగా నదియ
తరలి పావకసంజ్ఞఁ దగఁ జిక్కుపఱచు

పరచమూవీరులపై మోహనాశ్రు
 మేయంగ వార లయ్యెడ మాయఁ దగిలి
 భూయస్తరాయధంబులఁ బౌరవైచి
 మూఢులై యంబరంబులు విడ్చిపుచ్చి
 గాఢవిభ్రాతి బొంగఁగ నిల్చి రంత
 అదిచూచి నగి పావకాఘ్నిండు వారి
 పదరి చంపకుఁ డని భటుల వారింది
 యొనర నయ్యుశ్రుంబు నుపసంహరించి
 యనువుగా క్రౌంచాశ్రు ముపుడె సంధించె
 శత్రుల కర్ణనాసములు ద్రుంచంగ
 విత్రస్తులై వారు వెనదంతములను
 కరచి గోళ్లను వ్రచ్చి కలఁచగా నేన
 ఉరివిచ్చినక జూచి పొలి పిశాచాశ్రు
 ముపుడు ప్రయోగించి యనురులఁ ద్రుంపఁ
 గపటరాక్షసనేన కలగి పారుటయు
 భేరుండు నలుకచే బెట్టుగాఁ దాకి
 ఘోరముద్గరమునఁ గొట్టి యార్చుటయు
 వానిపై నలిగి పావకుండు వాయవ్య
 మానితాశ్రుంబేసె మంత్రయుక్తముగ
 అది యట్టిభేరుండు నవలీల నెత్తి
 చదలనే వేంకటాచలశృంగమునకు
 వడిగ సురాళించి వైచిన యట్ల
 కడగి ప్రదక్షిణాకారంబు గాఁగ
 చిరచిర ద్రిచ్చి యాచిన మింటినుండి
 ధరణిపై లాగించ దబ్బున వాడు

410.

420.

శిరము క్రిందుగఁ బడి చిడిశి వ్రక్కలుగ
మురిగిన కూశ్మాండమున్వలె పొలిసె

430.

అటుల నా దానవు నిలఁ గూల్చి గెల్చి
పటహార్యటులు మీఱ పావకాఘ్యుండు
చక్రప్రభునిఁ జేరఁ జయ్యన వచ్చి
విక్రమంబున దైత్యు విదళించుతెఱఁగు
వివరించి కేలోడ్చి వినతుండై చెంత
సవినయంబుగ నిల్వఁ జక్రప్రభుండు
నతని కౌఁగిటఁజేర్చి యనునయింపుచును
స్తుతియించి బహుమతి శోభిల్లఁ దనదు
కంకణమ్ము లొసంగి కరుణించి మరియు
కింకరావళి నెల్ల కెలన రాఁ బిల్చి

440.

వరుస భూషణములు వస్త్రంబు లొసఁగి
పరులచే మృతిబొందు భటులఁ గ్రమ్మరను
బ్రతికించి యా దిశాభాగంబునందు
క్షీతిసురాదిజనంబుఁ జెలిమి రావించి
యభయమిచ్చి కుదిర్చి యచట నొక్కరుని
ప్రభువుగా నుండంగఁ బట్టంబుగట్టి
జయభేరి పటహానిస్సాణఢక్కాది
మయతూర్యభాంకృతుల్ మట్టుమీఱంగ
గీర్వాణగంధర్వకిన్నరగరుడ
ధూర్వహనుతులబంధురనాదమెసఁగ

450.

సమరదుందుభిబృంద మారృటి మొరయ
సుమవర్షధార లచ్చో జడిగొనఁగ
సచ్చరల్ నర్తించ నామోదభరము

లెచ్చిన తెమ్మెర లింపుగా వినర
 గంధర్వభామినుల్ గానంబు నేయ
 బంధురమాగధప్రకరంబు వొగడ
 మణిమయం బైన విమానంబు నెక్కి
 ఘృణిమీరు చామరల్ కెలన శోభిల్ల

దిగ్విజయముచేసి చక్రరాజు వేంకటాద్రికివచ్చుట.

మగుడి యాక్షణమె శ్రీ మద్వేంకటాద్రి

తగనధిరోహించి దాపున రాఁగఁ

460.

బక్షింద్రుఁ డా చక్రవతి రాకమున్నె

లక్షించి వడిఁజేరి లక్షీసహాయు

ప్రణుతించి దేవ ! పరాకు హెచ్చరికె

రణమున మన చక్రరాజసింహంబు

విక్రమం బొప్ప దిగ్విజయంబు చేసి

యా క్రూరదైత్యుల యాతుధానులను

దేవర సెలవిచ్చు తీరునఁ ద్రుంచి

తీవి బిరుదులు బట్టించుక వచ్చు

చున్నఁ డనుచుఁ దెల్పుచుండంగ నపుడె

పన్నుగా నాక్షేత్రపాలుఁ డుర్వడిగ

470.

నురుకుచు దూరాన నుండియు భక్తి

సిరమున నంజలి చెలఁగ ధరించి

ధరణి జాగిలి మ్రొక్కి తగ్గి వాతెరకు

కరము చాటుగఁ బూన్చి కరుణాపయోధి !

దేవదేవ ! పరాకు దేవరవారి

సేవకుఁ డగునట్టి శ్రీ చక్రరాజు

భేరినహస్తగంభీరనాదంబు

భోరున నెరయ తుంబురుకోనదాఁటి
వచ్చినాఁ డిటు శలవా సామి యనుచు
హెచ్చరింపుచునుండు నీలోనె చండుఁ

480.

డతిరయంబున వచ్చి యందందు నుతులు
నతులు సేయుచును నెంతయు న్రముఁ డగుచు
బెత్త మూనుక నిల్చి బెట్టుగా దేవ !
చిత్తజనక ! లక్ష్మీప్రాణనాథ !
జగదాశ్రయాధారజతర ! పరాకు
జగదీశ్వర ! పరాకు స్వామి వేల్బంటు

చక్రరాజు రాకను జయవిజయులు స్వామికెఱింగించుట.

చక్రరాజాధిరాజప్రభుం డితఁడు
విక్రమంబున లోకవిజయంబుఁ జెంపి
ప్రతిహారమహి సమీపమున నేగెడిని
పతియాజ్ఞ యింక నంచు పలుకు నాలోన
జయవిజయులు దండఁ జని కేలు మోడ్చి
జయజయ విజ యాజిజయద పరాకు
జయ కమలాలయాజాని పరాకు
జయ కమలజ కామజనక పరాకు
జయ గర్భధృతజగజ్జాత పరాకు
జయ భక్తజనపారిజాత ! పరాకు
స్వామి యిం దిదె సుదర్శనచక్రవర్తిఁ
బ్రేమఁ గటాక్షించు శ్రీ కరాలోక
దేవ ! యీ యస్త్రరాజేశ్వరుఁ డిదిగా
సేవ సల్పెడిని వీక్షింపు మబ్బాక్ష !

490.

500.

యని బరాబరి చేయ నాచక్రరాజు
 వసజాక్షు నడుగుల వ్రాలి కేల్తోడ్చి
 వినయంబుతో మ్రోల వినతుండై నిల్చి
 తనసై నికులఁ జూపి తగ నిట్టు లనియె

చక్రరాజు తనసేవకుల పరాక్రమమును స్వామికిఁ దెలుపుట.

చతురాస్యపంచాస్యషణ్ముఖసేవ్య !
 సతతయోగీశ్వరస్వాంతానుభావ్య !
 ఇతఁడె జ్వాలాముఖుం డీశ్వర ! చూడు
 మతిపరాక్రమశాలి యగు వీరదస్య
 నొక్కపెట్టునఁ ద్రుంచి యుగ్రదానవుల
 చక్కాడె నీతని సైన్యంబు గణితి
 మదకరు లై దువేల్ మావులు లక్ష
 పదివేలు రథములు భటు లొక్కకోటి
 మొనఁ దారించుచో ముందుంచు నడుగు
 వెచుక తియ్యనియట్టి వీరశేఖరులు
 కెలన వీడిదె జ్వాలకేశుఁ డేపురినిఁ
 గలన దైత్యులఁ గూల్చె ఘడియలో వీని
 దళమెంచ మత్తవేదండముల్ వేయి
 వెలయుహరుల్ పదివేలు రథంబు
 లై దువేల్ భటులు లక్షోయితం బయ్యె
 మాదండ వీడెగా మాసటీఁ డాజి
 దుర్వారవిక్రమదోర్బలుఁ డరుల
 గర్వం బణచువాఁడు గణుతింప సేన
 ప్రోవై న యొకలక్ష పుండరీకాక్ష !
 యావంక నదె బడబొసలాఖ్యుండు

510.

520.

పాశ్చాత్యుఁ డగుదై త్యుఁ బరిమార్చి గెలిచె
 నిశ్చయింపఁగ నీతని చమూభరంబు
 తరమె శేషునకై నఁడడవి వర్ణింప
 శరధుల నింకింపఁజాలు నొక్కరుఁడె
 వీఁడె పావకుఁ డనువీరుండు సమితి
 వాఁడిమీఱు ప్రతాపవంతుఁ డౌవాఁడు

539.

యోజనత్రితయసమున్నతు నసుర
 రాజును నిమిషమాత్రమున నీల్గించె
 నితని పతాకిని నెంచి లిఖింప
 క్షీతిఁ దాళపత్రముల్ చిగిరింపఁ గలవె
 ఇతఁడు స్ఫులింగాక్షుఁ డితఁడు రణఘ్ను
 డితఁడు కాలాంతకుఁ డితఁ డురునేమి
 వీరల తేజంబు విక్రమం బసుర
 వీరులయెడ నిత విశదమై తోఁచు
 వీరె నేఁ గాఁగ భావింపవే కరుణ
 సారతేజస్ఫూర్తి ! సర్వజ్ఞమూర్తి !

540.

అనుచు కైదువులరాయఁడు విన్నవింప
 విని కటాక్షించి శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడు
 చెంత శ్రీ దేవి నీక్షింప నద్దేవి
 యంతనే మణికంకణాంగదమకుట
 హారంబులును కాంచనాంబరంబులును
 హారమంజీరముల్ హెచ్చుతాళీలు
 వారి కందఱికిని వరుస చొప్పునను
 బారితోషికములు బహుమతి నొసఁగె

శ్రీనివాసుఁడు నస్తు శేఖరుఁ గేలఁ
బూని మచ్చికలు నింపుగ నాదరించె

550.

దేవతలు చక్రరాజు విక్రమము పొగడుట

అందుండు నిందుజూ టాంభోజజాత

బృందారకేంద్ర కుబేరాంబునాథ

సమవ ర్తిసావకశ్వసనరత్నోధి

ప్రముఖ బర్హిర్ముఖ పటలంబు నత్రి

కలశజ కాశ్యప గర్గ వశిష్ఠ

పులహ కాశికముఖ్య మునిసమూహంబు

నపు డట్టి చక్రరాజాతిశయంబు

విపులశౌర్యము నెంచి వినుతించి మఱియు

శ్రీ వేంకటాధీశు సేవించి మిగుల

భావించి కేలోడ్డి భక్తి నిట్లనిరి

560.

పరమకారుణికస్వభావప్రభావ!

కరుణాకటాక్ష! వెంకటనగాధ్యక్ష!

ఈ చక్రవిక్రమం బెంచి చూడంగ

నా చక్రవాళంబు నం దొరుల్ దీటె

ఇతఁ డాజఁ ద్రుంచిన యీ దైత్యనరులు

ప్రతిలేని బలపరాక్రమధురంధరులు

ఒకఁ డొకఁడే చాలు నున్నీధరమఃలఁ

బెకలించి బంతులు పేర్చి గోరింప

నొకఁ డొకఁడే చాలు నుడుగక కడలిఁ

గకబికగా వేగఁ గలఁచి యింకింప

570.

నొకఁ డొకఁడే చాలు నుడువీధినంటి

ప్రకటకరాహతిన్ వ్రయ్యలునేయ

నొకఁ డొకఁడే చాలు నురుబడబాగ్ని
 నొక కబళంబుగా నూటుకొనంగ
 నట్టి దైత్యుల నతం డవలీల గాగఁ
 గొట్టి రణంబునఁ గూల్చెనుగాక
 తరమె యన్యులకు నిద్దర వారిఁ జేరి
 దురమున నెదిరించి తొడరంగనై న

దేవతలు లంకాధినాథుని దునిమి రక్షింపుమని వేడుట.

ఇంక నిం దొక్కరుఁ డింతటివాఁడు
 లంకాధినాథుండు లావున వానిఁ
 దునిమి రక్షింపవే తోయజనేత్ర !
 యనిన వారికి వేంకటాధీశుఁ డనియె
 వినుఁడు దేవతలార ! వెన దశగ్రీవు
 నని నేనె ద్రుంచెద నద్భుతలీల
 నటు గాన సుఖముగా నలుకక మీరు
 పుటభేదనంబుల భోగింపుఁ డింకఁ
 జనుఁడు మీ మీ నివాసములకు వడిగ
 ననుటయుఁ జతురాస్యుఁ డా శ్రీనివాసు
 వినుతించి సేవించి వినయ ముప్పొంగ

580.

బ్రహ్మ శ్రీనివాసున కుత్సవముసేయ ననుజ్ఞవేఁడుట.

ననుపమభక్తి నిట్లని విన్నవించె
 శ్రీ వేంకటావాస ! శ్రీ శ్రీనివాస !
 భావహారాకార ! భక్తమృదార !
 దేవర నొకటి ప్రార్థించెద నిపుడు
 నా విన్నపమువిని నన్ను మన్నించు

590.

దేవ యిం దర్చాకృతి వహించు సీకు
 నే వెన నుత్సవం బెలమిఁ గావించు
 భువి ధ్వజారోహణపూర్వకంబుగను
 హావణిక బుష్పయోగాంతంబుగాఁగ
 నాగమోక్తక్రమమై ప్రతిదినము
 బాగుగా నేవ సల్పఁగ భావమునను
 గోరుచున్నాఁడ నా కోర్కె- ఫలింప
 నారూఢి దయచేయు మనుచు ముకుందు

600.

దేవశిల్పి మందిరప్రాకారాదుల నిర్మించుట.

ననుమతి వడసి య య్యస్వప్నశిల్పి
 మును బిల్పి యిటు పురంబు విచిత్రలీల
 దీరిచి యిందొక దేవమందిరము
 భూరిరత్నావళి పూరితంబుగను
 నిర్మించు వడి ననన్ విని యట్టి విశ్వ
 కర్మ యాక్షణ మట్ల కావింపఁ దొణఁగె
 తోరణగోపురస్థూణాప్రత్యోళి
 చారణశాలికావార మందురలు
 హరువై న రథశాల లావేశనములు
 వరవేశవాటు లవార్యవిపణులు
 సంజీవనప్రపాస్థానశౌలలును
 మంజుల ప్రాసాదమండలంబులును
 సౌధోపకారికల్ చప్పరంబులును
 వీధికాకుటిమ వేదికాతతులు
 సజ్జలు తగునుబ్బు చప్పరంబులును
 సజ్జారములు గోష్ఠశాలాచయములు

610.

నత్రశాలలు కూటజలయంత్రములును

చిత్రశాలలు నభిషేకశాలలును

620.

నాటకశాలలు నటనివాసములు

స్ఫాటికాంబుస్థలభ్రమదమంటపము

లున్నతసాలముల్ వ్యోమయానములు

సన్నతభూవరాసనకదంబములు

గాటంపుకురుజులు కాయమానములు

వాటంబు లైన కవాటపంక్తులును

సోపానమార్గముల్ సోరణగండ్లు

నేపు మీరంగ నెయ్యెడ పదావళులు

భవనాగ్రకుంభజృంభత్పతాకీకలు

వివిధఘంటాపథోర్వీరథంబులును

630.

గొన్ని మూక్తికములఁ గొన్ని వజ్రములఁ

గొన్ని విద్రుమములఁ గొన్ని కెంపులను

గొన్ని నీలంబులఁ గొన్ని పచ్చలను

గొన్ని వైడూర్యంపుగుంపుల మరియుఁ

గొన్ని గోమేధికకోటుల మెఱియఁ

గొన్ని పదార్వన్నెకుండనమ్మనను

గొన్ని దంతంబులఁ గొన్ని రజతములఁ

జెన్నుమించగఁ బన్ని చెక్కడంబులను

చొక్కంబయిన తాళిచొప్పునఁ బురము

నొక్క యామంబున నొనరించి మఱియు

640.

గమనీయబహువిధకమలాకరములు

కమలాకరంబుల కడలఁ బూదోట

లా తోటలను కాంచనాకారతరువు

దేవ యిం దర్చాకృతి వహించు నీకు
 నే వెన నుత్సవం బెలమిఁ గావించు
 భువి భ్వజారోహణపూర్వకంబుగను
 హావణిక బుష్పయోగాంతంబుగాఁగ
 నాగమోక్తక్రమమై ప్రతిదినము
 బాగుగా నేవ సల్పఁగ భావమునను
 గోరుచున్నాడ నా కోర్కె- ఫలింప
 నారూఢి దయచేయు మనుచు ముకుందు

600.

దేవశిల్పి మందిరప్రాకారాదుల నిర్మించుట.

ననుమతి వడసి య య్యస్వప్నశిల్పి
 మును బిల్పి యిటు పురంబు విచిత్రలీల
 దీరిచి యిందొక దేవమందిరము
 భూరిరత్నావళి పూరితంబుగను
 నిర్మించు వడి ననన్ విని యట్టి విశ్వ
 కర్మ యాక్షణ మట్ల కావింపఁ దొణఁగె
 తోరణగోపురస్థూణాప్రతోళి
 వారణశాలికావార మందురలు
 హరువై న రథశాల లావేశనములు
 వరవేశవాటు లవార్యవిపణులు
 సంజీవనప్రపాస్థానశాలలును
 మంజుల ప్రాసాదమండలంబులును
 సౌధోపకారికల్ చప్పరంబులును
 వీధికాకుట్టిమ వేదికాతతులు
 సజ్జలు తగునుబ్బు చప్పరంబులును
 సజ్జారములు గోష్ఠశాలాచయములు

610.

సత్రశాలలు కూటజలయంత్రములును

చిత్రశాలలు నభిషేకశాలలును

620.

నాటకశాలలు నటనివాసములు

స్ఫాటికాంబుస్థలభ్రమదమంటపము

లున్నతసాలముల్ వ్యోమయానములు

సన్నతభూవరాసనకదంబములు

గాటంపుకురుజులు కాయమానములు

వాటంబు లైన కవాటపంక్తులును

సోపానమార్గముల్ సోరణగండ్లు

నేపు మీరంగ నెయ్యెడ పదావళులు

భవనాగ్రకుంభజృంభత్పతాకికలు

వివిధఘంటాపథోర్వీరథంబులును

630.

గొన్ని మాక్తికములఁ గొన్ని వజ్రములఁ

గొన్ని విద్రుమములఁ గొన్ని కెంపులను

గొన్ని నీలంబులఁ గొన్ని పచ్చలను

గొన్ని వైడూర్యంపుగుంపుల మరియుఁ

గొన్ని గోమేధికకోటుల మెఱయఁ

గొన్ని పదార్వన్నైకుండనమ్మునను

గొన్ని దంతంబులఁ గొన్ని రజతములఁ

జెన్నుమించగఁ బన్నిచెక్కడంబులను

చొక్కంబయిన తాళిచొప్పునఁ బురము

నొక్క యామంబున నొనరించి మఱియు

640.

గమనీయబహువిధకమలాకరములు

కమలాకరంబుల కడలఁ బూదోట

లా తోటలను కాంచనాకారతరువు

లాతరువుల దివ్య మగు షక్తిగణము
 గణితకెక్కుడుగాఁగఁ గల్పించి వేగఁ
 బ్రణుతుండై బ్రహ్మ కాపని విన్నవించె
 నంతట చతురాస్యఁ డమరాధినాథుఁ
 జెంతబిల్చి సురేంద్ర శీఘ్రంబు నీవు
 హరిమహోత్సవమున కమరగంధర్వ
 గరుడోరగాపురోగణముల నవనిఁ

650.

గల విప్రమహిపాదికప్రజాతతుల
 విలసిల్ల దూతల వేవేగఁ బన్ని
 రావించు మని పల్కి రాజరాజనకు
 భావితసంభారభరముఁ దెప్పించ
 సెలవిచ్చి మానులఁ జెలిమి నీక్షించి
 తెలివిడి ముందును జెలియ నిట్లనియె
 శ్రీనివాసులకు నే శ్రీమహోత్సవముఁ
 బూని కావింప సంభోజమిత్రుండు
 కన్యఁ జేకొని యుండఁగా శుక్ల పక్ష
 మాన్యవాసరముల మహనీయసరణి

660.

వైఖాన సాగమవిధులతో నుత్సవారంభము.

నారూఢి వైఖానసాగమవిధుల
 నారంభ మొనరించుఁ డనుటయు వారు
 శ్రీనివాసులకు నా శ్రీ భూములకును
 స్నానార్చనాపరిష్కారాంగరాగ
 వివిధాన్నభక్ష్యముల్ వేగఁ గావించి
 సవరణ రాజోపచారముల్ సల్పి
 వేదికాకుండముల్ వేయించి సకల

వేదమంత్రములను వివిధతంత్రములఁ
 గలశబ్రప్రతిష్ఠానకంకణాంకురము
 లలర నొనర్చి విహంగపుంగవుని

670.

యావహింపించి ధ్వజారోహణంబు
 గావించి దిగ్బలికర్మపూర్వముగ
 తిరువీధు లేగించి దేవాధిదేవు
 తిరునాళ్ల సవరింప దేశదేశముల
 నుండి కుటుంబసంయుక్తులై తరలి
 దండిగాఁ ద్రోవ లెంతయుఁ బిక్కటిల్ల

నానాదేశజనులరాక వారినడకలు

చోళద్రమిళపాండ్యసూరసేనాండ్ర
 మాళవకర్నాటమగధసావీర
 మళయాళకొంకణ మత్స్యసౌరాష్ట్ర
 తుళువ లాటాంగసింధుకళింగహూణ

680.

వంగమహారాష్ట్ర వై దర్భనిషధ
 బంగాళనేపాళబర్బరయవన
 కురుఘూర్జారోత్తరకోనలప్రముఖి
 ధరణీశ్వరులును తత్తద్రాష్ట్రజనులు
 సరవాహనతురంగనాగశతాంగ
 వరవృషభాదులౌ వాహనమ్ములను
 దగ నధిరూఢులై దవ్వని సొలయ
 కగణితసంతోష మడరంగ మదిని
 తడయ కెంతయు భక్తి దగ వచ్చువారు
 కడు వస్తువులు కానుకలు దెచ్చువారు

690.

నడ గడుగుకు దండ మటు బెట్టువారు
 నెడపక తల బంగ రిల గట్టువారు
 నోటితాళములఁ బూనుక వచ్చువారు
 వాటమై తాళముల్ వాయించువారు
 చప్పిడి భుజియించి జరిగెనువారు
 చప్పరంబులు పూని చనుదెంచువారు
 తమ్మటంబులు బెట్టు దాటించువారు
 ముమ్మరమ్ముగ వాద్యములు మ్రోయువారు
 గోవిందబెట్టుచు గునుకు వారలును
 తీవి స్తోత్రములు పఠించువారలును

700.

పటుమతి హాఠికథల్ బలుకువారలును
 కథ విని హర్షించి కథ మెచ్చువారు
 కథకునకు ధనంబు కర మిచ్చువారు
 రథములపై తమ రమణుల నుంచి
 పథికులెడల బరాబరి నేయువారు
 శకటంపురవణికి జదియుచు నకట
 వికటంబుగా త్రుళ్లు వేసడంబులను
 కని కరాళించు కంఠాణాళినుండి

వెనక మళ్లంగ ద్రుళ్లు వెలఁదుల నందు
 కొని బుజ్జగించి మక్కువ వెస నుంచి

710.

మొన వాగెబూని యిమ్ముగ నేగువారు
 నందడి నొక్క యుష్టంబు కెర్లంగ
 నం దళ్కు ప్రియురాండ్ర నలమెడువారు
 నడుగుల నొప్పికై యలయు కొమ్మలను
 కడుఁగొగిటన్ బూని కదలెడువారు

గా ముజ్జగంబులఁ గల జీవులెల్ల
 స్వామికి గణుతియ్యు చనుదెంచుపగిది
 వేగ జీవుల ధాత వేస నారుబోయు
 లాగున నెందు తొలఁగ దొబ్బరాక
 యరుదెంచి యటుగల యచ్చెరువెంచి
 దరులు కోనలు చరుల్ తరువులు లతలు
 ర్షురులు తటాకముల్ సకములు దొసలు
 గిరిశిఖరంబులు కీచకతరులు
 పొదరిండ్లు తుమ్మెగల్ పొదలు పూసాదలు
 మృదునాదము లొనర్చు మృగపక్షిగణముఁ
 గనుఁగొంచు నందందు ఘనమంటపముల

720.

చరువపందిళ్లు—ప్రపాపాపికలు

వనములకొ మేలై న పందిళ్ల నిలువ
 నినుకలో సగమంత యిడి తడివలువ
 బొసగించి వేకువ బూరించు కడవ
 నేలకుల్ కపురంపు నెనయించువిరులు
 జాలనుసీరముల్ సవరింపఁ జల్ల
 దనము తావియు స్వాదుదగు నుదకంబు
 ననటిబొందెల యొప్పు లాశొంతిపొడియు
 లికుచసారంబు దొర్లిన నీరుచల్ల
 ప్రకటమాధురి మించి పరగు సానకము
 వరుసగాఁ గై నేసి నలపు మీఱంగ
 మరుని మోహనవిద్యమాడ్కిని నిల్చి
 సలిలాధిదేవత చందంబు దాల్చి
 జలదంబువలె మించు చల్యపందిలిని

730.

మెరుగులీల వహించి మృగచిహ్న రేఖ
 కరణి బొల్పొందుచు కామధేనుమణి
 తెరగున జనత్పష్ట దీర్పగా నేర్పు
 బరిధవిల్లెడు ప్రపాపాలికాతిలక
 మరుదారుచూపుల నాదరింపులను
 సరసుల వడమాన్వ జాలిబెంచంగఁ
 బనిబూని తన గుబ్బపాలిండ్లసొగసు
 గొనుటనో యన హేమకుంభంబు నీట
 ముంచి పాంథులకు నంబువులఁ బోయంగ

740.

చంచలేక్షణము లాజలములఁ దోప
 వాలుగ లని యుల్కు వారినిఁ జూచి
 చాలునో యన్నని సారె నవ్వుచును
 750.
 శాసకం బాసఁగ నే పా లొల్ల ననిన
 నాని చూడు మటంచు నదలించు నొకని
 యొగడుదప్పి యడంగియును తనమోము
 సొగసు జూచుచుఁ ద్రావుచొప్పున రిత్త
 గుటకలుబెట్టఁ గన్గొని మోవి విఠిచి
 వటజటాకృతి ధార వలతియై వ్రాల్చు
 నొకఁడు ద్రావఁగ మరియొకఁడు పైఁబడిన
 వెకటుగాఁ గొన దింతి వేసర దెందు
 నడుగకనే పాంథు లర్మిలీ నొసఁగు
 విడెముల నొడినించు వినయంబుమీఱ
 760.
 నిలువుటద్దంబు పందిలివ్రేలఁ బ్రజలు
 తిలకించుకొందు రాతెరవ చెక్కులనె
 చలువగా నందె వీజనము లూగంగ

చెలి పైఁటగాడ్పుల సేదఁజేరుదురు
 తడవుండి ప్రొద్దుబోఁ దడవి వేఁ దరలి
 యడుగడుగుకు నట్టివగుచప్పగంబు
 లెన్నైన కనుఁగొంచు నెడ మెచ్చికోంచు
 తిన్నగా గిరి యెక్కి దిక్కుదిక్కులను
 నరవింధ్యముగ నిండి నగరమున్ వనము
 నరసి యిఁ తెడలేక నిలిచె నాపరిష

770.

ఆనాటి శ్రీ కాంతుని యలంకారవర్ణనము.

ఆనాఁడు శ్రీ కాంతు డందరిమదుల
 నానంద ముప్పొంగ నమితవై భవము
 లలరంగ నంగదహారకరీట
 వలయఁకుండలమాణవకనికరములు
 గై వేయమేఖిలాకంకణోర్మికలు
 పావనమంజీరపదకింకిణులును
 మెఱయంగ ధరియించి మిసిమికడాచి
 మెఱుఁగులదుప్పటి మెఱుఁగుఁగాఁ గప్పి
 చొక్కపు మంచి కస్తూరితిలకంబు
 చక్కఁగా దిద్ది వాసనగ్రమ్ము కలప
 మలఁది క్రొవ్విరిదండ లలరంగఁ దాల్చి
 కలుముల నీను చక్కనిపూవుఁబోణి
 రతనంపుపంటలరమణి నిర్వంక
 నతిలీల నుంచుక యఖిలభూభరము
 తలపూను ఘణికులాధ్యక్షుపై నెక్కి
 శ్రీ కాంతుఁడారేగుట.

780.

తెలివికట్టాణిము త్రియములగొడగు
 సురరాజు పట్టంగ స్ఫురదకళంక

హరిణాంకకిరణోత్కరాభములై న
చామరలిరుదండఁ జతురత నవర
నామజయానలు సరిగాఁగ వీవ

790.

నలరుచు త్రేతాగ్నులగ్రభాగమునఁ
చొలఁగక సామ్రాణిధూపంబు లొనఁగఁ
దొగలరాయండు నా తోయజాపుండు
సొగసుమీరిన జగజ్జ్యోతులు దాల్చు
వరుణదేవుండు వింతవై ఖరి నందు
నెరయ వీధులను పన్నీరుఁ జిల్కించు
కరువలియందెల్ల ఘుమ్మని తావి
వరలు పుష్పొడి గంధవడి నెదజల్ల
విద్యుల్ల తకలెల్ల చిడిబడి బాణ
విద్యులు జూపెడు వీక రంజిలై

800.

నురేంద్రబృందంబు లొడికంబు మీఱ
సిరిశిరోమణికిరదీపికల్ బూస
మహతిచే నారదమానివర్మండు
రహిమించు రాగముల్ రక్తివాయించ
ననమతాళముల లయవ్యాప్తిగతుల
రసికులెంచఁగ సచ్చరల్ నటియింప
సంతరింపుచు కల్పశౌఖి లామోద
చుంచు లౌ పూవులసోన వర్షింప
వేదముల్ మాగధవేషము లొంది
స్వాదూక్తిసరణి కై వారముల్ నేయ
చాల సంతోష మెంచగఁ బడవారు
వారు చేబూని యావంకనే నడువ

810.

భవుఁడు నబ్జభవుండు పసిడిబెత్తముల
 రవళిఁ జేబట్టి బరాబరి సల్ప
 ఘనములు భేరికాకారంబులగుచుఁ
 గడునినాదంబులఁ గడుభోరు కలగ
 నొరవుసింగారంబు నొక్కరూపై న
 తెరగునఁ దనరుచుఁ దిరువీధు లేగి
 యావేశఁ దనుఁగొల్పు నఖిలలోకులకు
 వేవేగ నిష్టముల్ వెన నొసంగుచును
 నిజదివ్యరత్నమందిరభద్రవీతి
 విజయంబుసేసి యా వెలఁదుల్ నివాళు
 లారతు లెత్తంగ నమృతోపమాన
 సారాన్నభోజ్యచోష్యము లారగించి
 తదవశేషంబు లందఱకు నొసంగి
 మృదుశయ్యఁ బవళించె మెలతలు గొలువ
 నారేయి క్షణదయంచాఖ్య నిక్కముగ
 మీరి మహోత్సవోన్మేషం బొనర్చె
 హరిదిగ్రమణి నాసికాభరణముగ
 ధరించుముత్త్యమై తగు వేగుచుక్క
 మయి నలందిన కుంకుమద్రవసార
 మయి విలసిల్లె నయ్యరుణరాగంబు

820.

830.

సూర్యోదయ వర్ణనము.

తిరునాళ్లఁ గనుటఁ జెందిన ప్రసన్నతను
 మురియుచు దిగ్విధూముఖిపాలి దనరె
 పొడుపుగట్టను సౌధమును కయిసేయ
 నిడిన దీపంబన నినుఁ ధుద్దయించె

తిరువేంకటేశ్వరు తిరునాళ్ల కెనయ
 నరుణమండల మను నండెచే బూర్వ
 హరిదబముఖ కుంకుమాసారములను
 ధరణిజవితపాళిదగుల వసంత

840.

మొరపు రంజిలై నా నురువనాగ్రముల
 నెరయ కెంజాయల నీరెండ యడరె
 నరుణాతపద్యుతి నందు కారాకు
 తరుణపల్లవముగాఁ దలఁచి కోయిలలు
 నొక్కి త్రుంచఁగలేక నుసివినఁ జూచి
 పక్కుననగియెనా పద్మంబు లలరె
 కమలావధూటికి కమలనాభునకు
 కమలజాఁ డొనరించు కలితోత్సవంబు
 కమలినుల్ గనుఁగొను కన్నులనంగ
 కమలంబు లలరె భృంగము లుల్లసిల్ల
 అప్పుడు శ్రీ వేంకటాచలేశ్వరున
 కొప్పుగా వై ఘనసోక్తక్రమమున
 మునులు సవర్య సల్పుచు నలంకార
 మొనయఁ గావించి సమృద్ధదధ్యన్న
 ముద్గాన్న గొడాన్నములు నపూపములు
 నుద్దళద్భ్రతముఁగా నొనరనై వేద్య
 ములు సమర్పింప నా పురుషోత్తముండు
 చెలువంబు రంజిలి చెలగు శ్రీ దేవి
 భూదేవియును దాను భూరిలీలను
 మోదించి యుత్సవంబునఁ బ్రతిదినము

850.

860.

ప్రతిదినము వాహనారోహణము — వీధి విహారము.

పవనజమ్పగరాజపక్షింద్రహాస
 జవనాశ్వగజవరస్యందనప్రముఖ
 వాహనారోహణవై ఖరిమెఱయ
 నాహరబ్రహ్మాదు తై నదేవతలు
 నారదాదిమునిగణంబు గంధర్వ
 చారణకింపురుష పతగపన్న
 గాదులు మేనకాద్యప్సరోజనులు
 వై దేశికప్రజల్ వరునఁ గొల్వఁగను
 వీధివిహారముల్ వెలయంగ పవము
 సాధించి యవబృథస్నానంబు సలిపె

870.

అమరులు మునులు ముం దవనిజనములు
 క్రమమున స్వామిపుష్కరిణిత్థిర్థమున
 నపుడు గ్రుంకిడి వార లందరు దురిత
 కపటకర్తమములు గడిగి సౌభాగ్య
 రమణీయరమఁ గాంచి రంజిల్లి రంత
 కమలసంభవుఁడు శ్రీకమితకుఁ బుష్ప
 యాగంబు నవరించి యాగమవిధుల
 బాగుగా హవనముల్ పరిపూర్తిచేసి
 అమరధ్వజావరోహణము గావించి
 అమరులు పొగడఁ గృతార్థుఁడై తనరె

880.

శ్రీనివాసులు బ్రహ్మాదులను బహూకరించుట.

శ్రీనివాసులు బ్రహ్మ చేయించినట్టి
 మానితోత్సవమున మది సంతసించి

అరవిందజనకు హేమాంబరాభరణ
 వరము లాసంగి యోవనజాతజాత
 మెచ్చితి నీభక్తి మిగులఁ గోరినది
 యిచ్చెద నడుగు మీ వెల్లయిష్టంబు
 లను డా హరికి ధాత యర్మిలి మ్రొక్కి

స్వామి వేంకటాచలమందె వసియించునట్లు బ్రహ్మవరంబు వడయుట.

వినతుండై కేలొడ్డి వెన నిట్టు లనియె
 వేదాంతవేద్య యో విశ్వవిశ్వాద్య
 నీదుకైంకర్యంబు నీయందుభక్తి

890.

గలిగించితివి యింతకన్న భాగ్యంబు
 కలదె యట్లయినను గాంక్షితం బాశోటి
 దేవ యంబదటికిని దృశ్యండ వగుచు
 శ్రీ వేంకటాచలశిఖరంబునందె
 ఈలాగు వ్రతివర్ష మి మృహోత్సవము
 చాలఁ గైకొనుచుఁ బ్రసన్నత మెఱతు
 వరదుండవై యెల్లవారి రక్షింపఁ
 గరుణజేయుచు నుండఁగావల నిదియె
 వర మని ప్రార్థించు వనజనంభవుని
 హరి యాడరించి యట్లంగీకరించి
 మరియు నాతనికి సమ్మద ముదయింప.
 నరుదారగో నిట్టు లని యానతిచ్చి
 పంకజాసన నీవు ప్రార్థించునటుల
 వేంకటగిరియందె విహరింతు నెపుడు
 సకలలోకములకు సాక్షోద్భవించి
 ప్రకటితసర్వసంపదల నొసంగు

900.

స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానంబు సల్పు
 నా మనుజుల కిత్తు సకలభాగ్యములు
 వై కుంఠమున నాభవనమున నిదియె
 నాకల్పమై యొప్పు నై రమ్మదాఖ్య
 సర మిందు స్వామిపుష్కరిణి నాఁ బ్రబలె
 ధరణి గంగాదితీర్థములు నిం దుండు
 ప్రతివత్సరము నీవు పన్ను సుత్సవము
 హితమతిఁ గై కొందు నిక శంక వల్లదు
 సత్యం బగును నీదు సంతల్ప మెల్ల
 సత్యలోకమునకు జనుము శంకరుండు
 కై లాసగిరికేగుగాక నిండుండు
 స్వామియంబునఁ జేరు సఖిలదిక్పతులు
 మానులుక దమ తమ మణిరంబులకుఁ
 బోని మృనుచుఁ బల్కి భూషాంబరములు
 వరము లండఱికిని వరుసగా నొసఁగి
 కరుణతో సెలవిచ్చి కడువడిఁ బనిచె
 వారు వప్పుడు శ్రీనివాసుల యాజ్ఞ
 మించక నేగి రమితసంభ్రమమున

910.

920.

కానుకలర్పించుజనులను శ్రీవివాసు అనుగ్రహించుట.

భూలోకజనము లప్పుడు శ్రీనివాసుఁ
 జాల సేవించి యాశ్చర్యంబు గదుర
 ధనములు మణులు ముక్తాహార్యములును
 ఘనభూషణంబులు గజము లశ్వములు
 చీనాంబరంబులు శిశికెలు ధ్వజము
 లా నవభద్రంబు లాలవట్టికలు

930.

చామరంబులు ఘనసారకుంకుమము
 లామజసురభిక్ష్వాగరుమలయ
 జాతంబులుకా పునుగుచట్టంపుగములు
 జాతిజవ్వాది నిచ్చలపుకస్తూరి
 వీణెలు నవరత్నవిరచితచిత్ర
 వీణెలు వల్లకుల్ వివిధవాద్యములు
 యేలాలవంగము లింగువల్ ద్వీప
 జాలసంభవము లౌ సకలవస్తువులు
 కానుకల్ నేయంగఁ గరుణించి వారి
 శ్రీనివాసులు మతశ్రీవై భవాది 940.
 వరములు బాలించి వరుసలాలించి
 సరగ నందఱి స్వదేశములకు ననిచె.
 అటుల శ్రీ వేంకటాధ్యక్షునికరుణఁ
 జటులసంపద లఁది సకలలోకులును
 జలజనాభుని మహోత్సవసంభ్రమములు
 తలఁచితలంచి యెంతయు సంతసమున
 పొగడుచు నన్యోన్యములు పల్కుకొనుచు
 మగుడంగలేని తన్మయభావములను
 మరలి చూచుచును శ్రీ మద్వేంకటాద్రిఁ
 దరలిపోయిరి జనస్థానముల్ చేర 950.

వేంకటాచలమహిమ.

కావుననట్టివేంకటధరాధరము
 పావన మఖిలసంపత్కారణంబు
 వీనుఁ డందుఁ గావించు విమలవ్రతంబు
 మనుజవంబు తపంబు మఘము దానంబు

పూర్తధర్మము హరిపూజసక్రీయలు
 కీర్తనంబును యోగకృతి మొదలెట్టి
 వై న ననంతఫలావాప్తి నలుపు
 శ్రీనివాసుల కతిప్రియము నొనర్చు
 సులభమయ్యు ననంతశుభదధర్మంబు
 కలదు రహస్య మొక్కటిఁ జెల్పె దివుడు

960.

బృందావనం బందుఁ జెనుపొందఁజేసి
 ఇందిరాప్రియపూజ కెనయింతురేని
 యొక దళం బర్పించి యుగసహస్రములు
 ప్రకటవై భవముతో బ్రహ్మలోకంబు
 నను నిచ్చ హరికథాధ్యానపారీణ
 ఘనమతి సన్మానికలితయోగమున
 విహరించి తుద ముక్తి విష్ణుసారూప్య
 సహితులై చేకొండ్రు సత్య మెంతయును
 అచటఁ దటాకాన ధ్యానాదికములు
 రచియించువారికి రహి నందు నెట్టి

970.

కారణంబుననైన కాపురంబుగను
 వారక నిత్యనివాసంబు నేయు
 వారికి వారికి వరధనాద్యోప
 కారకారకులైన ఘనులకు నమత
 శ్రీనివాసు లభీష్టసిద్ధి గావించి
 యూనినదయ మోక్ష మొనఁగును తుదను
 నానోక్తు లేల నా నారాయణాద్రి
 పైనఁ బుట్టిన మృగవక్షికిటాది

తరుత్యకాంతమ్ము లౌ తామసజీవు
 లరయంగ తుద మోక్షమంది ముకుందు

980.

సారూప్యముగా గని శౌరికైంకర్య
 ధౌరంధరి వహించుఁ దన్మహాత్వంబు
 నెంతని వర్ణింతు నెంత నుతింతు
 నెంతని నుడువుదు నెటుల నూహింతు
 నని విచిత్రార్థసమర్థనాకలిత
 ఘనసర్గవిశ్రుతకవిముఖ్యుపేర
 విపులానుభావభావితనంవిధాన
 కపటనాటకజగత్కారణుపేర
 భాసురాంగశ్రుతిభారతిభవ్య
 లాసికాగీతవిలాసునిపేర

990.

తారకాంతకపితృద్వంద్వా ద్యతీత
 తారకమంత్రాభిధానునిపేర
 ప్రత్యాహృతోత్తరావత్యచైతన్య
 సత్యనిత్యబ్రహ్మచర్యునిపేర
 క్షీరపారావారసీకరాసార
 పూరితనిజముఖాంభోజునిపేర
 పావనభక్తాప్తబంధునిపేర
 గోవిందరాజముకుందునిపేర
 శ్రేష్ఠలూర్యశ్లోయశ్రేష్ఠశీలుఁడు
 ప్రేషమహాయశ క్రీధుశీలుఁడు
 గోత్రభారద్వాజగోత్రవర్ధనుఁడు
 నూత్రుఁడౌప స్తంబసరాత్రానువర్తి
 అష్టభాషాకవిత్వార్జుతప్రోద్భవ్య

1000.

దష్టావధానవిఖ్యాతభై రవుఁడు
 శ్రీ కృష్ణయూర్యలక్ష్మీగర్భవార్ధి
 రాకాసుధానిధి రాజపూజితుఁడు
 వివిధవిద్యాశాలి వేంకటాఝ్యండు
 నవరించు శ్రీనివాసవిలాసమనసు
 హరువొంద నిది తృతీయాశ్వాసమగుచు
 ధరఁ బొల్పు నాచంద్రతారకంబుగను.

1010.

తృతీయాశ్వాసము: సమాప్తము.

శ్రీనివాసవిలాససేవధి

చతుర్థాశ్వాసము

శ్రీ రంజనవిహార శ్రీతజనాధార
 ధారాధర శ్యామ ధనుధూతభీమ
 భీమాసురవిరామ ప్రియతరసామ
 సామజావనదక్ష సాధుస్వపక్ష
 పక్షలక్షితతార్క్ష్య ప్రకృతిదుర్లక్ష్య
 లక్షణోజ్వలరూప లసితాగ్నికోప
 కోపనారిదురాప కుమానాదిగోప
 గోపాయితాజ శ్రీ గోవిందరాజ
 అవధరింపుము మాను లంజనాద్రీశు
 వివిధవై భవములు విని విన్మయంబు
 నిగుడ నానందించి నెమ్మి సూతునకు
 మగుడఁ గేల్మోడ్చి సన్నతి నిట్టు లనిరి
 పావనచరిత యో పౌరాణికేంద్ర
 సీవు వెంకటధరణీధరమహిమ
 వినుపించితివిగాన విశదంబుగాఁగ
 విని కృతార్థుల మైతి విమలబోధంబుఁ
 జెందితి మఘములున్ జెదిరి తొలంగె
 పొందుగా లభియించె భుక్తియు ముక్తి
 వెన్నుని చరితముల్ వినవిన మదిని
 నెన్నఁడు తృప్తిగా దింతై న మాకుఁ

10.

20.

గావున వెన విన గాంక్ష యయ్యెడివి

శివుఁడు వేంకటాద్రికిఁ బోవుటనుగూర్చి మునులుప్రశ్నించుట.

శ్రీ వేంకటాద్రికి శివుఁడు విశ్వేశుఁ
 డేమికారణమున నేగె కుమారుఁ
 డేమిటి కటు తపం బెలమిఁ గావించె
 వారుణి యెటుల విష్వక్సేనుఁడయ్యె
 నారాయణాద్రికి నామధేయములు
 బహువులు గల్గు తెబ్బంగి యింతయును
 మహితోక్తులను దెల్పుమా యని యడుగ
 నమితపురాణజ్ఞుఁ డైన నూతుండు
 క్రమమున వివరింపఁ గడఁగి యవ్యాసు
 మదిని భావించి వామనపురాణంబు
 వెదకి తత్రుమ మెల్ల వినిపింపఁ దొడఁగె
 మునులార ! మీ ప్రశ్నములు తేటగాఁగ
 వినుఁడు చొప్పరి యట్టి వృత్తాంత మెల్ల
 నొకనాఁడు శంకరుఁ డుల్లాస మొదవ

30.

రజితగిరిమీద శివుని యాస్థాన వర్ణనము.

నకశంకరజితశైలాగ్రభాగమున
 మకరత స్తంభసంభావ్యవై డూర్య
 నికరనిర్మితకుడ్యనీలవిటంక
 భూరివాతాయనప్రోజ్జ్వలహఃర
 చారుతరద్వారచయ పుష్యరాగ
 పటల గోమేధికభరితకవాట
 ఘటిత స్ఫటికవేదికాపద్మరాగ

40.

విహితపాంచాలికావృతభద్రవీత
 మహితమహా నాస్థానమంటపంబునను
 నాగచర్మము కటి నలువొప్పు గట్టి
 నాగభోగాభరణంబులు వెట్టి
 యసిమాలికఁ దాల్చి యమృతాంశురేఖ
 సుస్థిరోత్తంసమై శోభిల్లఁ బూని
 భసితంబు కర్పూరపటలిగా నలఁది
 అసితకంఠద్యుతి యమరఁ గస్తూరి
 పూతగా నిటలదృక్పటము కాశ్మీర
 జాతవిశేషకచ్ఛాయ నిం పొంద
 చిరుతవన్నియచేలఁ జెలువుగాఁ గట్టి
 కరముల శూలంబు ఘనడమరుకము
 సరినంది వినుషాక జాజులదండ
 యొరపున భరియించి యుదిరి బంగారు
 సరిగె పాగయనఁ బెంజడలు బిగించి
 సిరులు మీఱిన కొల్వ్య సింగార మెసఁగఁ
 జెలిమిని తన చెంతఁ జేరి యింపారి
 చలిగుబ్బలికుమారి శయధృతకీరి
 తొలకరి క్రొమ్మించుతో సరి పోరి
 చెలువున మీఱిన చిన్నారి గౌరి
 తన పదశ్రీల నొందఁగలేక చివురు
 పనిమాలి యుం డుండి పనులొచు నలయ
 తనదు పిక్కల పెక్కు దాల్పమి మరుని
 ఘనకాహళులు భంగకలన వాపోవ
 తనయూరువులతీరుఁ దగఁ గొనలేక

50.

60.

ననటులు పొరలిచ్చి యటు తలవంచ
తనపిరుం దండ మందక గిరుల్ నార
గని గుండుపడి యింత కదలకుండంగ

70.

తనకానుబెడంగు కెంతయు నళ్కి వెల్లెఁ
దనముతో సింగంబు దరులలో డాఁగఁ
దనదు పొక్కిలిచక్కదన మూనఁజాల
కనె నుడి జడతచేఁ గడు భ్రమించంగఁ
దనకుచంబుల డంబు తడవి దాడిమము
లును గుండె వగిలి ముల్బొదలు సేరంగఁ
దనకంతముబెడంగు ధరియింపలేమి
వనధిలోఁ బడి సంకు వడి మొరలిడఁగఁ
దన మోముగోముఁ జెందమి చందమామ
దినము కృశించి యందె యెదఁ గందఁ

80.

దన మోవిరంగు బొందఁగలేకయే బిగి
సిన విద్రుమము తెగి చేకట్లుపడఁగఁ
దనదంతముల కాంతి దగమి కుందములు
వనవాసము భజించి వాడుచుండంగఁ
దనకన్నుఁగవ మిన్నదన మందఁ దమ్మి
దనరు నాగళవారిఁ దపము సేయంగఁ
దననాస సొగసంటఁదగు నువ్వుపువ్వు
మునుమున్నుగను స్నేహమును పెనువంగఁ
దన కనొప్పమలసొంపు తరమ శింగాణి
తునియలు సుగుణంబు దొలఁగి దూర్పడఁగ
తనపెన్నెరుల తిన్నదనము చేకొనమి
ఘనము చుల్కదనమ్ము గని తెల్విదొలఁగ

90.

తనకల్కి మెయికుల్కుతల్కుల కుల్కి
 కనక నిల్కడ మించు క్షణమాత్ర నడంగ
 సోయగంబునకుఁ దా సోయగం బగుచు
 ప్రాయంబునకుఁ దానె ప్రాయంబునగుచు
 సొమ్ములకును మేలుసొమ్ము దా నగుచు
 నెమ్మి మీఱఁగ నుండ నెమ్మదినందు
 గండస్థలీగంధగంధలుభ్రాళి
 మండలఘనడిండిమధ్వను లెనఁగ

100.

ఘలఘల మని రత్నకంకణమ్ములును
 మొలనూలిఘంటలు మ్రోయుచుండంగ
 తనబాజ్జకడుపుపైఁ ద్రాచుజన్నిదము
 పెనఁగుచు నటు నాభిబిలము దూరంగ
 పిండివంటల చవిఁ బెనుచీమ లంటి

తొండంబునకా జొరఁ దొట్రువాటునను
 కసరుచు బుసకొట్టు కరిరాజు ముఖము
 వినరుచు నొకదండ విఘ్నేశు డుండ
 నందికేశ్వరుఁడు నానంద ముప్పొంగఁ
 బొందుగా బెత్తు చేబూని భూతముల

110.

దివిజాసురల బారు దీర్చి యందంద
 రవళి యడంచి బరాబరుల్ సేయ
 సిద్ధులు యోగులుకా చిరజీవముఖ్యు
 శుద్ధజటాధరుల్ సురమునీశ్వరులు
 యక్షాధిప ¹ మహేంద్రు లమర ప్రముఖులు
 యక్షరాక్షసకిన్న రాప్సరోజనులు

1. “ మహేంద్రయవర ” వ్రా. ప్ర. పాఠము.

కొలువంగ మువ్వన్నై కొల్వు వికృత్తి
 జెలఁగు రత్నోన్నతసింహాననమున
 పేరోలగంబుగాఁ బెద్దయుఁబ్రొద్దు
 మీరినగోష్ఠి నర్మిలి నుండు తరిసి
 ముక్కంటియిల్లాలి ముద్దులపట్టి
 చక్కుమోములదొర చక్కనిజాణ
 నెమ్మి తత్తడి నెక్కు నెరమేటి రాతు

120.

శివపార్వతులయొద్దకుఁ కుమారుండు వచ్చుట.

క్రమ్మిన వేల్పుమూకల పడవాలు
 హరుని పిన్నకుమారుఁ డగు కుమారుండు
 పరతెంచి ఇండ్రికిఁ బ్రణమిల్లి జనని
 కెరఁగి దీవన లంది యెలమితో నిలువఁ
 బరికించి నేమంబు పార్వతీదేవి

కొడుకు నక్కునఁ జేర్చి కుతుకం బెలర్ప
 నొడి నిడుకొని చెక్కు లొయ్యన బుణికి

130.

చన్దవచేప బాష్పకణంబు లింక

కన్దానఁ బొదలంగఁ గడు నిట్టు లనియె

నాతండ్రి యేమొ యిన్నాళ్లు రావై తి

వేతీరు నినుఁ జూడ కే నుండుదాన

నసురమాయలు తరచంటివారలను

మసలక రణమున మలసి పోరంగ

తరమె యెవ్వరికైన తనయ బాలుఁడవు

దురముఁ జేయుతెరంగు తొలుత యెన్నడును

చేకన్నవాడవే చెదరక నిలువ

నీకొఱ కే నెంతో నేమంబుఁ బూని

140.

యుంజిని సీతండ్రి నుగ్రుని వేడు
 కొంటిని దనుజారిఁ గొలిచితి మరియు
 జలజాయుధునిగన్న జవరాలిఁ గూర్చి
 యలరి భజించితి యందరికరుణ
 నిను జూడఁగలిగెను నేటికి నాదు
 మనసులో నెడ దీరె మరియుఁ గన్గొనఁగ
 వడదాకి నీ మోము వాడ నేమిటికి
 నొడలు గండఁగ నేలనో తెల్పవయ్య
 అనవు డా తల్లికి హరునకుఁ మ్రొక్కి
 వినయంబు మీరంగ వినతుఁడై నిల్చి
 వినుఁడు మీ కారుణ్యవిభవంబుచేత

150.

కుమారుఁడు తారకవధవలఁక దనకుఁ గలిగిన బాధను దెల్పికొనుట.

ననిఁ గ్రూరుఁ డగుతాగకాసురుఁ ద్రుంచి
 జయము గొంటిని సురసంఘంబు బొగడ
 నయిన నప్పుడు బ్రహ్మహత్య యత్యుగ్ర
 ముగ వచ్చెఁ గావున మున్నెందులేని
 దగ దప్పి యాకలి తరచయ్యె నట్టి
 పాతకం బెడల నుపాయంబు దెల్పు
 మేతీర్థమునఁ గ్రుంకి యిప్పుడు భుజింపఁ
 బరిశుద్ధి నొందుదు బడలి కయ్యెడిని
 పరమేశ ! తడయక పల్కవే యనిన
 దక్షాధ్వరధ్వంసి తనయునిఁ గరుణ
 వీక్షించి తాను నివ్వధమున దక్షు
 తలద్రుంచి బ్రహ్మహత్యయును జెందుటయుఁ
 గలుపనిష్కృతి యొనకథయును దెల్పి

160.

యతనికిఁ బరిశుద్ధి యగునట్ల నొక్క-
 హిత ముపదేశింప నెంచి యిట్లనియె
 విను కుమారక నీవు వెతఁబడనేల
 మనమున బ్రాహ్మణు మర్దించుకడక
 చేకొన్నదలఁచినఁ జెందు నఘంబు
 పాకారి నొందఁడె బ్రహ్మహత్య యును
 నీవు దేవహితంబు నెమ్మి నేయంగ
 భావించికాదె యీ పనిఁ జేసినావు
 తారకాసురుఁడు మద్భక్తుఁడు వేద
 పారజ్ఞుఁ డటు వానిఁజంపుట తగునె
 యైన నిందునకుఁ బ్రాయశ్చిత్త మొకటి

170.

అందుకుఁ బ్రాయశ్చిత్తముగ నాతనికి నారాయణమంత్ర ముపదేశించుట.

నే నెఱుంగుదు నది నెఱి రహస్యంబు
 ర మ్మొకసారి నారాయణ యనిన
 సమ్మతి గంగాదిసకలతీర్థముల
 స్నానంబునేయ నౌ సత్ఫలం బబ్బుఁ
 బూనిన పాతకంబులును దొలంగు.

180.

పూతుండవై మరి భుజియింపు మనిన
 నాతండు తన తండ్రి యడుగుల కెఱిగి
 యా మంత్రము జపించి యతిశుద్ధిఁ గాంచి
 ప్రేమ నుమాదేవి పిలిచి వడ్డింప
 భుజియించి తృప్తి యింపును జెంది యందు
 భుజగభూషణుదండఁ బొనఁగఁ గూర్చుండి
 ఖండపరశుచంద్రఖండమండనుని
 వెండియు నేవించి వెన నిట్టు లనియె

భూతేశ్వర సమస్తభూతభావజ్ఞ
పాతకంబు దొలంగ పరమమంత్రంబు
తగ నుపదేశించి దయ నన్ను ధన్యు
నిగఁ జేసితివి యింక నే నొండు వినఁగఁ
గోరెద నా యెడఁ గూర్చిచే నీవు

190.

ధారుణి గలవి యెంతయుఁ బరికించి
తెలుపు మెం దావాసుదేవు ముకుందు
జలజాక్షుఁ గనుఁగొందు సరగ నెం దాత్మ
శుద్ధియు నగు నట్టి శుభతరక్షేత్ర
మిద్దర నొక టానతియ్యవే యనిన

నిందుకళాహళి యింపు దీపింప
స్కందుని వీక్షించి కరుణనిట్లనియె
విను తారకాంతక వెన్నునిఁ జూడ
మన నుంచితివయేని మన కాశిపురికి
దక్షిణదిశ శతద్వయయోజనముల
దక్షిణసాధోధిత్వవసుంధరకు

200.

వేంకటగిరియందు వెన్నుని జూడనగునని చెప్పుట.

నరయ త్రింశద్వ్యోజనాంతంబునందు
మెరయ వేంకటగిరి మేదిసీరమణి
కెనయు చూడామణి యిదె యంచు నెంచ
కనకరత్నచ్ఛటాకలితమై యొప్పు
నందు ముకుందుఁ డత్యానంద మొంది
పొందుగా విహరించు భూరిలీలను
సురహానివరులు నచ్చోటనే తపము
నిరతంబు నలుపుచు నెరసియున్నారు

210.

నీవు నచ్చటి కేగి నియమంబుఁ బూని
భావింపు మా హరిం బరమకారుణికుఁ
గనుఁగొనియెద వందె కమలాసహాయుఁ
దనయ సంశయ వేల తరలు ముర్వడిని
అనుఁడు నంబకు నంభికాపున కెఱఁగి
తనరఁ బ్రదక్షిణత్రయము గావించి
యనుమతుండై భుజంగారితురంగ
మనుపమంబుగ నెక్కి యమరసైన్యంబు

220.

సందడింపఁగ నతిజవమునం జనుచు
నందండు నగములు నగమసంఘములు
నాశ్రమంబులు వను అమర గంధర్వ
విశ్రమస్థలములు విమలవాహినులు
పక్కణజనపద పట్టణంబులును
చక్కగాఁ జూచుచు నమ్మదం బొదవ
నావహమారుతాయ త్తమార్గమున
తీవి వాహ్యళి వాటించు చందమున
దివి రయంబున నేగి దివసాంత మగుట
భువిమీద డిగ్గి యద్భుతమా సపాద
లక్షపర్వతసీమ లక్షించి యచట
నక్షపాముఖమున నాహ్నికక్రియలు
నలిపి యొక్కెడ నందు చంద్రకాంతంపు
శిలమీదఁ గూర్చుండి చింతించి జనని
నెద విన్నదన మొంద నెఱిఁగి గురుండు
సదయుండై యతనికి సరగ నిట్లనియె
దేవ ! నీనానాథ దివిజుల కెల్ల

230.

భావంబు లలరంగ పలుకవు చెల్మి
 నాదరించవు విన్ననై నీ విటున్న
 మోదం బుడిగి విత్రముఖ్యులందరును
 మూగులమాడ్కి మోములఁ జూచుకొనుచు
 నీగి పోకాడున ట్లొత్తైన బలుక
 వెఱచి చిత్తరువులవితమున మెదల
 కెఱబరికంబున నిది యేమొ యనెడు
 శంకనెంతయు సొంపు నడలి యున్నారు
 శంకరసుత యింత జాలిజాలించు
 మెంతపనికి నైన నిట్టుల దొరలు
 చింతింపఁ దగ దెంత చింత గల్గినను
 మది నడంచుటె కాక మాట పల్కులను
 వదనవికారంబు వలన నెవ్వరికిఁ
 గనుపించనీరాదు గాంభీర్యమునను
 ఘనముగా నెప్పటిగతి నుండవలయు
 నదియునుఁగాక నీయతిశయం బీవు
 మొదలెఱుంగవు నీకు ముగ్ధత తగునె

240.

250.

కుమారుడే విష్ణుమూర్తియవి గురుఁడాతవి కెఱింగించుట.

విష్ణుమూర్తివి నీవు వెన నుద్భవించి
 జిష్ణునకు హితంబు నేయఁ బూనితివి
 నిను నే నెఱుంగుదు నీవును దెలిసి
 కొను మన నాతఁ డా గురున కి ట్లనియె
 అనఘ యావెన్నుఁ డే నైన దెబ్బంగి
 వినఁగ నీవలుకులు వింత యయ్యెడివి

260.

ఏమిటికి ముకుందుఁ డిటు బుట్టె నత్య
కాముఁ డౌ నతనికిఁ గార్య మేమంత
తానెఱుంగఁడె తను ధర నెవ్వఁడై న
నేను న న్నెఱుఁగకున్ని-కి హేతు వేమి
వినుతియో నిజమైన వినఁగ నా క్రమము
వినుపించు మంతయు వివరంబుగాఁగ
నాపు డాగురుఁడు లేనగ విగురొత్త
భావించి వినమని పరిపాటి దొడఁగి
మును దక్షుఁ డక బ్రహ్మ ముక్కంటి కొనఁగె
దనకూతు నదె సతి దా నయ్యె నాఖ్య

270.

యాదేవి పుట్నింటి కరిగి జన్మమున
నాదరించక తండ్రి యవమతి సేయ
నలుక యోగాన్నియం దమ్మేను విడిచి
చలిగట్టు కన్యయై జనియించి శివుఁడె
వతిగాఁగ వేడి తపంబు సల్పుచును
ప్రతిన మీతంగ నా ఫాలలోచనుఁడు
తనదేవిగా కొకతరుణిఁ బెం డ్లాడ
నని వ్రతంబూని హిమాచలంబునను
నిలిచి స్థాణువుమాడ్కి నిర్నిద్రుఁ డగుచు
నలరి దిగంబరుఁడై కొన్ని యేండ్లు

280.

తపసియై యుండఁగాఁ దారకాసురుఁడు
విపరీతబుద్ధిచే వెన విజృంభించి
మానంబునకొ సురమండలి నెంచె
వాని నోర్వఁగలేక వనజసంభవుని
కడ కేగి సురలు నాకలఁకఁ డెల్పుంగ

తడయ కా నలువ యందటికి ని ట్లనియె
 సురలార ! జడు వేల సుజనరక్షకము
 హరికళయొకటి ఫాలాక్షునియందుఁ
 బెనుపొందుచున్న దా భీము నాగిరిజ
 నొనగూర్పు మనుచు నియోగించి మదను

290.

బనుచుఁ డాదేవిగర్భంబున హరియె
 జనియించి తారకసంహారియగును
 అని వీడ్కొలుప మల్లి యమరేంద్రముఖులు
 ననవిల్తుఁ బిల్చి తిన్నగ వినుతించి
 శ్రీ కంఠునకు మర్లు రేపు మం చనుపఁ
 జేకొని మరుఁ డట్టిశివునిపై విరుల
 నేసిన నతఁ డల్లి యిందీవరాస్తు
 నేసి మంటలకంటిపొచ్చుచిచ్చులను
 బాలియించె న య్యద్రిపుత్రి య మ్మరుని
 చెలిమిఁ గ్రమ్మరఁ జూపుచేఁ బ్రతికించి
 నెలదాల్పు వలపించ నెమ్మి నమ్మగువఁ
 గలసి యట్టిశివుండు కామవశ్యుడయి
 తమకించి మోహనతంత్రలీలలను
 రమియింపుచుండె వర్షశతంబునంచు

300.

కుమారస్వామి జననకథ.

అప్పుడు దివిజు లయ్యసురుని గెల్వ
 నెప్పుగానక శూలినిఁ వినుతించి
 కడువడిఁ బడవ్వాలు గల్లిగించు మనుచు
 నడుగుటయు వూరుండు నర్మిలి క్రీడఁ

జాలించి తనదైన సలిత తేజంబు
 తాలిమి ధరియింప ధరఁ బూన్చుఁ డనిన
 నమరులు భూదేవిఁ బ్రార్థించి రుగ్రుఁ
 డమితతేజఃపూర మవనిపై విడిచె
 అది జ్వలింపుచుఁ బ్రళయాగ్నిచందమునఁ
 బొదలుచు సత్యుగ్రముగ వెల్లివిరిసి
 గప్పిన మహి తాళఁగాఁజాల కలసి
 దెప్పరం బగుభీతి దివిజల కట్టి
 తెరఁ గెఱిగింపఁగ దేవేంద్రుఁ డగ్నిఁ
 గరువలి నల దాని గ్రాంచి యింకించు
 మని నియోగించె నయ్యగ్ని యుగ్రముగఁ
 బెనఁగొన దహియించి బెట్టెనకాఁకఁ
 దా నోర్వఁజాల కెంతయు దాని గంగఁ
 బూనింప నా గంగ భుగభుగ నుడికి
 తీరజశరవణోద్దేశంబునందుఁ
 జేరుప నది దానిఁ జెంది కుందనము
 వెండియు నై నిండి వెలుగుచు దీప్తి
 వెండియు శిఖఁ గూడి వెలయంగ నందు
 దేదీప్యమాన మా దివ్యమూర్తిఁ గొని
 ప్రాదుర్భవించితి బాలత నీవు
 మున్నుగా నిండుండు ముదమున నీకుఁ
 జ న్నియ్య కృత్తికాపట్కమున్ బనిచె
 నల వారెస్తన్యంబు లానంగ నీకుఁ
 గలిగె షణ్ముఖము లక్కజముగా నపుడె
 గిరిజ నిన్ గనుఁగొని కేవలానంద

310.

320.

330.

భరితయై యగ్ని సంభావించి వరము
లిచ్చె నింద్రాదుల కీనున శాప
మిచ్చె నపుత్రు లయ్యెదరు మీ రనుచు
నంత శంకరుఁడు న య్యంబుజభవుఁడు
సంతసంబున వచ్చి సంజ్ఞాదివిధులు
గావించి యనుర నిగ్రహకార్యమునకు
దేవసేనాధిపతిత్వంబు మెఱయ

340.

నభిషేక మొనరించి రటుగాన నీవె
ప్రభు వై న హరివి నిఁ బ్రణుతించి కొలుచు
వారికిఁ బుత్రులున్ వై భవంబులును
సారసౌఖ్యము రాజ్యసంపదల్ గల్గు
ననుచు చాల నుతించు నాగురువరున
కనుపమవై భవుం డా కుమారుండు
కోరినవర మిచ్చి కుతుకం బెలర్ప
ధీరుఁడై మోహమున్ దెగటార్చి యలరె
ఆముచ్చటలచేత నటు వేగుటయును
నేమంబునన్ గరణీయంబు దీర్చి

350.

యమరులం గ్రమ్మర నర్మిలి ననిచి
నెమిలి నారోహించి నిముషమాత్రమున
విబుధవాహిని దాటి వింధ్యాద్రి గడచి
ప్రబలమా దండకారణ్యమున్ మించి
గౌతమి శ్రీగిరిన్ గడిమి లంఘించి
శాతకుంభాచల సౌందర్యహారి
నంజనగిరిఁ జేరి హరుషంబుమిఱి
రంజిల్లునటుశౌరి రహిఁ జూడఁగోరి

పరమపావనవారిభరిత మా నొక్క
 సరసి చెంతఁ దపంబు సలుపుచు నుండె
 అయ్యమ యొక్కనాఁ డాత్మజుఁ దలఁచి
 నెయ్యంబునకొ చింత నిగుడంగ వగచి
 ఫాలాక్షుఁ జూచి యో పన్నగాభరణ
 బాలు నా మణ్ణుఖుఁ బరదేశమునకుఁ
 బనిచితి వటుల నా బాలుఁ డేలాగు
 ఘనతపం బానరించఁ గలుఁగునో యెదను
 మాయావి యవ్వెన్నుమది నైనఁ గనఁగ
 నే యోగిచంద్రులు నే మునీంద్రులును
 నేరరు గన నేర్తు వీ వొక్కరుడవె
 సారతరజ్ఞానశాలి వా కతన

361.

370.

నట్టి పద్మాక్షుఁ బ్రత్యక్షమై గాంచు
 న్నెట్టుల బాలకుం డిది దుర్ఘటంబు
 సుకుమారమూర్తి నీనుతుఁ డుగ్రమై
 ప్రకటతపం బెట్లు బహువత్సరములు
 నొంటి నెట్టుల సల్పు నుల్కునో నాదు
 కంటికి నొక యింత కలుగదు నిద్ర
 దిగులయ్యెడి ని దేమొ తీరనిచింత
 జగదీశ తీర్పవే సదయత నీవు
 అనుచు ¹ వెడందలై యలరు కన్నులను
 మొనయు నశ్రులు గోటిమొనను జిమ్ముచును
 పదనఖంబున నేలపై లిఖింపుచును
 వదనం బటు నొకింత వాల్చి బల్చింతఁ

380.

1. "అనుచు వేడం దలై" వ్రా. ప్ర. పాశము.

దన చెంత నిల్చు బిత్తరి గౌరిఁ జూచి
 నెనరున లాలించి నీలకంఠుండు
 తగ నూరడించి కుంతలములు దువ్వి
 నగుచు ¹ నేలనె వంత నగరాజపుత్రి !

వేంకటాద్రియందు తపమునల్పు కుమారునియొద్దకు శివపార్వతులువచ్చుట.

నీ పుత్రుఁ డిప్పు డా నీరజనేత్రు
 శ్రీపతిని గురించి శ్రీ వేంకటాద్రి
 నొక సరస్వతమున నొగి వాయుదేవుఁ
 డకలంకపతము సేయంగ నావంక

390.

నిలిచి నేమంబుతో నిష్ఠురవ్రతము.
 సలుపుచున్నాఁ డట్టి శైలంబునందు
 నొంటియే సనకాదియోగీంద్రు లబ్ధి
 గుంటబెట్టుక గుటగుట గ్రోలు తపసి
 పడమునఁ జూపు చొప్పుడు జడదారి,
 మొదలుగా నెందరే మునులు వేవేలు
 వేలుపులసురలున్ వేడ్కనుండుదురు
 వాలాయముగ శౌరి వారికిఁ గరుణఁ
 బ్రత్యక్ష మగు రమాప్రభుఁ జూడ మనము
 నత్యంతరయమున నటకుఁ బోడ మని
 యెలనాగయును దాను వృషభేంద్రు నెక్కె
 బలువిడి నరుదెంచె ప్రమధులు గొలువ
 అరిగి వేగమె వేంకటాచలగ్రమునఁ
 దరువండములు యురుల్ దరులు గన్పొనుచుఁ

400.

1. “వగుచు నలనేపంత” వ్రా. ప్ర. పాతము.

శివునిలేజంబున అంజన హనుమంతుఁగాంచుట.

ఇనుచు నం దొక వనచరమిథునంబు
 మొనసి క్రీడింప నమ్ముక్కంటి గాంచి
 నగుచు గౌరికిఁ జూపి ననబోణి మనము
 దగు నిట్టి రూపంబు దాల్చి క్రీడింప
 మననయ్యెడి నటుచు మగువయుఁ దాను
 వినువీధి నటులఁ బూవిలుకానికేళి

410.

నలుప నత్తేజంబు శ్వేతనుఁ డందుకొని
 దశపుటంబున నుంచి తపము గావించు
 నంజన కొనఁగ న య్యంజనాదేవి
 రంజిల్లఁ బవనుండు ప్రతిదినం బాసఁగు
 ఫలము భుజించు నప్పగిది భుజించి
 యలరి గర్భముఁదాల్చి హనుమంతఁ గనియె.
 ఉరగభూషణుఁడు న య్యవిడయు స్వామి
 సరసిఁ గ్రుంకిడి భక్తి శ్లాఙ్గి భావించి
 తమ కుమారుఁ గుమారుఁ దడవుచుఁ బుణ్య
 తమమై తగు కుమారధారికఁడెంతఁ

420.

గాంచి యాతఁ డొనర్చుగల వందనములు
 గాంచి క్రమ్మరి యట్టి కపిలతీర్థమున
 కరుగుచు నటఁ బదియారుతీర్థములు
 వరున నుండఁగ జూపి. వనిత కిట్లనియె.
 నిచ్చట సప్తర్షు లెలమిఁ దపంబు
 లెచ్చుగాఁ గావించి యిష్టముల్ గనుట.
 నీ సప్తసరసు లా ఋషుల పేరిటను
 భాసిల్లు లోకై క్షపావనంబు లివి

వదిరాక్షి యిదియె బ్రహ్మసరంబు చూడు
మిది యగ్నికుండాఖ్య మిది పంచసరము
చక్ర మిందుఁ దపంబు సలిపి నా డెంద
మాక్రమించుచును నా దగు మైత్రీఁ జెందె

430.

విష్వక్సేనతీర్థ మాహాత్మ్యము. కుంతల యను నప్పరస కథ.

వనితరో యిదియె విష్వక్సేనతీర్థ
మనఘంబు మఱ వరుణాత్మజుం డిందు
హరిసైన్యవతి యయ్యె సతులయోగమున
సరయఁబావన మైన యా కథ వినుము
మును పాది కృతయుగంబునను దూర్వాసుఁ
డనుపమతపము నేయంగ నింద్రుండు
కోపనుం డితఁ డేమి కోరునో యేమి
శాపమిచ్చునో యని జడిసి తపంబు
పొల్లుబో నేయంగ బుద్ధి నూహించి
యల్ల కుంతల యను నచ్చగం బిలిచి
కలికిరో యొక్క యక్కర పనిసేయఁ
గలవటే నీదు చక్కదనంబు నేర్పు
కళలమేలిమియు నిక్కడఁ గనుపింప
వలెఁగాక యూరకే వాడకోడెలను
మచ్చగప్పుచు వెడమాయలు వన్ని
తచ్చసల్ పచరించి తాటోటుసేసి
మచ్చికటెక్కులు మైదుతక్కులును
తెచ్చుకోల్వలవును తియ్యనిసొలవు
గద్దరికుల్కులు కనులబెళ్ళులును

440.

450.

ముద్దులపల్కులు మోడియల్కులును
 మెరయించి విటులచే మేలైన నగలు
 దొర¹ కి నవస్తువుల్ దువ్వటంబులును
 వేగిరంబుగ దోచు విశముల కేమి
 నాగవాసమువారి నయ మది గాదె
 అందరిలో జాణ వందురు నిన్నె
 యిందుఁ జూచెదము నీ యెల్లనేరుపులు
 ధరణి దూర్వాసుఁ డక్ష తపసిని నీవు
 మరులు పుట్టఁగ నేసి మదిఁ గరగించి
 వలపించి తప మెల్ల వమ్ము గావించి
 కులుకులక లోకేసు కొందువై తేని
 నెఱిజాణ వని మెచ్చి నెలతల లోన
 బిటుదు లిత్తును నీకు బిత్తురి యిదిగొ
 యవసరం బని చాల యాస బుట్టించి
 దివిజేశుఁ డంప నా తెఱవ యిట్లనియె
 నగవైరి దేవర నాటకశాల
 మగువలలో నెంతమాత్రపుదాస
 రసిక షేనక యుండ రంభ యుండంగ
 నొసపరి యైన తిలోత్తమ యుండ
 పుంజికస్థలి యుండ భోగిని యుండ
 మంజుఘోషయు నుండ మరియు నూర్వశియు
 నుండ వరూధిని యుండ నాహేమ
 యుండ నిండఱిలోన యూరకే నన్ను
 మన్నన నెలవిచ్చు మాత్రమే కాక

460,

470.

1. “దొరకైన” వ్రా. ప్ర. పాఠము.

చిన్న దానను మున్ను చేకని యున్న
దానగా నా వెట్టితపసి కోపించి
పూని శపించు నే పోజాల ననిన
నింద్రుండు భయమేల యింతి నీ కింత
చంద్రుండు మరుండు వసంతుండు నీదు

480.

చెంత సహాయంబు చేతు రేగు మనఁ
జింతతో నాకాంత చేకొని వెడలి
తనరఁ గై నేసి వింతగ నీటు మెఱయఁ
దన మేళజత వెంటఁ దగిలి మద్దిలలు
తాళముల్ ముఖివీణె తంబుర సరిగ
మేళవించుక మందెమేళంబు లేక
నెమ్మితో నడువంగ నెలఁత యొకర్తు
ఘమ్మున కపురంబు గలయ మేదించు
బాగాలు మడుపులుం బనిబూని యొనఁగ
బాగుగా వేరోర్తు పావడ దాల్చు

490.

బెళుకుచూపులు గుల్కు బిత్తరి యొకతె
కళ్ళకు బంగరుగిండి గై కొని రాఁగఁ
బసిండినకాసెమేల్ పనిజీనిసురటి
నొసపరి యా నొక్క యువిద చేఁబూన
నిద్దంపుజిగిమించు నిల్వటద్దంబుతో
ముద్దరా లొకతె సొంపున నంటి నడువ
సరిగంచు కాసెంగజలు చనుకట్టు
మెరుగుఁబో ణొకతె యర్మిలిఁ గొంచు నరుగ
చుక్కలగుంపులో సొగసు రాఁచించు
చక్కని శశిరేఖ చందంబు మీఱి

500.

వలరేని వలపించ వలసి యా రతియె
 నలుపు మోహనవిద్యచాడ్పునం దనరి
 యటు బింబరుచి గేరు నధరరాగంబు
 విటులకు మది రాగవిభవంబు గొల్పు
 పెలుచుసింగిణివిండ్ల బెడరించు బామలు
 నలకూబరునికై న నమ్రతనేర్పు
 కలువలనీను క్రీఁ గన్నులచూపు
 అలరువిల్తునకు శౌర్యంబు బుట్టించ
 చిలుపవెన్నెలనవ్వు చిరునవ్వు కూర్చి
 నల జయంతముఖేందు నలరసేయంగ

510.

సురల కిం పెనఁగు మెచ్చుల మోముసొలపు
 దురుసుమీఱిన విరక్తులను సొక్కింప
 కనకాచలము డంబు గల కుచద్యయము
 మునులకుఁ జేరంగ ముదము గల్పించ
 మదనేభకరము లై మలయు పెదొడల
 పౌదలిక విటపాళిఁ బొరి నలయించ
 అంచల నణకించు నలనయానంబు
 మించి యా నలువ నెమ్మొయిచలింపించ
 మించులు గిలకొట్ట మెఱయు లత్తుకల
 మించు కెంపులగుంపు మేదిని నింప

520.

నరిగకుచ్చులహూయల్ నవరింప జిలుగు
 నెరిక లొయారంపు నీటునం బొదల
 వలరాజునగరికి వలగొనుప్రహారి
 పొలుపున గంటలమొలనూలు మొరయ
 చిరుజెమటఁ గరంగి చెలఁగు కస్తూరి

పరిమళం బెంతె గుబాళించి వినర
 మగరాలమొగపు లమరు కంకణముల
 నిగనిగల్ పండువెన్నెలలు గాయంగఁ
 బసిడియొడ్డెణము గుబ్బలభార మాని
 యసియాడు లేఁగొను నలమి యాడుకొన

530.

మొనసి ముక్తాహారములు నల్లి బెల్లి
 చనుదోయిఁ బెనఁగంగ సరసులకరణి
 రతనపుంగమ్మల రంగు లుప్పొంగి
 కితవులమాడ్కి చెక్కిలి ముద్దుగొనఁగ
 శింజానమంజుమంజీరముల్ శేతులు
 రంజించునటులఁ జరణములకొ మలయ
 కంగులరవికె కగ్గలమైన గుబ్బ
 చంగవ నొక కేలఁ జక్క నొత్తుచును
 నుదుకోపైఁ బొదలుచు నునుగురుల్ జారఁ
 గుదురుగా మొనవ్రేలఁ గూడదువ్వుచును

540.

మెదలగా వదలు నెమ్మేఖలసీల
 గదియఁ గోటను బిగిగాఁగ నొక్కుచును
 రంగారుపైఁ టచెఱుంగు తొలంగ
 నం గెనంగఁగ వెన హావణించుకొనుచు
 వీనులపైఁ దాల్చు విరులఁ బల్మారు
 పూనిక నీ టంద బొనఁగించుకొనుచు
 కవచట్టము లనురాగము లింతు లనఁగ
 రవలునొక్కులు రంగు రక్తిజూపుచును
 వగలుమించిన నట్టవల కొనుగోలు
 సొగసుకు మేళంబు సుతి గూర్చుకొనుచు

550

చనఁగ నాతారాప్రసంగంబు మఱచి
 కనకాంగి మోము సింగారముంగనఁగ
 మునుకొని చంద్రుండు ముఖమాచుఁ దనర
 ననవిల్తుఁ డీ కల్కి నవనవం బైన
 కన్నులసొలపు నేఁ గాంచెద ననుచు
 నెన్ని బంటుగఁ జెంత నెలమి మెలంగ
 నలరుఁబోఁకెబెడంగు నామోద మొందఁ
 దలఁచి యామరునిపైఁ దలమూని చెలఁగ
 మానిని మేళసుమాళ ముప్పొంగ
 మానిచంద్రుని యాశ్రమం బటు చేరి

560.

దూరదూరంబునఁ దొంగి చూచుచును
 గ్రూరు న మ్మానిఁ గన్గొని యుగ్రతపము
 నరమోడ్పుకన్గవ యచలగాత్రంబు
 కరమున జపమాలికయు మై విభూతి
 కెంజడల్ మేనఁ బ్రాఁకెడు సురగములు
 రంజిల్ల ముక్కంటి రహిమంట మీరి
 తపసి నిల్కడ కల్కి దవ్వున నాడు
 నెవమున పాటల నీటుమాటలను
 మెల్లన యంతింత మెలకువఁ జేరి

570.

ఘల్లుఘల్లున హంసకములు మ్రోయంగ
 తిరువుల కోపులకొ దిరిగెడు జతుల
 మెరవుల యొరవుల మెయి సిరి కుల్కు
 మురువుల నభినయంబుల పొంకములను
 దురుపదబాళి ముద్దుగఁ ద్రొక్కి చొక్కి
 మురియుచు వినిపించు మోహనలీలఁ

దరు లెల్లఁ జగురు లొత్తగఁ బులకించె
శీల లెల్లను గరంగి న్నేదంబుజెండె
నిల చేతనఁబు లయ్యె నచేతనములు
చేతనాల్లి దగె నచేతనాకృతిని

యా తపసియు శాంతి యరి కిన్కఁబూని

580.

యిటుల లాస్యము నల్పు యింతినిఁ జూచి
కుటిలవీక్షణము లెక్కువ జేపురింప
నెంచక దుర్బుద్ధి నిటు చేరుకతన
చెంచెత వగు మంచుఁ జీరి శపించె.

అంతఁ గంతునిగంతు లడగఁ చంద్రుండు

నంతరిక్షముబట్టి యరిగె వసంతుఁ

డడవ్రలఁ బడి జారె నచ్చరల్ విచ్చి

తొడవడ నురికి ర త్రోయజగంధి

గడగడ మెయి వడకంగ నెఱంగి

జడదారి యగుడులఁ జాగిలి వ్రాలి

590.

పరమమునీంద్ర నే పరతంత్రగాన

దొరలమాటలచెప్పు త్రోయంగరామి

నరుదెంచితిని చాల నపరాధ మాను

కరుణించి నా తప్పు గావవే యనిన

నరసి యింద్రునిచేష్ట యగుట న మ్మాని.

తరుణి నా శాపంబు తప్పదు నీకు

సలశాపమునకుఁ బర్యాప్తి దెల్పెదను

తలఁక కింక కేరాతతనయ వై పుట్టి

సురలకుషేటి. యా సుతుఁ గాంచి వేగ

మరి నిజాకృతిఁ జొది మనజాలు దనిన

600.

విని యమ్మునికి మ్రొక్కి వెలది యాక్షణము
 చని యదృశ్యత వింధ్యశైలపాదమున
 వీరభాహుఁడనంగ వెలయు నా చెంచు
 కూరిమి యిల్లాలు గుణవతి యనంగఁ
 బూనిననంపదక బొగడొందు చుండ
 దాని గర్భంబునఁ దగ జనియించె
 తనయులు లేమి నా తరుణి యా కూతుఁ
 గని సంతసముఁజెంది గారాబు మీఱఁ
 జెలిమిఁ బోషింప నా శిశువును విదియ
 నెలరేఖపాలుపునక నీటు వాటిల్లి

610.

పెరుగుచుండఁగఁ గాంతిపెంపున పెద్ద
 లరసి సువర్చల యను నామధేయ
 మొనరించి రప్పరోయువతి యా కతన
 కనకసలాక పాంకంబున బాల
 చిరుతతనంబునక జెలువుఁ గుల్కుచును
 సరిబుడుతలఁ గూడి చాల నాడుచును
 నుండనుండఁగఁ బ్రాయ మొకయింత మొనయ
 నిండుసిగ్గును జగ్గు నిగ్గు బల్ నీటు
 చన్నుల గమకంబు సన్నంపుఁగొను
 కన్నుల బెళుకులుక గలిగి రాణించు

620.

తన కూతుఁ గనుఁగొని తండ్రి చింతించి
 మను వియ్యదలఁచి సమ్మదమున భద్రుఁ
 డను చెంచు కొనఁగె న య్యతివ సంతటను
 వనజాక్షి ప్రథమార్తవముఁ జెందుటయును
 ప్రమదవనసరోవరంబున మునిఁగి

యమరిక కటిఁ గట్టినట్టి లేమావి
 చివ్రులజ్ఞంపంబు చెంగావి విడిచి
 సవరణ లవలి కీసలపాల్చి యనెడు
 తెలిదువ్వటం బూరుదీ ప్తితో మలయ
 చెలువుగా ¹ వెందీగె చేల్లటికురులు

630.

తుదలం బొదలి నిల్చు తోయబొందువులఁ
 గదిసిన మల్లెమొగ్గలతో విదిర్చి
 కీలుగం టానరించి కీనిసి చీకటులు
 చాల నిందుని కల్లి శశిఁ గెల్చు మోము
 వెనుకఁ జేరిన వాటి వెన నాదరించు
 సనువున కొనగోర నమర దువ్వుచును
 రవికర మటు చేరరాక యుండంగ
 నవపల్లవము మాళి నయముగాఁ బూన్చి
 నెలరాల నపు డొత్త నెరయు జవ్వాది
 మెలకువఁ గని తీసి మేటిజక్కవలు

640.

సరిపోర రానీక చన్దవ నలఁది
 హరిణముల్ కన్నుల యుదంబు గొనుటఁ
 బొగిలి తద్రక్తంబు బొట్టిడు పగిది
 మృగనాభితిలకంబు మెప్పుగా దిద్ది
 పిరుదుకు సాటిగాఁ జెనఁగుట నల్క
 కరికుంధముల నేయగా నందుఁ జిందు
 నల ముత్తయంబుల హారముల్ దాల్చి
 మొలకచన్దవమీఁద ముద్దు గుల్కంగఁ

1. వ్రా. ప్ర “వెందీలకేగట్టె”

గురువిందములకన్న కొమరు రంజిల్లు

గురుగింజపేరు లెక్కువగా ధరించి

650.

జీవదంతము చక్కఁ జెక్కేన కమ్మ

లా వీనులం బెట్టి హరువు మీఱంగ

జిలువమానికములు చిల్లులు వుచ్చి

చెలఁగ గ్రుచ్చినయట్టి చేకట్టు గట్టి

చెంగ నారను బిగించిన పులిగోరు

బాగుగాఁ బూని యాపైన వాకట్టు

మందులనండ లేమరక ఘటించి

కుందనపుంబొమ్మకుం దన యంద

మించుక లేదంచు నెంచంగ మించి

మించుదీగె నటించు మించు రాణించ

660.

సెలవిల్లు చిలుకమ్ము చెలువుగాఁ బూని

వలరాజుచెలువ చెల్వము గుల్కి నిలువ

వరుణరా జా యింతి వై ఖరిఁ జూచి

మరులోంది వలరాజు మాయలఁ దగిలి

జౌకార ! యీకొమ్మ యపరంజిబొమ్మ

మారుని పూముల్కి మాయలకల్కి

దీని విలాసంబు దీని హాసంబు

దీని సింగారంబు దీ నొయారంబు

గనుఁగొన నిది దేవకాంత గాఁ బోలు

మనుజకాంతల కింత మైన్ది గలదె

దీని కాఁగిటఁ బూని తేనెమో వాని

మానుగ రతిజెంది మలశి యింపొంది

యమర నుఖంపలే నట్టి వే నేల ?

670.

నమరభోగం బేల ? యైశ్వర్య మేల ?
 నని తలపోసి య య్యుతివను డాసి
 ననవిల్తుచే గాసి నలఁగి కన్వేసి
 నయములు నేసి యంతరధృతి వాసి
 ప్రీయ మొప్పుగాఁ గల్గిఁ బేర్కొని పల్కె
 అలివేణి యెవతె నీ వప్పరోమణివో
 చిలువరాచెలువవో చెలువోందు నీదు
 బేడిన జిగి మ్మిఁచు బెళుకుల చూపు
 నాడెందము గలంచె నవమోహనాంగి
 ననవిల్తుకేళ్ళిని న న్నేలుకోవె
 మనమున నిక ననుమానంబు మాను
 వరుణదేవుండ నే వలచితి నీకు
 వర మొసంగెద తేనెవారెర యీవె
 అని వేగఁ గొఁగిట నాగిన నులికి
 కనకాంగి వాని చక్కదనంబు నయము
 నరసలీలలు గాంచి సంభ్రమంబునను
 పరవశయై చాల బాల్చి రెట్టింప
 మిక్కేలిపులకింప మెయి చమరింప
 మక్కువ రతికేళ్ళి మలయుచుఁ గలశి
 యానందమును జెంది యలరి సొంపొంది
 పూనిన సిగ్గుతోఁ బాలుపొంది నిలువ
 అప్పు డా వరుణుండు హర్షించి మెచ్చి
 యొప్పులకుప్ప న య్యువిద నీక్షించి
 సారసాక్షిరో చాల సంతోష మయ్యె
 వారక నీ కోరు వర మిత్తు ననిన

680.

690.

మోద ముప్పుంగ న మ్ముదిత కేల్మోడ్డి
యో దేవ నిను మించు నొక కొమారుండు

700.

హరిభక్తుడయినీత్యుండై యందటికిని
పరమపూజ్యం డగు ప్రాభవశాలి
కలుగునట్ల వరంబు కరుణించు మనుడు
నులికి దుర్లభ హూట యూహించితనదు
వరదుండై నట్టి విష్వక్సేనుఁ దలఁచి
వర రహస్యస్తుతి వావిరి సల్పి
తన పల్కు నిజముగాఁ దనరనర్థించి
ననబోఁడి యింద్రుని నలువను గెలువ
గల వై భవంబులు గల కుమారుండు
జలజలలోచనభక్తజనవర్ధిండు

710.

జనియించును ముహూర్త సమయమాత్రమున
నని పల్కి వీడ్కొని యలరుచు నరిగె
హరిసైన్యపతి రహస్యస్తుతిఁ బ్రీతి
మెరయంగ నపుడె య మ్మీనలోచనకుఁ
దనయుండై యుదయింపఁ దరళాక్షి కూర్మిఁ
గనుఁగొని యా బాలుఁ గమలపత్రమున
నిడి యా సరసి గ్రుంకి యెడల శాపంబు
కడు నిజహాపంబు గైకొని దివికిఁ
జనుటయును సనత్సుజాతుఁ డా తెఱఁగు
మనమునఁ దెలిసి సమ్మతి నందు వచ్చి
వరమతేజఃపుంజపాదసాంకురతఁ
బరగుచు న వ్యసప్రాంతంబు వెలయ
వనలక్ష్మీ యుంచిన వరదీప మనఁగఁ

720.

దనరు న య్యర్భకుం దడవి భావించి
 నద్యోవచోబోధశక్తీనంపదలు
 విద్యలు గలిగించ వెన నాతఁ డపుడు
 దరలి వేంకటశైలతటమున నిచట
 జలజనాభు భజించి సారూప్య మంది
 నలువున హరి సైన్యనాయకుం డయ్యెఁ
 గిరిరాజపుత్రీ ! యీ గిరి నై భవంబు
 లరసి వర్ణింపంగ నలవియే చెపుమ
 చంద్రబింబాన్య ! యీ సరముఁ జూచితివె

730:

శివుఁడు పార్వతికి వజ్రతీర్థమాహాత్మ్యముచెప్పట.

ఇంద్రునిశాపంబు నెడలించు కతన
 నిది వజ్రతీర్థ ము చెన్నిక కెక్కె
 మొదటి యా వృత్తాంతమును వినఁగదవె
 నలినసంభవుఁడు మునర నొకనాఁడు

బ్రహ్మ మునులనిగ్రహమును బరీక్షింప నొక స్త్రీరత్నమును సృష్టించట.

తెలివిడి మునుల యింద్రియనిగ్రహంబు
 తెమలనిధైర్యంబు స్థిరవిరాగంబు
 క్రమమున గనుఁగొనఁగా నెంచి తనరు
 నేరువు మెరయించి నిఖిలసౌందర్య
 సారముల్ హవణించి జగనిగ్గు లెల్ల
 గూరించి తవణించి గులికెడి సొగసు
 లేరించి నవరించి యెనలేని సొలవు
 లారసి పచరించి హావభావములు
 తేరించి రచియించి తిన్నసి చిన్నె

740.

లూరిచి యెనయించి యుల్లాస మెల్ల
 తీరిచి యొనరించి తెరవ యంగములు
 వన్నెకన్యాస్పృష్టి వన్నె మీఱంగ
 నెన్నెన్ని యూహల నెన్ని భావించి
 భావజశరధార పదనుగాఁ దివిచి

750.

పూవుఁబోణిగఁ జేయఁ బూని యస్థిరత
 దొరలక కడఁద్రోచి తోయదద్యుతులు
 కురులుగాఁగ కళంకుగొనక చందురుని
 కైపునె మోముగాఁ గౌమఁ బాయించి
 చాపలరమణీయ చాపలశ్రీలు
 కనుఁగవగా నల్లె కడకొత్తి విండ్ల
 నునుసోయగములు కనొప్పములునుగాఁగ
 మైల దొలంగించి మంచి యందముల
 డాలుచెక్కులుగాఁ దుటారంపుపరుస
 దనము బాపి ప్రవాళతతి రంగు మోవి

760.

గను త్రాసమూడ్చి చక్కని ముత్తియముల
 తెలి నిగ్గు దంతపంక్తిగఁ జిమ్ముదీర్చి
 వలనొందు శ్రీకారవైఖరుల్ వీను
 లును గాఁగ వాడి నల్లుట మాన్చి నవ్య
 కనకపురుచి నానగాఁ బాఁచిదుడిచి
 చిందమందము కంఠనీమగా గుహల
 నొందనియ్యక గిరియుగలమ్మే గుబ్బ
 చనుఁగవగా ¹ నౌరుజవరకరీక

ఘనశేఖ భుజములుగా పస రొలిచి
 కమలంబుల బెడంగు కరములు గాఁగఁ
 దమ మాచి చుక్క లండము సఖింబులుగ
 జరజరఁ బో నూకి శై వాలవల్లి
 సిరులు నూగారుగాఁ జెందినకలక
 యెడలించి బంగరుఠేటి తరగల
 యొడికముల్ వళులుగా నుడుగని భ్రాంతి
 పోనిడి నుడిపొంపు పొక్కిలి గాఁగ
 పూను చొ ప్పుడచి నభోవై భవంబు
 లేఁగాను గాఁగ ధూళి విదర్చి సైక
 తాగమసంపద యల పిరుందుగను
 ముడుత దెఱిచి గజంబుల కరాకృతులు

770.

780

తొడలుగా వీలుటఁ దొరగించి పొట్ట
 కరలమేల్ చిరుదొడల్ గా కప్పు గడిసి
 మెరయు తామేటినిగల్ మీగాళ్లుగాఁగ
 తొడిమల బిరుసెల్ల దునిమి చిగుళ్ల
 బెడ గడుగులు గాఁగఁ బేర్చి నెమ్మేన
 నుదిరి బంగరురంగు నొరపొందు మెఱుపు
 పొదలికె తఱ్ఱునుంఁ బూవుల తావి
 కలియ మేదించి శృంగారంపుఠేట
 వలరాజు చెలువ చెల్వము జిగిసీటు
 బదునిచ్చి మెరుగిడ భావించి తనదు
 మదిని యూహించి నమ్మడయత్నమునను
 చేత నంటిన కందుఁ జెందెడి ననుచు
 చాతురి మనసుచే సరగ నిర్మించి

790

కని యొచ్చె మింతయు ¹ గనమిదహాల్య
 యని సంజ్ఞ గావించె న య్యించుబోణి
 చెలువు నుతింప వేజిహ్వాలకై న
 నలవియే యా మోహనాంగి మైరంగు
 ననుపమశృంగార హావభావములు
 కనుఁగొన పదివేలు కండ్లు గావలయు
 అంతట నాధాత యాస్థానమునను
 శాంతు లౌ ననకాదిసకలయోగులును
 గౌతమ కణ్వాత్రీ కశ్యప కుత్స
 శాతాతప వసిష్ఠ శరభంగ పులహ
 ఘటజ భరద్వాజ గర్గ భృగ్వాది
 జటిసంఘములు నింద్ర చంద్ర యక్షేంద్ర
 వరుణ యమాది గీర్వాణముఖ్యులును
 గరుడకిన్నరపన్నగప్రవరులును
 మనువులు రాజర్షి మండల మేను
 మునుగాఁగ నందఱుఁ న్ముచ్చటాడుచును
 పరతత్వవిభవ తత్రాప్త్యుపాయములు
 పరమధర్మస్థితుల్ పరికించు తఱిని
 నలినసంభవుని యన్తఃపురసీమ
 వెలువడి మోహనవిద్యయో యనఁగ
 వనజాస్త్ర నిష్టదేవత యిది యనఁగ
 జనలోచనోత్పలశశిరేఖ యనఁగ
 మానేంద్రధ్రుతివంశమంజరియనఁగ
 జ్ఞానకాసారవంశావళియనఁగ

800.

810.

1 “ గనమీశహాస్య ” వా. ప్ర. పాఠము.

తపములక పయిరుల దగుపంట యనగఁ

జపలత మనులపైఁ జల్లు మిం చనఁగ

నలువను గొలువగా నలువొంది యచట

820.

నలరుచు నిలుచున్న యా కన్నెఁ గాంచి

చదువులు మఱచి ప్రసంగముల్ విడిచి

మది విభ్రమముఁ జెంది మరుకాకఁ గంది

పారవశ్యముఁ బూని బలు నాన మాని

వై రాగ్యము దొలంగి వగలఁ గలంగి

యేనాఁడుఁ గాన మీ యింతి యెవ్వతయ్యె

దీని దూపవిలాసదీప్తు లయ్యారె

దీనిఁ గూడినఁ జాలదే తపఃఫలము

దీనిఁ శౌఁగిటఁ జేర్చితే భాగ్యఫలము

కాదె యఁచుఁ దలంచి కడు బాళిమించి

830.

మోద మొప్పఁగఁ గాంచి మొక మున్నమించి

శిరములు గదలించి చెలఁగి నుతించి

మరుని మాయలఁ జిక్కి మమతచే సొక్కి

యాసఁ గన్గొనుచుండ నందఱి కనుల

నా సభ వికచపద్మాకరం బయ్యె

కమలజు నన్ను నా శౌతముఁదక్క

యమిచంద్రులను సురేంద్రాదుల నెల్ల

మోహింపఁజేసె నమ్ముదిత పూవులనె

హా! హా! యే మనవచ్చు నంగజు గచ్చు

నావుడు గౌరి వేనగవు విన్నయము

840.

భావంబునఁ దలిర్చు బ్రాణేశుఁ జూచి

యటమీఁద నే మయ్యె నని యడుగుటయు

నిటలాక్షుఁ డది విశే నీలాహివేణి !

అపుడు విధాత యం దందఱి మసను

చపలతయు నెఱింగి శమదమంబులను

ఖ్యాతమునీంద్రుఁడై కరము రంజిల్లు

శౌతమునకు నిచ్చెఁ గరుణ నత్తరుణి

నం దుండు మునులు నిద్రానులు చింతఁ

జెండుచుఁ గుందుచు సి గ్గగ్గళింప

నలఁవెత నిట్టూర్పు లడర నొంజొరులు

850.

పులియిక మొగమొగంబులు చూచుకొనుచు

నాస లుడిగి డెంద మంతయుఁ గంద

వేసట నుండంగ విధి కొల్వు దీరి

యరిగె శౌతమువెంట న య్యహాల్యమును

జరిగె వేగమె నిజాశ్రమముఁ జేరంగ

నెల్లవారలు తమ యిండ్లకుఁ జనిరి

అల్ల యింద్రుడు మోహ మాపలే కపుడె

యింతంత సన్నల నింతిఁ గన్గొనఁగఁ

జెంత నేగుచు కొన్ని చిన్నె లొసర్చు

న న్నెలంతుక మొకం బటు వంచికొనుచుఁ

860.

దన్నుఁ జూడక యేగఁ దపసికి వెఱచి

మరలె నింద్రుండును మదనాస్త్రధార

ఇంద్రుని విరహపర్జనము.

చురుకునేయఁగఁ జేరె సురరాజధాని

తనచూపు తలఁపు నాత్మయు నై యహాల్య

వెనుకొని మరలి రా విధములే కరుగ

తనువుమాత్రంబుతోఁ దనయిల్లు చొచ్చి

మనసిజునకు లోఁగి మరులున కాఁగి
 ఉసురను కలకు బెట్టూర్పు నింతులను
 గసరు విరులశయ్యఁ గాఁకచేఁ బొగలు
 వలపు మించఁగ బైలువడి గాఁగిలించు

870.

పలవఁచి హసించు బారవశ్యమున
 జడునికై వడి నుండు సంకల్పమునను
 పడతుక రతి జెందు భ్రమమంచు దెలిసి
 తను దానె నిందించు దడయక లేచు
 మనను దిప్పుక కొంత మాఱినియుండఁగ
 నందనవని కేఁగు నవత యం దెచ్చి
 కొందఱింప సుధర్మఁ గొలువుగా నుండు
 నుండువో నెచ్చటి యుల్లాస మొంద
 కుండినఁ దా మరు లొందుటఁ దెలిసి
 రచ్చల న్నగుదురు రసికు లటంచు

880.

తెచ్చుకోలుముదంబు దిట్టతనంబు
 కపటపుహాసంబు ఘనవిలాసంబు
 నెవమున సరనంబు నెరరాజనంబు
 పెట్టుచాయల సొంపు బిగువొందు పెంపు
 గుట్టైన మాటలు కూర్మియాటలును
 పై పూఁత నీతులున్ బ్రబలహేతువులు
 కై పునన్ బ్రకటించి ఘనత వాఙ్గించి
 తన చిన్నెలను మాటఁదలఁచి యవోచ్చట
 పునుఁగున మఱుపెట్టు బూనులేఁజెమట
 నలరుబంతులఁ దాఁచు నలతనిట్టూర్పు

890.

నెలమి వస్త్రంబుల నిముడు గార్భ్యమును

కపురంబులనె కప్పుఁ గడువెల్లదనము
 నెపమున నందఱి నెమ్మి వీడ్కొలిపి
 కొలువు చాలించి గ్రక్కున నంతిపురము
 వలగొని చని యెక్కు వై జయంతంబు
 భావ మొక్కెడ నై నఁ బట్టక నిటులఁ
 బూవుఁబోణివిరాళిఁ బొగులుచు నుండె

గౌతమాశ్రమమం దహల్య.

అ య్యహల్యయు గౌతమాశ్రమంబునను
 నెయ్యంబు మించ మానికి నెల్లవేళఁ
 జెలిమిసి శుశ్రూషఁ జేయుచు మిగుల

900.

బలునిష్ఠ నా ఋషిపత్నుల కరణి
 చాలవ్రతంబులు నాధించు నుదయ
 వేళ న్నానంబు గావించి జపించి
 తనరంగ నార్ద్రవస్త్రములతో నెడలి
 మొన చెఱంగుల నీరములు త్రోవవెంట
 ఘన రేఖ యేర్పడఁగా మేనువడక
 తనువెల్లఁ బులకింప తడికురుల్ జార
 కరములదర్శయుంగరములు మెఱయ
 గరిమెను పూర్ణాంబు కలశంబు వూని
 శమము మించఁగ బర్ణశాల వేజేరి

910.

క్రమమున దేవతార్చనకుఁ గై నేసి
 జగిమంచు తెర మించు జిలుగుదువ్వలువ
 తగురంగుల చెలంగు తన యంగకముల
 నొరయుచు బిరుసుగా నొత్తంగఁ జురుకు
 కరుకును మీరు వల్కలము ధరించి

బిగువుగా నారచే బిగియించి కట్టి
 వగవక వేటొక్క వల్కలం బూని
 యుదుటగుబ్బల హత్తు నుత్తరీయముగఁ
 గదియించి రత్న మేఖలఁ దాల్చినై న
 తనకొను ¹ కొనుకోదర్శతా డనక
 నెనయించి వేదంబు నిల మునుల్ బట్టి
 గావె పూజ్యతఁ జెందఁగలిగి రభంగి
 వేదంబు చేపట్టి వేల్చికుండములు
 వెలయించి యుగ్నికే వింతసంతసము
 చెలఁగఁ దృప్తియొనర్చఁ జెంగట నిలిచి
 పాకయజ్ఞమునేయు ప్రౌఢియుఁ దానె
 గైకొని యతిథిసత్కారంబు నేర్చి
 ఈలాగు గరితల కెనయు శీలమున
 మేలిమి రంజల్ల మెలగుచునుండఁ
 లంతట నిండ్రుఁ డ య్యలివేణిమీఁది

920.

930.

ఇంద్రుఁడు గౌతమాశ్రమమునకు వచ్చుట
 చింత యాపగలేక చిత్తజుకేళి
 నెటులై న నయ్యింతి నెనసి కూడంగఁ
 గుటిలత నూహించుకొని పనిలేని
 పనికి నా శౌతమభవనంబునకును
 నరుగు నాతిథ్య మాయన నేయఁడలఁప
 నరమాటనే యొప్పి యానాఁడు నిలుచు
 నిలిచి ముచ్చటలాడు నెపమున నట్టి
 నెలతఁ గన్నానఁ గొన్ని నీటులునేయు

1. "కొనకో" వ్రా. ప్ర పాఠము.

వనిత వడ్డిపగా వచ్చుచో నొరులు

గనకుండ చిన్నెలు గావించుకొన్ని

940.

వెస నగ్నిహోత్రపువేళఁ దా వచ్చి

కసిదీర నాచానఁ గనుఁగొని పొగడు

మునిని వీడ్కొని యేగ మొనసి యందొక్క

మునిశిష్యుఁ బుత్రైంచు ముదితకుఁ దెలుప

మరియు నొక్కొకవేళ మాని లేనపుడు

పరికించి యొంటి నప్పడతుకఁ గాంచి

వినయంబు లొనరించు వీరువా రెందుఁ

గనుఁగొందురో యంచుఁ గ్రక్కున నరుగు

నాపెయు నొకకొంత హర్షించినటులఁ

జాపుజూపులెసేయు సంకోచమునను

950.

వాసవుఁ డొకనాఁడు వనజాక్షిఁ గలయ

నానచేఁ జనుదెంచి యపరరాత్రమున

నయ్యాశ్రమంబున నణకువ నుండి

చయ్యన నమ్మాని స్నానార్థముగను

చీకటితోఁ దాను శిష్యులు నేఁగ

వీక నా గౌతమువేషంబుఁ బూని

పర్ణశాల నహల్యపాలికిం జనిన

నిర్ణయంబుగ వాని నెలఁతె యెఱింగి

అమరేంద్రుఁ డని యాన నలమి రమించె

తమిదీర నింద్రుఁ డాతరుణినిఁ గూడి

960.

మొనబంటిగెఱలేక మోవిఁ గ్రోలుటయు

కొనగోరు సోకక గుబ్బు లంటుటయు

పలటీలఁ బల్కు లొప్పక పెనంగుటయు

లలిని గాజులు గదల్చక నలముటయు
 బంధవై ఖరులు జూపక కలియుటయు
 బంధురదీప ముంపక సొలయుటయుఁ
 గాఁగ ముచ్చుల గచ్చు కరణి రతంబు
 వేగఁ జాలించి యావెలఁది లాలించి
 యతికృతార్థతఁ గాంచి యాత్మ హర్షించి
 మతి శంక మీఱంగ మగుడ నేగంగ
 నటు గౌతముఁడు మళ్ల నరుదెంచి యట్టి
 యుటజంబు జొచ్చి య య్యువిదతో నిండ్రుఁ
 గనుఁగొని యా పాపకర్మంబు దెలిసి

970.

అహల్యాజారుఁడైన యిండ్రుఁడు గౌమతశాపము నొందుట.

కనలి యోరి ! దురాత్మకా ! గుహ్యమొకటి
 కామించి యీపని గావించుకతన
 నీ మేన నవి వెయ్యి నిండారఁ బాడమి
 యుండుఁగా కని శౌప మొసఁగిన నపుడె
 దండిగా నవి బుట్టి తనువెల్ల నిండె
 నది చూచి సిగ్గున నమరనాధుండు
 కదలి వేగమె బ్రహ్మకాసారమునను
 గమలనాశంబులోఁ గడు డాఁగియుండ
 నమరు లెప్పటివలె నయ్యిండ్రసభకుఁ
 గొలువుసేయఁగ వచ్చి కూడి యందఱును
 బలభేదిగానక భ్రమసి యం దరసి
 గునగుసలాడుచు గురుని దగ్గఱకు
 వెనఁ జని యిండ్రునివృత్తాంత మడుగ
 గురుఁడు ధ్యానమునఁ గన్గొని యెల్లపనులు

980.

సురల కాతనియున్ని చొప్పడఁ దెలిపె
అంతఁ జింతించి య య్యమరులు దుఃఖ
సంతప్తులై పాకశాసనుఁ డెంత

990.

పనిసేసె సురరాజ్యపతి యెవ్వఁ డింక
నని మంతనమునేయ న య్యింద్రమంత్రి
పినఁ దప్పవని దలపెట్టి రం చరసి
వెన దేవతలఁ బిల్చి వెతఁబడనేల
దొరల కొక్కెడ తప్పు దొరలదో మళ్ల
పరిజను లది చక్కబఱచరో జగతి

మనము నయ్యింద్రుఁ గ్రమ్మఱఁ దోడితెచ్చి
ఘనతనేయగఁ బాడిగావె పోద మని
యందఱిఁ దోడ్కొని యరిగి యచ్చెంతఁ
బొందుగా నింద్రునిఁ బొగడి గానంబు

1000.

నేయించఁగ నతండు శీఘ్రంబ వెడలి
పాయ కా గురునకుఁ బ్రణతు లొనర్చి
తలవంచుకొని సిగ్గు దనర నిల్చుటయు
నల బృహస్పతి యింద్రు నలమి యిట్లనియె

సురరాజ ! లజ్జచే నృక్క నేమిటికి
నురుతరమచ్చకి యోన్యనీకంబు
మోహనాకృతిఁ జెందు మేటి యచ్చరల
మోహనకలఁ దేల్చి మోద మొందుచును
నందనం బన మేరునగకందరములఁ

బొందుమీఱ విహారములు చేసికొనుచు

1010.

మెరుగుదువ్వటముల మేను కై నేసి
సురరాజ్యపాలన చొప్పడ సల్పు

మనవుఁ డట్లగుటయు న య్యింద్రుఁ డలరి
 చనుడెంచి యపుడు నచ్చరలతోఁ గేళి
 సలుపుచుం దనివి వేసటయును లేక
 మలయుచు మన్మథోన్మాదంబు మీఱి
 చాలస్త్రీలోలుఁ డై సతతంబు బైలు
 దేలక కొలువుండు తెఱకువమాలి
 పరిపాటియును రాజ్యపాలన మఱచి
 సురముఖ్యులకుఁ గండ్లఁ జూడఁగక రాక
 యుండుటయును గురుం డొకవేళ యరసి
 వెండియు నిది యొక్క విపరీత మయ్యె
 నొకటిచే రతికామ ముడుగంగ రాదు
 ప్రకటింప నవి సహస్రములై న వశమె
 వీనికి హితమైన విధము దెల్పుదును
 నానేరువున నంచు నయముగా నింద్రు
 నంతఃపురంబున కరిగి యం దతని
 చెంతనుండి నుతించి చెలిమి నిట్లనియె
 విను మమశేష్యర విమలశీలుఁడవు
 నినువంటివానికి నిస్సారమైన
 కామభోగముఁ గోరఁగా నుచితంబై
 నీమేన నివి యున్ని నిష్ఠురదైత్యు
 లరసిన నిందితు రటమున్నె నీవు
 వెరవున నొచ్చెంబు వీడునట్లుగను

1020.

1030.

ఇంద్రుఁడు వెంకటాద్రిని తపంబునలిపి స్వామియనుగ్రహంబు వడయుట.

శ్రీ వేంకటాద్రి నా శ్రీనివాసులను
 భావించి ప్రతములఫటిమ మెప్పించి

కర మిష్టములు చెందఁగలుగుదు వనుడు
పురుహూతుఁ డలరి సొంపున బృహస్పతికి
నెఱఁగి దివ్యవిమాన మెక్కి యక్షణమ
యరిగి యా గిరిఁ గాంచి యటఁ బ్రదక్షిణము 1040.

గావించి యచ్చోటు కడు రమ్య మగుట
భావించి శిల వజ్రపటిమ భేదించి
పాతాళగంగను పైకి రావించి
స్నాతుఁడై యొక్కవత్సరము తపంబు
సలిపినం గరుణ నా జలజలోచనుఁడు
చెలిమిఁ బ్రత్యక్షమై చేరి యిట్లనియె
బలభేది నీ కేమి వలసి తపంబు
సలిపెదవు వరంబు సరగ నిచ్చెదను
కోరికొ మ్మ సపు డా కులిశాయుధుండు
శౌరిఁ గన్గొని వేగ స్వాస్థాంగ మెఱఁగి 1050.

నిలిచి కేలుమొగిడ్చి నీరజనాభ
బలిని బంధించి నక బ్రతికించి కాచి
నాపాలి పెన్నిధానంబుగా నలరు
నీ పాదపద్మంబు నేఁ బాడఁగంటిఁ
బరమధన్యుఁడ నై తి భాగ్యంబు వేరె
మరియును గలదె యోమందరోద్ధారి !
యెన నా వై రూప్య మంతయు మార్చి
దీనతఁ బాపవే దితిజనంహారి

నావు డింద్రునిఁ జూచి నారాయణుండు
భావంబున న్నగి పాకారి నీకు 1060.

నన్ని యొచ్చెంబులు నడగి యయ్యన్ని

కన్నులు మేనెల్లఁ గలిగెడి నిపుడె
 యని వరం బొసఁగి యత్యాశ్చర్యముగను
 తన మాయ నపుడె యంతర్హితుండయ్యె
 అప్పుడు సహస్రాక్షుండై సురేంద్రుండు
 విపులసౌఖ్యముఁ జెంది విలసిల్లెగాన
 నీ తీర్థవిభవంబు నీ గిరి మహిమ
 ధాతకై నఁ దరంబె తడవి వర్ణింప
 నని తెల్పి శంకరుం డవ్వల కరిగి

శివుఁడు పార్వతికిఁ గపిలతీర్థమహిమను జెప్పట.

కనుఁగొని యచ్చోట కపిలతీర్థంబు
 విను గౌరి యీతీర్థ విమలవై భవము
 మును శౌరి కృతయుగంబునఁ గపిలాఖ్య
 మానియె యతలనీమను వసింపుచును
 బూనికె ప్రతిదినంబును నీ సరంబు
 వివరంబు శ్రోవగా వెడలి యిం దుండు
 శివలింగమును పూజనేయుచుండంగఁ

1070.

గపిలతీర్థం బనంగా నయ్యె నిదియె
 విపులపుణ్యకరంబు విశ్రుతం బవని
 ప్రతివర్ష కా ర్తికపౌర్ణమాసులను
 క్షీతిఁ గల్గు తీర్థవిశేషంబు లెల్ల

1080.

మధ్యాహ్నమున యామమాత్ర మిం దుండి
 ఋద్ధ్యాద్యభీష్టంబు లెల్లవారికిని
 దానె కల్గఁ జేయు దర్శనంబుననె
 స్నానదానార్చనల్ నలుపు ధన్యులకు
 నే కామితార్థంబు లిహమునం గల్గి

వై కుంతకై లాసవాసమున్ దొరకు
నిచ్చోట నీ కపిలేశ్వరుం డిపుడు
హేచ్చుగా భక్తుల కీప్సితం బొసఁగు
కపిలయోగి కృతయుగమున ని య్విశ్రు
నవచితి మెప్పించి యలరుచు నుండె

1090.

తరువాత నగ్ని త్రేతాయుగంబునను
ధర పూజ యొనరించి ధన్యతఁ గాంచె
నల ద్వాపరంబున హరిచక్ర మితనిఁ
బాలుపొంద భజియించి పొగఁజొందె నింకఁ
గలియుగంబున నిందుఁ గపిలార్చనాది
కలనచే నిట్టి లింగమె ప్రకాశించు
నీ లింగమాహాత్మ్య మెంచి నుతించఁ
జాలండు శేషుఁడున్ జతురాననుండు
అనుచుఁ బేర్కొని గౌరి కటు వివరించి
తనరుచు నా నర స్తుమున నుండి

1100.

భావించి యోగప్రభావంబుచేత
భావికార్య మెఱింగి పవనుండు గుహుఁడు

శివపార్వతులకుఁ గుమారునకు హరివ్రత్యక్షంబగుట.

ననుపమంబుగఁ దపం బొచరించుటయు
వనజేక్షణుఁడు గృహ వారలయెదుట
సాక్షాద్భవించి వ్రనన్నుఁ డౌటయును
దక్షాధ్వరధ్వంసీ తా మున్నె యరసి
హరిని గన్గొనఁగ న య్యతివతోఁ గూడి
నరిమురి వరుడెంచు నవనరంబునను

కటింగట్టి హేమాంజకంబు నామీఁద
ఘటియించి నందకఖడ్గరత్నంబు

1110.

మెఱియ మధ్యంబున మేఘులఁ బూన్చి
యరమునఁ శాస్త్రభం బొనర హారములు
ధరియించి యిడి కంఠతటి గంటినరులు

కరముల రత్నకంకణములు వెట్టి
పాలుపొంద భుజముల భుజకీర్తు లంది
మలయించి వీనుల మకరకుండలము
లురుకీరీటము వకాళి నొనరంగఁ దాల్చి
విరులదండలు తావి విసరఁ గై నేసి
చరణనూపురము తెచ్చరికలు దెలువ

మెరుగార్లు పావలు మెట్టి కట్టాణి
ముత్తయంబుల గేరు మొనగోరు లచట

1120.

గుత్తపువెన్నెల గుంపు నింపంగ
సిరులీనుచెలి పంటచెలువయుం జెలిమి
నిరుదండ కై దండ లియ్యంగ నొయ్య

నయ్యెడ వలరాయనయ్య నెయ్యమున
న య్యాదికీటిమూర్తి యై యరుదెంచి
హరకుమారసమీరణాదుల మ్రోల

వరకరుణాస్ఫూర్తి వరదుఁ డై నిలిచె
నిలిచిన పవనుండు నీలకంఠాశ్వుఁ
డల నీలకంఠుండు. నగరాజసుతయు

1130.

వనజాక్షుఁగనుఁగొని వందించి పొగడి
ఘనమనోరథసిద్ధి గాంచి వీడుకొని
తమయున్నిపట్లకుఁ దరలి యేగుటయు

నెమిలిత త్తడిరాతు నిష్ఠరహత్య
 గ్రక్కునఁ దొలగంగఁ గని పర్వములను
 మక్కువ మీఱం గుమారధారికను
 చనిచని స్నానంబు నలుపుచునుండ

అగస్త్యాదిమునులచ్చట హరికై వెదకుట.

ననఘు లగస్త్యాదియమిచంద్రు లందు
 వలగొని యరుగుచు వాయవ్యదిశను
 తెలియ నా గిరి యొక్క దేవరూపమున

1140.

గనిపించి తమకుఁ బల్కక డాగురింపఁ
 గని విస్మయమున నాకడ నంతరమున
 నవలతాగుల్మవనములరంజిల్లు
 వివిధతీర్థంబులు వెనఁ జూచుకొనుచు
 నల తూరువున సనకాదియోగితతిఁ
 దిలకించి హరి మాకు దృశ్యుఁడౌ నెందు
 నని యడుగఁగ వార లటు పశ్చిమమునఁ
 జనుఁ డింద్రు డందు నిశ్చయము దెల్పినన
 నరిగి యచ్చట నింద్రు నడుగ నతండు

1150.

హరు డుండు కపిలతీర్థాంతికంబునను
 తెలుపు నాతం డన తిరిగి యచ్చోటఁ
 బులితోలు భూతియుఁ బునుకకంచంబు
 నెలవంకపూవును నిడుదకెంజడలు
 నలుపెక్కు కుత్తుక నాగభూషలును
 వెలుగు కన్నులు కల్గి ¹ వెలయు ముక్కఁటిఁ
 జెలిమిఁ గన్గొని మ్రొక్కి నేవించి యడుగ

1. "కన్నులుకుల్గి వెలయు" వ్రా. ప్ర. పాఠము.

నతఁడు నియ్యెడ మీరు హరినిఁ గన్గొనెద
రతిరయంబున నని యాత్మీయమాయ
నంతర్హితుండై న న మ్మునులంత
చింతతో నటకుఁ బశ్చిమకోణమునను

1160.

హరిసైన్యవతి జై త్రయాత్రాభిరతిని
వరశిలాతలమున వరుస సైనికులు
తనుఁ గొల్వ నుండ నాతనిఁ గాంచి యలరి
వినతులై తమ కోర్కె వివరింప నతఁడు
గర మొప్పు మాయావిఁ గనుఁగొన మీఁకుఁ
బరమ మా నొక్క యుపాయంబు గలదు
జలజాక్షునకుఁ గేళిసరసిగా నింపు
సలుపుచు నుండు నాస్వామిపుష్కరిణి
సలీలంబులక భక్తి స్నానంబు సేసి
కొలుచు ధన్యులకుఁ గన్గొనవచ్చు హరిని

1170.

అని చనినంత వా రా స్వామిసరసిఁ
గనుఁగొనఁ జేరి యక్కడ శంఖసృవతి
వనుఁడు శ్వేతద్వీపవాసులు నుండ
వెన వారలను జూచి విస్మితులగుచు
స్నాతులై శ్రీనివాసధ్యానపరత
నాతటంబున నుండి రందఱుఁ గూడి
అని తెల్పి విని జనకావనీశ్వరుఁడు
ముని వామదేవుని ముదమునం బొగడి
యందు శంఖుఁడు వసుం డనువార లెవ్వ
రెందుకు నటు వచ్చి రెలమిఁ దెల్పు మన

1180.

శంఖుడను రాజకథ.

మునివరుఁ డాకథ ముందుగాఁదొడఁగి
 వినుతవృత్తాంతంబు వివరించె నిటుల
 మునుపు ¹ హైహయదేశమున శ్రుతాఖ్యుండు
 జనపతి యై యుండు శంఖుడకా సుతుఁడు
 జనియించె నతని కా శంఖభూవరుఁడు
 దనర బ్రహ్మాదిచందంబునఁ జాల
 హరిభక్తుడై వైష్ణవారాధనంబు
 సరగ సల్పుచు వెన్ను సాక్షాత్కరించ
 వలసి యనేకము ల్వాజపేయములు
 నల రాజసూయము లశ్వమేధములు
 విశ్వజిత్సత్రాది వివిధయజ్ఞములు
 శాశ్వతికాసక్తి సవరించి హరిని
 పొడగాననికొఱింతఁ బూని శోకించు
 నెడ కరుణార్ద్రుడై యీశ్వరుం డతని
 కనియె నదృశ్యత నందఱు వినఁగ
 జనపాల నీ కింత సంతాప మేల
 ననువమం బగు వేంకటాచలంబునను
 సనకాదిసేవ్యమై స్వామిపుష్కరిణి
 యను నొక్క సర మున్న దచ్చట నియతి
 ననుదినంబు మునింగి యజియించి నన్ను
 గనుఁగొనియెదవు శంక దొలంగు మింక
 నను డాలకించి హైహయరాజసుతుఁడు
 ఘనవిస్మయంబు బొంగఁగ మెయి వడక

1190.

1200.

1. “హైహయ” వ్రా. ప్ర. పాశము.

వనజనాభుండె దయన్ వచ్చి పల్కె నని
 తెలిసి జాగిలిమొక్క దృఢభక్తి మెఱయ
 సలరుచు శ్రీ వేంకటాచలంబునకు
 నరిగి స్వామిసరంబు నచ్చటఁ గాంచి
 ధరణి సాష్టాంగమై తగఁ బ్రణమిల్లి
 వినువక నర్తించి వినుతి నేయుచును
 పొనఁగఁ బ్రదక్షిణంబులు సల్పి యందు
 త్రిషవణస్నానముల్ దినము సల్పుచును
 ఋషివృత్తి హరి భజియింపుచు నుండె
 వెన నీకు సరపాల వివరింతు నల్ల
 వసుచరితంబు పావన మద్భుతంబు

1210.

వసుండను రాజు కథ.

వసుధఁ జెందె విభుండు వరధర్మవిదుండఁడు
 వసుండను నొక రాజు వైష్ణవోత్తముండఁడు
 సకలతత్వజ్ఞుండు శమదమాన్వితుండఁడు
 సుకృతైకశీలుండు సుజనపూజకుండఁడు
 నర్వాత్మబంధుండు సత్యసంధుండు
 నిర్వైరమతి బ్రహ్మనిష్ఠముఖ్యుండఁడు
 నిగమాగమపురాణనిచయార్థ వేది
 నగధరపాదార్చనానిరతుండు
 నిరవద్యగుణగణోన్నిద్రవై భవుండఁడు
 సురకిన్న రాదులు సొరిది నుతింప
 నమృతసారపటీరహారసీహార
 విమలకీర్తివహించి విపులఁ బాలింపు
 చలరంగ నొక్కనాఁ డమరేంద్రసభను

1220.

కలశోద్భవవసిష్ఠకణ్వాత్రిముఖులు
 వరమునుల్ చనుడైచి వరుస నుంచునెడ
 సురల కమ్మునులకున్ శుభగోష్ఠివేశ
 మును పూజ్య లమరులో మునులో యటంచు

1230.

మొనసెఁ సంవాదంబు ము న్నింద్రుఁ డరసి
 యిది నిర్ణయం బని యేర్పరింపంగ

మదిఁ దోచకునికి యో మాసీంద్రులార
 మన కేల వాదంబు మహి వసురాజు

తనరంగఁ దేర్చు ని ధర్మసంశయము
 పోద మా నరపాలుపాంతకు ననుచు

సాదరంబుగ మాను లమరు లింద్రుండు
 చనుడెంచి ధరణికిఁ జయ్యన నపుడె

జనపాలమణి యుండు సభఁ జేరుటయును

1240

అల వారి నరపాలుఁ డాశ్చర్య మొదవ
 తిలకించి యమితభక్తిని వేచి నేమ

మరసి యర్ఘ్యము సాద్య మాచమసీయ
 మరుదారఁగ నొసంగి యాసనంబు లిడి

తగ నర్చన లొనర్చి తదనుజ్ఞ వడసి
 వగ మీఱఁ గూర్చుండి వారికి ననియె

సుదినాహమిది మిమ్ముఁ జూడఁగల్గుటను
 మది నన్ను గరుణించి మన్నించఁ దలఁచి

దేవమునుల్ వచ్చితిరి నా గృహంబు

పావనం బయ్యె నా భాగ్య ముప్పొంగె

1250.

నేమి నే నేయనయ్యెడి దానతిండు

నేమిఁచి పనిగొన నే కింకరుండ

నని పల్కి వసురాజు నమరులు మునులు
 గనుఁగొని మధురవాక్యములకు నలరి
 జననాథ ధర్మసంశయము ని స్నడుగఁ
 జనుదెంచితిమి నీవు సత్యంబు పల్కు
 మమరులు యోగ్యులో యగ్రపూజలకు
 యమిముఖ్యు లర్హులో యని సంశయంబు
 జనియించె నిందు నిశ్చయ మెట్టి దనుఁడు
 జనపతి సుర లగ్రసంభావ్యు లనియె

1260.

అనుటయుఁ గోపించి య మ్మునీశ్వరులు
 కనుగవ నిప్పుకల్ గ్రక్కు వెక్కసపు
 కడక న వ్వసురాజుఁ గనుఁగొని సభను
 చిడుముడి మొకములు జేపురింపంగ
 దొరలఁ కిచ్చకముగాఁ దొడి నసత్యంబు
 దొరల బల్కితి గాన దుర్గమం బైన
 పాతాళతలమునక బడు మంచు శాప
 మాతతోద్ధతి నిడ నాతఁ డాతుణమె
 ధర నిల్వలేక పాతాళతలంబు
 చొరఁ దెప్పనం బడుచో మది హరిని

1270.

ముసులచాపముచే పాతాళమునఁబడు వసురాజును రక్షింప స్వామి గరుడునిబంపుట.

ధీరత భావించి తెమలని భక్తి
 నారాయణముకుండ ! నను బ్రోవఁగదవె
 శరణు లక్ష్మీకాంత ! శరణు గోవింద !
 శరణు హృషీకేశ ! శరణు సర్వేశ !
 యనుచును బడుచుండ నతని మారుతుఁడు
 కనుఁగొని శాపంబు కలుగుట యరసి

హరిభక్తుఁ డితఁ డుచు నర్చిలి సంది
 ధరియించి నొయ్య నత్తరి నిల్వ నిడియె
 నచ్చోట నతినబిడాంధకారమున
 కిచ్చోటువడుచు నా క్షీతివల్లభుండు

1280.

హరినిదిధ్యాసనాయ త్తచిత్తమునఁ
 బరమవైరాగ్యసంపన్నుఁడై మదిని
 శోకలేశం బైన చొప్పుడ కెపుడు
 లోకోన్నతానందలోలుఁడై యుండ
 క్రూరదైతేయులు కొందఱు పూర్వ
 వైరంబుఁ దలఁచి యా వసువసుధేశుఁ
 దొడరి హింసించఁగాఁ దోయజాతుండు
 కడునిజభక్తుని గాసి యెఱింగి

కారుణ్య మలరంగఁ గరుడునిఁ బిలిచి
 వీరాగ్రగణ్య యో వినతాతనూజ

1290.

నాదు భక్తుఁడు వసునరపాలుఁ డనెడు
 చేదివుంగవుఁడు ఋషిక్రోధమునను
 పాతాళతలమునన్ బడె నట్టి వాని
 దైతేయసంఘంబు దగిలి బాధింపు
 చున్నది యందు నీ పుర్వడి నరిగి
 మున్నగా దైత్యుల మోహరం బడఁచి
 యయ్యధోగతి నుండు నత సుద్ధరించి
 చయ్యనఁ దెచ్చి రాజ్యంబున నిలుపు
 మని యానతిచ్చిన వా పక్షిరాజు
 వనజాతునకు మ్రొక్కి వలగొని వెడలె

1300.

పక్షిరాజు పక్షవిక్షేపముల వర్ణనము.

వెడలె నిష్ఠురవక్షివిక్షేపణములఁ
 గడలిసీరెల్ల చిక్కటిలి ఘూర్ణిల
 గిరులు ద్వీపంబులు గిరగిర దిరిగి
 యొరయిక నొండొంట నూటాడుచుండ
 బడబానలజ్వాల పటలంబు చిటిలి
 మిడుగురుల్ గాగ నూర్మికలు బై కెగయ
 తిమితిమింగిలకోటి తీక్షణగ్రనఖర
 సముదయంబునఁ చిక్క చక్కులై తునియ
 భోగినంఘాతంబు భోగముల్ ముడిచి
 వేగ చుట్టలుజుట్టి వెడవెడ వడక
 జవతజంఝామరుజూటార్భటంబు
 చెవిఁ జొర వరుణుండు చింతించి కలఁగ
 చొచ్చి నిజాంగతేజోరాజిఁ దమము
 విచ్చి య చొచ్చె లెల్ల వెలుగొంది మెఱయ
 చని తీవి యా వసుజనపాలుఁ జెనకు
 దనుజుల తుండాగ్రధారఁ జెండాడి
 పరమవైష్ణవుఁ జేరి పార్థివుఁ జేరి
 యరుదార మును సేమ మడిగి యిట్లనియె
 విను వసుభూపాల వెన్నుండు నిన్ను
 కొనితెచ్చి మున్నట్ల కుంభిని నిలుప
 నన్ను బుత్తెంచె నింతట వేగ నాదు
 వె న్నెక్కు మిప్పుడే వెస నీదు పురికిఁ
 గొనిపోదు ననవు డా టోణీశ్వరుండు
 వినతుఁ డై కేల్మోడ్చి వినతాతనూజు.

1310.

1320.

వినుతించి యో దేవ వేగ సకా బ్రోవ
 నెనరునఁ గరుణించి నీ విట్టి వేళ
 నిటు వచ్చితివి నా దభీష్టదై వంబ
 వటుగాక నీ వెన్ను నంటి యా వెన్నుఁ
 డెక్కుట తగుగాక నే నెక్కఁదగునె
 యెక్కువ యీ మాట కీదె మ్రొక్కీనాడ

1330.

నవచార మిది యట్టి యైశ్వర్య మొల్ల
 కృప నియ్యెడనె యున్ని- కేవలహితము
 అని భక్తిమీర సప్తాంగమై ¹ యెఱఁగి
 వినయంబునను నిల్చు విధము నీక్షించి
 ఖగరాజు వసురాజుఁ గౌఁగిట నలమి
 తగునట్ల బలికితో ధరణీతలేంద్ర !

ఇంత భక్తుడ వౌట యిందిరారమఃఁ
 డెంతయుఁ గరుణించె నిది నీకె తగియె
 నయిన నాభుజముల నలరి నీ పురికిఁ
 బ్రియమునఁ గొంపోదు ప్రియము దీపింప

1340

నని యానృపాలుని నక్క-సకా జేర్చి
 కొని తెచ్చి జగతికిఁ గుతుకం బెలర్చ
 రాజ్యాభిషేకంబు రమణ గావించి
 పూజ్యత మ్రోయ నప్పుడె మళ్ల నరిగె
 ఈ కథ వినువారి కెందు నాపదలు
 బైకొన వెంతటి ప్రారబ్ధ మున్న
 నుద్ధరించును వసు నుద్ధరించుక్రియ
 సిద్ధసంకల్పుడా శ్రీనివాసుండె

1. " మైయరిగి " వ్రా. ప్ర. పాఠము.

సంతట నా నృపాలాగ్రణి యలరి
 సంతతంబు ముకుందచరణసంస్మరణ
 రాజయోగముఁ జెంది రమ్యశీలుఁ డయి
 భూజనంబులఁ బ్రోచి పొగడొందుచుండె
 మైహాయేంద్రునకు నభీష్టం బొసంగ
 శ్రీ హరి వేంకటకీతిధరంబునను
 ప్రత్యక్షమగుటఁ దా భావించి మదిని
 సత్యసంకల్పుఁ డా జలజలోచనుని
 బొడగాంతు ననుచు నుబ్బుచు స్వామిసరసి
 కడకేగి యందఱు గలసి కొన్నాళ్లు
 పూనినసద్భక్తి పూజాదివిధుల

1350.

శ్రీనివాసులను భజింపుచుండంగ
 హరి భక్తవత్సలుం డబ్జనాభుండు
 పరమాత్ముఁ డిందిరాప్రభుఁ డచ్యుతుండు
 వేదాంతవేద్యుండు విశ్వవిశ్వాద్యుఁ
 డాదిమధ్యాంతదూరానందమయుండు
 దేవాదిదేవుండు దీనరక్షకుండు
 శ్రీ వేంకటేశుండు చెలిమి నవ్వేళ
 నందఱిఁ గరుణించి యవ్యాజలీల
 నందఱికిని నన్ని యాకృతుల్ దోచు

1360.

స్వామిపుష్కరిణితీరమున శ్రీ వేంకటేశ్వరులు వసురాజులులకుఁ బ్రత్యక్షమగుట.

శాశ్వతస్వామిపుష్కరిణితీరమున
 విశ్వరూపముదాల్చి వినతాతనూజుఁ
 డగు గరుత్మంతుపై నధిరూఢుండగుచు
 నగణితమణిభూషణావళి మెఱయ

1370.

నాశ్చర్యమొదవఁ బ్రత్యక్షమై నిలిచె
 నిశ్చలాకృతిఁ జూచి నివ్వెఱి గంది
 యందఱు నిలుచుండి రాసందమొంది
 ఇందిరావిభుమాయ లింతనఁ దరమె
 వేవేలముఖములు వేవేలకండ్లు
 వేవేలువీనులు వేవేల్ భుజములు
 వేవేలుపాదముల్ వేవేలుతొడలు
 వేవేలుచక్రముల్ వేవేలుశంఖు

1380.

లలరంగఁ గోటిసూర్యప్రకాశముగ
 వెలయంగఁ జెలఁగు న విష్ణురూపంబు
 గనుఁగొని యందఱుఁ గడుఁ దెలివొంది
 వినుతించి సాష్టాంగవినతు లొనర్చి
 శిరముల నంజలుల్ చేర్చి న ర్తించి
 పురుషోత్తమ ముకుంద పుండరీకాక్ష !
 కనకాంబర ! మురారి ! కౌస్తుభాభరణ !
 యనుచును వేర్వేర నలరి క్షే ర్తించి
 వసురాజు శంఖభూవరుఁ డగస్త్యుండు
 వసువులు గరుడు డఁ వ్వనజసంభవుండు
 నల శక్రుండును మోక్ష మర్థింపుచుండ

1390.

ఇంద్రాది దేవతలు దేవజిదాది దైత్యుల సంహరింపుమని వేడుట.

బలవైరి ముఖ్య దేవతలు కేళోడ్డి
 దేవజిదాదిదై తేయులఁ దునిమి
 కావవే మమ్మంచు కాంక్షించి వేడ
 మరికొందఱై శ్వర్యమహితపుత్రాది

వరములు ప్రార్థింప వారి నందఱిని
 కరుణఁ గటాక్షించి గడు నాదరించి
 వరదుఁ డా నా శ్రీనివాసుఁ డి ట్లనియె
 చింతావణీమూర్తి శ్రీవేంకటాద్రి
 నెంతయు సురధేనువెనకము న్నించు

1400.

జగదేకపావని స్వామిపుష్కరిణి
 యగణితవైభవం బలరంగ నుండు
 నానందనిలయవిఖ్యాతినంతాన
 మానితం బగు నా విమాన మిం దుండు
 కనుగొను మాత్ర మీ కాంక్షితవరము
 లనుపమధర్మకామార్థమోక్షముల
 నిచ్చు నంచును నానతిచ్చి యచ్చెంత
 వచ్చి నిల్చున్న విష్వక్సేనుఁ గాంచి
 దేవజిదాదిదైతేయులఁ ద్రుంచు
 వేవేగ ననుచు వావిరి సెల విచ్చి

1410.

కనుచు నందఱు నుండఁగా నచ్యుతుండు
 తన మాయచేత సంతర్ధాన మొందె
 అపు డందఱును విస్మయానందములను
 చపలత మించ నాస్వామి భావించి
 ధరణి జాగిలి మ్రొక్కి తత్రుభావములు
 మరిమరి బొగడుచు మరలి చూడంగ
 చెంత నత్యంత మచింత్య మై కాంతి
 మంత మా నొక్క విమానరత్నంబు
 ప్రాదుర్భవించ నా భవనాంతరమున
 వేదవేద్యుండు శ్రీ వేంకటేశ్వరుండు

1420.

నెలకొని యుండుటకొని నిఖిలభక్తులును
 వలగొని తిరిగి యా వరవిమానంబు
 నరసి యా గోవిందు నానందమయుని
 నెరసిన భక్తి వందింపుచు సదియు
 రేండ్డేండ్లటుండి ప్రార్థితముఁ జేకొనినె
 చండికావిభుఁడును జలజసంభవుఁడు
 గురుఁడు వాసవుఁడు శుక్రఁడు సురాసురలు
 నరగ నేగిరి తమ సదనంబులకును

విష్వక్సేనుఁడు దైత్యసంహారార్థము యుద్ధసన్నద్ధుఁడై పెడబట
 అంత విష్వక్సేనుఁ డమితస్థైర్యంబు
 లెంతయుఁ గొలువంగ నిల దిక్కు లద్రువ

1430.

యుద్ధసన్నద్ధుఁడై మురుశంఖభేరు
 లుద్ధతి మెఱయ బిట్టరుములకరణి
 భటసింహనాద నూర్బటిఁ బిక్కటిల్ల
 చటులతీర్ణాయుధచ్ఛటలు వెలుంగఁ
 గనకరథంబుపైఁ గడువడి నెక్కి-
 కినుక నాదైత్యులఁ గీటణింప
 నెడలె నప్పుడు పుష్పవృష్టి చెలాగె
 తొడివడ దేవదుందుభులును మ్రోసె
 నచ్చరల్ నర్తించి రమరగంధర్వు
 లెచ్చుగాఁ గీర్తించి రెల్లలోకములు
 నవరిమితానంద మంది చెన్నొంద
 రిపుగణంబులు తత్తరింపుచు డాగె
 అల దేవజిత్తుండు నగ్నిజిత్తుఁడును
 తొలఁగక మృత్యుజిత్తుఁడు నట్టిరవళి

1440.

విని సైన్యనాథుండు వెడలుట దెలిసి
 ఘనదుర్గ మైన వింధ్యాచలావనిని
 దానవసంఘ మత్తరి బురికొల్పి
 కాన గయ్యానకు కాళ్లుద్రవ్వచును
 శస్త్రాస్త్రములచేర సమయక వరము
 నిస్తాసముగను జెందిన గర్వమునను
 తననేన నెదిరించి తాకి పోరుటయు
 తనరు సువర్చలా తనయుండు కిన్కర
 గాలాంతకు నరిఘ్నుఁ గదనభీషణుని
 నాలంబు సల్పంగ ననిచిన వారు
 పరిఘ తోమర కుంత పట్టన శార్ఙ్గ
 సరశు ముద్గర గదా ప్రాస శూలాది
 భూరివిధాయుధంబులు ధరియించి
 దారుణోద్ధతి హత్తి దైత్యుల మొత్తి
 రథములఁ జిదిమి ద్వీరదములఁ చునిమి
 రథికుల వ్రాల్చి తురంగాళిఁ గూల్చి
 చెండినఁ గని దేవజిత్తుఁ డత్తఱిని

1450.

1460.

దేవజిత్తుతోడియధము.

భండనంబున చొరంబడ వానిదండ
 లన మృత్యుజిత్తుండు నగ్నిజిత్తుండును
 చలమున సాహసోత్సాహముల్ మించ
 మోహరించి మహోగ్రములగు పాశుపత
 మోహన తామస ముఖ మహాస్త్రములు
 సంధించి మాయలు సవరించి సైన్య
 మంథకారావృతం బగునట్లు చేసి

కడుఁ జిక్కువఱచినఁ గాలాంతకుండు
 కడగి యొంద్రేషికక్రాంచసార్యాది
 వివిధాశ్రుములఁ బేర్చి వికటతమంబు
 జవమునకా బొలియించె శత్రుసేనలను
 దునియించి మృత్యుజిత్తును దేవజిత్తు
 సని నవనిం గూల్చు నగ్నిజిత్తుఁడది
 కని కిన్న- మాయలఁగప్పి బ్రహ్మాశ్రు
 మనుపమవరలబ్ధ మగు శరంబునను
 బూనించుట యెఱింగి బొనఁగ సై న్యేశుఁ
 డానికొనారాయణాశ్రుంబు నేసె

1470.

నవుడు గల్పాంతాన్నియటుల జ్వాలంబు
 లపరిమితంబులై యడరిన భీతి

1480.

ననురేంద్రచంద్రాదు లంచఱు వడకి
 భ్రమ మొంది యురుకంగ బ్రహ్మాండ మద్రువ
 నయ్యశ్రు మగ్నిజిదాదిదైత్యులను
 చయ్యన సమితి భస్మంబుగాఁ జేసి
 వశిమిఱ మగుడి విష్వక్సేను పొదిని
 యడకువఁ జొచ్చె నత్యాశ్చర్యముగను
 అప్పు డొంద్రాదు లౌ నమరులు మునులు
 మెప్పునఁ దన గెల్పు మిగుల నుతింప

విష్వక్సేనుఁడు వచ్చి దైత్యసంహారమును స్వామికిఁ దెల్పుట.

సేనాధినాథుండు శీఘ్రంబె మగలి

శ్రీనివాసాదికిఁ జేరి దైత్యాది

చరణపద్మములకు సాష్టాంగ మొఱఁగి

కరములు మోడ్చి యా కార్యమంతయును

1490.

విన్నపంబొనరించ విని సంతసించె
 వెన్నుఁ డంతట నొకవేళ వేటాడ
 చెలగు వేకుకఁ బూని చెంచురూపాంది
 యలఘువిక్రము వృషభాసురుఁ డ్రుంచి
 ఆకాశవిభువుత్రి యైన పద్మనిని
 జేకొని పెండ్లాడి సిరులురంజిల్లఁ
 గొలుచువారికి నెల్లఁ గోక్కె లిచ్చుచును
 విలసితలీలల విహరింపుచుండెఁ
 గావున నట్టి వెంకటగిరి మహిమ

1500.

వేంకటాద్రికి వివిధ నామములు గలుగుటకుఁ గారణము.

వావిరిఁ గొనియాడవశమె ధాతకును
 నారాయణవిహారసగ మాట నదియె
 నారాయణాద్రి యన్నామంబుఁ గొనియె
 వై కుంతముననుండి వచ్చిన కత్తన
 వై కుంతగిరి యను వరసంజ్ఞఁ జెందె
 శ్రీనివాసనివాససీమ దా నగుట
 శ్రీనివాసాద్రిప్రసిద్ధి వహించె
 మొదట నాదివరాహమూర్తిఁ జేకొనుట
 నదియె వరాహాద్రి యనఁ బ్రకాశించె
 సరసింహుఁడు హిరణ్య నలిసేసి యందు
 సిరిఁగూడి దనరుట సింహాద్రి యయ్యె
 శ్రీశతపత్రాక్షి చెలిమి నుండుటను
 శ్రీశైల మను పేరు చెంది చెన్నాండె
 అరుల విష్వక్సేనుఁ డచట ఖండించి
 హరిని నిజాఖ్య నియ్యచలంబు మోఱయ

1510.

వర మిమ్మునుచు వేడ వసుధలో నిట్టి
గిరియె విష్వక్సేనగిరి యనం దనరె
మును శౌరి యొకకల్పమునఁ బాలకడలి
ననువుగా శేషశయ్యను బవ్వల్గించి

1520.

శ్రీభూమినీలలు చెల్మి భజింపఁ
బ్రాభవోన్నతి నుండుపట్ల నారదుఁడు
వచ్చి సన్నుతినేయ వరదుఁడై యతని
మచ్చిక నీక్షించి మన్నన చేసి
ధర నీవు చూడని తావు లే దెచట
నరుదార మాకు విహారయోగ్య మగు
నొకదేశ మెఱిగింపు మో మాని యనిన
నగి యాతఁ డో దేవ న న్నడిగెదవె
ద్రవిడాంధ్రదేశమధ్యమున వింధ్యాద్రి
కివల దక్షిణదిశ నెచుబదామటను

1530.

రమణీయమై వనరాజి రాజిల్లు
నమరిక విహరింప నది మీ కనుటయు
నలరి శేషునిఁ జూచి యా ముకుందుండు
చిలువలరాయ యీక్షితి చిహరింప
వలె నందు నీవె పర్వతముగానుండు
మని యాన తిచ్చిన న య్యనంతుండు
పనువుచొప్పున వచ్చి ప్రాజ్ఞుఖింబుగను
కాశహస్తీయె మస్తకంబుగాఁ దనదు
వాలభాగం బహోబలముగా నొక్క
కొండయై ధర నుండె కొన్నాళ్ల కదియె
పుండరీకాక్షుని పురి విహారాద్రి

1540.

యగుటను శేషాచలాఖ్య మై వెలసె
 మగుడ పక్షివిభుండు మహిఁ దెచ్చెనదియ
 గరుడుండు తొలుత నిక్కడికిఁ దెచ్చుటయు
 గరుడాచలం బనఁగా నుతికెక్కె
 వృషభాసురుండు వెన్ను వేడుట నదియె
 వృషభాచలం బన విఖ్యాత మయ్యె
 అంజన యటు తపం బొచరించుటను
 అంజనాచల మన నయ్యె న య్యుద్రి
 నీలసైన్యాధిపు నిజవాస మగుట
 నీలాద్రి యనుపేర నీటు వాటిల్లె
 కనకమయంబుగాఁ గనుపట్టుకతన
 కనకాచలంబనఁగాఁ బొగడొందె
 తీర్థంబులన్ని యిందే యుండుకతన
 తీర్థాచలంబన తేజిల్లెనిదియె
 జ్ఞానస్వరూపమై జ్ఞానదం బగుట
 జ్ఞానాచలం బను సంజ్ఞ చేకొనియె
 పటుపాపరాశి వెంపదవాచ్య మగుట
 కట దాహనే యనఁ గల్గు నర్థమున
 తతపాపముల నెల్ల దహియించు కతన
 షీతి నిదే వేంకటగిరి యనం దనరె

1550.

1560.

మాధవ సోమయాజి కథ.

ఇందు నే నొక కథ యిప్పుడు దెల్పెదను
 పొందుగా వినరయ్య బుధచంద్రులార !
 శ్రీశైలమునకుఁ బశ్చిమమున నంద్ర
 దేశభాగంబునఁ దిరముగా నొక్క

పురము నందన మన భూరినంపదల
 వరలుచురథదంతివాజినద్భటులు
 నెగడ చాతుర్వర్ణ్య నిలయమై జగతి
 బాగడొందుచుండు న ప్పురరత్నమునను
 తనరు నెప్పుడు పురందరసోమయాచి

1570.

యను నొక్క బ్రాహ్మణుం డతిధర్మపరుఁడు
 నిర్మలషట్కర్మనిరతుఁ డౌ నతని
 కర్మిలి దనరంగ నాత్మజుం కొకఁడు
 జనియించె మాధవనంజకుం డగుచు
 ననువుగా నుపనయనాదులం దనరి
 క్రమమున యవ్వనారంభంబు వేస
 సమకట్టి సంతట స్నాతకవ్రతము
 సవరించి కులమును చక్కదనంబు
 నవవిలాసములు వినయము శీలంబు
 కలితలావణ్యంబు కలికితనంబు

1580.

గల చంద్రశేఖయక గన్నెఁ బెండ్లాడె
 గొన్నాళ్ల కా కన్యకును సంగలతికె
 వన్నెసూరంగ జవ్వన మిగురొత్త
 మనసున నొకకొంత మరులుతోఁ దొరలి
 మొనసిన లేసిగు మొలక లిగిర్చె
 ననబోణి కనుబొమల్ నటియించు కొలఁది
 ననవిల్తుఁ డుబ్బున నటియింప సాగె
 నలినాక్షీచూపు లొందఁగ చాపలంబు
 నల వల్లభమనంబు నందె చాపలము
 నువిదకుఁ జనవ నుబ్బెక్కె నంత

1590.

పువ్వువింటికిని నారి పొడవుగ నెక్కె-
 చెలి యారు చేఖగాఁ జెలగంగ నట్ల
 కలువలకోరి రేఖ వహించె నపుడె
 చానకు లేఁగాను సన్నమై నంత
 నానేత కాత్మధైర్యము సన్నగిల్లె
 తరుణికి పిరు మన్నతస్థితి నొంద
 మరుఁ డున్నతస్థితి మగల మాయ్కొనియె
 మదిరాక్షిగమనంబు మాంద్యంబుఁ బూన
 మదనుచే విభుఁ డందె మందభావముల

1600.

నపు డట్టి జవ్వని హావభావముల
 నపరిమితాసక్తి నతఁడు మేల్చెంది
 సతతంబు న వ్యధూసంగసౌఖ్యముల
 మతి నిల్ప తీరని మరు లగ్గలింప
 నంగన కవఁగూడి యలరుతోటలను
 చెంగల్వబావుల శృంగారవనుల
 సరసవిహారముల్ నల్పుచుఁ గామ
 పరవశుండై యుండె బహువాసరములు

వసంతవర్షనము.

అంత వసంతోదయంబున వనము
 లెంతయు నుత్సవం బెసఁగుటకొ జెలఁగి
 తలిరాకుచెంగావి దనరంగఁ బూని
 యలరుల యాభరణావలిఁ దాల్చి
 వరలుపుప్పొడి గందవొడి నవరించి
 విరులచే పన్నీరు వెదజల్లుచుండ
 కృత్తిఁగూడి కోకిలల్ గీతంబునేయు

1610.

లతకూనలు నటింప లయవిఘ్న భరతు
 లుల్లాసమునఁ దాళ ముగ్ధులంపంగ
 చల్లతెమ్మెరతావిఁ జల్లుచుఁ బొదలె
 వలరాజుకై దువుల్ వాఁడి పొఱుటను
 చెలరేగి విరవలుల చీకాకుపఱుప
 నలి గుణధ్వని సేయు నార్భటు లెపుడు
 నలరుతోటల విసనయ్యె నయ్యెడను
 మాధవోత్సవలీల మరుగుటనట్టి
 మాధవుం డవ్వేళ మగువ కై సేయ
 కునుమాపచయమునకును కాంక్షఁజెంది
 వినువక నొకతోట విహరించు తజ్జీని

1620.

మాధవ మాతంగీ సమాగమము.

ఆ విరిదోంటలో నలరు చెంగల్వ
 బావుల తావులు పరిధవిల్లంగఁ
 జెలఁగు కాసారంబు చెంగట నొక్క-
 అలివేణి మాతంగి యార్తవస్నాన
 మొనరించి రుచిరసీలోత్పలక్షి
 వనితయై కొలను వెల్వడి నిల్చుపగిది
 నిలిచి తుమ్మెదగుంపు నెమ్మేని తావి
 కలరి వెంబడి వచ్చునటుల పెన్నెరుల
 కీలుగంటు రహింప కెంపుదీపించు
 దాళింబవిరిచాయ దగు చంద్రకావి
 వలిపెంబు ధరియించి వలుదచన్దోయి
 జలుగుమేల్ రవికఁ గై సేసి గుత్తముగ
 వెలిచి పుత్తళినగల్ వెలయంగఁ బెట్టి

1630.

నలికట్ల దండలు నలువొప్పు దాల్చి
నంకుముత్తైయముల నరులు కంఠమున

1640.

పొంకంబుగాఁ బూన్చి పోల్చ నవ్వేళ
నల సంజకెంజాయ లావరింపంగ
ఁలచగా చీకటి పైపైఁ జెలంగ
మొలకచుక్కలగుంపు మొనసిన సంధ్య
పాలుపున న య్యించుబోఁడి రాణించె
అపు డాతఁ డయ్యంబుజూఱి నీక్షించి
చపలచిత్తుండయి చాలమోహించి
అయ్యారె యొయ్యారి యకార యీరూపు
వెయ్యారు చెలులలో వెదకినఁ గలదె
చందురునగ బాలు సరిఁబోలు నుదురు

1650.

కెందమ్మిరేకలఁ గేరు కన్నులును
కొదమతేటుల బారు కొమరారు కురులు
మొదలునద్దపునిగ్గు మెఱయు చెక్కిళ్లు
తులలేని పగడపుందునుక యామోవి
తెలిముత్యముల సరిదెగఱు పల్వరున
అలరుబంతుల పంత మడఁచు పాలిండ్లు
కిలదులే దనుపాటిగాఁ దోచు కొను
కదళీయుగము మించు గదలించు తొడలు
వృదుహంసగతులను మెచ్చని నడలు
జిగిసీలపునలాకఁ జెనకు మైసాబగు
మగువల కీప్తీరు మరి జూడ మెందు
దీనిఁ గొగిటఁజేర్చి తియ్యని మోవి
యాని రమించిన నదియె భాగ్యంబు

1660.

అని మది నూహించి య విప్రవరుండు
 వనితచెంతకుఁ జేరి వలరాజుబారి
 తగిలి యెంతయుఁ దారి తమకంబు మీఱి
 నగలాడి యెవతె వెవ్వరిదాన వీవు
 నిను జూచి మరులు చెందితి నిందువదన
 పనిఁబూని దీవింతు బ్రాహ్మణోత్తముఁడ
 తరుణీలలామ నీ దయకుఁ బాత్రుఁడను

1670.

మరుకేళి నను గూడి మన్నింపఁగదవె
 అనుటయు నా మతంఁగాంగన యులికి
 వెనుకకు జని కొంత విను బాపనయ్య
 వొద్దికి రా కందె యుండు దోసంబు
 పెద్దకులము దాన పెక్కు లేమిటికి
 మాలదానికి నీవు మరు లొందఁదగునె
 సాలుమాలినవెట్టిబాపనవాఁడ
 యెంతపాపము గట్టి యెంచినా విపుడు
 చెంతకు రాక విచ్చేయు మింకనిన
 నోహంబున నతండు ముదితను జూచి
 హా హా విధాత యీ యంగనామణిని
 నిరుపమసౌందర్యనిధిగా నృజించి
 మరియు సంత్యజఁజేసి మహిసురు లంట
 రాదంచు ధర్మశాస్త్రంబులు గొన్ని
 బోధించి చెఱిచెఁగా బుధుల వంచించి
 యింత చక్కనిదాని నెనసి కూడినను
 సంతతన్వర్గ మిచ్చుట నబ్బుగాదె
 దీనిఁ గూడనియట్టి దేహ మేమిటికి

1680.

పూనిన బ్రాహ్మణ్యమున నేమి యనుచు
 మదినిట్లు దలపోసి మాలని డాసి 1690.
 ముదితరో స్త్రీరత్నమున కేటి కులము
 పావనరూపవై భవమునఁ గులము
 పావనంబగుఁ గాని పాపంబు గాదు
 బురుదలో రత్నంబు పుట్టిన దానిఁ
 బరికించి కొనకొకో పండితో తములు
 కేదంగి ముండతోఁ గీలితం బై న
 నాదరంబున దాని యలరు చేకొనరె
 నీఁగలు ముసరంగ నెంగి లాతేనె
 నాఁగిన తమిఁ గ్రోలనగు గాదె తరుణి
 గోమాంసమున గల్గు గోరోచనంబు 1700.
 భూమిఁ బావనమంచు బుధులు గై కొనరె
 కావున నీవఁటి కామీనీమణిని
 పూవిలుతునికేళిఁ బొందుట తగదె
 యని చేరి కౌఁగిట నలమి కెమ్మోవి
 తనివిదీరఁగ నాని దగిలి రమించి
 ధనములు మణులు వస్త్రములు సొమ్ములును
 తన కల్మి యెల్ల నత్తరుణి కొనంగి
 యెడబొయజాలక నెవ్వేళ దాని
 పడకిల్లు వెడలక పశుమాంసమధువు
 లుడుగక భుజియింపుచుండి కొన్నాళ్ల 1710.
 కడిగిన దొనఁగంగ నర్థంబు లేమి
 తెగముచ్చిలించియు తెరువాటుగొట్టి
 మగువల బాలురక మదిమది జంపి

కడలేని బహుపాతకములు గావించి
 గడియించు సొమ్ము లా కాంత కిచ్చుచును
 చిరకాల మీగతిఁ జెలఁగంగ మేన
 జరబుట్టి వాని కా శక్తి దొలంగె
 అయ్యెడ న య్యింతి యాప్తబంధువులు
 చయ్యన ధన మియ్యజాలనివాని
 నం దుండనియ్యక యదలించి కొట్టి

1720.

నిందించి తోలిన నిర్ధనుండగుట
 నతిదుఃఖసంతప్తుఁడై వెడలి వాఁడు
 క్షీతిఁ గాననంబులు చేరి యం దందుఁ
 దిరుగుచు బడలికన్ దీనుఁడై భాగ్య
 పరిణామమున శేషపర్వతోత్తమముఁ
 గనుఁగొని యం దెక్కఁగా దాని మేన
 ఘనతరాగ్నిజ్వాల గప్పి మండుచును
 పాతకంబుల నెల్ల భస్మీకరింప
 నాతండు పరిశుద్ధుఁడై యాక్షణంబె
 బ్రహ్మవర్చసమునకొ బ్రబలుచుండంగ

1730.

బ్రహ్మార్షు లవ్వని పాతకంబులను
 ధరణీధరంబట్ల దహియించుటయును
 పరమపవిత్రుఁడై బ్రాహ్మణుండపుడై
 విలసిల్లుటయుఁ జూచి విస్మయంబొంది
 యలఘుపాపైకదాహక మాట నిట్టి
 నగము వేంకటసంజ్ఞ నలువొందె ననుచుఁ
 బొగడుచుండిరి మహాద్భుత ముద్భవిల్ల
 నటుగాన ని య్యితిహాసంబు వినినఁ

బటుబుద్ధిఁ జదివినఁ బరగవారలకు
 సకలపాతకములు సమయును బుణ్య
 నికరంబు చేకురు నిశ్చయంబంచు
 నల మునీంద్రులకు బ్రహ్మాండపురాణ
 కలన సూతుఁడు దెల్పె కమనీయఫణితి
 అని విచిత్రార్థసమర్థనాకలిత
 ఘనసర్గవిశ్రుతకవిముఖ్యువేర
 విపులానుభావభావితనంవిధాన
 కపటనాటకజగత్కారణువేర
 భాసురాంగశ్రుతిభారతీభవ్య
 లాసికాగీతవిలాసునివేర

1740.

తారకాంతకపితృద్వంద్వా న్వధీత
 తారకమంత్రాభిధానునివేర
 ప్రత్యాహృతోత్తరాపత్యుచైతన్య
 సత్యనిత్యబ్రహ్మచర్యునివేర
 క్షీరపారావారశీకరాసార
 పూరితనిజముఖాంభోజునివేర
 పావనభక్తాప్తబంధునివేర
 గోవిందరాజముకుందునివేర

1750.

శ్రేష్ఠలూర్యన్వయశ్రేష్ఠశీలుండు
 ప్రేష్ఠమహాయశ శ్రీధురీణుండు
 గోత్రభారద్వాజగోత్రవర్ధనుఁడు
 నూత్రుఁ డాపస్తంబనూత్రానువర్తి
 అష్టభాషాకవిత్వార్జితప్రోద్య
 దష్టావధానవిఖ్యాతబైరుదుఁడు

1760.

శ్రీ కృష్ణయూర్వలక్ష్మీగర్భచార్థి
 రాకాసుభానిధి రాజప్రాజితము
 వివిధవిద్యాశాలి వేకటార్జునుడు
 నవరించు శ్రీనివాసవిలాసము నను
 హుడువొంద నిది చతుర్థాశ్వాసమునుచు
 ధరఁ బొల్చు నాచుక్రతారకంబుగను.

1739.

చతుర్థాశ్వాసము, సమాప్తము.

శ్రీనివాసవిలాససేవధి

పంచమచ్ఛాసము

— — — — —

శ్రీకటగుణజాల శ్రీతపాఠిజాల
 శ్రీకటిగ్రహాభ్యం శ్రీకంతమాన్య
 వతురాగమస్తుత్య జగదాత్మకృత్య
 చతురాసనత్రాణ చతురావళరణ
 చిత్రకూటవిహార జితయాతువీర
 చిత్రకూటనివాస చిత్రవిలాస
 గోత్రారిముఖసేవ్య కుశలానుభావ్య
 గోత్రా¹ హితబిశౌజ గోవిందరాజ
 ఆవభరింపుము దేవ య మ్ముఖీశ్వరులు
 వివిధకథారీతి విని విన్నయమున
 నా సూతునకు మ్రొక్కి యలరుచు వినుతి
 సేసి పౌరాణికకేఖర నీవు
 సదయత వేంకటాచలనై భవంబు
 కుదురుగాఁ దెలుపంగఁ గుతుకం బెసఁగె
 శ్రీనివాసులు పసనీమ వేటాడఁ
 బూని వృషాసురుఁ బొలియించు తెలుల
 నల వద్దినీకాంత నంది పెండ్లాడఁ
 గలుగు తెచ్చుంగి యూ కలియుగాగమము

10.

1. “హితమవేశాజ” అని. వ్రా. ప్ర. పాఠము.

నం దెట్లు విహరించు నంతయు మాకుఁ
 బాండుగాఁ దెలుపవే పుణ్యచరిత్ర !
 అనుటయు నాసూతుఁ డ మ్మునీశ్వరుల
 కనుపమవృత్తాంత మఱు వివరింపఁ
 దలఁచి పురాణముల్ దక్షవి యవ్యాస
 నిలిపి భావంబున నెమ్మి నీ ట్లఱియె
 యమిచంద్రులార ! మీ రక్షిగీనయజ్ఞి
 విమలవృత్తాంతంబు వేక్కగా వినుఁడు
 వెన్నుఁడు మున్ను శ్రీ వేంకటాచలము
 తిన్నగా భూమికీఁ దెప్పించి యుండు
 బహువై భవంబులు పరిభ్రంశిం
 విహరింపుచును నిత్యవివిధోత్సవములు
 సురవరుల్ నవరింప సుడుచిరకరుణ
 ధర భ క్తవరదుండై తనరు న త్తఱిని
 యల నీలకంఠాశ్రమాతికంబునను

20.

30.

వృషజీసురుని కథ

బలపరాక్రములఁ బ్రతిలేనినాఁడు
 వృషభాసురుం డను వీరుఁ డొక్కరుఁడు
 వృషభధ్వజు భజించి నివిధాస్త్రములను
 సకలమాయలఁ జెంది చావకయుండ
 ప్రకటవరంబునకొ బడసి కయ్యముల
 నింద్ర చంద్రాదుల నెందు నెంచకనె
 సాంద్రగర్వంబున సంచరింపుచును
 నరుల బాధింపుచు సగరరాష్ట్రములఁ
 కెరుపుచు జవరాండ్రఁ జెఱలుబ్బుచును

40.

సురలకిన్నరుల యక్షుల రాక్షసులను
 తిరిమికొట్టుచు మదోద్ధతి మీఱు నుండె
 అరఁ డొకనాఁడు శేషాద్రీశృంగంబు
 లతులితమణికాంచనాంచితకేళిల
 కనుపట్టెన్ బాచి కరము చింతించి
 వనభూమి నెందుండి వచ్చె నీకొండ
 ఒకనాడు నిం దిది యుండుట లేదు
 స్రకటింప నెవ్వఁడో ప్రబలమాయావి
 తనశక్తి గల్పించి తగిలి యిందుఁడుఁ
 గనుఁగొని యతని నే ఖండితుగాక
 యనుచుఁ గ్రొవ్వునఁజేరి యండెల్లవెడకి
 కొనుచుఁ జరింపఁగ గోవిందుఁ డపుడు

50.

గోవిందుఁడు శేషశైలమున వేటాడఁ దోపుట.

వనమున వేటాడ వలసి సై చేశ్వఁ
 దన సైసిక్రల తోడఁ దరలనేమించి
 సురలుగంధర్వులు తూరకంకరులు
 సరసకీరాతవేషముల మెలంగఁ
 దురగంబుపై నెక్కి దుమికించుకొనుచు
 దొరతనంబు చెలంగ దుందుభిప్రముఖ

60.

భీకరవాద్యగంభీరనాదంబు
 ధాకమీఱఁగ శౌర్యటంకృతుల్ మెఱయ
 వెడలంగ గుమిగూడి వేటకాం ద్రపుడె
 కడువడి సరుదెంచి కణ్ణిచిర్మరణుల
 లలుటోపులును చేతబట్టినవిండ్లు

సెలగోల లిరువంకజిక్కంబు లురులు
 వలలు పగ్గంబులు వాకట్టుమండు
 లలరంగఁ దను వెంటనంటి జాగిలము
 లరుదేరఁగా భీకరాకారములను
 గరివించు జముని కింకరులో యనఁగ

70.

నలువొప్పు కాటుకనడగొంక లనఁగ
 బలిసిన చీకట్లబారులో యరఁగ
 ధర నాడు కఱమొగుల్ తండమో యనఁగ
 పురిగొన్న భేతాళముల గుంపులరఁగ
 కడక మించగ నిల్చి కరములు మోడ్చి
 వడినూడునాసామి మాబంటుతనము
 లీసోట సింగంబు నీడి శికాడి
 కోసశారక పట్టి కొట్టి కేండెదము
 బెబ్బులి మీనంబు పెకలిస్సి కాడి
 కబ్బిగా పైయెక్కి కాడి యూడెదము

80.

గొప్ప యేనుంగుల కొమ్ములుడిస్సి
 తిప్పి తొండము బట్టి తీసి తెన్నెదము
 మెకముల నొక కోల మిడికిపో నేసి
 మొకమైన కోరలు మొక్కపున్నెదము
 మాసాసములు నూడు మాసామి యనుచు
 యాసబాసల బీరమెచ్చఁ బల్కుచును
 కరి వరాహ లులాయ ఖడ్గ సింహముల
 శరభ భల్లుక వృక శార్దూలములను
 తొలఁగి పోనియ్యక దోర్నిక్రమమునఁ
 డాలియించి కొన్నిటిఁ జూడలి పగ్గముల

90.

చిగియించి కొన్నిటి బెట్టుగాఁ జేత
తగఁబట్టి కొన్నిటి తరిమి కొన్నిటిని
కడు నిట్లు వేటాడఁగాఁ జూచుకొనుచు

శ్రీనివాసుని వృషాసురుం దడగించుట.

వడి ను త్తరపుదిశ వనబాఝుఁ డరిగె
అపు డా వృషాసురుం డల శ్రీనివాసుఁ
గుపితుఁడై కెలనఁ గన్గొని యడ్డ వారిగి
యీ గిరి సృజియించు నిట్టి మాయావి
వేగ నీతని సైన్యవితతి ఖండించి
యితనిఁ బట్టెద నంచు నెంచి బెట్టార్చి
యతిరయంబునఁ జేరి యనికీ మార్కొనిన

100.

శబరులందరు వానిఁ జయ్యనఁ గ్రమ్మి
ప్రబలముద్గరముల పట్టెనంబులను
పరిఖకుంఠంబుల ప్రాసఫలముల
పరశుతోమరముల బహుళాస్త్రములను
కొట్టి చుట్టుకముట్టి గుడువల కిలల
బెట్టుగాఁ బ్రహరింప బెదరక వాఁడు
తనచు చూలంబుచేతనె వారి నొంచె
గినుక వీగఁగఁ దోలి కెనిసి ముకుందు
వడి మార్కొనిన శ్రీనివాసుఁ డా యసుర

ముకుందుడు వృషాసురునిపై విష్వక్సేనుండుంపుట.

నడచ విష్వక్సేను నయ్యెడఁ బనిచెఁ
బనిచిన న వ్వెన్నువడవాలు కడగి
మొనసీప తోపాగ్ని ముంచుకై వడిని

110.

అసురపై ని జ్వలించు సత్ప్రముఖ్ గురియ
 మసలక నవ్వాడం మాగ్మలయుటయు
 నపుడె యిమ్ముల గ్రమ్మె యమరగంధర్వు
 లవరిమికాయుధాహతి నొంప వాఁడు
 కంపించి తపనూయ ఘనపై స్వగణము
 పెంపొంద నృజియించి భీకరోద్ధతుల
 చెలగి వెన్నునిసేనఁ జీకాకుసేయ
 నలగి విష్వక్సేసు నైండ్రగాంధర్వు
 సౌరాగ్నిమారుతాత్మ్రంబుల నసుర
 వీరపై న్యంబుల వేగఁ ద్రుంచుటయు
 వృషభాసురుఁడు సైన్యవిభువిక్రమమున
 విషముదీసిన త్రాచు విభమున నూర్చి
 నిజసేనయంతయు నీల్లుట యరసి
 భుజబలశక్తిచే భువి సైన్యవిభుఁడు
 దుర్జయుం డని యెంచి తొలఁగక మరియు
 నిర్జరాహితమాయ నిర్మించి కడక
 దనుజసైన్యంబు లుద్ధతకఠిఘటలు
 ఘనరథంబులు తురంగప్రకాండములు
 లెక్క కెక్కుడుగాఁగ లెస్స పైకొల్చి
 గ్రక్కున సైన్యేశు గణములఁ దరిమి
 యంతఁ బోక మురారి నడచిన వాని
 నంతకాలయమున కనుపఁగా నెంచి

120.

130.

శ్రీనివాసుఁడు వృషాసురునిపైఁ జక్రప్రయోగము సేయుట.
 శ్రీనివాసుఁడు తన చేతి చక్రంబు
 నూనినకిన్కఁ బ్రయోగించుటయును

ఆ చక్ర మపుడె కాలాగ్ని చందమున
నాచక్రవాళ మూటాడి చలింపఁ
దరలి యత్యుగ్రమై డై త్యసేసలను
కరకరి దహియింపఁగాఁ జూచి యపుడె

149.

యలఁచును జ్ఞానోదయం పాట నరసి
ప్రతిలేని నిష్ఠుచక్రం బిది దనుజ
కలము ద్రుంపకపోదు గోవిందు నిపుడె
చెలిమి భజించి నే నేయు నేరంబు
క్షమియింపఁ బ్రార్థించి నమసి మోక్షంబు
విమలతనాందనా వెత రేలయఁచుచు
తలఁచి వేంకటనాథు ధ్యానించి దేవ !
జలజాక్ష వేంకటాచలనాథ ! శరణు
నా తప్పు గాచి నకొ మన్నించి నీమ
హేలియోగంబున నియ్యవే ముక్తి

150.

వృషాసుడునకు జ్ఞానోదయంబై యానగ మారనివేరఁ బరగ వరముగొనుట.

నాపేటిటనె యిట్టి నగము విఖ్యాత
మై పెంపుమీఱంగ నగు వరం బొసఁగు
మనుచుఁ బ్రార్థించగా నంబుజాక్షుండు
కనికరంబున నట్ల కరుణించుటయును
వానిఁ జక్రము ద్రుంచి వడి ముక్తుఁ జేసె
నా నగంబు వృషాద్రి యను నాఖ్యుఁ జెందె
ఁటులీల వెంకటపతి శ్రీనివాసుఁ
డటల రక్కసులఁ వెంటాడి యాలమున
హతులై సభటుల కటాక్షోమృతముల
బ్రతికించి గ్రమ్మరం బరతెంచి వేగ

160.

నానందనిలయంబునందు శ్రీభూము
 లానందమునఁ గొల్వ నలరుచుఁగొన్ని
 యుగముల బహువిలాసోల్లాసమునను
 బగదేఃరక్షణక్షమకేళి నుండె

నారాయణపురంబున విష్ణుభక్తుఁడగు నారాశరాజు కథ.

అయెడ చంద్రవంశాభరణుండు
 శ్రీయశోయుక్తుండు తిప్తసమ్మతుండు
 ధర్మైకనిరతుం డుదారుండు మిత్ర
 వర్మయక్ రాజు దుర్వారతేజుండు
 నారాయణపురంబునక రాజ్యభరము
 భూరిభుజాశక్తిఁ బూని భూజనుల
 సరయుచు నుండంగ నతనికి భాగ్య
 పరిపాకమున విష్ణుభక్తుండై తనయుఁ
 డాకాశరాజున నవతీర్ణుడగుచు
 నాకాశసేతుమధ్యాననియెల్లఁ
 దసరఁ బాలింపుచు ధరణి యక కన్యఁ
 జెనువునఁ బెండ్లాడి ప్రేమచెలంగ
 విహరింపుచును క్రతువితతి సల్పుచును
 బహువత్సరంబులు ప్రఖ్యాతుఁ డగుచు
 నుండి పుత్రార్థమై యొకయిష్టి సలుప
 దండనదీతీరధరణి శోధించు

170.

180.

నెడ హాలాగ్రంబున నెంతయుఁ గాంతి

ఆకాశరాజునకుఁ గన్యకారత్నము దొరకుట.

గడలుకొనఁగ నొక్క కన్యకారత్న
 మత్యంతశీఘ్రుగా నందుఁ గన్పడిన

సత్యద్భుజుగ నా బాలఁ జూచి
 యెత్తి యాకాశభూమిశుఁ డెంతయును
 చిత్తం బలరి యక్కుఁడేర్చి సంభ్రమము
 నిగుడఁ జింతింపుచు నిలుచున్న వాని
 వగదీర నశరీరవాణి యి ట్లనియె
 వినుము మహారాజ వెన్నుండు నీకు
 తనయఁగా నీబాల దయసేసెఁగాన

190.

ముకుందుడే నీ కల్లుఁడగునని యాకాశవాణిచెప్పట.

నీ కన్య సంతసంబెసఁగఁ బోషింపు
 లోకోన్నతులు పుత్రులుంగలిగెదరు
 హరి ముకుందుండు నీ యల్లుఁడై యెల్ల
 సిరులు భాగ్యంబులుం జెలిమి నీ కొసఁగు
 ననుటయు నతివిస్మయంబున నతఁడు
 తనదు పట్టపురాణి ధరణి రావించి
 దేవభాషితమును దెలిపి యీ బాల
 నీవు కూతురుగాఁగ నెమ్మిఁ బోషించు
 మని చేతి కొసఁగిన నా దేవి శిశువుఁ
 గనికరంబున నంది కని కరంబునను

200.

చెలఁగి ముద్దాడుచుఁ జెఱవంబు నిగ్గు
 గులుకును వర్ణించుకొనుచు సంతోష
 మలర సంతిపురంబు నందు కుండనపు
 గొలుసులు బూన్చు రంగుల రతనంపు
 మెదుగు తొట్లను పాన్చుమీదట నునిచి
 వొరపుజోలలఁ బాడి యూచి లాలింప

నా నాడె భాగ్యోదయమున నాకాశ
భూనాధిరమణి యద్భుతముగా గద్ద
మెలమిని ధరియించి యిప్పు దీపింపఁ
గలికిమైఁ గొన్ని లక్షణములు దాల్చె

210.

ఓరణీదేవి గర్వచిహ్నములు.

తథుకుమోమున వెల్లడనము చెల్లగి
తెలిగన్నగవవడ దేలుచు సొలసి
వలుమ రంబువు గ్రోలు పనిఁబూనె రసన
యిల మట్టిచవియయ్యె నెదకెన్నియున్న
ఘనకుచంబులమొనఁ గప్పు ను జ్ఞానఁగె
నునుసోగయేర్పడె నూఁగారునకును
బలువిడి యై కౌను పాటి గన్నట్టె
నలసత నడల నింపలరె నెంతయును
చవలత వాదిఁబుట్టి నవరించెఁ గోర్కె
లెవుడు మేనఁ జెమర్చ నెచ్చె నూరువులు

220.

వసరురేక లురోజపాళికె మెఱుసె
పసిడిమెఱుంగు మైఁ బాటిల్లె మిగుల .
నీరహి తనరారు నింతినిఁ జూచి
భూరమణునకు నుప్పొంగె నమ్మదము
అంతఁ గుమారోదయంబాట నవని
కాంతండు బహుకోటికాంచనమణులు
గోగణంబులు పదికోట్లును కోటి .
నాగముల్ హయములు నాలుగుకోట్లు
బుధులను దానంబు భూమియుక్తముగ
విధివూర్షకంబుగా వేగఁ గావించె.

230.

చామరచ్చత్రరాజన్యచిత్రములె
 తా మిగులగ నర్వ్యసముల నొనఁగి
 తన వసువులు వివ్రతతి కియ్యగల్గు
 తనయునికీని వసుదానుఁ డక్ష పెరు
 ఘనతమిఁఁగ నామకరణంబు చేసెఁ
 దనరుచు నన్వసుదానుండు విదియ
 శశిలీల నభివృద్ధిఁ జయ్యనఁ గాంచె
 విశదవివేకుఁ డై విద్యలు నేర్చి
 సామును సాధించి శస్త్రాస్త్రువటిమ
 భూమి విఖ్యాతుఁ డై పొగడొందుచుండె

240.

పద్మిని సౌందర్య వర్జనము.

జనపాలుఁ డలకన్య జలజపర్యంక
 మునఁ గాంచుకతమున మును పద్మిని యని
 చెలిమి నంజ్ఞ యొనర్చుఁ జెలఁగు నాకన్య
 కలితనూతనచంద్రకళచందమునను
 గ్రమమునఁ బెరుగుచుఁ గమలావహూటి
 రమణీయరూపంబు రంజిల్లఁ దాల్చి
 సౌందర్యసారపుష్క సరసియో యనఁగ
 కుందనపుండభుమల గనో యనఁగ
 నిరతాద్భుతవిలాసనిధియో యనఁగ
 సిరులొందు లావణ్యసింధువో యనఁగఁ

దనరుచు ప్రాయంబు దన మేన మొనయఁ
 గనకాంగి వెడదకన్గవ బెళ్ళు లందె
 కడుసోగ నెరులు వక్రత సేట్టుకొనియె
 తడలేని పడలును దాల్చె మాంవ్యంబు

250.

తియ్య బెల్లి తనంబు దేల మాటలను
 నొయ్యారపు బెడంగు లొండెను కలుకు
 మొలకచన్నవకొంత మొసచూపసాగె
 నలువొండుపిరుదు లొన్నత్యంబుఁ బూనె
 వెలఁదియంగంబులు వింత లయ్యె నని
 తలచి లేఁగొను నెంతయుఁ గృశించఁగ
 నది చూచి శైశవం బటు జారఁగడఁగె
 పొదలె జన్వనము సొంపున నెచ్చె నపుడు
 చెలులతో నాబాల శృంగారవనుల
 నెలమి నాడుచు చాల నిం పొందుచుండె

260.

శ్రీనివాసుఁడు చెంచుమావమున వేటకుఁ బోవుట.

ఆయవసరమునం దా శ్రీనివాసుఁ
 డొయ్యన వేటకు నుద్యుక్తుఁడగుచు
 చెంచుమాపు వహించి సెలవిల్ ధరించి
 మించువన్నియ చాల మించిన శౌల
 చెఱఁగు జారఁగఁ జుట్టి సిగపైన గట్టి
 బుఱుసారుమాల్ గట్టి పాలుపొందు నట్టి
 మృగనాభితిలకంబు మెప్పుగాఁ బెట్టి
 వగమిఱ నొక కేల వడి నేజబట్టి
 చొక్కమా నొకజక్కి సొగసుగా నెక్కి
 యక్కజంపుదువాళి యలరు వాహ్మ్యి
 పిక్కటిల్లఁగ ధాటిఁ బెగడక మేటి
 కక్కసిభటు లంటఁ గదిసిరా వెంట
 మిఠపరిజనముగా మెఱయంగ వెవలి
 యతిరయంబున నేగె యాశ్చే యదిశఘ్న

270.

కనకముఖరి చెంత కానల నంత
 మొనసి వేటాడుచు మోచ ముప్పొంగ
 మదగజంబుల ద్రుంచి మగ్గించి పులులఁ
 జదిచి సింగంబుల శరభాళి నడచి
 కుదియించి పందులఁ గొట్టిఖడ్గముల
 పొదలునీహామృగంబును వెంబడించి
 చనిచని యాకాశజనపాలునగర

280.

ఘనతరోద్ధానంబుఁ గదియ నేగుటయు
 ఘోటవేగంబునఁ గూడి రాలేక
 నాటవికభటాళి యుదందు చెదరి
 కానక విభుని యా కానల వెతక
 నేనుఁగు లవ్వారి కెంతయు బెదరి

290.

యులికి రాఁ జూచి య య్యువిదలు వెఱచి
 తరులచాటుకుఁ జేరి తల్లడిల్లుచును
 హాహారవము మీఱ నార్చుచుండంగ
 నా హరి తురగంబు సందు వెంబడిగ
 నరుడెంచినం జూచి య య్యుళ్ళుక-చీరి
 హర్షవిస్మయముల నలరుచుండంగ
 వారణేంద్రము శ్రీనివాసు నీక్షించి
 మీరి పోజాలక మించిన భక్తి
 నెరుగుచుం దంబున నెత్తరంబై న
 శ్రిరము వంచి కరంబు చెలఁగఁ బై కైత్తి

300.

స్వర్ణముఖరిచెంత కానమున పద్మిని వేంకటాధీశుఁజూచుట.
 వినయంబుతోడుత వేవేగ మరలి
 తప గుంపుతో వసాంతులమున కరుగ

నది చూచి కడుచోద్యమందె డెందమున
 మదిరాక్షి యాకాశమహిబాలతనయ
 యా వేంకటాక్షు హావభావములు
 తీవ్రియు మహిమ మేటితనంబు నరసి
 యెవ్వఁ డి వ్వనమున నివ్వేళ వచ్చె
 పువ్వవిల్కానిసొంపున నున్నవాఁడు
 చంద్రబింబమువంటి జక్కిపై నెక్కి
 ఇంద్రసీలపురంగు నీను మేనొరపు

310.

కెందమ్మి యొడికంబు గేరు పాదములు
 కుందనపుకాశాల గొమరొప్పు తొడలు.
 శింగంపుగాను మంచి వెడందరొమ్ము
 రంగొందు చేతులు రాజసలీల
 మించు చూపుల కెంపు మెఱయు కెమ్మోవి
 యించునిల్తుని విండ్ల నెంచనిబొమలు
 పాలకాయెంటులం బరగు వీనులును
 నీలోత్ఫలచ్చాయ నిరసించు మీన
 మెలమిని కస్తూరి నిడు తిలకంబు
 పాలుపొందు కొంత మూపున జారు సికయు

320.

బురుసారుమాలు మెప్పుగ గట్టు సొగసు
 మురుపుమీరినయట్టి మోహనాకారు
 ననవిల్తుకేళిఁ జెందని మే న దేల
 యని యెంచి పులక మైయడరంగ. నిలిచె
 శ్రీ వేంకటేశుఁ డా చ్చెలువను జూచి
 భావించి తన మది బాళి రెట్టింప
 డౌకార యీచాన యందచందములు

హరివిలాసంబు లంగకాంటియును
 కలకల నగు మోము కళలూగు నదురు
 సొలపు గుల్కెడి చూపు సొగ కీర్జకయుఁ
 దభుకు చెక్కిళ్లు గుల్కెఁ జమ్ముదోయి
 పలుచని లేఁగొను బటువై న పిదదు
 నొయ్యారపున్నడ యొసపరి తనము
 నెయ్యెడ జవరాండ్ర కిటులఁ జూచితమె

330.

పద్మిని చెలికత్తెలకోడ శ్రీనివాసుఁడు సంభాషించుట

అని మెచ్చుకొనుచు నొయ్యన చెంతజేరి
 వనజాక్షులార ! యివ్వనమున నొక్క
 మృగ మేగఁ గంటిరే ! మీరు నిక్కముగ
 తగఁ దెల్పుఁ డనవ్రణ తరుణులు బెగడి
 మది భయంబు విరాళి మదము విస్మయము
 గమరంగ నతనికే గడక ని ట్లరి

340.

ఏ మృగంబును గాన మేము నీరిటుల
 కామిను లొంటి నిక్కడ నాడు వేళ
 నభుకు శంకయు లేక యడుగుట సోద్య
 మిల చూపరులు మెత్తురే యో ! కిరాత !
 ఆకాశభూపాలు నాత్మజ యిచట
 నేకతంబున నాడు టెఱుఁగవే నీవు
 నిలువక చను మింక నిలిచినఁ జాల
 కలుగును శాస్తి కింకరులు గణగొనిన
 ననుటయు శ్రీ వేంకటాచలవిభుఁడు
 ననబోణుల విడంబనములకు నగుచు

350.

లివేణులార ! యశా ! నందుల కేమి
 యలర నే నొకటి మి మ్మడుగ నెంచితిని
 కలయట్లఁ దెలుపు డీ కన్నియ యెవతె
 కుల మెద్ది యెవ్వాని కూతు రేమిటికి
 నీవనంబున మీర లేగితి రిటుల
 నా విధంబులు విన హర్షమయ్యెడిని
 అనుచు తురంగంబు నయ్యెడ డిగ్గి
 కనికరంబు చెలంగఁ గదిసి పల్కుటయు
 వనజాక్షు లా శ్రీనివాసు మృదూక్తి
 వినవిన వీనుల విందుగా నునికి

360.

చలికత్తెలు పద్మినిజన్మ వృత్తాంతమునాతని కెఱింగించుట.

నలరి కొంత ప్రమోద మాత్మ జనింపఁ
 జెలిమిని దిలకించి చేరికె నిల్చి
 విను నరోత్తమ యిట్టి విరిబోణి జనన
 మనుపమకీర్తి యీ యాకాశవిభుఁడు
 యాగార్థముగ భూమి హలముఖంబునను
 బాగుగా శోధించుపట్ల న య్యవని
 దళనంబునన్ బద్మదళశయ్యమీద
 నెలమి మైకని బాల యెసఁగినఁ గాంచి
 తనదు పుత్రికగాఁగఁ దనరంగఁ జెనిచె
 ననఘత పద్మినియను వేరు నిడియె

370.

తరుణవసంతంబు తగుట నిం దిపుడు
 విరులఁగోయఁగ మమ్ము వెంటఁ దోడ్కొనుచు
 నరుడెంచె వృత్తాంత మంతయు దాచ
 కెరుగఁ దెల్పితిమి నీ యిర వెద్ది నీదు

పే రేమి యేటికిఁ బ్రయమున నిటుల
నారయ నడిగితి వది దెల్పవలయు
నావు డర్మిలి చిఱునగ విగురొత్త

వాసుదేవుఁడు వారలకుఁ దన్నెఱింగించుకొనుట.

దేవోత్తముఁడు వాసుదేవుఁ డచ్చెలులఁ
దిలకించి వినడు నా తిరమైనయిరవు
చిలువలరాగొండ చీకట్లుబావు

380.

వేవెలుంగుకులంబు వెలయించువాఁడ
నా వారు పండితుల్ ననుఁ గృష్ణుండండ్రు
వనముల వేటాడ వచ్చితి నిందు

కనకాంగులార ! యీ కన్యాలలామ
సొగసు చక్కదనంబుఁ జూచి మేలొంది
తగ నెమ్మి నడిగి తింతగ నేర మేమి
యని వెండియును నమ్మగాఁకీ నీక్షించి
ననబోణి నీకు నెంతయు మేలువాఁడ

తమి నిల్వజాల గాంధర్వక్రమమునఁ
గమలాస్తు కేళి నక గలిసి యెల్లెవుడు

390.

నెడబాయ కెడఁజేరి యెలమి నానంద
ముడుగని రతిఁ జెందుచుండఁగా రాదె
వలరాజుతూవుల వాడియల్లులకు

సొలయకుండఁగ నన్నుఁ జోడుగాఁ గూడి

విరహతాపమునఁ బల్కిడియైన దప్పి

ధరియింప నధరామృతం బాసనీవె

కలికి నా వీనుల కసిదీర ముద్దు

పలుకులతేనియల్ పైఁ జిల్కఁగదవె

భామరో విరిదీగపైఁ బూన్పు కరము .

నా మూపునం జేర్చి నన్నేలుకోవె

400.

యనుచును బల్కు న య్యంగజుజనకుఁ

గనుఁగొని ననబోఁసి కడు మరుల్ బూని

చెలిమి పెంపువహింప సి గ్లగ్లఱింప

నెలమి పెంపువహింప నెద చెమరింప

పలుకక తలవాంచి బాళి రెట్టించి

సాలయుచూపుల నించి సుదతులఁ గాంచి

పొదమంచు నొక విరిపొదచెంతఁ జేరి

మదనవంచన మది మాటుచుండంగ

పద్మినికై వెదకుచున్న సైనికులామెను పల్లకిలో నింపఁజేర్చుట.

నంతలో సైనికు లార్భటింపుచును

కాంతారమంతయుఁ గమలాక్షు వెదకి

410

యచ్చోటు జేరంగ నళికి యచ్చెలులు

విచ్చలవిడి తోట వెడలఁ బద్మినిని

పల్లకి నిడుకొని బలువడి నగరి

కల్లన నరుగంగ నా కన్నె వెన్ను

నొరపుశింగారంబునుల్లంబునందు

మరులునఁ దలఁచుచు మరుకాక సాలసి

మరలి చూచుచు నేగ మదనగురుండు

విరహంబు మది వెల్లివిరియ న వ్వెలఁది

చెలువంబునకుఁ జొక్కి చింతతో మగుడి

తలవని తలఁపుగాఁ దగిలి వీరెల్ల

420.

నిం దేల వచ్చిరి యిట్టి వేళ నని

కందువ విన్ననై కళవళంబునను

కమిలి బిట్టూర్చుచు గాంభీర్యమునను
తమకంబు లిముడక తన నేనక గలిసి
తురగంబు నెక్కి బంధురవేగమునను

నేనతోగలిపి యిల్లుచేరిన శ్రీనివాసుని విరహపర్ణనము.

నిరుపమం బగునట్టి నిజమందిరంబు
నపుడె ప్రవేశించి యందఱి ననిచి
కపటమన్మథమాయ కాక రెట్టింప
అలివేణి మీద మోహమున నేమియును

బలుకక విరిపాన్పుపైఁ బవ్వళించి
చెలులతో నాడక శృంగారవనము
తిలకించక కొలంకుదెన దృష్టియిడక
కొలువుకూటంబునక గూర్చుండఁబోక

జలకంబుగొనక వేసటక గలపంబు
లలదక యింపుగా నారగించకయె
చలువకట్టుక విరిసరులక గై నేసి

యలరక నెందుల నర్మిలి మనసు
నిలుపక నూరక నిస్సంగుపగిది

సంతతధ్యాసన్మిత నుండు కరణి
గాంతక ఇంతింపుమక గంతునిబారి

గలకనొందుచు బైలు శౌగిలింపుచును

తలయూచి వికవిక తనలోనె నగుచు

భ్రమసి చూచుచు నుల్కి భామక బేర్కొనుచుక

దమి నిదురక దొలంగి తనలోక గరంగి

న్యాయంబు మరచి ధైర్యంబుక బోవిడిచి

పాయని విరహాగ్ని జడలుచుండంగ

430.

440.

లిం దా ముకుందుని యాకార మరసి
యందలు బల్ వెఱగంది సందియము
కొందళించగ గుజగుజ లాడు చప్పు
డిందిరార మణుని హృదయజ్ఞ మెన

450.

శ్రీనివాసుని వకుళమాలిక ప్రదోషించుట.

వకుళమాలికె చాల వలతియా నొక్క
సఖయ యై విభుజేరి సరసత మీఱి
సుగుణతి మెఱయంగ సొగసు చెలంగ
నగణితామోదంబు నలర నిట్లనియె
పద్మాస్త్రుజనక ! యో పరమకారుణిక !
పద్మామనోహర ! భక్తమందార !
దేవాదిదేవ ! ప్రతీతప్రభావ

దేవర విబ్భుంగి ధీరతఁ దొలఁగి
కడు విన్ననై యుండు కారణం బేమి
తడవాయ బోనమై తడయ నేమిటికి
జలకంబు నవధరించగ సమయంబు
జలజమందిరఁ జేరఁ జని విన్నవించ
నభుకుచున్నది లేవవయ్య నెయ్యముగ
తిలకించితే వధూతిలకమున్ నిన్ను
వలపించగలయట్టి వలతియున్ గలదే
తెలిసె నీ చిత్తంబు దేవ శ్రీదేవి
సొలయించఁ దలఁచిన జూటుతనంబొ
పొలయల్కు యేమైనఁ బుట్టెనో రేయి
కలకఁదేరిచి నేను ఘటియింప లేనె
తెలుపవే నీ మది తెలియ నాతోస

460.

470.

కావలసిన పనుల్ కా నోపు గాక
 ఈవేళ భుజియింపు మిభరాజవరద
 అనవుడు శ్రీ వేంకటాచలరమణుఁ
 డనుపమంబుగఁ బల్కు నా బెడబల్కు-
 లాలించి లాలించి యంగీకరించి
 శ్రీలలనామణి చెలిమి వడ్డింప
 సరసాన్న భక్ష్యభోజ్యము లారగించి
 పరిపూర్ణహృదయుఁడై పరిమళభరిత
 మృగమదమిళితకాశ్మీరసారోద్రు
 దగరుచందనరస మలది నెమ్మైన
 మకుటకుండలహారమాక్తికహార
 చకచక్రత్కంకణస్ఫారకేయూర
 మంజీరమేఖలముణిపతకాది
 రంజితాభరణముల్ రమణ ధరించి
 బంగారువన్నియంబరగు చెంగావి
 రంగుగా రింగువారం గటిఁ గట్టి
 సరిలేనిక్రొవ్విరి సదులు గై నేసి
 మరుని మాయలు మరుల్ మరలంగఁ దరలి
 కలువరాచలువరా గద్దయంజేరి
 యెలమి మీఱఁగ నుండు నేకాంతవేళ
 శుకవాణినిఁ దలంచి సౌలయుచు మించి

480.

490.

వకుళమాలికతో శ్రీనివాసుఁడు తనవిరహకారణమును దెలుపుట.

వకుళమాలికఁ జూచి వావిరిఁ బలికె
 వినఁగదే విరిబోఁడి విన్మయం బొకటి
 మును కాసలో నేను మ్మొససి వేట్రాడ

నరుగుచో నల్ల నారాయణపురము
 సరస బూదోటలో సరిలేసి యొక్క
 కన్నియం గనుగొంటి కడుమరుల్ గొంటి
 నెన్నియు నన నేల యెన్ని చూడంగ
 నా మగువకు సాటి యగు నట్టి బోణి
 భూమిని జనియింపఁ బోల జెంతైన

500.

పుత్తళిబామ్మ యా పొలతియై యొరపు
 చిత్తరువును వ్రాయఁ జెల్ల దెల్లెడను
 వలరాయనిష్ట దేవతయె యీ లీలఁ
 చెలువొంద విలసిల్లు చెలువయో కాక
 సౌందర్యసారవిస్తారావతార
 మిందుబింబాస్యగా నింపొందు తేమొ
 యవ్వసలక్ష్మీయై యలరి మేనంది
 పువ్వఁబోణిగ నిల్చి పాలుపొందెనేమొ
 లేక ముజ్జగముల లేమ లీ లీల
 నా కండ్ల కింపుఁబూన్పఁగఁ జాలువారె

510.

చాల నా లోలాక్షి చక్కదనంబు
 లీలలుక మరువంగ లేనె నీయాన
 వలరాజు విరిగోల వడి కోర్వఁజాల
 వల పుబ్బగాఁ దాళవశమతే చాల
 నీవు నాయెడ ప్రేమ నించితివేని
 వేవేగ నీ నేర్పు వెలయించి నాదు
 వెతలబల్విడి రేచు విరహంబు దీర
 నతివను గూర్చి పుణ్యము గట్టుకోవె
 నావు డా ననబోణి నగుచు నో దేవ

నీవు మేలొందుట నేను నమ్ముదునె
 యీ వంచనకు నేమి యెల్లవారలను
 నీవె మోహింపించు నెఱి మాయదారి
 వెదను నిస్సంగత నెనఁగి బల్మాయ
 వదలక లోకభావనఁ జేసె దిచట
 అదిగాక సరిలేని యందచందముల
 మదిరాక్షి యలఘేలుమంగ యుండంగ
 మదియు నొక్క మిటారి మహి నీదు దృష్టి
 కరయ తాళినయట్టి యంగన గలదె
 నే నెఱుంగుదు సామి నిక్కంబు దెల్పు
 మా నాతి కెందుకై యాశించి ¹తనఁగ

530

పద్మావతీయం దాతని యనురాగమునకుఁ గల కారణము

చిఱునగ విగురొత్త శ్రీనివాసుండు
 మఱియు నత్తరుణి వ్రేమను జూచి మొదట
 నా వరవర్ణిని యర్ధించి తన్ను
 భావించు తెరగు తెల్పుగ నిట్టు లనియె
 కను మట్టి కథ నీకు వివరింతు నింతి
 మునుఁగల్గ కృతయుగంబున బృహస్పతికి
 సుతుఁ డొక్కఁడు కుశేభ్యజుం డనువాఁడు
 సతతంబు స్వాధ్యాయ శాలియై తపము
 నెఱిపును మద్భక్తినిష్ఠుఁడై యుండు
 పఱగ నాతఁడు వేదపఠనంబు సల్పు
 వేళ నాతని ముఖవివరంబునందు
 బాలికె జనియించె భవ్యరూపమున

540

1. వ్రా. ప్ర. పాఠము. “ యాశించితే నుండు ”

వేదవతి వృత్తాంతము

వేదంబునకా సంభవించిన కతన
 వేదవతి యనంగ విఖ్యాతి యయ్యె
 నది యకావనము నొంది యలరంగఁ జూచి
 సుదతిని మోహించి సురదైత్యవరులు
 నరకిన్నరేంద్రులు నయమున నతనిఁ
 గర మొప్ప వందించి కడు బ్రయంబునను
 నతివను దనకు నిమ్మనియుఁ బ్రార్థింప
 నతఁడు వారి కొనంగ కప్పు డిట్టు లనియె
 వెన్నుఁ డల్లుఁడుగాఁగ వేడుచుఁ దపము
 లెన్నెన నల్పుచు నిటులున్నవాఁడ
 పన్నగశయుఁ దక్క పరుని కెవ్వనికిఁ
 గన్నియ నే నియ్యుగాఁ జాల ననుడు
 మరియు నా బాలయు మరుగన్న హరునె
 వరియింతు నని చాల వ్రత మూనియున్న
 దనుటయు వా రేగి రందు శంభుఁ డను
 మానుజవల్లభుఁ డల్ల తరుణిపై మరులు
 పట్టఁజాలక యట్టి బ్రహ్మర్షి వరుని
 పట్టి వధించెఁ దదాబ్ధిహృణహత్య
 పాపాత్ము నవ్వాని భన్మంబునేసె
 నా పరితాపంబు నాపఁగలేక
 అల మునిపత్నియు నాత్మేశు మేను
 నలమి యుజ్వలితాగ్ని నటు ప్రవేశించె
 నా వేదవతియును నబల యెంతయును
 భావించి తన తండ్రి పట్టు ప్రతిజ్ఞఁ

550

560

గమలాక్షుని వరించి కడతేర్తు ననుచు
 హిమవద్వనంబున ఋషివృత్తినుండి
 యటుల కామాయకృష్ణాజనంబులను
 జటలను ధరియించి స్ఫటికాక్షమాల
 కరమునఁ దాల్చి యోగస్థితి మోఱయ
 పరమపవిత్రమా బృసిని గూర్చుండి
 జ్ఞానభక్తివిరాగశమదమక్షమలఁ
 బూని నిరంతరంబును నన్ గురించి
 వ్రతము నల్పుచునుండ రావణుం డనెడు
 హతకుఁ డచ్చటి కేగి య వేదవతిని
 గని జవ్వనంబు చక్కదనంబు నిగ్గు
 తనరు ని వ్విరిబోణి తపము నేయంగ
 నె వ్విధాత విధించె నెంచంగ నతని
 య వ్వెఱ్ఱితనము నెంతనవచ్చు నకట
 యెసఁగునే దోసవం డెనుపకట్టలకు
 బిసమునఁ బలుకొండఁ బేర్చుటగాదె
 యతులభోగంబుల కై న ప్రాయంబు
 నతి తపఃక్షేత్రంబు నందింపఁ దగునె
 కామసౌభాగ్యంబు గాలిఁ బోఁబుచ్చి
 కోమలి వ్యరమై కుం దిట్టి దీని
 నవరూపమును యవ్వనము తన రుచులు
 భువి సఫలత నొంది భోగయోగ్యముగ
 వెలయనేయుదు నంచు వే మది నెంచి
 చెలిమిని బలిమినిన్ శృంగారలీలఁ
 బొదలు మాటల బౌళి బుట్టించు నట్ల

570

580

590

వేదవతీ రావణుల వాగ్వాదము

మదమునఁ జేరి యో మదిరాక్షీ యెవతె
 వెవ్వని సతివి పీ గేమి యే కతము
 క్రొవ్విరివంటి మై గోముఁ గందించి
 పసలేని పరలోక ఫలముల సమ్మి
 కసత్తైన తపముచే గాసి నొందెదవు
 వికృతాంగకులు నతి వృద్ధులు నిలుల
 నుకృతచర్యల మెను స్రుక్కించి దివిని
 జననాంతరంబునకా సౌఖ్యంబు వలసి
 వసవాసదుఃఖ మోర్వఁగఁ దగుఁగాక
 వరసౌఖ్యనిధి యైన వయసున నిట్ల
 తరుణీమణిరొ నీకుఁ దగునె యీ చర్య
 యనుచుఁ జెంతకు వచ్చు నా దశగ్రీవుఁ
 గనుఁగొని య మ్మానికన్య గన్విచ్చి
 తన తపోబలమునఁ దద్వృత్త మరసి
 తనర నాతిభ్యంబుఁ దగ ము న్నొనంగి
 జననంబు మొదలుగా సకలాత్మకథయు
 జనకవృత్తాంతంబు సవ్యసంకల్ప
 మాంతయు వినిపించి యతనికి మరియుఁ
 జింతితం బెఱుగింపఁ జెలువ యిట్లనియె.
 పురుషోత్తముముకుందు భువనసంభావ్య
 హరిని జామాతగా నర్థించు తండ్రి
 పూనిక నెరవేర్చ బుద్ధి నూహించి
 నేను న వ్వెన్నుని నెమ్మి వరింపఁ
 దపము నల్పద నగఢాలినిఁ దక్కః

600

610

నపదు నెవ్వరి నొల్ల ననుడు రావణుండు
 కోపించి యో వెట్టి కోమలి వెన్ను
 నేపాటివాఁ డుచు నెంచి వరించఁ
 గోరెద వరయంగఁ గులమున బలిమి
 సారస్వతముఁ ను చాతుర్యమునను
 నా సరివాఁడె యా సోఁగాయణుండు
 దాసరి వానితో తగు లేల నీకు
 ముందర నతఁడు నా ముందర గినిసి
 చిందరవంద రై చెదరి బెట్టదరి
 యుదరి సేనలు దాను సురకఁడే సమితి
 బెదరి యంబుధిఁ జొచ్చి పెలుచ పాతాళ
 వివరంబు చొరఁబారి వెస నొంటిగాడు
 నవుచుఁ గానల దూరి యట నోరు తెఱచి
 బతిమాలి వెండియుఁ బాపఁడు జోగి
 యితఁడన వెల్లనై యిల సిగ్గు విడిచి
 సాది నంచు ననాదిజగ ముడాయించె
 యేదియు నొక కులం బెంచరా కెందు
 నూ రిది యనరాక యొక్క పేరొంద
 నేరక భిక్షుకనికరముఁ గూడి
 సత్రభోజియె యోచు జరుగు న వ్యాని
 సత్రప వరియింప నగు ఫలం బేమి
 సురరాజును కుబేరు స్రుక్ష్మించి గెల్చి
 మెరయు నన్ను వరించి మేలొందు మనిన
 ఆ నీచు మాటకు హరిహరి యనుచు
 వీనులుం గరముల్ వేవేగ నడిమి.

620

630

640

యులికి మో మటు ద్రిప్పి యోరి దురాత్మ ?
 బలుమదంబున నిట్లు బలుకంగఁ దగునె
 పురుషోత్తము ముకుందు భువనై కబంధు
 పరమకారుణికస్వభావు మాదేవు
 పోనాశకుర నోరు పుచ్చిపొయ్యెను
 మాను మీ మాటలు మాటికి సూర్యు
 పై దుమ్ముఁ జల్లినం బడుఁ దన మోము
 మీదనే గాక న మ్మిహిరున కేమి
 నీవు నిందించిన నీ జిహ్వ చెడియె
 పావనమూర్తి కా పరిభవం బేది

650

శాలిశ యికఁ జాలు పదివేలు పొమ్ము
 కాలంబు డగ్గిరెఁ గాఁబోలు నీకు
 నావు డత్యుగ్రత నయసముల్ మెఱయ
 రావణుఁ డా బాల రమ్యకేశములు
 బట్టి తీసి రథంబు పై కెత్త నబల
 దిట్టతనంబుతోఁ దెగువ వాటిల్ల
 నరిగి యా సీచాత్ము డంటిన కురుల
 బలిమినిఁ ద్రుంచంగ బదరుచు తనదు
 కరముఁ బూన్పఁగ నది ఖడ్గమై వాడి
 కురుల ఖండించిన కోవలి నిలిచి

660

యోరి దురాచార యోగి నే నగుచు
 భూరివ్రతంబులక బోలుపొందు నన్ను
 నంటితి విపుడె ని న్నతితవశ్యక్తి
 మంటిపాలుగ గ్రాల్చి మ్రగ్గెంచలేనె
 చిరతరారిజపుణ్య సిద్ధి త్కగునని

యరసి తాళితి నేనె యవని జనించి
నిను పుత్రమిత్రాది వివహంబుతోడ
ననిని గ్రుంగగఁ జేతు నంత నీ గర్వ
ముడుగు నంచు శపించి యోగక్తుస్సాగ్నిఁ
బడఁజొచ్చె న వ్వేదవతి నన్ని దేవుఁ

670

డతిశేతలాత్మయై యంగీకరించి
కతిపయాబ్ధములు దాఁ గైకొనియుండె
నంత దాశరథి నై యా నీత తోన
కాంతారమున నుండఁ గాను మారీచు
వంచనఁ దగిలి నే వనమునఁ జనఁగఁ
బొంది రావణుఁడు గొబ్బున పర్ణ శాల
చేరినన్ జానకి చింతఁ గలంగి
యారూఢమతి నగ్నిఁ బ్రార్థింప నతఁడు
ధరణిజఁ దనలోనఁ దాచి మున్నొండు
తరుణి తద్రూపంబు తగు వేదవతిని

680

వెడలింపఁగా నది వెన దొంట్టికిసుక
యడరంగ నా రాక్షసాధము నిఁట
చేరియుండుక ప్రతి న జేసినయట్ల
దురమున పుత్రబంధుసమేతముగను
వాని ద్రుంపించి నావద్దకి వచ్చె
మానిని పూనిక మది చాల మెచ్చి
యపుడు నే నంతయు యరసి య య్యగ్ని
నుపగూఢయగు నీత నొద్దఁ గాంక్షించి
వ్యాజాకృతి మహీజ వగ వచ్చు చెలిని
వ్యాజభాషణముల వహ్నిఁ జొరంగఁ

690

జేసిన నన్ని నా చిత్త మెఱింగి
 భూసుత నవుడె యింపుగఁ దెచ్చి యిచ్చె
 అటు రహస్యోక్తుల నన్ని దేవుండు
 పటువతి యగు నిట్టి భామాలలామ
 నిన్నె బెండ్లాడంగ నెమ్మది గోరి
 యున్నది సీతకు నుపకృతిఁ జేసెఁ
 గావున నిచ్చెలిఁ గరుణించి యివుడె
 నీవు చేకొను మంచు నెమ్మి నర్ధింపఁ
 గొన్ని యుగంబులకును మీద నటులఁ

సీత కుపకృతిచేసిన వేదవతి పద్మినిగా జనించి తన్ను వలపించెనని చెప్పుట

గన్నియ వరియింతుగాక యాకాశ 700

నృపపురంబున నయోనిజగాఁ జనించి
 చువలాంగి నను జెందఁజాలు నం చేను
 సరసిజగర్భాది సకలదేవతలు
 వరుసను వినుచుండ వర మొసంగితిని
 యా వేదవతియే యుగాంతరంబునను
 పావనవ్రతములు బహువుగా నల్ప
 నల రుణం బెటు దీర్చనగు నంచు చాల
 తలపుచుండుదు నదే తన వ్రభావమున
 నవని నయోనిజ యై జనియించె
 నవవిలాసంబుల నను వలపించె

710

కటకటా నే నెంత కఠినచిత్తుండనొ
 మటుమాయఁ జేసి య మృగువ నిన్నాళ్ళు
 తలచక భక్తి వ్రతంబులకైన
 ఫలముగాఁ గరుణించి పడతిఁ జేకొనక

యెలయించి తది యెంచి యెలయించుబోణి
 వలసించి సాలపించి వగఁ దలపించె
 నిక నేల నొకవేళయిన తాళజాల
 వకుళమాలిక నీవె వడిమిఱు వెడలి
 చిత్తవేగము మించి చెలఁగు బిత్తరపు
 తత్తడివై హత్తి తగు భటుల్ గొల్వ
 వాణి నీటువహించి వాణి నీ వగుచు
 రాణించు నారాజు రాణివాసమున
 కరిగి ధరణి సేమ మరసి నీ నేర్పు
 మెరసి మెరుగుబోణి మేల్మీఁ దోడుకొని
 యరుదెంచితివయేని యపుడు నిఁ గూర్చి
 నరుదెంచి కౌగిట నలముదుసువ్వె

720

వకుళమాలిక పద్మావతిని దోడ్తేర నారాయణపురంబున కరుగుట

అనవు డచ్చెలి వెన్ను నడుగుల కెరగి
 వినయంబు దనరంగ వీడ్కొని వేడ్క
 జేజేలరాతేజి చెలువు తేజంబు
 రాజిల్లు నొకజక్కి రాజిగా నెక్కి
 కాంచనవేత్రముల్ కరములఁ బూని
 కంచుకీప్రకరంబు కడువడి నడర
 లంకెకారులతో నలంకృతులగుచు
 కింకరవరులు శంకింపక నడవ
 నరుగుచు వేగమె యాస్వర్ణముఖిరి
 యరుత నగస్త్రాశ్రమావని హరుని
 కనుఁగొని య చెప్పిత కాంతలు గొంద
 రనుపమలీలల నరుదేరఁ గాంచి

730

యెలనాగలార ! మీ రెందుంజి యిందు
 బలుకాన నరుదెంచ పనియేమి దెల్పు
 డనిన న వ్వనజాక్షు లా బెడఁ జూచి
 ఘనవిస్మయంబు బొంగగ నిట్టు లనిరి
 వినుము మావచ్చినవిధ మో మృగాక్షి
 యనఘశీలుం డగు నాకాశరాజు
 నారాయణపురంబునం దగు నతని
 సారనేక్షణ భూమినంజ్ఞఁ బెంపొందు
 న క్షేపి కొక కూతు రందచందముల
 ముద్దుగుల్కుచు జగన్మోహనలీల
 మీరుచు నాఖ్య పద్మినియనఁ దనరు

740

పద్మినివిరహావస్థను గూర్చి చెబుట చెప్పట

నారామ యొక్కనా డారామసీమ
 నలరులు గోయ నలరువిల్తునివలె
 నలరూపురేఖల నలరు నొక్కరునిఁ
 దిలకించి యారాజ తిలకున కెంతె
 వలచి పూవిలుకాని వలఁ జిక్కి సొక్కి
 మదిని సొంపునుఁ దక్కి మరులను స్రుక్కి
 నిదురఁజెందకఁ గూడు నీరు నొల్లకనె
 జలకంబు నాడక జలువఁ గట్టకనె
 తిలకంబు దిద్దక తెలివిఁ గైకొనక
 చెలులతోఁ బల్కక జిల్కకు ముద్దు
 పలుకులు నేర్పక బలుకాకఁ బొరలి
 మరులను సొలయంగ మహిపాలు రమణి
 ధరణి యా కన్నియ తనుతాప ఘరణి

750

760

వెరగంది యెదగంది వెజ్జ రావించి
 పరికించి జ్వరమంచు బ్రమియించి మించి
 యనమాన చంద్రోదయంబు వసంత
 కునుమాకరంబునుఁ గొంచు రమ్మనిన
 సలపేరు యెవినోకి నంతనే కాక
 బలువిడి యై మూర్ఖుఁ బై కొనఁ గాంచి
 శంకించి మది గ్రహశంకగా నెంచి
 మంకుతనంబునకొ మంత్రవాదులను
 బిలిచి చూపించగాఁ జెలుచ నవ్వారు
 వెలయ యంత్రోద్ధారవిధి పూర్వకముగఁ
 బూనికె దిగ్బంధము నొనర్చి మంత్ర
 మానితాఁత్రస్తోత్ర మణులు శఠించి
 యల కార్తవీర్య దుర్గాది దేవతల
 నలరఁ భావించి తదాత్మతం జూచి
 రమాణి తాపంబుఁ దీర్పఁగ నిర్ణయింపఁ
 దమకు శక్యముగామి ధరణి కిట్లనిరి.
 ఈ చెలువకు నెద నెసఁగు దయ్యంబు
 మాచేత నిర్ణయింపఁగ లోను గాదు
 శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ జేరి మ్రొక్కినను
 పూవుఁబోణికి మేలుఁ బుట్టించు నతఁడె
 బ్రహ్మాదులును కని పట్టరా నట్టి
 బ్రహ్మభూతము దీనిఁ బట్టిన దమ్మ
 యని మాంత్రికులు జన నడ్డేవి విప్ర
 జనమతంబునఁ జెలి సౌఖ్యంబు నొందఁ
 నిందుకళామాళి నిం దభిషిక్తు

770

780

ముందుగాఁ గావింపఁ బుత్తెంచె మమ్ము
ధరణీసురులచేతఁ దదభిషేకంబు

లరుదుగాఁ జేయించి నరిగెద మింత

790

నీ వెవ్వరమ్మ నీ నిలచు మొ బెందుఁ
బోవలె మాకు చింపుగఁ దెల్పు మనిన
వకుళనూలికయు భావమునఁ దా వచ్చు
సకలకార్యము ది స్విజయ మాయె ననుచు
ముదము గంజిల్ల న మ్ముదితలఁ జూచి
సుదతులార వినుండు శుభదమై నట్టి

వేంకటేశ్వరుడె మా విభుండు నన్ వకుళ

మాలిక యండ్రు మీ మహిషాలు రాణి

మ్రోలఁ బ్రయోజనంబులు గల్గి యునికి

800

నారాయణపురంబునకు వచ్చునాన

నా రాజపత్నిని యందు గన్గొనఁగ

నగు నుపాయముఁ దెల్పుఁ డనిన నచ్చెలులు

మిగుల నాదరమున మేమె దోడ్కొనుచుఁ

జనియెద మది యట్టి సఖయతో విభుని

వసజాక్షి చెంతకు వచ్చుచుండంగఁ

నందుఁ బద్మిని విరహాగ్ని తాపమునఁ

పద్మావతి విరహవర్ణనము

గుండుచు కెంపెక్కు కన్గవ నశ్రు

లడర వెచ్చగఁ నూర్చి యుసురుసురనుచు

నుడుగక నల్పు శై త్యోపచారముల

810

నిడుఁ బ్రజ్వలించగ నెడ హారమణులు

కడిమి చూర ముగాఁగఁ గమలనాళములు
 చురచుర మాడంగ తూనంబు వెండి
 సారుగు గాసంత మై జొబ్బిలిఁ జిలుకు
 పన్నీరు జుయ్యంచు బలువేడి నిక్క
 వెన్నెల కల్కి కోవెల మ్రోత కలికి
 యల్లికి చిల్కకుఁ దిగులంది లోఁ గుంది
 మలయానిలమునకు మదిఁ దల్లడిల్లి
 తనలోనఁ గనలంగఁ దల్లియు నల్ల
 తనయఁ గాంచి కలంగి తారుచుండంగ

820

నారదుఁ యెఱుకత వేషమున వచ్చి యెఱుక చేప్పుట
 నారదుఁ డప్పు డా సలినాక్షి విరహ
 మారసి చెలిమనం బలరింపఁ దలఁచి
 యొక యెఱుకతవేష మొంది పొందుగను
 ఈకమానివరుఁ గేల సుఖముగాఁ బూని
 యయ్యెడఁ దనవీణ నాత్మజు గాఁగ
 చయ్యన పయ్యదకో జంక బిగించి
 యిడి యొక్క జంక న య్యెరుకల బుట్ట
 కడు సంకుగాజులు కరములఁ దాల్చి
 దంతపుంగమ్మలు ధరియించి చెవుల
 వింత మ్మారంగ గురువిందదండలును
 పాలపూసలు రాతిపగడముల్ గ్రుచ్చి
 మేలుసరుల్ చాల మెడను సంధించి
 వెదురు ముత్తైములు బర్వినఁ గుత్తికంఠీ
 కుదురుగాఁగై సేసి కొమరు మ్మారంగ
 పురవీధి నింపుస్తాంపు రహింప నడచి

830

యెరుకెరుకో యవ్వ యెఱుక యో యవ్వ
 కొల్లాపురము యెరుకులదాన నవ్వ
 కల్లగా దిందు దాక్కాణ నా మాట
 మొరిశెలలో నించి ముత్తైముళ్ దెంచు
 బురకసికిని మంచి బువ్వ బెట్టవ్వ

340

యను పల్కుల రవంబు లాలించి ధరణి
 కనికరంబునఁ బిల్వంగఁ బంచి దాని
 మొరిశెలలో ముత్తైములు నించి యుంచి
 విరిబోణికిని వేలు వివరించి మించి
 యెఱుక దెల్పుమటంచు నెలమిత్తో నడుగ
 యెఱుకత కేల్మోడ్చి యెదను భావించి
 చెంగల్వరాయ యో చెంచోబుళ్ళే
 మంగళగిరినాథ మంగమ్మతాయి
 గోవిందరాజ యో కొండలరాయ
 వావిరి నిజమైన వా కియ్యంగదవె

350

అని మ్రొక్కుకొనుచు నందందరిఁ బొగడి
 కనువిచ్చి యయ్యింతిఁ గనుఁగొని పలికె
 చేనూపవమ్మ నే సెప్పుదు యెఱుక
 వాసిమీరఁగ నాదు వాక్కు నిక్కంబు
 వెలదికి నే మింత వెత యంచు మదిని
 దలంచి యడిగెద వవ్వ తగ మేలుఁ గలుగు
 మగువకు నల్లని మగవాని మీఁదఁ
 దగిలిన మరులచేఁ దాపంబు వొడమె
 అలయకు మిప్పుడే యా వన్నెకాని
 చెలిమిఁ దెల్పఁగ వొక్క చెలియై రాఁగలదు

360

పాపకల యొక చింతకనిచ్చి చనుట

చిలుకలకొలికి యీ చిలుకఁగై కోవె
 కలకదీరఁగ నిది కత లెన్నియొనఁ
 డెలుపనేర్చును విభుఁ డెచ్చి కూర్చుంగ
 కలదంచు నొనఁగి యీ కలికి కా చిలుక
 నయ్యింతి కనుపించ కరిగిన భ్రమసి
 యయ్యెడఁ జోద్యంబు నంది రందరును
 అంతలోనే కాంత లవనీశురాణి
 యంతఃపురము జేర నరుడెంచి తమరు
 పోయివచ్చు తెరఁగు పొసఁగఁ డెల్పుటయు
 పాయనిప్రేమ న పృథతులఁ జూచి
 సంతసం బెనఁగ నా జనవతి రాణి
 వింతయై యున్నది వెలఁది యెందుండి
 వచ్చె నం చడుగంగ వా రట్టి తేఱఁగు
 లచ్చుపడఁగఁ డెల్పు నరసి యీ దేవి
 లేచి యీ వకుళమాలిక నాదగించి
 యాచోట మణికాంచనాసనంబునను
 కూరిమిఁ గూర్చుండి కుశల మన్యోన్య
 మారసి ముచ్చట లాడుచుండంగ

870

వకుళమాలిక ధారుణిదేవికిఁ దన వచ్చినకార్యం బెఱింగించుట

వకుళమాలికను భూవరురాణి పొగడి
 యొకనాడు నిందు రా వువిదరో యిపుడు
 వచ్చిన పని యేమి వాంఛితం బెద్ది
 ఇచ్చెద నిపుడె నీ కెద శంకవలదు
 నీవు ఈగల్గుట నే ధన్యనై తి

880

పావనం బయ్యె నా భవనంబు నిపుడు
నావు డా నృపపత్ని నయభాషణముల
కేవల సంతోషకీలిత యగుచు

వరవర్ణిని వివేకవంతురాల వని
కరుణయు సత్యంబు కలదాన వనుచు
నినుతినేయఁగ మున్ను విను నంతకన్న
కనులపండువు గాఁగఁ గననయ్యె నిపుడు

890

నేను వచ్చిన పని నెమ్మిత్తో వినుము
పూసి యాకార్యంబుఁ బొనరించ మేలు

శ్రీవేంకటవిభుండు శ్రీనివాసుండు
తా వేటవచ్చి నీ తనయను జూచి

మే లొందె నతని కా మేలంత నొనఁగి
నేలొందు మీ బాల మేల్మి శ్రీదేవి

తానె యై విభు నురస్థలము కాపురము
నేనాడు విహరించు నెడలేని యట్టి

యాంధరస మోలలాడంగ వచ్చు
భానువంశ్యుండు హిమ భానువంశజను

900

వరియింప సంబంధవై భవం బొప్పు
సరపాలుఁ డీవు బాంధవులు మంత్రులును

దెలియ విచారించి దేవాధిదేవ

కలశాంబునిధికన్యకాభర్త నీకు

నల్లుఁడౌ తన భాగ్య మందగోరినను

తెల్లమి నాలోడఁ దెలివిడి నేసి

తడయక పెద్దల తగ వెంటఁగూర్చి

వడి నంపు మనుడు భూవరురాణి యలర్చి

నలరుబోజియో భాగ్య మాయో మాయూవి
యల వేంకటేశ్వరుఁ డచుచు స మ్మునులు

910

బలుకంగఁ విందు న పుంకజాతుఁడు
నిలవరం బొప్ప మా నెలతుకఁ జెలిమిఁ

దలఁచునే యతనికిఁ దగునె మాకన్య
యలమేలుమంగ హృదంతరంబునను

నిలుకడ నుండి రానిచ్చునె యొరులఁ
దలఁపున నమ్మంగ తాళ దీమాట

యైనను నీవంటి యతిధన్యశీల

పూని పల్కినమాట బొంకుగా డాట

విన సంగతంబయ్యె వెన నారదుండు

మును దెల్పె వెన్నుఁ డీ ముదితఁ బొడ్డాడు

920

ననుచు నా హరి వేంకటాధిపుం డగుట

విని యుండు నటుగాన విషయంబు లేదు

శ్రీకాంతుఁ డగు దేవుఁ జెట్టబట్టంగ

మా కన్నె యెన్ని జన్మములఁ దపంబు

సలిపెనో కాని సన్న్యాయముగా నిట్టి

కులము ధన్యతఁ జెందు గొబ్బున రాజు

కిది తెల్పినడి నిర్ణయించి యవ్వార్తఁ

బదపడి నీకుఁ దెల్పగ వత్తునుండు

మనుచు నా చొరసాని యరిగినకొ కన్య

విని యట్టి సంకోష వృత్తాంత మెల్ల

930

చెక్కిళ్ళ పులకలు చిగురొ త్తఁ జిత్త

మెక్కువ ముదమంద నెలమి నచ్చెలువ

నలమి కౌఁగిటఁ జేర్చి యాదరంబునను

చెలువుని సుద్దులు చెలంగుచు నడుగ
 తలచును సిగ్గునం దలవంచుకొనుచు
 పొలితిరో మగుడ నెప్పుడుబోమ వూరి
 కను నెఱుంగనియట్లు అమ్మ యే మనియె
 నను రాజులును మంత్రులంగీకరించ
 కేమందురో యని యెదలోనఁ గలఁగు
 కామించి విభుఁడు మున్ కడువేఁడు నపుడె

940

కలయంగ లే నైతిగా యంచు నొలయు
 నాలసి తా వెననొందు సుద్దులు దెలుప
 చిలుక నంపుమ నంచు చింతించి యింతి
 చెలిమి న న్నెప్పుడు చిత్తంబునందు
 తలఁతువో యిది జూచి తలచుకొ మ్మనుచుఁ
 జలుక నా విరిబోసి చేతికి నొనఁగె
 అంతలో యద్దేవి యరిగి వేనొక్క
 యంతస్తున న్నిల్చి యాకాశవిభుని
 అల మంత్రులను బిల్వనంపి యంతయును
 తెలిపిన నా రాజు తెలివియు ముదము.

950

దేవి యాకాశవిభునితోఁ దెలిపి ముహూర్తవిశ్చయము గాఁచుట

నచ్చెరువును హెచ్చు నంగీకరించి
 మచ్చిక నిజబంధు మంత్రులతోడ
 మంతనం బొనరించి మంచి లగ్నంబు
 చింతితకల్యాణసిద్ధికి నరయ
 ధరణీసురలఁ బిల్బు తఱి దేవగురుఁడు
 వరపురోహితరీతి వచ్చి వద్దొనికి
 శ్రీనివాసులకును జెలఁగు పొంతనము

లూనిన సిద్ధాంతయు కీ నిర్ణయము
 సేసి కన్యకు మృగశిర యాట శ్రీని
 వాసుల తార శ్రవణ మాట యరసి
 మాధవమాసంబె మహనీయ మైన
 మాధవోద్వాహకర్మమునఁ బ్రశస్త
 ముత్తర ఫల్గునియును దంపతులకు
 నుత్తరోత్తరమహాభ్యుదయం బొనర్చు
 గావున సత్తారకను మీనలగ్న
 మా వివాహక్రియ కగునంచుఁ దెలుప
 వారెల్ల హర్షించి వకుళమాలికెకుఁ
 గూరిమి మీఱంగ కోకలు మణులు
 ఘనభూషణును గంధకస్తూరికలును
 తనరు తాంబూతిముల్ దగు ము న్నొనంగి

960

970

దేవున కీలగ్న దినములు దెల్పి
 కావించు మిచ్చట కల్యాణ మనుచు
 తరుణీమణినిఁ బంపి తనరాజధాని
 కరము రంజిలు నలంకార మొనర్ప
 నధికారుల స్మపాలుఁ డప్పడే పనిచె
 నధికనన్మతిఁ దూతి యలరుచు నడచె
 లప్పు డా కింకరు లధిపతియాజ్ఞ

పు రా లంక రణ ము

చొప్పునఁ బురమెల్ల శోభిల్ల మిగుల
 చంద్రకాంతనిశాంతసంతానదాంత
 చంద్రశాలారత్న సాధజాతములు
 కాంచనమేరువుల్ కాయమానములు

980

ప్రాంచితస్థితరతరథనికాయములు.

విడుదుల కొప్పుగా వేవేలు బన్ని

కడిమి హాంబట్టు మేల్కట్టులు గట్టి

కలిత పాంచాలికా గణము రంజిల్ల

విలసదాస్థానికావితతిఁ గై నేసి.

ప్రతిగృహంబును నుధాభరములఁ దీర్చి

ప్రతివీధి నురుచిత్రపటములు బూన్చి

వరుస నవ్వీధుల ధ్వజముల్ ఘటించి

కరమొప్ప ధ్వజముల ఘంటల్ బిగించి

ఘంటల పావడల్ గదియ సాధించి

జంటగా తోరణనరులు గీలించి

పడితోరణాలు మువ్వలు తగు లొక్కల్చి

యెడల నద్దపుబిళ్ళ లెనయించి మెఱయ

నందందు చందువ లందందు మీఱ

క్రందుగా విరిచప్పరంబు లమర్చి

గోపురోజ్వల శాతకుంభకుంభములు

గోపురాంభోరుహకోటుల నలర

రంగొండ రాజులు రాజవీధికల

శృంగార మొనరించుచేలఁగ నెల్లడను.

1000

పన్నీరుఁ జిల్కి రంభాస్తంభపాళి

వన్నెమీరఁగ గృహద్వారాళి నిలికి

లలితవైఖరుల నలంకరించి రటు

పాలువుదీపించి య పురలక్ష్మీ యంత

నమరావతిని గెల్చి యలక నదల్చి

యమరు బల్కొమరు బెంపలర రాశింపె.

అయ్యెడ నా దూతి హాయముపై నెక్కి
 చయ్యన చని చని సంభ్రమంబులను
 శ్రీవేంటాచలశిఖరంబుఁ జేరి
 దేవునిఁ బొడగాంచి తెరవ యొసంగు
 చిలుకను జూపి యచ్చెలువ దేవరకు
 నలువున మనవి విన్నవము సేయంగఁ
 బనిచె దీనిఁటంచు పలికె వెండియును
 తన దూతకృత్యంబు ధరణి పల్కులుచు
 రాజుతాత్పర్య మా రాజాస్య వలపు
 రాజితలగ్ననిర్ణయమును దెలుప
 విని మోద ముప్పొంగ వేంకటేశ్వరుఁడు
 కనికరంబునఁ దూతిఁ గొంగిటఁ జేర్చి
 రాచిల్కఁ చెలిమితో రంజిల్లు కరుణఁ
 జూచిన కేలోడ్చి శుక మిట్టు లనియె

1010

1020

పద్మవిపంపిన చిలుక స్వామితోఁ జేయు విన్నవము
 దేవాధిదేవ ! యోదీనమందార !
 భావజజనక ! స్వభాపకారుణిక !
 విను పద్మినీకాంత విన్నవం బెల్ల
 నిను విరిదోటలో నెమ్మి కన్నొనిన
 యది మొదల్ నా మనం బంటి నీయగదె
 కుదురుకొన్నది నీదు గుణబాళి మరగి
 నను జూరరాదయ్యె నలినాక్షి యనియె
 మనసున జనియించు మరుఁడు పల్మరును
 మరులుబుట్టించి యామరని బీరమున
 మరల బల్ కాక ముమ్మరముగా నిచ్చి

1030

యలయించఁ బూనె నీ యాత్మజుం డగుట
 కలకఁ బుట్టించె నోకరుణాభి యనియె
 మోమోటము దొరంగి మొనసి యాచంద
 మామ వెన్నెలచిచ్చు మైనిఁ జల్లుచును
 నీ మోముగోముఁ జెందిన గర్వమునను
 బాములఁ బెట్టెదో పరమాత్మ యనియె
 నీవు దొంగతనంబు నేర్చి నాధైర్య
 మీవగ హరియించె దింతయుఁగాక
 కనుగూర్చినంత నక గదియంగ వచ్చి
 కనఁబడకనే డాగి గానిఁబెట్టుచును
 జావుజూపులను వంచనఁజేసె దింత
 రాపోర్వజూల నోప్రాణేశ యనియె
 నన్నేలుకోవె పన్నగళాయి యనియె
 జన్నెపట్టితి నీకు జగదీశ యనియె
 అనవు డా శ్రీవేంకటాచలవిభుఁడు
 మనమున మరులుగ్రమ్మఁగ నెమ్మొగమునఁ
 జెలిమియున్ చిఱునవ్వుఁ జిందులు ద్రోక్క
 కులుకుచూపులుఁ దయం కొమరొంద చిలుక
 నెంతయు మన్నించి యింపు దీపింప
 ఇంతికి నాననా లెద నంటి పొదలు.

1041

1050

పద్మిని తులసీదామము వానవాలుగా బంపుట
 తులసికాదామంబు తుదలేని రత్న
 కలిత మాలికె యిచ్చుకరణి నొసంగి
 వేగ వచ్చెద నని వివరించు మనుచు
 బాగుగాఁ బుత్తెంచ వనిఁబూని మ్రొక్కె

యా శుక మాక్షణం బౌకాశవీధి
 యాశుఁగ రయమున నరిగి యా కస్య
 కరవిందలోచను కంతరంగంబు
 కరుణయు మఘరవాక్యము నెఱింగించి
 యతఁ డిచ్చు కస్తురికాంచితదామ
 మతులితామోదంబు లలరంగ నొసఁగె

1060

నొసఁగిన నా బాల యున్నతానంద
 మెసఁగఁ జేకొని దాని నెంతయుఁ బాల్చి
 గులుకుకన్నుల నొత్తుకొను నెద నుంచు
 మొలకచన్నులఁ బూన్చు ముద్దుగా మెడను
 ధరియించు వెండియుఁ దనమాళిఁ దాల్చుఁ
 గరమొప్ప మొగమునఁ గదియించుకొనుచు
 మరియు నాఘఁడె కాఁగ మదినిభావించి
 పొరిఁ గాఁగలించు వే పొలయల్కు సొలయు
 కొసరును వెన దూరుకొను నిట్లు తమిని
 బినజాక్షి భ్రమయుచుఁ బెలుచనే తెలివిఁ

1070

జలుకచెలినిఁ బిల్చి చెలఁగుచు నిల్చి
 యలరుచుఁ బలుమాఱు నల నుద్దు లడుఁగు
 గడుమనోరథమునఁ గాంతునిఁ గలిసి
 కడలేని సరససౌఖ్యము లందుచుండు
 అయ్యవసరమునం దా వెన్నుఁ డెడఱు
 తొయ్యలిపై మరుల్ త్రోద్రోవు లాడ
 కడలేని తమకంబుఁ గడు ముమ్మరముగ
 నడరంగ నెంతయు నంతరంగమున
 నెప్పుఁ డెప్పుడు సారసేక్షణం జూతు

వెన్నుని వినాహనన్నాహము

నెప్పుడు కల్యాణ మెసఁగఁ జేకొందు
 నను తత్తరంబున నా సై న్యవిభునిఁ
 గనుఁగొని చెల్మిఁ బొంగఁగ జేరఁబిలిచి
 అమరగంధర్వయక్షోదికిన్నరుల
 కమలజు హరిని దిక్పతుల రావించి
 చీటిఁ బంపు మటంచు సెలవిచ్చి భక్త
 కోటికి శుభయాత్రకును బయనంబు
 తెలియఁ జాటింపించి తెరవలు వినఁగ
 అలవేలుమంగకు నట్టి వృత్తాంత
 మంతయుఁ దెలిపిన న ద్వేవి యలరి

అలమేల్మంగ శ్రీవివాసునకుఁ తలయంటుట

కాంతుని కపుడ శింగారం బెసంగ 1090

బంగారుగిన్నె సంపఁగినూనెఁ దెచ్చి
 మాంగల్యవాద్యముల్ మలసి మ్రోయంగఁ
 దగిన పేరఁటాండ్రు ధవళముల్ బాడ
 సుగుణకాముని సతుల్ సొరిది సేస లిడ
 కులుకుచుఁ దానె కుంకుమగంధములను
 నలుఁగులుఁబెట్టి తిన్నఁగఁ దాళగతులఁ
 గంకణంబులుఁ ఘల్లు ఘల్లనఁ గాంచి
 కింకిణుల్ మొరయుచు కెరలి నటింపఁ
 జిగి పిరుందున వేణి చిందులుఁ ద్రొక్క
 వగ మీఁది హఠముల్ వరుస నాడంగ
 ముంగరముత్యంబు మోవి నర్తింప
 ముంగురులును ఫాలమునఁ దాండవింప

1170

చిరుచెమటలు మేనఁ జెలువుఁ గుల్కంగ
 హరువుగాఁ దలయంచె నద్భుతలీల
 అటుల నూనియ యంటి యలవేలుమంగ
 చటులత ధాత్రిగాఁ జంబీరజాతి
 ఫలసారములు గంధపటవాసకములు
 నలఁది యామోదించు నాకాశగంగ

స్వామి నలంకరించుట

జలములు జలకంబు సదగ నాడించి
 చలువను తడియొత్తి చక్కని కురుల.

1110

రంగొంద నొసఁగి స్నానాశ్రిగూపంబు
 శృంగారమొసగంగ సిగవై చి మెరుగు
 బంగారుదుప్పటి బాగుగాఁ గట్టి
 అంగరాగ మొనర్చి హరిచందనముల
 పైఁ బచ్చికనూరి పట్టెలుఁ దీర్చి
 నయమొప్పుకప్రపు నామంబు దిద్ది
 మగరాల నిగ మించు మంజీరములును
 ధగధగ మాక్కికోదగ్ర మేఖలలు
 నవపద్మరాగసంతతకంకణములు
 నవకం బెనంగు తిన్నని యుంగరములు
 హరువై న పచ్చని యంగదంబులును
 మురువై న మురువులు ముంగామురములు
 నవరత్న పతకముల్ నవ్యహారములు
 వివిధేంద్రనీలపు విడి నేవళములు
 భువనమోహనము లౌ బుజకీర్తికలును
 నవరణై దూర్యచయ కంఠనదులు

1120

మకరకుండలములు మాణిక్యఖచిత
 మకుటంబు తగఁ బూన్చి మందారవికచ
 దామముల్ కై సేసి తామరుల్మీఁద ?
 రామాభిరాముడై రంజిల్ల విభుని.

1130

యగణితసౌందర్య మరసి చెక్కిటను
 సొగసుగాఁ గస్తూరిచుక్క బొట్టిడియు
 మరియొక్క కొమ్మ హుర్మంజి ముత్యములు
 నెరయు బాళికము వన్నియ మీరఁగట్టి
 వాణి శర్వాణి గీర్వాణేంద్రసతియు
 నాణెంబుగా నల్ల నారాయణునకు
 వేరువేరుగ భక్తి వెలయ గర్హూర
 హాసతు లెత్తి రయ్యంబుజాక్షునకు
 నాదరంబున సూవె నందం బొకర్తు
 పాదుకల్ దొడిగించె పడతి వేరొకతె.

1140

చామర లమర కంజాతాక్షు లిడిరి
 కోమలి యొకతె చేకొనె రంగు హరిగె
 కొంద టూడిగములు కొమరొందఁజేసి
 రందు కొదఱు బెత్తు లంది బారిడిరి
 నేనాధినాథుండు సిద్ధగంధర్వ
 సైనికవరులతో సన్నద్ధుఁ డగుచు
 నందడింపఁగ పక్షిసార్వభౌముడును
 క్రందుగాఁ జెలువొంది రాజవాహ్యమయె
 నచ్చరల్ సర్తించి రచ్చెరు వెచ్చ
 విచ్చలవిడి పుష్పవృష్టియుఁ దనరె.

1150

అంతనా బ్రహ్మాదు లందఱు నందు

సంతోష మొనగంగఁ జనుదెంచి వేగ
 శ్రీనివాసుల కింపు చెలగు వస్తువులు
 కానుక లొసరించి క్రమమునం గొలువ
 దేవదుందుభులును ధృతిమీర మొరయ

వై నతేయై నెక్కివచ్చుట

నా వై నతేయై నలరుచు నెక్కి-
 యలమేలుమంగ నిజాంకపాళికను
 చెలిమి నుంచుక వేగ శ్రీవేంకటేశుఁ
 డరుగుచుండఁగ విని యాకాశవిభుఁడు
 గురుపురోహిత బంధుకోటులతోడ.

1160

ఆకాశవిభుని యెదుర్కొలు

దూరం బెదుర్కొని తోడ్కొని తెచ్చి
 స్ఫారరతోన్నత ప్రాసాద మొకటి
 విడిపట్టు గావింప విచ్చేసి యందు
 కడు నా విభుం డిచ్చు కానుక లంటి
 నారాయణపురంబునక రాజగృహము
 జేరంగఁ బద్మినిఁ జేకొను తమిని

రాజమార్గంబుననే స్వామినిజూచుటకు పౌరాంగవలయుత్పాహము

యారాజమార్గంబు నం దా మురారి
 భూరివై భవము లుప్పొంగ నేగంగఁ
 బౌరాంగనామణుల్ బాళి నాదేవు
 కూరిమిఁదిలకించుకోరికె మీరి.

1170

లలిమించ తమ మే నలంకరించంగ
 నలరి కరంబులక హంసకంబు లిడి

కడిమిని కాళ్ళు గంకణములు బెట్టి
 నడుమున తీరగె కంధరనొడాణంబు?
 వ్రేళ్ళ మెట్టెలు బూన్చి వెన నుంగరములు
 లోలత చరణాంగుళుల పొనఁగించి
 బిల్లలసరిపెణుల్ పిరుదుపైఁ దాల్చి
 అల్ల మేఖల గుబ్బలందు సంధించి
 కదియించి మల్లెమొగ్గల దండ లెదను
 పొదలు కీలెడ హఠములును గై నేసి.

1180

కన్నులఁ గస్తూరికారేఖఁ దీర్చి
 తిన్నగాఁ గాటుక తిలకంబు దిద్ది
 తడవాటు మీరంగఁ దత్తరంబునను
 పొడవైన మేడల పూనికమీఱు
 సోపానములవెంట సొలసి యొండొరులు
 త్రోవునూకుల నెక్కి తొలగక నిక్కి
 యల గవాక్షంబుల నాననాబ్జములు
 నిలిపి కన్నులతేట ని గ్గగ్గళింప
 బారుగా నమ్ముఖపంక్తు లిరుగడల
 సౌరగంగాంబుజ చయశంక నెరప.

1190

తమకటాక్షద్యుతుల్ ధారగా నిగుడి
 రమణఁ గలువలతోరణములై మెఱయఁ
 దిలకించి వేంకటాధీశు సోయగముఁ
 బులకించి మైవలపునఁ జొక్కువారు
 పరమాత్ముడితఁ డంచు భావించి యెదల
 మెరసినభక్తి నర్మిలి మ్రొక్కువారు
 ఇతఁడెకా యెడబాయ కిందరిఁ జెందు

చతురుఁ డటంచు విస్మయ మొందువారు
 తిరుమలకొండ నీ దేవుఁ డిష్టములు
 కరమిచ్చు నని కోరికలు జెందువారు. 1200
 అలమడే నన్నని యాస రెట్టింప
 సొలపు మించగ సొగసులు గుల్కువారు
 ఇల నీత నర్చింతు మిప్పుడై న ననుచు
 పాలుపొందు తమిఁ బుష్పములు జిల్కువారు
 సేవింప నెలమి రంజిలు కటాక్షముల
 నా వనితలకు భాగ్యము లొసంగుచును
 చని వేగ నా రాజసదనంబునందు
 వినతుఁడై కల్యాణవేదిఁ గూర్చుండె

పద్మావతిని చెలులుపెండ్లి మాతుగాఁగై సేయుట
 అపుడా నృపాత్మజ కభ్యంజనంబు
 చవలాక్షు లోనరించి జలకంబు దీర్చి 1210
 సరిగంచు చెంగావి చక్కఁగాఁ గట్టి
 మురువొంద రవికెయు ముద్దుఁగాఁ దొడిగి
 జడయల్లి క్రొవ్విరి సరులుచు జుట్టి
 కడువేడ్కఁగాఁ దిలకంబును బెట్టి
 పంజాలకమ్మలు బవిరెలు సరులు
 రంజిల్లు కంకణ రత్నమేఖిలలు
 బంగరొడ్డాణంబు బన్న సరములు
 ముంగామురలు రత్నముద్రితోర్మికలు
 పొందైన కుతికంఠి భూరిహారములు
 సందిదండలు కంఠసరులు తాళీలు. 1220
 ముంగరముత్యంబు ముగువుబాష్ట్రీలు

రంగొంద నివిమొదల్ రత్న భూషణము
 లన్నియు వరుసగా నమరఁ గై నేయ
 కన్నెకుఁ గొందఱు కమలలోచనలు
 కలపంబు నలఁది శింగారం బెసంగ
 తొలకరి క్రొమ్మించుతోఁ దులతూగుఁ
 మెయినిగ్గుజగ్గున మించి రాణించ
 ప్రియుని మోహింపించు బిరుదు చందమున
 నెలవంక లిరువంక నీటు వాటిల్ల
 పాలుపొందు బాసికంబును గట్టి రంత.

1230

కమలసంభవుఁడు వెంకటనాథుచేత
 నమితగోదానంబు లాచరింపించి
 యా రాజవిభుఁ జూచి యధిప లగ్నంబు
 చేరిక యయ్యె న చెప్పెలువ రావించి
 పురుషోత్తమునకు నింపుగ దారబోసి
 పరమకృతార్థతం బరగు మి వ్వేళ
 తడయనేటికి నన ధరణీవిభుండు
 వడిఁ గన్యఁ బిలిపించి వరునిపీఠమున

పద్మావతీ వివాహపర్ణనము

నునిచినన్ వైఖానసోక్తక్రమమునఁ
 బనుపడి యా బృహస్పతి రమాపతికి.

1240

ప్రతిసరకంకణ బంధపూర్వముగ
 వితతాంకురార్పణవిధి సల్ప మునులు
 పుణ్యాహవాచనంబు లొనర్చి నూత్ర
 గణ్యరీతిగను సంకల్పంబు దెల్పి
 మధుకై తుభారికి మధువర్క మొసఁగి

పృథివీశుఁ డల కన్య పెనుపొంద తెరను
 నిలిపిన వెన్నుండు నెమ్మిత్తో కొమ్మ
 తిలకించి ముదముజెంది చెలంగునపుడు
 శ్రీనివాసునకు ముక్త శ్రీదేవి నభి
 పూని భక్తిని దారబోసినయ్యుల.

1250

ధరణీధరునకు నా ధరణీవిభుండు
 ధరణీకుమారి నత్తరి దారవోసె
 భువనై కదాతయై పొలయు శ్రీవిభుండు
 యవనిజకై దాన మంది కేల్పాచె
 వాణీశమతమున వనజాక్షి నతండు
 పాణిగ్రహమునేసె బాల్కి జేకొనుట
 అంగనామణికిఁ గంతాభరణముగ
 మాంగల్యసూత్రంబు మమతసంధించె
 దేవవాద్యము మ్రోసె దివి పుష్పవృష్టి
 భూవలయము నిండఁ బాలుపొందఁ గురిసె.

1260

పాడిరి గంధర్వభామ లచ్చరలు
 నాడిరి ముదమున నలరె లోకములు
 అయ్యెడ దంపతు లనోన్య మెలమిఁ

తలంబ్రాణ

జయ్యన తలీబ్రాలు నవరించినంత
 జగతీజనములకు సంసారపుముడి
 తగిలించిపెట్టిన తనకు నా జనులు
 వీడుకువీడుగా వెలయఁ గొంగుముడి
 వోడక పెట్టరి యొగి దంపతులకు
 తేజంబుగా నగ్ని దేవుం డెనంగ

లాజహోమము

లాజహోమంబు లీలగ సల్పి రవుడు.

1270

పదములుమూటి కొప్పని వాడు సప్త
పదములు నడిపించె భామలలామ

ధరుంధతీ దర్శనము

తరుణికి నా యరుంధతి జూపె శౌరి
కరుణఁ జూడంగ తగరె పతివ్రతలు

స్త్రీలపాటలు

మరివధనావరులను మణివీతి నునిచి
తరుణులు కొందఱు ధవళముల్ బాడ
జయమంగళము జగజనని యా సతికి
జయమంగళము జగజనకు డౌ హారికి
జయజయ పద్మిని జలజాయతాక్షీ
జయజయ పద్మాప్త జలజాతనాభ.

1280

మంగళం బలమేలుమంగమ్మ కెపుడు
మంగళం బహిరాజమహిభృద్విభునకు
ననుచు పాటలు వాడి హఠతు లెత్తి
రనుపమాంగులు హరి కబ్జమందిరకు
అంత సాంగముగాగ సంతయు సల్పి
కాంతయు దాను నుత్కలిక మీరంగ
నూరేగి యందఱి కుడుగర లొసఁగి
సారకాశ్మీరరసముల వసంత

మెనఁగ చల్లాడి య యిందఱఁ గూడి
బిసజాక్షీ తనుగొల్వ ప్రయమొంది బువ్వ
మారగించి చతుర్ముఖాదులు వొగడ

1290

నా రాజశేఖరుం డరణమ్ము గాఁగ
వారణస్యందనవాజిరత్నములు
భూరిభూషాంబరంబులు నొసంగ

శ్రీనివాసులు వద్దినితో వెంకటాద్రిని గృహప్రవేశముచేయుట

సకలసంభ్రమము లెసంగ బంగారు
చికిలిపల్లకులపై చెలువ లేతేర
సరగజంబులు వేణునాగస్వరములు
మురువందు చెంగులు ముఖవీణియలును
స్వరమండలములు రావణహస్తవీణ
లొరపైన తంబుర లురుమర్దనములు
డక్కలు గిడిబిడల్ డమురుగంబులును

1300

అక్కని వీరణాల్ చక్రవాద్యములు
తాళముల్ గజ లింతయు సరిగాఁగ
మేళవించిన రక్తి మిగుల రాణించు
లలితగంధర్వమేళముచెంత వింత
గులుకంగ ముందర గోమఃఖ శంఖ
కాహళకాది భాంకారంబు దిక్కు
మూహాంతజంతుల మోహింపజేయ
విడిచిచెంతను మామ వీడ్కొని గరుడుఁ
గడువేడ్క నెక్కి ముక్కంటియు నలువ.

1310

ఇరుదండ చామర లింపుగా వీవ
సురభామినులు పూల సురటీలు వినర
ఫణిరాజు ముక్తాతపత్రంబు బూస
మణివేత్రములు దాల్చి మరి సైన్యపతులు
భటసంఘములు బరాబరిచేసి నడవ

నటుగతి నారదపర్వతుల్ బాగడ
 విస్తృతాగమముల వివిధసంఘములు
 స్వస్తివాచనములు సలుపుచు నక్షర
 రాజవైఖరి నేగి రహి వేంకటూర్ది
 రాజులు నిజమందిరము ప్రవేశించి
 చింతామణి చిత్రసింహాననమున
 కాంతామణులు దాను గరిమఁ గూర్చుండి
 విధిశేంక రేంద్రాదివిబుధుల మునుల
 నధికసన్మతిచేసి యనిచి భక్తులకుఁ
 కామితార్థములెల్ల కరుణ నిచ్చుచుచు
 శ్రీమించి విహరించె శ్రీనివాసుండు.
 ఈగతిం బద్మిని నిందిరావిభుండు
 బాగుగాఁ జెండ్లాడు పావనకథను
 నిజభక్తిఁ జదివిన నెమ్మితో వినినఁ
 బ్రజలకుఁ గల్యాణ భాగ్యసంపదలు
 పొదలు నామ్రాజ్యంబు భోగమోక్షములు
 కుదురుగ లభియించు నోరిన ట్లెల్ల
 అని విచిత్రార్ధసమర్ధనాకలిత
 ఘనసర్గవిశ్రోతకవిముఖ్యుపేర
 విపులానుభావభావితనంవిధాన
 కపటనాటక జగత్కారణుపేర
 భాసురాంగశ్రుతి భారతిభవ్య
 లాసికాగీత విలాసునిపేర
 తారకాంతక పితృద్వంద్యాన్వధీత
 తారకమంత్రాభిధానునిపేర.

1320

1330

1340

ప్రత్యాహృతోత్తరావత్స్యచైతస్య
 సత్యనిత్యబ్రహ్మచర్యునిపేర
 క్షీరపారావార శీకరాసార
 పూరితనిజముఖాంభోజునిపేర
 పావనభక్తాప్తబంధునిపేర
 గోవిందరాజముకుందునిపేర
 క్రేష్టలూరన్వయక్రేష్టశీలుండు
 క్రేష్టమహాయశశ్రీధురీణుండు
 గోత్రభారద్వాజ గోత్రోవర్ధనుండు
 సూత్రుడాపస్తంభసూత్రానువర్తి

1350

అష్టభాషాకవిత్వార్జితప్రోద్య
 దప్తావధానవిఖ్యాతబైరుదుడు
 శ్రీకృష్ణయార్యలక్ష్మీగర్భవార్ధి
 రాకాసుధానిధి రాజపూజితుండు
 వివిధవిద్యాశాలివెంకటార్యుండు
 సవరించు శ్రీనివాసవిలాసమునను
 హరువొందునిది పంచమాశ్వాసమగుచు
 ధరణ్యాల్పునాచంద్రోతారకంబుగను

పంచమాశ్వాసము. సంపూర్ణము.

శ్రీనివాసవిలాససేవధి

ష ష్టా శ్వా స ము

శ్రీనివాసగీర్ణద్ర శీఖరాళిసాంద్ర
 మానితమణిరూప మహితప్రదీప
 క్షీరాంబుధితరంగశీకర్పారాంగ
 సారలీలాదక్ష సదయకటాక్ష
 మధుకై టభనిరాస మంజుళహాస
 మధురేశబలశౌర్యమథనచాతుర్య
 రక్షితాఖిలలోక రాజితస్లోక
 కుక్షీలక్ష్యోంభోజ గోవిందరాజ
 అవధారు సూతుఁడె ట్లమ్మునీంద్రులకు
 భవనపుణ్యచరిత్ర సును దెల్పి మఱియు.

10

భవిష్యత్కథలు

ఇల భవిష్యత్కథ లింపుగాఁ దెల్పుఁ
 దలఁచి యద్భుతరీతిః దనర నిట్లనియె
 వినుఁడు సంయములార వేంకటేశ్వరుఁడు
 వనజాలయప్రాణవల్లభుం డగుచు
 విహరింపుచును భక్తవ్రతతిఁ బ్రోచుచును
 బహుమహాయుగము లిబ్బంగి నుండంగ

కలియుగారంభమునఁ గలివిజృంభణము

నిజపురానంకల్ప నిర్మితసరణి
 భజియించి కలియుగప్రారంభమునను
 కలిపురుషుఁడు మహోగ్రత మీఱవచ్చి
 బలియుఁడై గదకేలఁ బట్టి ధర్మ మను

20

వృషభంబును ద్రిసాదవికలంబు చేసి
 రుష నొక్కపాదమునఁ దూపరున్లు
 వెదకి సత్యముఁ ద్రుంచి వినయంబు నొంచి
 మొదల వర్ణాశ్రమములసార మడఁచి
 శ్రౌతసంస్కృతుల నుత్సవరీతిఁ దుడిచి
 భ్రాంతిజన్మముల డంభమున మ్రగ్గించి
 యాదివర్ణోచితం బంత మొందించి
 వేదజాతంబు నిర్వీర్యం జొనర్చి
 జపతపోనిష్ఠల సవరుబోఁ జవరి
 విపులాశ విప్రధీనిభవంబు చిదిమి

30

గురురూపధారియై కొందఱి జెఱిచి
 గురుల నహంకార కుమానాస్తి నలిచి
 దేవతానిజశక్తిఁ దెగటార్చి క్షుద్ర
 దైవతశక్తి నెంతయు నిరూపించి
 దానాదికములెల్ల తామసంబులుగఁ
 బూనించి యన్నియుఁ బొల్లుఁగావించి
 యాయువు మతి బలం బటు కొంచపరచి
 పాయని మోహంబు ప్రబలించి యిటుల
 బహువై పరీత్యంబుఁ బొట్టిల్లఁ జేసి
 మహిమ నత్యుదధి మదమునఁ దనరు
 నంతట శ్రీవేంకటాచలరమణుఁ
 డంతరంగంబున నంతయుఁ దెలిసి
 తా నొసంగినయట్టి తదధికారంబు
 మానుపరామి ని మ్మహి జీవకోటి
 నల కలి హింసంచునది తాళరామి

40

వెంకటరమణుఁ డర్చావతారము, శేషాచలము ప్రాకృతనిఠి యగుట

తలఁచి తా నర్చావతారమై నిల్చి
 మాయచే దివ్యవిమానంబు మరుగు
 నేయుచుఁ దా నుండు శేషాచలంబు
 శ్రీకైలాశ్రాకృతి మాటునేసి హోకులకు
 ప్రాకృతగిరియట్ల భాసిల్లఁజేయు.

50

అచ్చటి దివ్యరత్నావళు లెల్ల
 నిచ్చలు మానుషనిచయంబులకును
 పనికొరసట్టి యీ పలుగురా త్లనగ
 కనుపట్టుచుండు న క్కాంచనచ్చటలు
 మృత్యావిశేషసమ్మితముగాఁ దోచు
 వాత్సల్యనిధియైన వనజాక్షుఁ డపును
 కలిదోషదగులు కడతేరునట్ల

భక్తిఁగలిగించుటకై మహిమలను జూపుట

తలఁచి యా జనులకుఁ దనయందు భక్తి
 కలిగించు నొకకొంత గనుపించు మహిమ
 కలలఁ బ్రత్యక్షమై కనుపట్టుచుండు.

60

ఆవేశముల కొంత అల్పజ్ఞులకును
 భావికార్యము దెప్పు భక్తి బుట్టంగ
 కొందఱికిని మది కోరినర్థములు
 పొందుగా నొసఁగు నద్భుత ముద్భవిల్ల
 తనకుఁ గానుక యింత తగనిండు మీకుఁ
 దనయు లారోగ్యంబు ధనము గల్గింతు
 ననుచు బేరములాడు నట్ల గావించు
 జనులకు నీటు నిదర్శనములు చూపు

పలికి తప్పినవారిఁ బట్టి దండించు
 నిలుకడ భయమును నెమ్ముఁ బుట్టించు.
 తను భజించు మటంచు తన కొండఁ జేర
 తన లీలచేఁ బిల్చి ధన్యులఁ జేయు
 మిక్కిలి యాపదల్ మేకొల్పి తనకు
 మ్రొక్కిన నది దీర్చు ముదము రంజిల్ల
 దేవముసీంద్రుఁడెలియరానట్టి
 దేవాదిదేవుండు దీనవత్సలత
 ఖలుల కజ్ఞానాంధకారమగ్నలకు
 కలుషయుక్తులకు సంకరజాతులకును
 నాస్తికులకును జ్ఞానంబు సద్భక్తి
 యాస్తిక్యమును కల్గునట్లు గాఁదానె
 వివిధయత్నములు గావించి రక్షించు
 భవనపావనలీలఁ బురుషోత్తముండు
 అపు డట్టి శ్రీవేంకటాచలేశ్వరుని
 విపరీతకలియుగవేశలయందు
 జ్ఞానహీనులె యైన సకలజంతువులు
 దీనులు రుగ్గులుకొద్దువులు జడులు
 విప్రులు రాజన్యవిట్కూర్షద్రజనులు
 నప్రబుద్ధకీరాతయవనబర్బరులు
 శకపుళిందాభీర శబరనిపాద
 నికరముల్ మొదలుగా నిఖిలలోకులును
 సేవించి కోరికల్ చేకొని లోక
 పావనులై పుణ్యపదవిఁ జెందుదురు
 కృతయుగాదులయందుఁ గేవలస్థు

70

80

90

క్రతువులు తపము యోగంబులు సల్పి
 బహుజన్మములయందుఁ బ్రాపింపరాని
 మహిత పుణ్యఫలంబు మనుజు లందఱును
 కలియుగంబునను వేంకటనగాధ్యక్షుఁ
 గొలిచి శీఘ్రంబుగాఁ గోరికల్ జెంది
 యమరులు యోగీంద్రు లందఱేనట్టి
 విమలపదం బొంది వెలయుఁ జాలుదురు.

100

జగతిఁ గావున కలి సాధు వనంగ
 పొగడొండెఁ గలియుగంబు ముకుందుకరుణ
 నావేంకటేశ్వరుఁ డర్చావతార
 భావితమూర్తిప్రభావంబు మెఱయ
 సాక్షోద్భవించి యా స్వామిపుష్కరిణి
 దక్షిణతటభూమిఁ దనరెడి నొక్క
 ఘనవనస్పతిక్రిందఁ గమనీయకుంజ
 మున రమాదేవితో మురియుచు నుండు

వసుండను నిషాదునికథ

అప్పు డందొక వసుండను నిషాదుండు
 చొప్పడు తన పూర్వసుకృతంబుకతన
 స్థిరభక్తి నద్దేవుఁ జేరి నేవించి
 నిరతంబు చిత్రయ న్నెలతతోఁ గూడ
 చేరికె నొక కొఱ్ఱచేను గావించి
 ధీరుడై మృగములు దిననీక కాచి
 ముదిరిన యెన్నులు మును దీసితీసి
 యది పిండి యొనరించి యలరుతేనియలు
 బోసి మర్దించి యా బోనంబు శ్రిని

110

వాసుల కర్పించి వనితయుఁ దాను
నదె భుజిపుచు నితరాహార మేమి
మదిఁ గోర కీ నియమంబునఁ గొన్ని.

120

దినము లుండంగ నద్దేవునికరుణ
ననుపమహరిభక్తుడగు తనయుండు
కలిగిన నచ్చెంచు కలికి యా బాలు
నెలమిఁ బ్రోచుచునుండునెడ నొక్కనాడు
ఆ నిసాదుఁడు తన యారేండ్లచిటుతఁ
జేసికావలియుంచి చెలువయుఁ దాను
తేనె పొలము బోయి తిరిగి యందండు

పూని యొక్కెడ చేరఁబోరానియట్టి
చరిపణఁకున గొప్ప జలదంబుపగిది
తరచు తేనియబాల్లు ధరఁ జిల్లు-తెట్టెఁ

130

కనుఁగొని చింతించి కాంక్ష రెట్టింప
మనమున ని య్యాస మానంగలేక
కలకంఠి కంటె యెక్కడ నెక్కరాని
బలుచరి నీ తేనె పదినూరు తొల్ల(శ్శ్)ః
పొడవున నున్న దిప్పుడు దీనిఁ దీసి
వడిచి యా నల్ల దేవర కారగింపు
చేసిన భాగ్యంబు చేకురుగాదె
వాసిగా నది తీయ వశము గా దేమి
నేయుదు నేలాగు చేసొందు దీని
పాయక చేరు నుపాయ మే మనిన.

140

చెలి తన నాథుని చిత్తం బెఱింగి
బలుచింత యేమింత ప్రాణేశ నన్ను

తీగెయుట్టిని బెట్టి దించిన నేనె
 వేగిరం బా తేనె వితపోక తీసి
 తెచ్చెద ననుఁ డట్టి తెరవ పల్కులకు
 మెచ్చి కౌఁగిటఁ జేర్చి మీఁదికి నెక్కి
 గట్టితీగలు దీసి కడు వడి నుట్టి
 గట్టి బల్ నిడివిపగ్గముఁ బూన్చి యందుఁ
 గలకంఠి నుంచి చుల్కుని సిద్దె మొలను
 బలునార సంధించి పౌజ కట్టియలు

150

మొనరాతఁ బొడిచి సొంపున దహజ్వాల
 ననువుగాఁ దవిలించి యవి చేతి కిచ్చి
 సరఘులవాక ట్టైసగుమందు జమిరి
 సరగ నేర్పుననె దించగ నించుబోఁక
 యా తేనెపెర చెంత నభుకక నిల్చి
 చేతి పౌజన నింత సెగఁ జూపినంత
 జుమ్మని మఱికల్ నుడివడి రేగి
 కొమ్మ నంటగలేక కొమ్మల మీఁది
 మర్కటంబుల నంటి మరిమరి మీట
 మర్కటంబులు నటు మాటికి దాటి
 కిచకిచమని పం డి గిల్చి కోపమున
 నచటి భల్లుకముల నదరంట గరవ
 నదరిపాటున భల్లుకావళి రేగి
 పొదదూరి యలుక బెబ్బులుల మొత్తంగ
 పులులు బల్ నిదుర మబ్బున చెలరేగి
 పులిపులిగాగఁ గార్వోతులఁ జదువఁ
 గార్వోతు లదరి బాకరమంచు మిగుల

160

నార్పుచు కొమ్ముల నడవియేనుగుల
గొట్టంగ నవి బెట్టుఘూర్ణిల్లి కేల
బట్టు ఖడ్గాళిని బరిమార్చ నవియు

170

శరభంబులను జేల్చి చక్కాడ బెదరి
శరభంబుట్టలును సింహానంతతిఁ బొడవ
సింగంబులు కలంగి చిడుముడి కినుక
బొంగఁగ వనమృగంబులు దెబ్బటించ
మొనసి కోలాహలంబుగ నత్వములకు
ఘనమైన మధుబిందు కలహంబు గలుగ
చాన యల్లనఁ జేరి చక్కని చూర
తేనెతెట్టియ చీరి ధృతి నేర్పుమిరి
బలుసిద్దలనునించి పగంబు సైఁగ
చెలఁగ పైకదలించ చెంచు భావించి

180

చెలి చేడుకొనుతఱి చేర్చి యుల్లాస
మలర కావడిఁగట్టి యతివ కిట్లనును
పొద్దుపోయెను కొమ్మ పొదమె దేవరకు
నెద్దియు నై వేద్య మిడు వేళ దప్పె
నేమి యయ్యెనా చేను నెఱుఁగని బాలుఁ
డేమరియుండునో యివుడు పోవలయు
నని హుటాహుటి రాగ నాలోన బాలుఁ
డనువుగా ముదిరిన య య్యెన్నులెల్ల
తిగిచి యగ్గినిఁ గాచి దివుటనఁ బిసికి
తగుభక్తి వేంకటాధ్యక్షు భావించి

190

యా తండులము లుపహారం బొనర్చ
 ప్రీతి మీరగ నందు శ్రీనివాసుండు
 నట్టి నై వేద్యంబు నారగించుటయు
 దిట్టయై బాలుఁ డాదేవుని కెఱఁగి
 హరినివేదితశేష మటఁ దా భుజించి
 హరిని క్షీర్తింపుచు నాడుచుండంగ
 నంత నా చెంచువాఁ డరుదెంచి యెన్ను
 లెంతయుఁ దిలకించి యా బాలుఁ డాచి
 యోరి దురాచార యుబికి యీ యెన్ను
 లారూఢి దేవుని కర్పించు మున్నె

200

తింటివి యిప్పుడె నిన్ దెగటార్తు ననుచు
 నంటి ఖడ్గము దుస్సి యశు వేయఁబూను
 నతని చే ఖడ్గంబు హరి యాచి పట్టి
 క్షీతిరుహంబుననిల్వఁజెంచు బెట్టులికె
 మరలి చూడఁగ నీడ మలయు వృక్షమున
 నరుదుగా వెడలి పీతాంబర ద్యుతులు
 కరమొప్ప శంఖచక్రములు రాణింప
 వరద కటిహస్త వై ఖరి మెఱయ
 నలమేలుమంగమ్మ యలరు రొమ్మునను
 లలితకౌస్తుభహారలతలు చెన్నొంద

210

మకరకుండలరత్నమండనప్రభలు
 మకుటకాంతులు దిశామండలి నిండ
 నిలుచుండు హరిఁ గాంచి నెరి వెరగంది
 యులికి ఖడ్గమువై చి యుర్వీతలమునఁ
 గడిమి జాగిలమొక్కి కరములు-మోడ్చి

వడఁకుచుఁ దెలివోంది వనరుహనాథ !

దేవదేవోత్తమ ! దీనమందాఁ !

దేవరలీలలు తెలియువా రెవరు

మాయెడ నింతటి మాయ లేమిటికి

చేయఁ బూనితివయ్య శేషాచలేశ !

220

అనవుడు శ్రీకాంతుఁ డన్నిషాదునకు

కనుపట్టి యోరి నీకన్న నీసుతుఁడు

పరమభక్తుఁడు వాని బాధించఁదగునె

తరుమూలమున నేనె తదుపహారంబు

చేకొంటి మద్భక్తశేషంబు వీఁడు

గైకొని భుజియించెఁ గడు నందఱికిని

స్వామిసర స్తీరజగతి నుండుదును

నీ ముద్దుకొడు కెందునిలుచు నందెల్ల

నేను నుండుదు నంచు నెమ్మిఁ బల్కుచును

గానరాకనె మాయఁగప్పి యేగుటయు

230

వసుఁడు విస్మయమొంది వలఁగొని తరువు

వెనవెన నేవించి వినుతించి సుతునిఁ

గ్రుచ్చి కౌగిటఁ జేర్చుకొని యదిమొదలు

హెచ్చు కొఱ్ఱలపంట నిడి రక్షణంబు

సలువుచు తేనియల్ సంగ్రహింపుచును

నిలకడ తగుభక్తి నీరజాత్మనకు

వేళవేళలకు నై వేద్యంబు లిడుచు

చాలమోదంబునఁ జరియింపుచుండు

నయ్యెడ పాండ్యదేశాంతరాయాతుఁ

డై యొక ద్వాదశహాయనఖాల

240

రంగదాసు పూలతోటఁగావించి స్వామివి సేవించుట

శూద్రుండు రంగదాసుం డనువాఁడు
 హృద్రంజనము లై న యెల్ల దేశములు-
 ధీరతఁ గనుఁగొంచుఁ దిరుగుచు నల్ల
 నారాయణపురంబునక వచ్చి యందు
 నారూఢిఁ బెద్దల నాశ్రయింపుచును .
 గూరిమి వసియించి కొన్నాళ్ళ వెనుక
 శ్రీశుకాశ్రమమును జేరి యాపుణ్య
 రాశి యా పద్మసరంబునక గ్రుంకి
 సావనులగు బలభద్రకృష్ణులను
 సేవించి తత్కృపచే-ధన్యుఁ డగుచు

250

హరిభక్తి మది బుట్టి యలరుచుండఁగ
 గరిమ మీరంగ వైఖానసమునులు-
 దినము శ్రీవేంకటాధీశు నర్చించు-
 కొనుచు నిత్యము నందు గ్రుమ్మరునవుడు
 వారలఁ బాడఁగాంచి వాఁడు మదించి
 సారెకు శుశ్రూష సలుప నమ్మునులు
 కరుణించి యాశూద్రుఁ గడతేరునట్లు
 పరమకైంకర్యలాభము సేయఁదలఁచి
 వాని దోడ్కొని శ్రీనివాసాద్రి కరిగి
 శ్రీనివాసులఁ జూపి చెలిమి నిట్లండ్రు
 విను రంగదాస శ్రీవేంకటేశ్వరుల
 కనుదినార్చనముల కగునట్ల పూల
 తోటగావింపు

260

.....నుండు ప్రతిదినంబిచట

హరినివేదితశేష మాహారముగను

.....

భుజియించు మిటు పనిఁబూని యుంటేని
నిజముగా ముక్తిఁ జెందెద వంచుఁ బలుక
నా రంగదాసుఁ డిట్లతి భక్తిమీర
నారామమొనరింప నాత్మఁ దలంచి

270

స్వామిసర స్తీరసంకులారణ్య
భీమకంటకలతాభి వ్యాప్తగుల్మ
భూరితరక్రూరభూరుహవార
దారణం బొనరించి దంతురానంత
యంతయు కుద్దాలహలకుఠారాది
సంతతహతిఁ జెక్కి సమభూమి చేసి
శ్రీనివాసాస్థాన చించాగమంబు
మానుగా రాజించి మహనీయవేది
సవరించి మెత్తైన చప్పరం బొప్ప
హవణించి యాచుట్టు నావరణంబు
గావించి కరవీర కాంచనవకుళ
దేవద్రుమందార తిలకపున్నాగ
నాగకేసరముఖ్య నగవిశేషములు
బాగైన మల్లెలు పారిజాతములు
బాదులు విరజాజి సన్నజాజులును
గేదంగి మొల్లలు గిరిమల్లికలును
శావంతెలును పచ్చశామంతెగుములు
లావైన కురువేరు లామజ్జకములు
దవనముల్ మరువముల్ తగిన కల్వార

280

కువలయవాటికల్ కొమరొప్ప సల్పి
విరిదోట గావించి వేంకటేశులకు
నిరతంబు మాలికానిచయముల్ గట్టి
నిలుకడయగు భక్తి నెమ్మనంబునను
నలువొప్పగ నమర్పణము సేయుచుండె
ఆరీతి నాతఁడా హరిరాజగిరిని

290

వై రాగ్యము వహించి వదలనిభక్తి
స్వామిపుష్కరిణిని స్నానం బొనర్చి
స్వామిపదాబ్జాభి సంధాననియతి
విరు లెత్తి యొక్కెడ విమలస్థలమున
నరులు గట్టుచు నుండు సమయంబునంమ

300

దై వయోగమున నత్తతి నొక్కనాడు
వేవేగ గంధర్వవిభుఁ డొక్కరుండు
నవరత్న మయవిమానంబుపై నెక్కి
భువనమోహనరూపమును మించుచెలులు
గొలువగాఁ గొందఱు కొమిరెగుబ్బెతలు
కలనాదము లొసంగు గానంబుసేయ
సరసంబు లాడుచు జవరాండ్రు కొంద
తీరుదండల విలాసహేలలు మెఱయ

గంధర్వవిభుఁడాతోటయొద్ద డిగి కాసారమున జలక్రీడగావించుట

నరుదై వ వై భవం బలరంగ నింగి
నరుదెంచి యత్తోట యవనిపై డిగి
విహరింపుచు మనోజవిభ్రమం బెసఁగ
బహువిధంబుల యాటపాటలఁ జెల్లఁగి

310

జలకేళివర్ణనము

యలరుచు కాసార మటుగాంచి యందు
 జలకేళి సలుపంగ సన్నద్ధుఁ డైన
 నయ్యెడఁ బ్రాయంపుటాగనామణులు
 చయ్యన వస్త్రముల్ నడలించి యుంచి
 యూరుమూలద్యుతు లొరపొందు మెఱపు
 తీరున మెరయంగ దీప్తనితంబ
 మా రతిరాజవిహారాద్రి కరణి
 మీరంగ రంగొందు మెయి నిగ్గుజగ్గు
 కులుకు శీబ్బెపుగల్బి గుబ్బపాలిండ్లు
 కులుకు కన్దవల బెఱ్ఱులు తల్కొనంగ
 నంజడాల్ దొరగిన శశిరేఖలనఁగ
 రంజిల్లు మెయిలు బర్వని మించు లనఁగ
 కంతుని పరుఁజంచు కైదువు లనఁగ
 కాంతువెంబడిని సింగార ముప్పొంగఁ
 గాసారమునఁ జొచ్చి కమలకల్వార
 భాసురవాసనాభరితతరంగ
 జాలడోలాలోల శైవాలనీల
 నీలకుంతలపాళి నెరి గమ్ముకొనఁగఁ
 దమ నెమ్మొగమ్ములందంపుకెందమ్మి
 గముల విందుగ నంది కందువ నలరఁ
 గలికివగలు గుల్కు కన్నులబెఱ్ఱు
 వొలయు బేడిసలసాంపున నింపు నింప
 కుముదకుట్మలముల కొమరున హార
 విమలమా క్తికములువింత నీటంద

320

330

వెలికలఁబడియీఁదు విరిబోణిమోవి
 తలిరు చిమ్మనగ్రోవి దనవిభుమోముఁ
 దగల నీరము జిమ్మఁ దమకించి యతఁడు
 తోగలయంజెలఁ బూని తోయముల్ చల్లఁ

340

గెలన నొక్కతె బోరగిల యీదిఁ వేఁజిఁ
 జలువయంచును జూపి చెలి నళికింప
 నది యొక్క కే లంటి యలివేణి పిరుదు
 నిది తెప్పయని యొక్క నెలమి నుంకించ
 నొకతె యట మునింగి యూర్పక నడఁగ
 నొకతె వెంబడి దాని నొగి వేగ వెతక
 స్తనతటద్వయసమాజలమునఁ జెలువఁ
 గినిసి కాంతుఁడు స్థితక్రీడ సల్పగను
 కనుగొని వనిత యొక్కతె రతి కలరి
 పెనఁగి సిగ్గు దొలంగి ప్రియునిఁ బైకొనఁగ.
 నిటుల మోహనకేళి నింపొందునట్టి

350

రంగదాసుని మతిభ్రమ.వైఖానసులుదూరుట

కుటిలాలకలను గన్నొని మరు లొంది
 యల రంగదాసుఁ డం దలరి మైమఱచి
 నలరులసరుల నొయ్యన జారవిడిచి
 1 తనువి స్థలనఁగా నతనుపరవశతఁ
 దనరుచునుండ గంధర్వుఁడు కేళి
 చాలించి చెలులతోఁ జయ్యన వెడలి
 మేలోప్పఁ దటభూమి మెఱయు వస్తుములు

1. "తనువిస్థలనఁగా" వ్రాసిన పాఠము.

క్రమమున ధరియించి కనకవిమాన
 మమరికె నెక్కిఁ నిజాలయంబునకుఁ
 దరలిన నా రంగదాసుండు తెలివి
 వరల సిగ్గున మోము వంచుక లేచి
 విరులదండలు బారవేసి యా స్వామి
 నరసి తీర్థంబున స్నానంబు చేసి
 సమయంబు దప్పుట జడిసి క్రొవ్విరులు
 విమలత గ్రహియించి వెన సరుల్ గట్టి
 కడిమి వై ఖాససాగ్రణిచేతి కొనఁగఁ
 గడకతో వాని నా ఘనుఁ డిట్టులనును
 తడవయ్యె నో రంగదాసి యిందాక
 కడు నిద్రఁజెందితో కాక మరచితో
 విరులు దేనై తివి వేళ దప్పుటను
 హరిపూజలను చాల నపచార మయ్యె
 నిదివర కొకనాఁడు నిటు బుంటలేదు
 మదము దొట్టెను నీకు మాట లేమిటికి
 యను వకానిపలుకుల కాత్మఁ గలంగి
 తన నేర మెంచి యుత్తర మియ్యలేక
 తలకొన్న సిగ్గునఁ దనలోనె క్రుంగి

360

370

రంగదాసుని శ్రీనివాసులారడించుట

తలవంచుకొని పరితప్తుఁడై నిలువ
 శ్రీనివాసుండు మచ్చిక నానతిచ్చు
 బాలక ! నీకేల బలుచింత యింత
 పోలని సిగ్గుచే బొగల నేమిటికి
 సుదృఢవై రాగ్యంబు శోధించవలసి

380

మదిమది నేనె యిమ్మాయుఁ బన్నితిని
 నా మాయఁ దెలియంగ నలువయుఁ జాలఁ
 డిల మనుజు లెఱుంగ నెంతటివారు
 నాలీలచొప్పున నరులెల్ల నెపుడు
 కీలుబొమ్మలమాడ్కి కెరలి యుండుదురు
 గాఢబోధవిరాగకలితులుదక్క

మూఢులిమ్మాయచే మోసపోవుదురు

390

కావున వగపేల కడతేర్తు నిన్ను
 భావంబునక దృఢభక్తిఁ జెందుదువు.
 చెలగుగంధర్వుని చెలువంబు చూచి
 యలరి మోహించుట నవ్విధంబునను
 నీ వొక్కజన్మంబు నృపతివై పుట్టి
 భూవర కన్నెలక బొసంగ వేవురిని
 కడు స్వయంవరములఁ గైకొనికొరెక్క
 లడరంగ మరుకేళి నమితభోగంబు
 లనుభవింపుచు నన్ను నతిభక్తిఁ గొలిచి
 కనకవిమానాదికము మా కొనర్చి
 బహువత్సరంబులు భాగ్యనంపదల
 రహించక్రవర్తివై రాజ్యంబు నేలి
 తుదను మోక్షమును జెందుదు వంత నీవు
 వదలక యారామ వరముఁగావించి
 యలరులసరులు మా కర్పించుకొనుచు
 నలరుచునిట యావదాయుష ముండు
 మనుచు నాజ్ఞాపించి యందు ముకుందుఁ
 డొనరు నర్చాకృతి నూరక యుండ

400

యా రంగదాసుండు నటులనే భక్తి
 మీరంగ కైంకర్యమే స్వరూపముగ
 శ్రీవేంకటేశ్వరునేవ నల్పుచును
 పావనశీలుండై బహువత్సరములు
 చరియించి దేహోపసానంబునందు
 సురరాజ్యవై భవ సుఖములు చెంది
 ధర చోళభూపాల తనయుండై పుట్టి
 వరశీలమునఁ జక్రవర్తి నాఁదనరి
 శ్రీనివాసులకు విశిష్టవిమాన
 మానితమందిరమంటపావరణ

410

వరభూషణాదుల వరునఁ గావించి
 పరమభక్తిచెలంగ భాగ్యసంపదలు
 నిరతంబు చేకొని నృపకుమారికల
 వరుసమీఱగ స్వయంవరవేళయందుఁ
 బెక్కండ్ర నర్మిలి బెండ్లాడి కీర్తి
 పిక్కటిల్లఁగ శత్రుభీషణుం డగుచు
 హరిచక్రమే తన యాప్తబలముగ
 ధరణిచక్రంబు నంతయును బాలించి
 సారతరజ్ఞాన సంపత్తి శౌరి

420

సారూప్యమొప్పు మోక్షంబుఁ జేకొనును.
 అనుచు సూతుండు భవిష్యత్కథఁ దెలుప
 విని యమ్మునీంద్రులు విస్మయమొంది

430

ఖ్యాతపురాణేతిహాససారజ్ఞ
 సూత యా రంగదాసుండు చోళవిభుని
 కెవనికీఁ దనయుండై యిల నుదయించు

భువి నెందు వాఁ డుండు భోగనంపదలఁ
 బూని మదాంధుఁడౌ భూవరుఁ డగుచు
 శ్రీనివాసుల నెట్లు నేవింపఁగలుగు
 చక్ర మాతని కెట్లు సాధనం బగును
 చక్రవర్తిగ ధరాచక్ర మె క్లేలు
 విన వేడుకయ్యె సవిస్తారముగను
 వినుపించు మంతయు వేనటపడక

440

యనుచుఁ బ్రార్థించిన నాతఁ డమ్మునుబఁ
 గనుగొని మరియు నక్కఁథఁ దెల్పుఁ దొడఁగె

చోళచక్రవర్తియైబుట్టిన రంగదాసుకథ

వినుఁ డట్టి దక్షిణోర్వీభాగమునను
 వనరాళి వేంకటవసుధాధరంబు
 గొనకొన్న కన్యయు కుటకరాష్ట్రంబు
 దనయెల్లలుగ మించు ద్రవిడదేశమున
 నల చోళదేశధరాధీశుఁ డాకఁడు
 బలశాలి యతిధర్మపరుఁ డుదారుండు
 పలికి బొంకనివాఁడు పరదారములను
 తిలకించనొల్లని ధీరమానసుఁడు

450

పరరాజబరగర్వ భరతమోహరణ
 తరుణార్కకోటి ప్రతాపశోభితుఁడు
 రారాజదళులదిగ్రమణికుచాగ్ర
 హారకర్పూర నీహారపటీర
 సారమందార లసత్సరాకార
 గౌరగౌరోదారకమనీయకీర్తి

మానినీజనమనోమానలుంటాక
భూనుతసౌందర్య పుష్పబౌణుండు
భూరిలసద్గుణాద్భుతసముద్రుండు
వీరచోళుండను విభుండు చెలంగు

460

వీరచోళుడు పేటాడఁబోవుట

అతఁ డొక్కనాఁడు వేటాడంగ వెడలి
యతులవకా నొక్క జాత్యశ్వంబు నెక్కి-
వనగోచరావళి వరసై నికలును
మొనమీరనుద్ధతి ముందర నడర
నందు కొందఱు గుర్కురాళిఁ జేపట్టి
పందివలల్ బూని బలువిడి నడవ
కుండేటివలలు చేకొని కొందఱేగ
కొందఱు నటు జోవుకోల లూని చన
కొందఱు పికిలిపూల్ కొమరారు కుచ్చు
లందమొందెడు జేగ లందుక రాగ

470

వనములెల్లను నిండి వడి నార్భటములు
దనరంగ మృగము లెంతయుఁ దల్లడిల్ల
ధాటిమీఱగ నట్టి ధరణీశ్వరుండు
వేటలాడుచు జని వేంకటాచలము
చెంగట నత్యంత శీతలాంబువులు
చెంగలించంగ రంజిలు స్వర్ణముఖరి
తీరంబునకొ దావి దేలువంగ నలరు

వేంకటాచలసమీపమున విరిదోటలో నొక నాగకన్యనుగాంచుట

నారంగకనకపున్నాగాదిశోభి

తారామములఁ జేరి యాతపశ్రాంతి
దీరంగ నీడలఁ దిరుగుచుండంగ

480

నవ్విరిడోటలో నందచందముల
నివ్వటిల్లుచుఁ గుల్కు నీటువాటిల్లు
మెరుగుచందంబున వేనిగ్గు మెఱయ
మరునిమోహనవిద్యమాట్కి- సింగార
మొరపుమీఱంగ మే నొందిన కరణి
మెరుఁగుబోణి యొకర్తు మెల్ల నె విరులు
గోయుచు నఖకాంతి కోరకావలికి
చాయలు దేరుప నరనహానంబు
విరులకు నొకకొంత వింత రం గిడఁగ
కరకంకణంబుల కలరవంబులు పుల్లు

490

నాదంబుతోడ విన్నాణంబు నూప
పాదపద్మము లంటి బలుకు హంసకము
లడుగడుగునకు నొయ్యన నెచ్చరికలు
నుడువుచుండఁగ మొలనూలు చలింపఁ
బెనుపొందు చనుదోయి బేర్చిన పరపుఁ
గొని యానుటం గౌను కొంత గంపింప
మక్కువ మెరుగుకమ్మల తఱ్ఱు ముద్దు
చెక్కిళ్లపై రంగు చికిలి సేయంగ
నలరుమోమునఁ దమ్మి నభు లంటుకరణి
నలకముల్ బార నఖాళిఁ దీర్పుచును

500

పొదలెడు బంగాదు బొమ్మన నలరు
పొదచెంత మెలఁగునాఘ్రాఁబోణి నతఁడు

దిలకించి విన్నయోదీర్ణ భావమునఁ
 బులకించ మైమరుల్ బాడమ డెందమునఁ
 దనచూపు మరలింప ధైర్యంబులేమిఁ
 గనుగొంచు నిలుచు నంగజమాయఁ దగిలి.

ఆ నాగకన్యక యా నృపుఁ జూచి
 మానసంబున మరుల్ మమతయు మించ
 కువలయాపునకు మేల్ గొనఁ చకోరికల
 హవశికఁ దనచూపు లానంద మంద

510

నతని రూపవిలాస మరయుచు భావ
 మతులితోల్లాసంబు లందఁగా నందు
 సొలయుచు నీతఁ డా సురరాజసుతుఁడౌ
 నలకూబరుఁడౌ యల్ల నలినసాయకుఁడౌ

గాకున్న నీసోయగము విలాసములు
 చాకచక్యంబు నెనంగు మైరుచులు
 గలుగునే యొరునకీ గతి సంచు మిగుల
 వల పగ్గలించ నవ్వనమున నడుగు
 దరలజాలక నిల్చి తనకేలు బొదల
 విరుల ¹ గుత్తుల నంటివిడువక నదల

520

సొలపుచూపులు రాజు సొగసుల నంటి
 కలువలు వెదపల్లఁగా మనోరథము
 నెక్కుడు గాఁజెంది యిందీవరాస్తుఁ
 డెక్కిడువింటితూ పెదనంటి నాట
 సొమ్మసిల్లుచుఁ జాల సొక్కి చిత్తరువు
 బొమ్మచందంబునఁ బొలుపొందుచుండ

1. “ విరులగొంతల నంటి ” వ్రా. ప్ర. పాఠము.

అపు డంగజాంభోరుహః(స్త్రుధారలః
 నృపతి తల్లడమంది నెలతుక జోడు
 గూడి జీవితరక్ష కొమరొంద నలువఁ
 దా డెదమున నెంచి ధైర్యంబు డించి
 కలకంఠి చెంగటఁ గదియువో దాని
 బెళ్ళు-మాపను ముల్గి- బెట్టు నాటంగ
 మది విభ్రమముఁజెంది మరి మోహమంది
 సుదతి నొయ్యనఁ జేరి సొలపింతఁ దేరి
 తమకము న్నయ మాప తన నాన చావ
 లము మాప నేపున లలన కీట్లనెను
 అలివేణి యెవతె వీ వమరభామినివో
 చిలువరాచెలువవో చిత్తజుచెలివో
 నీయందచందముల్ నీటందు నీదు
 సోయగంబును జూచి సొలసితిఁ జాల

530

540

యెవ్వరిదాన వదేమి నీ నామ
 మివ్వనంబున వచ్చు శేమి నీ వొంటి
 నో కొమ్మ దెలుపవే యుల్లాస మెనఁగఁ
 జేకొమ్మ నన్ను నీ చెలికాఁడు గాఁగ
 నాపు డా ననబోణి నరపాలమణిని
 భావించి యాతని భావంబు దెలిసి
 వానిపల్కులు సుధావర్షంబు కరణి
 వీనుల వడ దీర్ప వేడ్క- రెట్టింప
 తమకంబు సిగ్గును తడవడ నిలిచి
 తెమలని వల పూని తిలకించి యతని
 నరపాల నేను ధనంజయుం డనఁగఁ

550

బరగు నాగేంద్రుని పట్టి సీతోట
 యందు విరుల్ గోయ నరుదెంతు నెపుడు
 నందినియచుదాన నాగకన్యకను
 నీ వింద్రసుతుడవో నీరజాస్త్రుండవో
 భూవరో త్తముడవో పాసంగ నిచ్చోట
 నెన్నడు రా గాన మెవ్వడ వీవు
 తిన్నగా నన్నియుఁ దెలుపుదు వనిన
 చోళభూపాలుఁ డా సుదతికి మదిని
 బాళిరెట్టింపఁగాఁ బలుకంగఁదొడఁగె.

560

వినుము నందిని భానువిమలవంశజుడ
 వినుతచోళావసీ విభుండను నన్ను
 వీరచోళుం డంద్రు వేటాడవలసి
 ఘోరకాననములఁ గ్రుమ్మరునెడల
 సేనలు నందండు చెదరి యేగంగ
 నీ నదీతటమున నే విశ్రమించు
 తమి నిందు వచ్చితి దై వయోగమున
 రమణీయమూర్తి వై రంజిల్లు నీదు
 చక్కదనముఁ జూచి చాల మేలొంది
 చక్కెరవిలుకాని శరములఁ గంది

570

నీ దండఁ జేరితి నెమ్మి మీఱంగ
 వేదండగమన న వెడవిల్తు కేళి
 నలమి వే చెలిమి నీయధరామృతంబు
 నెలమిఁ గ్రోలఁగ నీవె యెదతాప మెడల
 తమ్మిమొగ్గల నిగ్గుఁ దరమి యెగ్గించు
 హఠామ్ము చంద్రియి నాయుధమునఁ గ్రుమ్మి

మోహబ్ధి దాటించి ముదముఁ బాటించి
 మోహనకేళి సాంపున నేలుణ్ణోవె
 అనుటయు నాబాల నంగజలీల
 దనరంగ భావించి తనమోము వాంచి

580

చెక్కులు పులకించఁ జెలువునిఁ గాంచి
 మక్కువ మదినుంచి మహిపాలచంద్ర
 సీతిశాస్త్రంబులు నీ వెఱుంగఁదువు
 స్వాతంత్ర్య మంగనాజనులకుఁ గలదె
 ఈతరి కన్యక నే నిట్టివనుల
 మాతండ్రిచే ననుమతి నొందవలదె

తెగువ గుర్వాజ్ఞ నతిక్రమించఁగఁ
 దగవుగా దింక మాతండ్రిని నడిగి
 తేని సమ్మతి నీకె యిచ్చును నిజము
 మానుము దుడు కనుమాన మేమిటికి

590

జలరాశి యుప్పొంగి సంరంభమఃనను
 చెలియలికట్ట మించిన నాగవశమె
 నీవె ధర్మంబుల నెఱిని బాలింపఁ
 గావలె మర్యాదఁ గడవంగఁదగునె
 యని పల్కు నా చెలి నవనిచాలుండు
 నెనరునఁ బేర్కొని నీతిగాఁ బల్కు
 తరుణిరో రాజు కధర్మంబు గాదు

చోళరాజు నాగకన్యకమగాంధర్వ విధిని బరిణయంబగుట
 పరికింప గాంధర్వపరిణయం బవని
 నన్యోన్యసమ్మతి నగు వివాహంబు
 ధన్యమై తగును గాంధర్వం బనంగఁ

600

దొలుత శకుంతలాదుష్యంతులకును
 కలయిక వినలేదే ఘనులు దెల్పుగను
 నిమిషమాత్రంబైన నినుఁ గూడకున్న
 తమిఁ దాళఁజాలనే తరుణీలలామ
 అనుచు సమ్మతి నిల్చు నలివేణి నలమి
 ననవిలుకేళిని నయముగాఁ గలసి
 యానందభరితులై యతివయుఁ దాను
 బూనినచెలిమితోఁ బూఁబొదరిండ్లఁ
 జెలఁగి విహారంబు సేయుచుండంగ
 నల ప్రొద్దుగ్రుంక సంధ్యారాగ మెసంగ
 నంతట న య్యింతి యటుసంజయగుట
 నెంతయుఁ జింతించి యింటివా రెండు
 వెదకుదురో యంచు వేగిగపాటు
 గదురంగ విభుఁ బాయగాఁజాల కపుడు
 బెదరుచు విభు వేగ బిగువుకొగిటను
 గదియించి యేమి బల్కఁ గలేక మదిని
 విరహంబును దలంచి వివశయై సోలి
 నెరసిన నిట్టూర్పు నిగుడ నో రమణి
 జక్కవకవ లిట్టి సంజయ నెంత
 స్మక్కునో యెడబాసి సొలయుచు నెటుల
 వేగించునో యిట్టి విరహంబు మనకు
 సీగతి విధియించే నీశ్వరుం డకట
 యిలుచేరవలె చింక నేమి సేయుదును
 కల గన్నటుల నిట్టి కలయిక గల్గె
 ననుచుఁ గన్గవ నశ్రు లడరంగ నృపతి

610

620

యనుపఁగా వీడ్కొని యరుగంగ నతఁడు
 మోహోబురాళిలో మునిగి పైఁజేలి . . .
 యూహించి చెలికూర్చి నుసురుసు రనుచు
 నెతమీఠఁ మరలి తన్నెతకెడుసైన్య
 తఱిఁ గూడి యరుదెంచె దనపురంబునకు
 మదిరాక్షిపై మరుల్ మది నిముడ్చుకొని
 పదపడి రాజ్యంబు పాలింపుచుండు

630

ప్రొద్దుగ్రుంకినవిదప నాగకన్యబింముసొచ్చిరసాతలంబున కరుగుట
 అయ్యెడ నాగకన్యామణి బిలము
 జయ్యనఁ జొచ్చి రసాతలంబునకు
 నరిగి తండ్రి కెఱంగి యట్టి వృత్తాంత
 మెరిగింప విని యతం డెద మోదమందె
 నా నందినికి గర్భ మపుడె గల్గుటయు
 మేనఁ జిన్నెలు కొన్ని మెఱయంగఁ జెలులు
 జననియుఁ గనుఁగొంచు సంతోష మడరఁ
 జనవున గర్భోపచారముల్ సల్పఁ
 గొన్నాళ్ళ కా కన్నెకును ప్రొద్దు లగుట
 సన్నతం బగు శుభసమయంబునందు
 హరిభక్తియును గీర్తి యతులసామ్రాజ్య
 మురుతరభోగభాగ్యోన్నతుల్ చెందఁ

640

హరిభక్తుడగు కుమారునియదయము

గల మహాపురుషుండు కలకంఠి పుణ్య
 కలనచే దనయండుగా నుదయించెఁ
 పెరుగుచు శైశవప్రియకరలీల
 లొరపొంద నాడుచు సుచితవిద్యలను

జదువుచుండఁగ ధనంజయుఁ డను తాత
ముదమొంది యాదరంబునను లాలింపఁ
బ్రకటవివేకంబు ప్రబల నాబాలుఁ
ఢొకనాఁడు తన తల్లియొడిని గూర్చుండి
ముద్దల మాటల ముచ్చటాడుచును
తద్దయు మురియుచుఁ దనతండ్రి యెవ్వఁ
డని యడుగుటయు న య్యతివ డెందమున
నెనరును ఖేదంబు నిగుడ భావించి
నుతుమోము మూర్ఖిని సొలయుచు నూర్చి
క్షితి చోళవిభుఁ డంచు చెలఁగు భూవరుఁడు
నీ గురుం డని తెల్పు నృపకుమారకుఁడు

650

కుమారుఁడు పవండ్రిచోళవిభునిఁ జూడఁబోవుట

వేగ న విష్ణుఁ డాడ వెడలి యా తాత
కెరగి య బ్బిలము నాగేంద్రుండు చూప
పరిజనుల్ కొందరు పరిచరింపంగ
నరుదెంచు తన దైర్య మందఱు మెచ్చ
నరిమురి యా జాడ నవనికి వచ్చి
నారాయణపురంబునం దన తండ్రి
వీరచోళేంద్రుండు విలసిల్లునగరుఁ
జేరి యమాత్యులచే దన రాక
భూరమణునకును బుత్తెంచునంత
వార లద్భుతమంది వసుధేశుఁడకుఁ
జేర్చిచోళనృపాల ! చిన్నవాఁ డొకఁడు
ద్వారవేదిక నిచ్చి ధైర్య ముప్పొంగ
వారక మముఁ బిచ్చి వాక్యచాతురిని

660

670

నందినిసుతుఁడను నాగలోకంబు
 నందుండివచ్చితి నవనిపాలకునిఁ
 గని మాటలాడంగ కార్యంబుగలదు
 విన విభునకు విన్నవించుడి యనుచుఁ
 బలికెడి నతని రూపము వైఖరియును
 పాలుపును జూడ నీపోలిక గాఁగఁ
 గనుపించు నివి యేమొ కారణం బనుడు
 విని చోళభూపతి విస్మయంబునను

680

బిలువుఁ డా బాలకుఁ బెలుచ నంతయును
 తెలియుద మన వారు తీవరంబుగను
 రమ్మని యతని నా రాజకేళురుని
 సమ్ముఖంబునఁ దెచ్చి సరస నుంచంగ
 నా నందినీసుతుం డవనిపాలునకుఁ
 బూనికఁ గేల్మోడ్చి పొసఁగినభక్తి
 వినయముల్ మీరంగ విసువనిధైర్య
 మొనరంగ గాంభీర్య ముప్పతిలంగ
 నిలుచుండఁగాఁ జోళనృపతి యాబాలుఁ
 దిలకించి ముదము సందేహంబు గదుర

690

భావించి యిట్లను బాల యెందుండి
 నీవు వచ్చితి విందు నృపకుమారుఁడవో
 దివిజసంభవుఁడవో తెలియ మీతండ్రి
 యెవరు వచ్చినవని యేమి నావుడును
 విభునికి బాలుండు వెస కేలుమోడ్చి
 సభికులందరు విన సమ్మదం బొదవ
 వినుము దెల్పదను వివేకనిధాన !

యినవంశతిలకుడై యిల యెల్ల నేలు
వీర-చోళాహ్వయ విభుఁడు నా తండ్రి
యారయ నందిని యను నాగకన్య

700

ననుఁ గన్న జనని ధనంజయుఁ డనఁగఁ
దనరు నాగేంద్రుండు తాత యీవరకు
నాగలోకమునందునన్ వసియించి
నే గురుశుక్రరాష నియతి సల్పగను
వచ్చి తెంతయును దేవర యెరుంగనిజె
మచ్చిక నిపుడు నా మాటలు వినఁగ
నడిగెద రింతెగా కందఱు తెలియ
నెడపక తెల్పితి నే నెరింగినది

అనిన సభాసదు లందఱు దొరయు
మునుకొని మొకమొకంబులు చూచుకొనుచు

710

విస్తుబోవుచుఁ బల్కువెరవు జాలకయె
ను స్తిమితాత్ములై చోద్య మందుచును
రంగుచి త్తరువుల రహి నుండునపుడు

ఆకాశవాణి యా కుమారుని మహాత్వమును దెలుపుట

నంగతి గగనభాషణ మిట్టు లొడము
ధరణీంద్ర నిజము నీ తనయుఁ డీతండు
పరమాత్మ వెంకటపతికి భక్తుఁడయి
యా చక్రవాళాంత మసదృశాఖండ
భూచక్రమంతయు భుజశక్తి నేలఁ
గలుగును శ్రీరమాకాంతుఁ డీతనికి

నెలమిఁ బ్రత్యక్షమై యిష్టసంపదలు
కలిగించి యితనిచేఁ గైంకర్యములను

720

చెలిమిఁ జేకొనఁగల్గు క్షీతిచక్రవర్తి
 యగుచు నీవంశంబు నతిధన్యముగను
 బొగ డొందగాఁ జేయు పుణ్యుఁ డీతండు
 మది సంశయముమాని మన్నించుమనవు
 డది విని నభ మంతు లభినుతి నేయ
 జనపాలుఁ డా బాలు సమ్మదం బొప్ప
 నెనరునఁగై కొని నెఱిఁ గాఁగిలించి
 శీరము వే మూర్కొని చెక్కులఁ బుణ్ణికీ
 కరుణ లాలింపుచుఁ గడు ముచ్చు వేటఁ
 జనుటయు సం దొక్క జలజలోచనను
 గనుఁగొని మోహించి గలయు వృత్తాంత
 మంతయుఁ దలఁచి యు దా మంతులకును
 వింతగా వివరించి వేగ నచ్చెలువ
 రావించి మునులచే రాకొమరునకు

730

తొండమానాఖ్యుడగు నందిని కుమారునకు రాజ్యాభిషేకము

భావితనూత్రోక్తపరిపాటి నపుడె
 జాతకర్మాదులొ సత్క్రియల్ సన్ని
 ఖ్యాతిగా తొండమా నను నాఖ్యుఁ జేసి
 చదివించి వేదముల్ సాదనల్ నేర్పి
 చదురుగా వేంకటశైలంబుచెంతఁ
 దనరంగ నొక రాజధాని నిర్మించి
 తనయు సప్సరమునఁ దనరాజ్యమునకు
 సభిషేకమొనరించి యభిమతసిద్ధి
 నుభయలోకశుభంబు లొనగూడునట్లు

740

క్రతువులు నల్వి సంక్రందనాస్థాని
 సతిశయవిభంబు లలరంగ నుండు
 అంత నా తొండమానను చక్రవర్తి
 సంతతివక్రమ చాతురి నరుల
 నిగ్రహింపుచు మిత్రనివహముల్ గడు న
 నుగ్రహింపుచు సురల్ నుతియింప ధరణి
 నాసేతుతలశీతలాచలం బెలమి
 భాసురనిజభుజాబలవిక్రమములఁ
 బాలింపుచుండంగఁ బాండ్యభూవరుండు
 శీలవతి యనంగఁ జెలఁగెడు తనదు

750

తొండమ నుండు పాండ్యాది భూవరుల కన్యలబెండ్లాడి సుఖించుట

తనయకు నభినవతారుణ్యలక్ష్మీ
 మొనసి సౌందర్యవిభూషణంబుగను
 తనులతానవవసం తశ్రీయనంగఁ
 దనరుచుండంగ న త్తరుణీలలామఁ
 గనుఁగొని పతియోగ కల్యాణయోగ్య
 త నెరింగి చెలి కింపు తగ స్వయంవరము
 చాటించఁగా నందుఁ జని చక్రవర్తి
 బోటినిఁ బెండ్లాడి భూవరుల్ బొగడ
 మామ యరణ మిచ్చు మణిభూషణములు
 సామజరథఘోటసంఘంబు నంది
 నందినిదేవి కానందం బొసంగ
 పొందుగా నరుడెంచి పురి విహర్షింపు
 నీ గతి కర్ణాటమైహాయభోజ

760

మాగధకాంభోజమాళవమత్స్య
 కేరళాంధ్రకల్లింగకేకయలాట
 శూరసేనాధికక్షోణీధురీణ

770

కన్యకలను బరిగ్రహలీలఁ జెంది
 మాన్యమనోజాగమక్రమాచార
 మలర విచిత్రసాధాంతరంబులను
 సలలితశశికాంతచంద్రశాలలను
 నద్దపుఁబడకిండ్ల హారుపుమేడలను
 నిద్దపు విరులపందిరుల తావులను
 వెన్నెలబైళ్ళను వెన రతనంపు
 దిన్నెల కాసారతీరభూములను
 వన్నె మీరిన పుష్పనాటితతులను
 పొన్నలగున్నలక పాదలు పూఁబొదలఁ

780

గేళిడోలికలను గృతకలైలముల
 బాళిక్రీడింపుచు భామినీమణుల
 తమిరేచి వలపించి దక్షునిలీల
 రమియింపుచు సుఖాభిరతి నొకింతయును
 తనివి వేనటయు నితరకార్యనక్తి
 యును లేక యుండియు నుచితవేళలను
 ధరణిఁ బాలింపుచుఁ దగు బలంబులను
 కరుణఁ బ్రోచుచునుండఁగా నొకనాడు

కీలారులు పాలకడవలు వసులుచున్న వృత్తాంతము రాజునకు దెలుపుట

అతని గోధనముల సరయు కీలారు
 అతిరయంబున వచ్చి యాస్థానమునను

790

పేనోలగంబుగాఁ బెంపొందు నృపతిఁ
 జేరి వే పొడగాంచి చేతులు మోడ్చి
 వినుము దేవర యొక్క విన్నవం బిపుడు
 మన యాగదుపుల్లె మల యొక్కి యందు
 మేతలు దండిగా మేయుచుఁ జాల
 నా తోటదొనలయం దమృతమువంటి
 నీరు ద్రావుచు మేల్మి నిత్యనిత్యంబు
 మీరి చ న్నవిసి పాల్ మిగులఁ బిండంగ
 నేము నచ్చోటనే నిలుకడ గాఁగ
 గీము నేనుక దొడ్డి క్రేపులు మనఁగఁ

800

గాచుచు నా పాలకడవలన్నియుచు
 దాచక నగరికిఁ దగువేళఁ దెచ్చి
 యొప్పగించుచు నుండు మొకనాడు నెట్టి
 తప్పిదంబుఁ బు లేవు ధరణీతలేంద్ర
 అలత్రోవలో నొక్క యడవిలోపలను
 కొల నున్న దా చెంత గొప్పయా పుట్ట
 యొక్కటి యున్న దా యోరగా రాగఁ
 నక్కడ కడవ లీ యన్నియుఁ బగిలి
 పాలెల్లఁ బుట్టలోఁ బడిపోవఁ జూచి
 యేలాగు పదిలమై యేగినా యందె

810

వాలాయముగఁ గడవలు దానె బలిమి
 ప్రీలుచున్నవి యెందు వెదకిన నొకని
 గానము మరి యొక్క కడ వత్తు మనిన
 కాన యల్లక త్రోవ గనబడ దెందు
 నెవ్వరిచేతయో యేదై వ మచట

నివ్వగ నేయునో యెరుగరాజయ్యె
 నిది తెలివిడి గాఁగ నిపుడె దేవరవు
 కదలి విచారించఁగావలె నొండె
 తగు నాపులై న పెద్దలఁ బంపి తెలియ
 నగునొండె యిదియెంత యని యుండరాదు

820

దినదినం బీ గతి తెఱువున పాలు
 కనుకట్టువలె పోవఁగా నగరికిని
 పాలురాలేదని ప్రభువులు మమ్ము
 చాల దండింపఁగా జనులెల్ల తారు
 మదిని శంకింపరే మము దొంగ లనుచు
 అదిగానఁ దెల్పితి మంతయు ననిన
 విని నరపాలుఁడు విస్మయంబునను
 మనమునం జిఁతించి మంచిదే వెఱక
 నన్నియుఁ ¹ దెలిసెడునని వారిఁ బంచి
 తిన్నఁగా నరిగి యంతిపురంబునందు

830

వసుధేశుఁ డా గొల్లవారి వాక్యములు
 వెనవెన తలపోసి వెంకటగిరిని
 వెన్నుఁ డున్నాడండ్రు విబుధు లాపల్కు
 లన్నియు నిక్కమే యాపుట్టయందు
 హరి యుండకుండిన నట్టి పాలెల్ల
 నిరతంబు నచ్చోటనే చిందనేల
 యని యూహనేయుచు నాహ్నికక్రీయలు
 దనరంగఁ దీర్చి యెంతయు శుద్ధుండగుచు
 పరమాత్ము మదిలోన ధ్యానించుకొనుచు

1. "కలియగానుని" ప్రా. ప్ర. పాశము.

స్వప్నమున రాజునకు శ్రీనివాసులు తననుగూర్చి తెలుపుకొనుట

వరశయ్య నిద్రింప వనజలోచనుఁడు

840

నరనాథ స్వప్నంబునక గనుపట్టి
 కర మువదేశంబు గావింప నతఁడు
 కలఁగని ప్రత్యుషఃకాలంబునందు
 నలరుచు లేచి యత్యాశ్చర్య మొదవ
 తన మంత్రిజనుల నందరిని రావించి
 యనుపమానండుఁడై యపు డిట్లు లనును
 వినుఁ డూఱొనక రేయి వేకువ నేను
 కనుఁగొంటి నొక వింత కల యది దలవఁ
 బులకాంక్షరంబులు బూనెడి మేను
 జలధర శ్యాముఁడు జలజలోచనుఁడు

850

గను నొక్క దాసరి యరుగుదెంచునట
 మిగుల నాతనికి నే మిక్కిలి భక్తి
 నెఱిగి యెక్కడనుండి యేతెంచి తీవు
 కరము నే నేయనొ కార్య మే మునుచు
 నడుగుదునట యతఁడాదరం బొదవఁ
 బుడమి శ్రీవేంకటభూధరంబునను
 వసియింతు నే శ్రీనివాసుఁడక వాఁడ
 వసుధాధినాథ నీవద్దికి నేను
 వచ్చితి నీ కిష్టవరదుఁ డా దేవు
 మచ్చిక గనుపించ మది నెంచి యిపుడు

860

దేవ ని యోగమా తీరె యా గిరికి
 నా వెంట ర మ్మటు నలినలోచనుని

దివ్యవిమానంబు దిలకించి హరిని
 భవ్యభక్తినిఁ గొల్చి భాగ్య మందు మని
 నను దోడుకొనుచు పన్నగరాజగిరికి
 జనునట రత్న కాంచనవిమానంబు
 నందు నే కనుగొందునట యంత నతఁడు
 వందమందు విమాన మా క్షణంబుననె
 కాసరాకయె మాయఁగప్పిన నులికి
 పోను గంపింపఁగా మేల్కొంటి నపుడె

870

ఇది యేమి సోద్య మయ్యెడి నంచుఁ బలుక
 నది విని మంత్రు ల య్యువనిపాలునకుఁ
 గమలేక్షణుఁడు నిన్నుఁ గరుణించి చాలఁ
 బ్రమదంబు లొసగంగఁ బనిబూని పిలిచి
 రక్షింపఁదలఁచె నా రాజీవనేత్రు
 నీక్షించి సేవించి యిష్టసంపదలఁ
 జెంది కృతార్థుఁడై జెలఁగుదు వనుచుఁ
 బొందుగాఁ గల దెలుపుచునుండు నపుడు

వసుఁడను నిషాదపతి శ్వేతవరాహచేష్టలనుగూర్చి రాజునకు విన్నవించుట

శ్రీవేంకటాచలసీమవసించు
 పావనుండు నిషాదపతి వసుఁ డమ్ము

880

సెలవిల్లు చిలుకమ్ము చేతులఁ బూని
 చెలువుమీరగ కొండసిలచర్మమైన
 దట్టిపై పట్టెంబు దనరంగఁ గట్టి
 మట్టంద కణితిచర్మము పోటుబెట్టి
 టోప్పిపైఁ జిగురాకు జ్ఞాంపంబు బూన్చి.

కై పుగాఁ బులితోలు గట్టి చల్లడము
 పయి తేకుటాకులు పసగా బిగించి
 మయి నిగ్గు చీకటికొ మరిమరి గురియ
 గ్రుమ్మరు కాటుకకొండయో యనఁగ
 నెమ్మిమీరఁగ వచ్చి యెల్లవారలును
 వెరగంది చూడ న విప్పిభుడుండు నగరు
 బిరబిరఁ జొచ్చి యా పృథివీశునెదుట
 నిలిచి కేలోడ్డి వన్నియల చెన్నొందు
 చిలుకఁ గానుకయిచ్చి చెలిమి నిట్లనును
 సామి ! నే వేకటాచలమున నెపుడు
 గోమైన నొక పెద్దకొలనిచెంగటను
 కొంతచేతులపాటి కొఱచేక జేసి
 యెంతయు బతుకుచు నెలమి నుండుదును

890

దిసము నాచేనెల్ల తెల్లని వంది
 తిని పోవసాగె నే తిలకించి దాని

900

నేయబోయిన నమ్ము లెక్కపు వలలు
 వేయంగ నవియెల్ల వేయుదున్కలుగఁ
 దగఁ ద్రుంచి యురుకు నోదంబునఁ బడదు
 వెగటుమందుల కట్టు వెస నడ్డగొనదు
 మాంతరించిననైన మట్టుకురాదు
 చెంతఁజేరి యదల్పఁ జివ్వున నెగయు
 నీలాగు మేయంగ నెదపడి నేను
 చాల విచారంబు సంధిల్లఁ గేల
 వాలాబూనుక తెంపు వడినేయ నెంచి
 చాలఁగడంగుచో నరగ నం దొక్క

910

పలుకు వినంబడెఁ బై నాకనమున
 నలుగ కోరి నిషాద ! యా పెనుబంది
 ప్రకటించి చూడ నీపాలి దేవుండు
 సకలలోకములను సారె రక్షింప
 నీ కొండనే యుండు నెప్పుడు దాని
 నీ కొలందియె తోల నీవు వేగిరమె
 చక్రవర్తినిఁ జేరఁ జని నిన్ను చేయి
 చక్రధరుండు వచ్చి న్వన్నంబునందుఁ
 దెలుపుట యానవాల్ దెలివిడి చేసి
 కలశాబ్ధికస్యకాకాంతునిఁ గొల్వ

920

రమ్ము చూపెద నంచు రంజిల్లఁ బలికి
 య మ్మహిపాలు నిం దరిమురి నొంటి
 వెంటఁ దోడ్కొనిరమ్ము వేంకటగిరికి
 నంటుమీఱఁగ రమానాథుని యునికి
 వివరించితేసి యవ్విభునకు నీకు
 వివిధవాంఛితములు వేగ సిద్ధించు
 నని పల్కినంతనే నంతటఁ జూచి
 కనుఁగొన మనుజుఁ డొక్కరుండు లేకునికి
 దేవుండె యంచుఁ బందిని జూడ నదియు
 వేవేగ నొకపుట్ట వెనఁ బ్రవేశించె

930

గావున నది దెల్పుఁగా వచ్చి తిపుడు
 భూవరోత్తమ లెమ్ము పోదము రమ్ము
 దేవరచిత్తంబు దెల్పితి ననుడు
 భావించి యా చెంచుఁ బరగఁ బూజించి

యెంతయు మది భక్తి యినుమడించంగ
 సంతోషమున మంత్ర జనుల కిట్లనును
 అందరు వింటిరే యా దేవువనువు
 చందము నే నందుఁ జనవలె నిపుడె
 విలిచి గోపాలురం బెలుచ నెందెందుఁ
 గల గపిలల పాలు కావడల్ గట్టి
 పదిలక్షుఘటముల పాటి కెచ్చుగనె
 పదిలమై తెప్పించి పట్టించుకొనుచు
 నచ్చటి కరుడెంచు డని నియోగించి

940

చెంచువెంట రాజు శ్రీనివాసాద్రికిఁ బోయి వరాహమును గాంచుట

విచ్చలవిడి చెంచువెంటనే నృపతి
 శ్రీనివాసాద్రికిఁ జేరి యాకొఱ
 చేను వీక్షించి యా చెంగటఁ దనరు
 స్వామిపుష్కరిణి పావనవారి సంజ
 నేమంబులను దీర్చి నెమ్మి నుండంగ
 యారేయి వెన్నెల లటు పట్టపగలు
 తీరునఁ గాయంగఁ దెల్లని మేను

950

మోరచక్కదనంబు ముద్దుల మెడయు
 కోరలయందంబు గొరిసెలబిరుసు
 తొడలమందము చావు దొడ్డతనంబు
 నొడికమందినవీవు నుల్లసిల్లంగ
 నిలయెల్లనవలీల నెత్తినవంది
 బలువిడి నా కొఱపంటలోఁ జొచ్చి
 మహి నాడు చంద్రబింబంబు చందమున

రహిమించఁ దిరుగు నై రావతం బనఁగఁ
గనుపట్టి ఘురఘుర ఘాత రోప్పుచును
దనరంగ నెన్ను లెంతయు మెసపుచును

960

మొగి నిల గోరాడె ముస్త లెత్తుచును
జగతి నూరులు బర్వ చవురుగొట్టుచును
నీటుమీరగ చెవుల్ నిక్కరింపుచును
నాటల గతి నిందునందుఁ జరింపః

గాంచి భావించి యక్కజముగా నెంచి
పొంచి వి ల్పించి తూపులను బూనింప
నతని పూనికెఁ జూచి యా చెంచు కాసి
క్షీతిపాల యిది చూడ నీమతరంబు
మెకముగా దిట్టి భూమిని యుద్ధరించి
సకలలోకలఁ బ్రోవఁ జాలినయట్టి

970

యాదిమహావరాహం బని తెలియు
మాదరంబున మ్రొక్కి యర్పించు మితని
యనవుఁ డాతఁడు నట్ల యవ్వరాహునకు
ననుపమభక్తి సాష్టాంగం బెఱంగి

వరాహము పుట్టఁ జొచ్చుట

పొగడుచుండంగ నప్పుడె యది చెంత
తగు పుట్టఁజొచ్చి నంతనె విస్మయమున
చేరి వల్మీకంబు చెంగట నిలిచి
కూరిమి హరినిఁ గన్గొని పూజనలుపు
కోరిక మీఱఁ గ్రక్కున నంటి పుట్ట
పారల శోధించుపాటి నచ్చటికి

980

క్షీరకుంభంబులం జేసొనివేగ
 నారయుచును గొల్ల లా మంత్రివరులు
 వచ్చుటయును ధరావరుండు సంతోష
 మెచ్చంగ వల్మీక మెంతయుఁ గరగ
 క్షీరాభిషేకంబు నేయింపుచుండ
 మేరుశృంగముఁజోల మెరయుచు రత్న
 భూరివిమానంబు పొడచూపుటయును

శౌరి వరాహరూపమున సాక్షాత్కరించి విమానమంటముల నిశ్చింతమునుట

శౌరి యచ్చటఁ గృప సాక్షాద్భవించి
 యాదిమహావరాహశృతి యగుచుఁ
 బాదంబు భూమిలోఁ బాతుగాఁ గాన
 రాకుండ జానుమాత్రంబు పైఁదెలియ
 శ్రీకారాగ్నాకృతి చెఱివొంది చెఱి
 శ్రీమహిగమణులు చెలగంగ నిలిచి
 ప్రేమ నన్నరపాలు బేర్కొని పల్కు,
 విను భూప ! నే నిందు విహరింపుచుండు
 జనుల రక్షింపఁగా సత్కృప నెంది
 ఘనవిమానం బిది కలియుగంబునను
 గనుపించ దెవరికిఁ గావున నీవు
 నూ క్షయింక విమానమంటపంబులును
 ప్రాకారము లొనర్చి భవ్యప్రతిష్ఠ
 యొనరించి వైఖానసోక్తక్రమమున
 ననుదినంబు భజించి యమితభాగ్యంబు
 లందును నీతోడ నగ్నావతార
 మొందియు భాషింపుచుండు నెల్లప్పుడు

990

1000

స్వామి మహాసరోవర దక్షిణమున
 శ్రీమించ నేనె యా శ్రీనివాసాఖ్య
 నుండు నిర్వృతి నిట్లు నుద్వద్విమాన
 మందిరప్రాకారమండపప్రకర
 నిర్మాణపూర్వకనిరతకైంకర్య
 ధర్మశీలకః గొల్చి వనరుదువేని

1010

భోగమోక్షంబులు పుణ్యకీర్తులును
 బాగుగా నీవంశభవులకు నిత్తు
 లోకపాలకముఖ్యులును జెందరాని
 వై కుంతపురము కై వశమగు నీకు
 సని యుపదేశించి యున్నుకుండుండు
 తన మాయ గప్పి యంతర్ధాన మొందు
 అంత నా తొండమా నను భూవరుండు
 సంతోష్టుడై యట్టి శై లంబు నందె
 నిలిచి శిల్పిగణంబు నెమ్మి రప్పించి

తొండమానుడు శ్రీనివాసులకు, వరాహానకు విమానాదులను నిర్మించుట

వలువలు భూషణావళులు నొసంగి

1020

శ్రీనివాసులకును శ్రీవరాహానకు
 నూనితంబైన విమానమందిరము
 ప్రాకారములు మంటపములు నిర్మించి.
 శ్రీకరాభరణముల్ వేయించి మిగుల
 వరుసమీరగ శ్రీనివాసపతిష్ఠ
 కరమొప్ప నందు వై భాననముసుల
 రావించి భక్తి మీరగ శాస్త్రవిధులఁ

గావించి సమయత్రికంబును పూజ
సలుపుచుఁ గొన్ని వత్సరములు రాజ్య
కలనంబు దలఁచక కామభోగములు

1030

వదలి యప్పుడు శ్రీనివాసనేవలనె
ముదమందుచుండ సమ్మూరవైరి మెచ్చి
విక్రమంబునఁ బరవీరుల నడచ
చక్రంబు నతని భూచక్రరక్షకును
బనిచి యాస్పపుఁజూచి పరమవత్సలత
సనవద్యసూక్తి నిట్లని యాసతిచ్చు
భూవరోత్తమ నాదు పూజసల్పుచును
నీ విచ్చటనె యుండి నిజరాజ్యలక్ష్మీ
భోగంబులు మాని భూరివిరక్తి
యోగించందంబున నుండ నేమిటికే

1040

బాగుగా నను గొల్చు పావనాత్ములకు
భోగమోక్షము లిచ్చు పూన్కి నా బిరుదు
గాఁగ విశ్రుత మాను గావున నీవు
రాజవై యోగివై రహి భోగి వగుచు
రాజయోగివికాఁగ రంజిల్లు మెప్పుడు
స్వామి తొందమాను పూజలకై పిండ్యారమును జూపుట
పురికేగి కాంతానుభూతిఁ జెందుచును
నిరతంబు మత్సేవ చెరపుము నీకఁ
గడిమి రా నొక త్రోవ గలదంచు నందు
వెడదయా నొక బిలవివరంబుఁ జూపి
యనుదినం బీవు మధ్యాహ్నావేళలను

1050

చనుదెంచి మత్పదాబ్జంబులు విరుల
 కనకపద్మసహస్రకమున నర్పించి
 చనుచుండు మనఁగ నా జనపాలమాళి
 కరములు మోడ్చి యో కమలాసహాయ !

వరద ! భక్తజనై కవత్సల ! నీదు
 చరణాంబుజార్చన సతతంబు సల్పు
 పరమభాగ్యము గల్గఁ బ్రాకృతసుఖము
 గోరునే యమృతంబు గ్రోలఁగల్గియును
 నీరు ద్రావగ నెంచునే యెవ్వఁడై న
 నై న దేవర విట్టు లానతిచ్చినను

1060

పూని యట్లన నేయఁబోలు నిక్కంబు
 నా విన్నపంబు కన్యామాసమునను
 భావితోత్సవము నే పని బూని సల్ప
 నభిలషించెద నట్ల సంగీకరించు
 మభిమతభవదాజ్ఞ నంత యయ్యెడిని
 భక్తప్రతిజ్ఞానుపాలనుండ వని
 యుక్త మాగాదన కొగిఁ దెల్పుకొంటి
 సని విన్నవించిన నంబుజాక్షుండు
 అనవధికరుణ ని ట్లనుమతించుటయు
 జనపతి వైఖానసముని రావించి

1070

వినతుఁడై తనకోర్కె వివరించి జగతి
 గల విప్రులను రాజగణముల వైశ్య
 కులముల శూద్రులకొ గోటి సంఖ్యలను
 సకలదేశనివాస జనుల నందరిని
 ప్రకటరయంబునకొ బనిబూని పిలువ

దూతలఁ బుత్తైంచి దుర్గమార్గముల
 నాతతనగరప్రపాళి నిర్మించి
 గోపురంబుల స్వర్ణ కుంభంబు లెత్తి
 యేవు రంజిల కేతు లనయఁ బూనించి
 ప్రాకారములనెల్ల పట్టు సరాశు

1080

లాకారవైఖరు లమరఁ గట్టించి
 మెరుగుబంగదురంగు మెఱయంగ వరుస
 బురుసాకురుంజులు పూసఁగ వేయించి
 మండపంబులనెల్ల మణిదర్పణములు
 మెండుగాఁ దగటిల నేల్కట్లఁబూన్చి
 స్వామిపుష్కరిణికి సరిగ నల్లజల
 శ్రీమించు పందిళ్ళు చెలఁగఁ గావించి
 చప్పరంబులును పచ్చని తోరణములు
 గొప్పతామేరువల్ కూటసాళికెలు

స్వామి తిరునాళ్ళ వర్ణన

వివిధమందిరసౌధవీధికల్ మిగుల

1090

నవరించి తిరునాళ్ల సామగ్రు లెల్ల
 నవరిమితంబులై హావణించి నింది
 విపులమంత్రస్థితి వినతాతనూజు
 నతులధ్వజంబున నావహింపించె
 వితతాంకురార్పణ విధిపూర్వకముగ
 నాయతకనకధ్వజారోహణంబు
 నేయించి బ్రహ్మాద్య శేష దేవతలఁ
 బిలిపించి దిగ్బలుల్ మెంపొంద నల్పి

యలదేవతలును దేశాంతరజనులు
కలిసి యందరు వచ్చి కడువడి నడరఁ

1100

జెలువొప్ప నర్చించి శ్రీనివాసులను
శేషాధిరూఢుగాఁ జేసి తిర్వీధి
భూషణద్యతుల నుప్పొంగ నేగింప
హరి యప్పుడు తన శేషానత్యమును
1 వరభక్తులకు దెల్పు నైఖరి మెరసి
యా మరుసటినాడు హంసనిష్ఠుడయి
తామరచూలికి దత్వబోధనము
సలుపుట రూపించి సారె మర్నాడు
కలితసింహస్థితి గనుపట్టి మున్ను
బలువిడి యుక్కుకంబంబున వెడలి

1110

ఖలు హిరణ్యనిద్రుంచు కక్కసితనము
రహి గనుపించి మర్నాడు లోకింప
మహిసుతయును దాను మహితపుష్పకము
పయి నెక్కివచ్చు టిబ్బంగి యౌ వగిది
రయమునవిరిచప్పరముమీఁద నలరి
గరుడునిపై నెక్కి గజరాజుఁ బోరు
ఖరనక్రముం ద్రుంచు గతి నిరూపించి
మరునాడు నా హనుమంతుపై నెక్కి
కరకురావణుఁ గూల్చు కడక న్నటించి

1120

యంత శత్రుంజయ మాను నేను నెక్కి
యెంతయు శ్రీరాముఁ డే నై యయోధ్య

1. "వరభక్తులకు" వ్రా. ప్ర. పాఠము.

వెలసితి ని ట్లంచు వివరించి మరియు
 నల సస్తమదినంబునందు నందముగ
 జలజాస్తమండలసంరూఢుండగుచు

.....

నంతరాదిత్య విద్యాధ్యేయుండగుట
 యంతయుఁ బ్రకటించి యద్భుతలీల
 యష్టమదినమునం దరదంబు నెక్కి
 దృష్టవిజయసారధిత్వంబుఁ దెలిపి

1130

యల మావు తురగవాహనముపై నెక్కి
 కలితుడొక్కఁ డ్లెచ్చనిగ్రహము నేయంగ
 భువి సారినై యిట్ల పొసఁగుదు ననుచు
 వివరించు గతి తిరువీధుల నేగి

నవమదినమునందునన్ ముకుందుండు

శ్రీమదాదివరాహు చెంగటం జేరి
 స్వామిపుష్కరిణి పావనతీర్థవారి
 నవబృథన్నాతుండై యాశ్రితదివిష
 దవనదీతౌపూర్తి నటు జూపుటయును

1140

అంత వై ఖానసు లా యుత్సవమున
 నంతరాయములఁ బ్రాయశ్చిత్తముగను
 శ్రీనివాసులకు విశేషార్చనములు
 జానూరుకటినాభినద్యత్సభాహు
 గళమఖమాశ్యంత కలితక్రమమునఁ
 దలఁపఁ బద్మాధికదశవిధార్చనలు
 గావించి నల్దెసక్రమమున నిల్చి
 భాషించి సూత్రోక్తపరిపాటి నల్చు

పుష్పయాగంబైత్తైః బాలాహింద నపుడే
పుష్పవర్షము నభోభూజముల్ గురియ

1150

ధ్వజము డిగ్గిన బ్రహ్మవాసవాదులను
నిజవాసముల కన్ని నీరజేక్షణుఁడు
నమ్మహోత్సవమున నప్పురోమణులు
నమ్మతి నాట్యంబు నల్పుడు రపుడు
కిన్నరుల్ పాడ సంగీతముల్ సురలు
నన్నుతింతురు కేషశైలనాయకుని
సకలదేశపుజనుల్ జాంబూనదాంబ
రకరితురంగాది రత్నముల్ కాన్క-

గావించి పుత్రాది ఘనవాంఛితములు
దేవుని కృపఁ జెంది తిరుగ నేగుచును

1160

తిలకించి నట్టి యా తిరుణాళ్లసాగను
తలఁచి తలఁచి యెంతయు విస్మయమున
ననుదినంబును స్వామి కా చక్రవర్తి
దనరఁ గావించురత్నపుభూషణములు
నల భక్ష్యభోజ్యాదికాన్నరమ్యతలు
నలఘువై భవములు నయ్యలంక్రిమలు
నాతపత్రధ్వజాద్యాభిరూప్యంబు
నాతతకరదీపికావలిచ్చటలు
కమనీయతౌర్యత్రికంబులరక్తి
యమరిన బాణవిద్యల విచిత్రతయు

1170

హరి తిరువీధుల నరిగెడి సొబగు
నరుదుగా వేర్వేర నభిస్తుతింపుచును

శ్రీనివాసుల నెడ జింతించుకొనుచు

కృష్ణశర్మయను విప్రుని కథ
నానందభరితులై యరుగు నయ్యెడను
భూసురుఁ డొక్కఁడు పొలతియుఁ దాను
వాసి మీరగ చక్రవర్తి చెంగటికిఁ
జేరి మంత్రోక్తి నాశీర్వదించుటయు
నా రాజు ప్రణతుఁడై యతనిఁ బూజించి
భూసురోత్తమ నీదు పుర మెద్ది యిచట
భాసుగాకృతివి యే పనికి వచ్చితివి

1180

యేమి నీపే రిట్టి యెలనాఁగ యెవతే
కామితంబులు నీకుఁ గలిగింతు నిపుడె
అనవుఁడు భూపాలు సతఁడు వీక్షించి
విను చక్రవర్తి నా వృత్తాంతమెల్ల
ధరణి దక్షిణవార్ధి తటమున చంద్ర
పుర మను నగరంబు పొగడండు నండు
గలఁ డొక్క విప్రుఁ డాగమనిగమాంత
కలనశీలుండు విఖ్యాతయశుండు
సూర్యభట్టారకాఖ్యుడు నిరతంబు
ధార్మికుం డాతని తనయుండు కృష్ణ

1190

శర్మ యందురు నన్ను జనపాల యిది ను
ధర్మిణి యను నాదు తరుణి యందుంఁడి
ధారుణి మోక్షప్రదం బై నయట్టి
వారణాశికిఁ బోవ వచ్చుచోనిదియు
నావెంట జనుచెంచె నవగర్భయగుచు
త్రోవను నీళ్ళాడ తొలుచూలు కాన్పు

తనయుండు జనియించి తగ మూడునెలలు
 ధనము వెచ్చుంబయ్యె తడయుట వలనఁ
 గావున నా యాత్ర కడువిళంబించె
 పూవుబోణినిఁ గొని పోరాదు గాన

1200

సకలధర్మార్థరక్షణనేయుకర్త
 వకలంకళీలుండ వగు నిన్నుఁ జేర
 వచ్చితి నే మల్గి వచ్చునందాక
 ఇచ్చట నీ బాల నీవు రక్షింప
 వలయును రక్షణవ్రతము నీ దగుట
 ఇల నీకె యుక్తమా నిదె నేను పోయి
 వచ్చెద ననిన నవ్వసుధామరేంద్రు
 మచ్చిక దయచేసి మహిత ధనంబు
 లిచ్చి పంపించి యయ్యింతినిఁ బ్రేమ
 హెచ్చుగఁ దనవీటి కెలమిఁ దోడ్కొనుచు

1210

హరియాజ్ఞ చేకొని యరిగి యందొక్క
 వరమందిర మొనంగి వరుసగా నారు
 నెలలకు గ్రాసంబు నిలిపి యయ్యింట
 కలికి బయలు వెళ్లఁగా వద్దటంచు
 నేమించి దృఢభక్తి నిష్ఠుండై దినము
 స్వామికై ంకరైకన క్తనూడు
 సంతటనావిప్రుడరిగియక్కాకి
 సంతసంబునఁజేరి జన్వారిఁజూచి
 మధురావ్రయాగాది మహితస్థలముల
 మధుసూదను భజించి సురలి యాగయను

1220

శ్రీనివాసుల నెడ జింతించుకొనుచు

కృష్ణకర్మయను విప్రుని కథ
 నానందభరితులై యరుగు నయ్యెడను
 భూసురుఁ డొక్కఁడు పొలతియుఁ దాను
 వాసి మీరగ చక్రవర్తి చెంగటికిఁ
 జేరి మంత్రోక్తి నాశీర్వాదించుటయు
 నా రాజు ప్రణతుఁడై యతనిఁ బూజించి
 భూసురోత్తమ నీదు పుర మెద్ది యిచట
 భాసుగాకృతివి యే పనికి వచ్చితివి

1180

యేమి నీపే రిట్టి యెలనాఁగ యెవతె
 కామితంబులు నీకుఁ గలిగింతు నిపుడె
 అనవుఁడు భూపాలు నతఁడు వీక్షించి
 నిను చక్రవర్తి నా వృత్తాంతమెల్ల
 ధరణి దక్షిణవార్ధి తటమున చంద్ర
 పుర మను నగరంబు పొగడండు నందు
 గలఁ డొక్క విప్రుఁ డాగమనిగమాంత
 కలనశీలుండు విఖ్యాతయశుండు
 కూర్మభట్టారకాఖ్యుడు నిరతంబు
 ధార్మికుం డాతని తనయుండు కృష్ణ

1190

శర్మ యందురు నన్ను జనపాల యిది ను
 ధర్మిణి యను నాదు తరుణి యందుండి
 ధారుణి మోక్షప్రదం బై నయట్టి
 వారణాశికిఁ బోవ వచ్చుచోనిదియు
 నావెంట జనుడెంచె నవగర్భయగుచు
 త్రోవను నీళ్ళాడ తొలుచూలు కాన్పు

తనయుండు జనియించి తగ మూడునెలలు
 ధనము వెచ్చుంబయ్యె తడయుట వలనఁ
 గావున నా యాత్ర కడువిశంబించె
 పూవుబోణినిఁ గొని పోరాదు గాన

1200

సకలధర్మార్థరక్షణసేయుకర్త
 వకలంకశీలుండ వగు నిన్నుఁ జేర
 వచ్చితి నే మల్గి వచ్చునందాక
 ఇచ్చట నీ బాల నీవు రక్షింప
 వలయును రక్షణవ్రతము నీ దగుట
 ఇల నీకె యుక్తమా నిదె నను వోయి
 వచ్చెద ననిన నవ్వసుధామరేంద్రు
 మచ్చిక దయచేసి మహిత ధనంబు
 లిచ్చి పంపించి యయ్యుంతినిఁ బ్రేమ
 హెచ్చుగఁ దనవీటి కెలమిఁ దోడ్కొనుచు

1210

హరియాజ్ఞ చేకొని యరిగి యందొక్క
 వరమందిర మొసంగి వరుసగా నారు
 నెలలకు గ్రాసంబు నిలిపి యయ్యుంట
 కలికి బయలు వెళ్లఁగా వద్దటంచు
 నేమించి దృఢభక్తి నిష్ఠుండై దినము
 స్వామికై ంకరైకస క్తనగుడు
 సంతటనావిప్రుఁడరిగియక్కాశి
 సంతసంబునఁజేరి జన్వారిఁజూచి
 మధురాప్రయాగాది మహితస్థలముల
 మధుసూదను భజించి సురలి యాగయను

1220

కరణీయములు దీర్చి కడువడి వెడలి
 పురుషోత్తములఁ గాంచి పొనఁగ నేనించి
 యాదికూర్మముఁజేరి యట ధర్మపురిని
 సాదరంబుగ నృసింహాకృతి శౌరి
 వందించి కృష్ణాదివాహినుల్ గడచి
 పొందుగా వేంకటభూధరంబునకు
 వచ్చి యచ్చటఁ జక్రవర్తిని గాంచి
 విచ్చలవిడి తన విమలయాత్రయును
 కడు నందు తనయున్నిక్రమమును దెల్పి
 తడవయ్యెఁ బోవలె తరుణి నంపు మన
 నరపాలుఁడు గలంగి ననబోఁడి తెరఁగు
 మరచి యిన్నాళ్లు ప్రమత్తుఁడై యుండు
 కతనఁజింతించి యొక్క యమాత్యుఁ జూచి
 ద్విజకాంత యేమయ్యె దెలిసి యేకతము
 నిజము దెల్పు మటంచు నెమ్మిఁ బుత్తెంచ
 నా మంత్రివరుఁడు బ్రాహ్మణవధూగృహము
 వేమరు బరకించి వెలఁదియు సుతుఁడు
 నింటిలో మృతఁజెంది యొంటి యుండంగఁ
 గంటికి వెగటుగాఁ గని యత్తెరంగుఁ
 దెలిపిన విని మదికొ దిగులాంది స్మృవతి
 పలుక నోరాడక బ్రాహ్మణుఁ జూచి
 విను విప్ర నీవతి వేంకటేశ్వరులః
 గని భజించఁగనేగెఁ గావున నీవు
 నొక్కనా డిచ్చోట నుండి నీమగువ
 ముక్కువఁ దోడ్కొని మరి యేగు మనుచు

1280

1240

నాతని నందుంచి యతిరయంబునను
 భీతుడై యరిగి య బ్బిలమాన్లమునను
 శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ జేరి దై న్యమున
 నేవించి యశ్రువుల్ జెంద నిట్లనును
 వారిజేక్షణ ! శ్రీనివాస ! నిర్వాఙ్మ

1250

కారుణికాత్మ ! సకలలోకనాథ !
 నేను మత్త నుండి నిష్ఠరాఘంబుఁ
 బూనితి విప్రుని పాలఁతిని శిశువు
 పొలియించు హత్యలు పొందితి మిగుల
 బలువై న విశ్వాస పాతకంబునకుఁ
 బ్రాజైతి నే నట్లు బ్రాహ్మణుఁ జూచి
 యేలాగు నీవుంచు నింతియు సుతుఁడు
 పొలిసిరి నీవింక పొమ్మను వాఁడ
 నిలుకడ ధర్మంబు నీరుగాఁ బుచ్చి
 యీమేను బెట్టుక యెట్టుల నతని

1260

మోమునఁ బలుకుదు మూర్ఖత నేను
 నా తప్పుఁ గాచి యో నగధారి యిట్టి
 పాతకంబులు మాన్చి బ్రతికించు నన్ను
 ఎలనాగ బ్రతికిన నే బ్రతుకుదును
 చెలిమిన ద్విజనతి జీవితం బొసఁగు
 కాదేని నన్ను నో కమలాక్ష ! నీదు
 పాదపద్మముఁ జేర్చు పాటి గావించు
 మని విన్నవించిన నా శ్రీనివాసుఁ
 డనుపమకరుణచే నవనీంద్రుఁ జూచి
 చిరునగ వాసనీమఁ దల్కిత్త

1270

హరుమంబు దనర నిట్లని యాసతిచ్చె
భూనాథ నీ వేల పొగిలెద వింత
నేను గల్గియు నీకు నిష్ఠురవ్యధలు
రానిత్తునే తత్తరంబిక మాను
పూని యిచ్చోటికిఁ బూర్వభాగమున
శరశతద్వయదూర సమ్మితశ్శలినీ
సర మొక్క టున్నది శమననిర్హారి
యా తీరమున వారి యస్థిచయంబు
పూతంబుగా నింత ప్రోక్షించినంత
నిదురించి మేల్కొంచు నీటు వాటిల్ల

1280

సుదతియు బాలుఁడుకొ శోభిల్లఁగలరు
వారి న విప్రుని వశమున నొసఁగి
భూరివై భవములఁ బొగడొందు మవని
ననుచు విష్వక్సేను నటు చూచి నీవు
జనపాలునకు నట్టి సరము గన్పించు
మనుటయు నా నృపాలాగ్రణి హరికి
వినతులు గావించి వినుతించి యపుడె
తనరాణివాసంబు తరుణుల తోడఁ
దనర నద్దేహముల్ దగ పల్లకీల
నుంచుక తెమ్మని యొక మంత్రి వేగ

1290

బంచిన నతఁ డట్ల పనిఁబూని యరిగి
నిమిషమాత్రన దెచ్చి ¹ నేతకుఁ దెల్పు
ప్రమద ముప్పొంగ సంభ్రమము చెలంగ
నతఁడు వేంకటనాథు నాజ్ఞ చొప్పుననె

1. “ శ్రీపతికిదెల్పు ” అని వ్రా. ప్ర. పాశము.

హితమతి నరిగి సై న్యేశువెంబడిగ
 నా తీర్థజలముల సస్థిచయంబు
 పూత మా సట్లుగాఁ బ్రోక్షించుటయును
 ఆ విప్రరమణియు నా బాలకుఁడును
 పావనులై లేచి బలు నిద్రచేసి
 మేలుకాంచినయట్లు మేలు రంజిల్లు

1300

చాల నా జనముల నందడి చూచి
 మది సింధు భయము గ్రమ్మంగ నిల్చినంత
 త్రిదశులు బొగడంగ ధీరుఁడా నృపతి
 వారిఁ దోడ్కొని క్రీనివాసునన్నిధికిఁ
 జేరి యవ్వప్రసాదం జెలిమి రావించి
 యతనిచేతికి నట్టి యంబుజేక్షణను
 సుతు నప్పగించి హెచ్చు విభూషణములు
 కౌశేయకములును గాంచనరత్న
 రాసుల నొనఁగిన రంజిల్లి విభుని
 నన్నుతింపుచు కృష్ణశర్మ యా కొమ్మ

1310

యన్నియుఁ దెల్పఁగా నచ్చెరు వంది
 పరమాత్మ వెంకటపతి యంచుఁ దెలిసి
 పరమభక్తిజ్ఞానపటిమఁ బ్రార్థింప
 నా విప్రవరు వేంకటాచలవిభుఁడు
 భావితకరుణ యుప్పొంగ నిట్టులను
 విను కృష్ణశర్మ కావేరితీరమున
 జనియించి వేందాతసారానుభవము
 గలిగి వ్యాఖ్యాతవై గాఢవై రాగ్య

విలసితభ క్షీప్రవీణత నన్ను

సతతంబు భజియింపఁ జాలుదు వపుడు

1320

మతి నీవు బ్రాధ్రించు మాట్కి మోక్షంబు

నిచ్చెద నందాక నిట్టిజన్మమున

నిచ్చులు మత్క-ర్మనిరతుండ వగుచు

భోగముల్ దానముల్ పుణ్యవ్రతములు

యాగాదులన్ని మదర్పణబుద్ధి

నలుపుచుండు మటంచు శాసించి పనుప

నలరుచు నద్విజన్మాగ్రణి హరికి

బహుశ్రవదక్షిణవ్రణతు లొనర్చి

విహితార్చనలు సల్పి వీడ్కొని యరిగి

నిజనివాసంబున నీలశై లేశ

1330

భజనకైంకర్యతత్పరబుద్ధి నుండు

చక్రవర్తియు శేషశై లశేఖరుని

చక్రధరుని భక్తజనపారిజాతు

నేవించి వీడ్కొని సిద్ధార్థుఁ డగుచు

భావంబునన్ దృఢ భక్తి యుప్పొంగఁ

దన పురి కరిగి యెంతయు సంతసమున

ననుదినం బచట మధ్యాహ్న వేళలను

చనిచని వేంకటేశ్వరుపాదయుగళిఁ

గనకాంబుజసహస్రకమున సర్పించి

తనతోడ శౌరి యాప్తతను భాషింప

1340

నెనలేనిసంపద నిఃపొంది మిగుల

సుర లాత్మభాగ్యంబు చూచి నుతింప

ధరరాజ్యపాలన తగ సల్పుచుండ

కుర్వపురి కుమ్మరి కథ

అ య్యవసరమునం దల కుర్వపురిని
 యొయ్యన కుమ్మరి యొకఁడు భీముఁడన
 నుదయించి దృఢభక్తి యుక్తుడై యపుడు
 సదయుఁడౌ వేంకటాచలనాథు నెదనె
 నంతతథ్యాననిష్ఠత భజింపుచును
 వింతగా మృత్యునవితతి నర్పించి
 కయినేసి నై వేద్యకము వేళ నిడుచు

1350

నియతించి దచ్చేషణే నిత్యంబు దాను
 నుదతియు భజింపుచును నన్యచింత
 మది నింతయును లేక మరుపు గైకొనక
 తనవృత్తి నుండు నాతని భక్తి కలరి
 వసజేక్షణఁడు శ్రీనివాసుఁ డవ్విరులు
 నిజముగా నానందనిలయాంతరమునఁ
 ద్రిజగన్మనోహర దివ్యపుష్పములు
 గాఁగఁజేకొన నవి కదిసి పాదముల
 నాగి యాధణీశుఁ డర్పించు విరులఁ
 గప్పుచుఁ దామె పైగాఁ బ్రకాశించి

1360

మెప్పైన తావు లెమ్మొయిఁ గ్రుమ్మరించు
 నొకనాఁ డల నృపాలుఁ డుల్లాసమునను
 నకలలోకాధ్యక్షు జలజాయతాక్షు
 శ్రీనివాసు వృషాద్రి శిఖరైకవాసు
 పూనికె బంగారుపూల నర్పింపఁ
 బోవుచోఁ దాఁబెట్టు పూవులపై ని

దేవతాపుష్పముల్ దివ్యవాసనలు
జల్లుచుండఁగఁ జూచి సందేహ మొంది
ఉల్లంబునను గొంత యూహించు కొనుచు
నతివిస్మయంబున నా శ్రీనివాసు

1370

నుతియించి యో స్వామి నూతనలీల
యేమి చేసితి విట్టి వెవ్వరి వ్విరులు
స్వామి సాదముల నర్చనసేయువారు
సీమాయఁ దెలియంగనేర్తునే నేను
శ్రీమనోహర దయచే నానతీవె
నావు డా వేంకటనాథుఁ డాతనికి
భావితభ క్తప్రభావంబు దెలుప
నరపాల! యది విసు నాదు భక్తుండు
కురువను భీముఁడకౌ కుమ్మరి యొకఁడు
సతతింబు మత్పదాసక్తచిత్తమున

1380

వితతమృణ్మయపుష్పవినరంబుఁజేసి
యందె నకౌ గురియించి యర్చించు వాటి
నంది మందారపుష్పావలి గాఁగఁ
గైకొందు నే నిందుఁ గడుభక్తి గలిగి
నేకడ నెవడైన నిడునట్టి పూజ
కొంచమే యైన నే కొండంతగాఁగ
నెంచుచుఁ జేకొందు నిదియె నాబిరుదు
కావున నీ వందుఁ గడువడి నరిగి
పావనశీలుగా భక్తునిఁ గాంచి
యతికృతార్థతఁ జెందు మయ్యెడ నిన్ను

1390

నతఁడు వీక్షించి కృతార్థుఁ డా ననుచు
 నానతిచ్చిన వేంకటాచలేశ్వరున
 కా నరపాలుండు సాష్టాంగ మెఱుగి
 ఘనవిస్మయానందకలితుండై కురువ
 యను పురంబునకు రయంబున నరుగ
 నపుడు రథమతంగజాశ్వభటాది
 విపులసైన్యంబులు వెంబడి నంటి
 కడువడిఁ గదలంగ కళవళపడుచు
 గడి దునెదార్ల ముఖాములు కలగి
 గునగుసలను గుంపుగూడి యోజించి

1400

వసుదేశుఁ డీ ధాటి వచ్చు తెఱంగు
 కాళింగవంగబంగాళనేపాళ
 మాళవేంద్రుల నెల్ల మట్టపెట్టగనొ
 యిదిక్కున విదర్భ హేహయమగధ
 చేదిఘూర్జరులను చెక్కి చెండఁగనొ
 యాకడ లాటమహారాష్ట్రహూణు
 లాకులింపగ రాజ్య మాక్రమింపగనొ
 యావంక కర్ణాటయవనశకావ
 నీవరసంఘమున్ నిగ్రహింపఁనొ
 కోటలులగ్గలన్ గోలుపుచ్చగనొ

1410

మేటిదుగ్గములుహామిక గట్టుకొననొ
 వేటలాడంగనో విరులతోటలనె,
 యాటలాడంగనో యుద్ధతంబైన
 నేటిధాటియటంచు నెరిమంతపములు
 బాటించి దొలగకుఁ బ్రకల్ బంప

భేరినిస్సాణగంభీరభాంకృతులు
 వీరవారణగణోద్వేల ఘోంకృతులు
 తురగహేషులు రథోద్ధరచటత్కృతులు
 వరభటక్షేప్తే శాద్యవార్యహుంకృతులు
 భూనభాంతర మెల్ల భోరునఁగ్రమ్మ

1420

జానపదప్రజల్ సకలపౌరులును
 దొరలు మన్నెకుమాళ్ళు తులలేనికాన్క-
 లురుభక్తి గొనుచు నం దొంజొరుల్ నిండ
 నల వారి విభుఁ డింత యాదరించకయె
 బలువిడి కుమ్మరపాళెంబుఁ జేరి

యాకులాకులితులై యందరుఁ జూడ
 నా కులాలగృహంబు నందు వచ్చుటయు
 నమ్మహికాంతుని నచ్చటఁ జూచి
 కుమ్మరి తనచేతి కుంభ మటుంచి

నమ్మదంబున లేచి స్వామిభక్తుండని

1430

నెమ్మిని వందిచి నృపతిఁ బూజించి
 అమలాజినం బొక టాసనం బొసఁగి
 నిమిషంబు చెంగట నిల్చి కేలోడ్డి
 దేవర విటవచ్చు తెర గేమి యిపుడు
 భావింప నాయిల్లు పావనం బయ్యె
 నేను ధన్యుండనై తి నిన్నుఁ జూచుటను
 భూనాథ యెచటికిఁ బోవుచున్నావొ
 యానతీవలయు యధార్థంబుగాఁగ
 అసవుఁ డాతనిమాట లా చక్రవర్తి
 విని యాదరంబును వినయంబు నరసి

1440

తన యంతరంగ మంతయు తేటగాఁగ
 విను భీమ ! నినుఁజూడ వే వచ్చినాఁడ
 శ్రీనివాసుల నీవు చిత్తంబునందుఁ
 బూని నిత్యము నెట్లు పూజనల్పుదువు
 జలజేఝణుండు ప్రసన్నుఁడై యేమి
 పలుకు న విధము తప్పక తెల్పు మనిన
 నతఁ డవిభ్రాంతిఁ జూచి యుళుకుచు నిలిచి
 క్షితిపాల యజ్ఞానజీవుండనై న
 యే నెందు శ్రీవేంకటేశ్వరు లెందు
 పూని నే నాదేవుఁ బూజించు తెందు

1450

తెగడంగ నెవ్వరు తెలిపిరో యనుఁడు
 జగతీశుఁ డాతనిఁ జాల నుతించి
 వేంకటాచలవతి వివరించె నీదు
 కైంకర్యపూజాదిక క్రమ మెల్ల
 నిక నేల దాచ న న్నిచటికిఁ బనిచె
 నకళంకభక్తుండవగు నిన్నుఁ జూడ
 ననుటయు నంతలో నంతరిక్షమున
 నినసహస్రప్రభ లింపు దీపింప
 నవరత్నమయవి మానంబు డంబుగను
 భువనాద్భుతంబుగాఁ బొడచూపినంత

1460

నాచక్రవర్తి యత్యాశ్చర్య మొంది
 చూచుచు వెరగందుచు నసందియమున
 నాకులాలసబుద్ధి నందుండు తరిని
 ఆకులాలకులోజ్వలావతంసుండు
 పరికించి వేంకటవతి ము న్నొసంగు

వరముఁ దలంచి భూవరున కిట్లనును
 విను చక్రవర్తి శ్రీవేంకటేశ్వరులు
 ననుఁ జూచి దాస! యేనాఁ డిట్టి పూజ
 విని చక్రవర్తి నీ విడిదికి వచ్చి
 యనుపమపూజ యెట్లని నిన్ను నడుగు

1470

నానాడు నా వీటి కరుగుదు పనుచు
 నానతిచ్చె విమాన మదె వచ్చె చూడు
 మని భార్యయుచు దాను నా శ్రీనివాసు
 ననువుగా ధ్యానించి సాష్టాంగముగను
 ధరణి జాగిలి వ్రాలి తనువుల ట్లండ
 నరుడై న దివ్యదేహంబు ధరించి
 మహిపతి యెదుట విమానంబు నెక్కి-
 మహితాప్సరోమణుల్ మణిభూషణములు
 హేమాంబరంబులు నెనయఁ గై చేసి
 శ్రీమించ మేనెల్ల శ్రీగంధ మలది

1480

మందారకుసుమదామములు ఘటించి
 పొందుగా నూడిగంబులు సేయుచుండ
 కొందరు నాట్యముల్ కొమరొప్ప నల్పి
 కొందరు పాట రంగుగ వినుపింప
 కొందరు చామరల్ కుంచలు వీవ
 కొందరు పావడల్ గొని చెంత నిలువ
 వందిమాగధజనుల్ వర్ణించి బొగడ
 బృందారకగణంబు పేర్చి గొల్పగను
 హరిభక్తముఖ్యుడై యాత డందుండి
 ధరణీశ్వరునుతించి తదనుజ్ఞఁ జెంది

1490

లోకపాలురకును లోకింపరాని
 వై కుంతపురికి బల్లెవ్విఖరి నరుగు
 అంత నా మహికాంతుఁ డత్యంతచింత
 సంతసంబును మహాశ్చర్యంబు నడర
 మగుడి శ్రీవేంకటమహిధరంబునకు
 తగ రయంబున వచ్చి దవ్వననుండి
 సన్నుతింపుచు దృఢాంజలి మూర్తిఁ బూని
 వెన్నునిఁ బొడగాంచి వినుతు లొనర్చి
 తా నందు జనుటయుఁ దద్దర్శనంబు
 వాని సద్గతియును వరుణ నన్నియును

1500

తొండమానునకు స్వామి జీవన్ముక్తి సాయుజ్యము కటాక్షించుట.

విన్నపం బొనరించి వెన మానసమున
 నెన్నఁ డీగతి మోక్ష మిచ్చునో తనకు
 వెన్నుఁడు కృప సంచు వేడఁగా రామి
 నెన్నుచు నిలుచు మహీపతి తలపుఁ
 డెలిసి లేనగవుతో డేవాదిదేవుఁ
 డెలమి నాతనిఁ జూచి యిటు లానతిచ్చు
 విను పుత్ర! యెంతటి విమలయోగులకు
 ననఘభక్తులకు నే నర్మిలి ముక్తి
 సాలోక్యసామీప్యసారూప్యసరణి
 మేలిమి నొసఁగుదు మిగులఁ గూరిమిని

1510

నీకు నీవంశజనిర్మలాత్ములకుఁ
 డేకొని వేంకటక్షీతిధరంబుననె
 పాయకవసియించు భక్తినిష్ఠలకు
 సాయుజ్యమే యిత్తు శంకింపవలదా

నీవు యావజ్జీవనియతకై కర్య
 నేవలు మా కిట్లు నేయుచు మిగుల
 భోగభాగ్యంబులు భుజించి తుదను
 యోగిదుర్లభమోక్ష మొందు మత్కృపను
 పరమపదంబునక భక్తులు నన్నె
 నిరతకై కర్మనియతిఁ గొల్చుటనె

1520

ఆనందమొందుదు రందు నీ విందె
 పూని మత్కైకర్యములు నల్పికోనుచు
 గరిమజీవన్ముక్తిఁ గనితి విం దందు
 సరినీకు తుద హెచ్చు సాయుజ్యపదము
 కావున నిచ్చులు కామినీమణులఁ
 బూవిల్తుకేళి నింపుగ రమింపుచును
 మఱువక వేళలక మము భజింపుచును
 మెఱయంగ రాజ్యలక్ష్మీ వహించి యుండు
 అని నియోగించిన నా చక్రవర్తి
 వినతుఁడై మాయావి వీడ్కొని తనదు

1530

పురమున సౌఖ్యానుభూతిఁ జెలంగఁ
 బరమభక్తి దలిర్ప ప్రాజ్యరాజ్యంబు
 పాలింపుచును మిత్రబంధుభృత్యాది
 జాలంబు నరయుచు సౌలభ్యమునను
 సామంతమహికాంతసంతానగర్వ
 ధూమధ్వజస్తోమదుస్సహోద్ధతుల
 కరధృతకరవాల కాళికాధార
 లరిమురి చల్లార్ప నతిశయించును

తనదు విశ్రాణానోదకపూరపూర్ణ
వనధులఁ గ్రోలుట వారిదపాళి

1540

సలిలముల్ కోర్వెట్టు చాట్టున జగతి
నెల మూడువానలు నిల్కడఁ గురియ
నిజభుజాశ్లేషజనితనస్యపులక
భజన నీరత్నగర్భ సుఖప్రసూతి
ఘనరత్నసంతతిఁ గనియెడి నాఁగ
గనులెల్ల మణిగణకలన నింపొంద
స్వకరార్పితాంభోజజాతంబుఁ బూని
సకలేశ్వరుఁడు శేషశైలనాథుండు
సదయతనంభోజ జాత జాతంబు
నుదయింపఁ జేయుట సుర్విపై నట్టి

1550

యజులు జగత్సృష్టి నలవడి రనఁగ
ప్రజలు ప్రజావృద్ధిఁ బరిఘవిల్లంగఁ
దన దనంతగుణాళి తత కలశాబ్ధి
జనితకీర్తిసుధారసంబు లానుటనొ
యనఁగ నిద్ధర జను లందరు సౌఖ్య
మొనర నారోగ్యంబు నొందుచునుండ
తనదుష్ట నిగ్రహోద్ధతిఁ జూచిచక్ర
ఘనపరాక్రమకళాక్రమము నెరింగి
కలి డాగిపోవుటఁ గడు ధర్మవృషభ
మిల నల్లుపదముల నెలమి వర్తింప

1560

నిలఁ బ్రోచుచును వేంకటేశ్వరభజన
నలరుచు సాగ్రశతాబ్దంబులుండి

దు స్తరసంసారరతోయధిఁ గడచి
 శస్తమాపరమాత్మసాయఃజ్య మొందుఁ
 గావున నీ ట్టి వేంకటశైలమహిమ
 వావిరి నా శ్రీనివాసువై భవము
 అతని భక్తుల యమ్మహాప్రభావంబు
 మతి నెంచగా నవాజ్ఞుననగోచరము
 విశ్వరూపముఁ బూను వెన్నుండు కవిత
 శాశ్వతితోక్తుల సంగ్రహంబుగను

1570

బలుకుచుఁ గరపరంపరల లిఖింపఁ
 దలచినకా కలములై తరులెల్లఁ దగిన
 సప్తసాగరములు సరిగాఁగ నయిన
 వ్యాప్తాంబరము పత్రికాకారమైన
 నా వేంకటాద్రి మాహాత్మ్య మంతయును
 సావధానతఁ దెల్పు శక్యంబుగాదు
 నాలుగువేదముల్ నానాగమములు
 చాల నయ్యష్టాదశపురాణములును
 కలితేతిహాసముల్ కావ్యజాతములు
 వలనొప్పు నా శ్రీనివాసవిలాస

1580

మొకయింత వర్ణింప నోపవు జగతి
 సకలంబు వివరింపజాలు వా రెవరు
 నేను మీ రడుగంగ నేర్చినపాటి
 వూనికఁ దెల్పి తద్భుతముగాఁ గొంత
 ఈ పుణ్యచరితంబు నెవ్వరు వినిన
 నేపునఁ దెల్పిన నిష్టనంపదలు

పుత్రపౌత్రారోగ్యభోగభాగ్యములు
 ధాత్రీతలాధిపత్యము నిత్యకీర్తి
 యక్షయైశ్వర్యంబు నమితపుణ్యంబు
 మోక్షపదానందమును జెందఁగలరు

1590

అమృతసాగరమున నల్పంబు గ్రోలి
 యమరులొగతి ని మృహాకథయందు
 యద మర్థమే యైన పద్యమే యైన
 ముదమున విని పాపముక్తు లొదు యె
 మొదటినుండియుఁ దుదిముట్ట నేమమున
 మది రంజిలఁగ విన్న మనుజవర్షులకుఁ
 గోరిక లెల్లఁ జేకూరు తే మరుదు
 శౌరి యాతనిపాల సదయుఁడై నిలుచు

తుదినొక్క రహస్యము,

ఇక నొక్కటి రహస్య మిది బుధుల్ వినుఁడు
 సకలవేదాంతార్థసారరూపంబు

1600

శ్రీనివాసులు నట్టి శ్రీవేంకటాద్రి
 యానందనిలయంబు నా స్వామి సరసి
 జీవకొటులఁ బ్రోవఁ జెలగి యెల్లెపుడు
 పావనస్థితి నుండు భావంబుఁ దెలిసి
 తద్వైభవంబులు దలఁచి సంతతము
 నద్వివేకంబు మించంగఁ గీర్తించి
 ద్వీపాంతరంబులక దేశాంతరముల
 నేపట్ల నుండైన నెట్టి వాఁడైనఁ
 దదభిముఖంబుగా ధర వ్రాలి మ్రొక్కి
 మదిలోనఁ గొల్చిన మాత్రంబునందు

1610

శ్రీనివాసులు వాని చెంగట నిలిచి
 తానె యిష్టార్థముల్ దయమీఱ నొనఁగు
 వేదశాస్త్రము వంటి విద్య వేరొండు
 శ్రీదేవి కెనయైన చెలువ యొకరు
 భూమికి సరియైన భూత మింకొండు
 స్వామిపుష్కరిణికి సాటి తీర్థంబు
 వేంకటాద్రికి నుద్ది విష్ణుస్థలంబు
 వేంకటేశ్వరుఁబోలు వేరె దైవతము
 సత్యంబుగాఁగ నెచ్చట లేదు లేదు
 ప్రత్యక్షముగ నుమాపతి సాక్షి యిందు

1620

అని సూతముని నైమిశారణ్యసీమ
 అసఘ్న లా మానుల కాశ్చర్య మొదవ
 వరుసగా వారాహ వామన పద్మ
 గరుడపురాణాది కథితమార్గమున
 వివరించు నిట్టి శ్రీవేంకటాధీశ
 భవనాద్భుతచరిత్రమును సంగ్రహించి
 యెల్లవారలు విని యింపొందునట్లు
 తెల్లమిగాఁ దేర్చి తెనుఁగున ద్విపద
 లొరపొంద రసభావయుక్తి సంగతుల
 వరలి యష్టాదశవర్ణ నల్ మెరయ

1630

శ్రీనివాసవిలాసనేవధి యనఁగఁ
 బూని మహాకావ్యపూర్ణ లక్షణము
 గలుగ నే నొనరించు కబ్బంబు జగతి
 లలితసందర్భకళారసజ్జలకు

పరమభక్తులకును పండితేంద్రులకు
సరసచిత్తులకు మాత్సర్యదూరులకు
వీనుల నమృతంబు వెల్లి జల్లుచును
మానితానందంబు మది నించుగాత.

అని విచిత్రార్థసమర్థనాకలిత
ఘనసర్గవిశ్రుతకవిముఖ్యుపేర

1640

విపులానుభావభావితసంవిధాన
కపటనాటకజగత్కారణుపేర
భాసురాంగశ్రుతి భారతీభవ్య
లాసికాగీతవిలాసుసిపేర

తారకాంతకపితృ ద్వంద్వాన్వధీత
తారకమంత్రాభిధానునిపేర
ప్రత్యాహృతోత్తరాపత్వయైతన్య
సత్యనిత్యబ్రహ్మ చర్యునిపేర
క్షీరపారావార శీకరాసార

పూరితనిజముఖాంభోజునిపేర

1650

పావనభక్తాప్తబంధునిపేర
గోవిందరాజన్ ముకుందునిపేర
శ్రేష్ఠలూర్యన్వయ శ్రేష్ఠశీలుండు
ప్రేష్ఠమహాయశశ్రీధురీణుండు
గోత్రభారద్వాజగోత్రవర్ధనుండు
సూత్రదాపస్తంబ సూత్రానువర్తి
అష్టభాషాకవిత్వార్జితప్రోద్య
దష్టావధానవిఖ్యాతబైరుదుండు

శ్రీకృష్ణయూర్య లక్ష్మీగర్భవార్ధి
రాకాసుధానిధి రాజపూజితుఁడు

1660

వివిధవిద్యాశాలి వేంకటార్యుండు
సవరించు శ్రీనివాసవిలాసమునను
హరువొందు నిదియె వష్టాశ్వాసమగుచు
ధరణ్యాల్చు నాచంద్రతారకంబుగను

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ ని వా స వి లా స నే ప థి

సంపూర్ణము.

త ప్పొ ప్పు ల ప ట్ట క

సం.జి.	సం.క్తి.	తప్పు.	—	తొందర
2	17	రెండు	—	రెండు
54	16	మండలి	—	మండలి
75	21	భారతి	—	భారతి
76	7	రాజ	—	రాజన్
76	11	సూత్రుడా	—	సూత్రదా
76	13	భై రవు	—	భై రుదు
103	8	హార	—	హీర
114	7	పుత్రు	—	బుత్రు
124	5	రాజ్య	—	రాజ
133	18	హార	—	హీర
135	17	దలర	—	దనర
145	2	యట్టి	—	గట్టి
154	10	రులు	—	రలు
203	24	మలశి	—	మలసి
217	20	మోహ	—	మేహ
245	11	వొద్ది	—	బద్ది
247	9	వెడలి	—	వెల్లి
273	16	మను	—	దను
292	23	యామ	—	యేమ
297	3	మీఁద	—	మీర
299	2	నొడ్డలు	—	నొడ్డలు
301	4	శింగా	—	సింగా
302	19	తలి	—	తలు
303	3	భామ	—	భామా
315	8	లెంత	—	లంక

